کورد دوژمنی خۆت بناسە

رەفیق پشدەری

بەرگی یەکەم

بِسمِ اللهِ الرَّحمنِ الرَّحيمِ

پێشکەش

ئەم کتێبە پێشکەش دەکەم بە:

گیانی پاکی ئەو شەهیدانەی گیانی خۆیان لەپێناو کوردو کوردستان بەختکرد.

هەروەها ئەو برا عەرەبانەی گیانی فیداکاری یان بەرامبەر گەل‌و نیشتمانەکەیان تێدایەو باوەڕیان بەوەیە کەدەبێت کێشەی کورد جێبەجێ بکرێت. هەروەها پێشکەش بەو سیاسەتمەدارو ڕۆشنبیرانەی کورد کەبەرگری یان لەمافە رەواکانی کورد کردووە.

هەموو ئەو کوردە نیشتمانپەروەرانەی لەپێناو شۆڕشی ئەیلولی ١٩٦١و راپەڕینی بەهاری ١٩٩١دا گیانیان بەخشی و ماڵوێران و دەربەدەربوون.

بەوانەی ئاشبەتاڵ و ٣١ی ئابیان بینیو ماڵیان تاڵانکرا.

بەوانەی لەپێناو دروشمی (یاحەمرین یا دەمرین)دا بوون بەقوربانی, لەکاتێکدا ئەمڕۆ سنوورمان لەسنووری شارەوانیی شارو شارۆچکەکانی دهۆك, هەولێر, چەمچەماڵ, کەلارو مەیدان تێناپەڕێت و حزبەکانیش دەنگیان لێوە نایەت" بەڵکو رێگە بۆ زیندووکردنەوەی صەدامی دکتاتۆر خۆشدەکەن.

بەهەموو ئەوانەی بڕوایان بەوەیە کەبنەماڵەی بارزانی، تەنها لەرێگەی راپەڕینێکی جەماوەری یەوە لەناودەبرێت, نەك بەهۆی ئەو سەرکردە حزبی یانەوە کە لەترسی لەدەسچوونی بەرژەوەندی یەکانیان مجامەلەیان دەکەن. چونکە دوای نەمانی بنەماڵە بە٢٤ سەعات, ئاشتی و برایەتی و ئارامی لەناو سەرجەم گەلی کورددا بەرقەرار دەبێت و هەموو حزبە سیاسی یەکان یەکدەگرن.

پێشەکی

هیچ کەس‌و گروپێکی سیاسی هانی نەداوم کەئەم کتێبە دەرکەم, بەڵکو رای شەخصی خۆم‌و کوڕەکانم بازیان‌و رەوەزو رووباری کچم هانیاندام، بەڵام براو خزمەکانم لەبەر باری ئەمنی خۆیان حەزیان نەدەکرد. بۆیەش بەکوردیم نووسی تاکو یەکەم جار بکەوێتە بەرچاوی کورد. کاتێك لەناوزەنگ بووم برای دڵسۆزو کوردپەروەر دکتۆر خدر معصوم نامەیەکی بۆناردبووم، داوای شەش (کڕی) رەنگاوڕەنگی کردبوو، ناردم لەقەڵادزێوە شەش کەری بۆ هات، ئێمە، یان دەڵێین (رانکوچۆغە) یان دەڵی ین (بوزوو)، ئەمە بوو بەنوکتە، لەخۆشناوەتی پێی دەڵێن (کڕ).

من نووسەر نیم، لەگەڵ ئەوەشدا خۆم کتێبەکەم داڕشت. بۆ ئەوەی کەس تاوانبارم نەکات کەهانیانداوم‌و تیشك بخاتە سەرم، رای چەند برایەکی دڵسۆزو نیشتمانپەروەرم وەرگرت پێم راگەیاندن لەبەر بارودۆخی ئیمڕۆی کوردستانی باشوور کتێبێکم بەدەستەوەیە لە ١٧ی تموزی ١٩٦٨وە دەست پێدەکەم چونکە صدام لەڕووخاندایە، هەتا زیندووەو لەژیاندا‌ماوە پێش مەرگی (انشاء الله) بەکوردی‌و عەرەبی‌و ئینگلیزی بڵاویدەکەمەوە. هەموویان پەسەندیانکردو بۆچوونی خۆیان روونکردەوە کەبۆ گەلی عێراق بەگشتی‌و بۆ گەلی کورد بەتایبەتی سوودبەخش دەبێت، بەڵام چوار برای دڵسۆز گوتیان یاری بەئاگر دەکەی، ئەمە بۆ خۆت‌و کوڕەکانت خەتەرناکە، گوتم من لەئێران‌و تورکیاو سوریا گیراوم، ئێستا لەپەنای ئەو دوو زلهێزە لەچی بترسم؟ تەنها مەترسی منداڵەکانمە، ئەگینا خەمی خۆم نی یە.

خوشك وبرای خۆشەویست: پێشەکی کتێبەکە دەبوو وا دەست پێبکەم کە لەیەکەم خاڵەوە تێهەڵچم، بەڵام هەڵوێستی من لەسەرەتای ١٩٦٢وە تاکو ئەم ئەمڕۆ ئاشکراو روونە بەتایبەتی لای هەردوو سەرکردە مەزنەکە، تیکۆشان و هەوڵدانم لەپێناوی یەکبوونیان بێت.

تێبینی

بەداخەوە هیچ بەڵگەنامەیەکم نەماوە، تەنها خۆم ماوم بۆیە دەڵێم:

١- ئەو وێنەو نامە گرنگانەی هەمبوو لەساڵی ١٩٥٨ کاتێك گرتیانم‌و لەساڵی ١٩٦٢ کەماڵیان پشکنیم، هیچی نەماوە.

٢- کاتێك کودەتاکەی نازم گزار ئاشکرابوو رامکرد بۆ دەرەوەی وڵات دایکمم ئاگادارکردەوە هەرچی بەڵگەنامەو وێنەو کاسێتێکم هەبوو لەگەڵ نامەی تایبەتی‌و شتی زۆر گرنگ کەبۆ ئەمڕۆ زۆرگرنگ‌و بەکەڵکبوو، بەداخەوە هەمووی بسوتێنێ.

٣- لە ١٩٧٦/٩/١٤ گیرام و هەموو ئەو شتە گرنگانەی هەمبوو لەگەڵ دەمانچەیەکی (کاتم الصوت) لەناویانبردبوو، پێش ئەوەی ماڵم بپشکنن.

٤- ئەم کتێبەم بە ٤٥ ڕۆژ نووسی, بەڕاستی کاك شوان نوری سعید لەگەڵمدابوو ئەوپەڕی یارمەتیدام و هاوسەرەکەی شەوو ڕۆژ خزمەتی دەکردم تاکو کۆتای یم پێ هێنا.

خزمەتکاری گەلی کورد

رەفیق پشدەری

چیم دیت ... چیم بەسەرهات

رۆژی ١٧ی تەممووزی ١٩٦٨ کاتژمێر ٤ی بەیانی لەبەغدا تەقەیەکی زۆر کرا، خەبەرمان بۆوە، دروا‌سێکەم گوتی: چی یە؟ گوتم: ئەمە تەقەیە، لەخۆشی کودەتایە.

١٧ی تەمموز، ئەو کودەتا سەربازی یەبوو کەبەعسی یەکان لەبەغدا کردیان. من ئەو کاتە هەموو شوێن‌و دەزگا گرنگەکانی ناو بەغدام پشکنی، دوای کاتژمێر ١ی پاش نیوەڕۆ بەتەلەفۆن قسەم لەگەڵ مامۆستا ابراهیم احمد کرد بۆ ئاگادارکردنەوەی لەو گۆڕانکاری یانە، گوتم دەزگاکانی حکومەت هەمووی وەکو خۆیەتی، تەنها دوو کەس دوورخراونەتەوە ئەوانیش عبدالرحمن عارف و عبدالجلیل احمد کەبەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی بوو، هەروەها ژمارەی بەشداربوانی کودەتاکە ٤٠٠ کەس بوو کەنیوەیان چەکدارو سەر بەحزبی بەعس بوون، ئەمەش هەموو هێزو توانای سیاسی یان بوو.

سەردانی چەند ماڵێکی ناسراوم کرد لەبرا عەرەبەکان لەوانە عبدالستار علی حسەین کەوەزیری نەوت بوو، بەهۆی ئەوەبوو کەنەوتی عەرەب ڕاوەستاو نەنێردرا بۆ ئەوروپا، لەکاتێکدا کە عبدالسلام عارف لە ١٤ی تەممووز دادگایی کرا عبدالستار علی حسەین پارێزەری بوو. بە (ام علی)م گوت ئامادەم هەرکارێك بەمن بکرێت بۆتان بکەم. ناوبراو زیرەك، ئازا، پاك، بیروباوەڕی نەتەوەی ی بوو، کاتی خۆی لەپارتی استقلال کاریکردووە. ئینجا سەردانی ماڵی (رجب عبدالمجید)م کرد، کەئەفسەری پلەی عقیدو ئەندازیار بوو، پلەی سکرتێری ئەفسەرە سەربەستەکان (الضباط الاحرار) بوو، لەشۆڕشی ١٤ی تەممووزدا بەشداربوو، کۆمەڵێك کاری گەورەی لەدەرەوەو لەناوەوەی وڵات پێسپێردرابوو، وەکو وەزیری ناوخۆ، جێگری سەرۆك. زیرەك، ئازا، ڕاستگۆ، نیشتمانپەروەرو بێلایەنیش بوو.

یەك سەعات لەگەڵیاندا دانیشتم، زۆر بێتاقەت‌و مات‌و بێزەوق بوون، پێمگوت (ابو محمد) شتێك هەیە لەمنی دەشاریتەوە، ئێستا گوشار ناخەمە سەرت پێم بڵێ یت.

رۆژی ١٨ی تەممووز رۆیشتمە کۆشکی کۆماری بۆ ئەوەی چاوم بەسەرکۆماری تازە، احمد حسن البکر بکەوێت، گوتیان کاتی نیەیە کەس ببینیێ. گوتم نوسراوێکم پێ یە هاتووم ئاراستەی بکەم، گوتی کوانێ نامەکە هەتا بۆی بەرم، گوتم نامەکەم زارەکی یە. ئینجا گوتم ئێوە هاتوون (تستعملون لغة الحديد والنار) او(تستعملون لغة العقل والحكمة والادراك لحل القضية الكردية). گوتی تۆ کی یت؟ گوتم رەفیق پشدەریم. ئەویش خۆی پێناساندم گوتی: من (طه ياسين رمضان)م. بەرگێکی سەربازی لەبەردابوو بەپلەی نقیب، بەتەلەفۆن ئاگاداریکردن کەفلان کەس هاتووە بتانبینێ نامەیەکی زارەکی پی یە. ڕێگایاندام بچمە ژوورەوە, کەچوومە ژوورێ کۆمەڵێك خەڵکم دی لەوانەی بەکودەتاکە هەڵستابوون، دیقەتمدان زۆر ماندووبوون، ڕەنگی بێخەوی و هیلاکی یان پێوە دیاربوو، کراسیان چڵکن‌و پێڵاوەکانیان پیس بوو. لەوانەی ناسیمن (مرتضى الحديثي و عبدالكريم الندى و محمود الندى)، ئنجا بەتەنها چاوم بەشفیق الدراجي کەوت.

طـه یاسـین رمـضان: کـوردە، شەشـی تـەواو کـردووە، نائـب ضـابط بـوو، پیـاوێکی شـەڕانیو خوێنمـژ، بیروباوەڕی وەکو عەرەبێکی نەتەوەی ی شۆڤێنیو، دوژمنی گەورەی کوردە.

مرتـضی الحـدیثي: بـەرەگـەز کـوردە، مامۆسـتا بـوو، زیـرەك، پـاك، نیـشتمانپەروەر، خوێنـدەوار، سیاسەتمەدارێکی ناسراو، زۆر پلەی گرنگی وەرگرت، صەدام ئازارو ئەشکەنجەیەکی زۆریـدا، دەیانهێنـا لـەناو خەڵقدا وەکو کەر بزەڕێت، دوایی کوشتیان، چونکە لەناو بەعسیەکاندا ڕێزیان لێدەگرت، جار جار بەرهەڵستی صەدامی دەکرد.

عبدالکریم الندی: خزمێکی نزیکی احمد حسن البکر بوو، دەیگوت ئێمە سەرێکمان کوردە، زۆر نزیك بـوو لەبکر. صدام کومەڵێك کاسبی پێکرد تا لەبەرچاوی ئەلبکری بخات.

محمود الندی: خزمێکی نزیکـی احمـد حـسن البکـر بـوو، نـزیکترین کـەس بـوو لێـی، کاسـب بـوو، صـدام ئیشوکاری تایبەتی پێدەسپارد، ناردی بۆ لای عبدالرزاق نایف دڵنیای بکات, لەهەمانکاتدا پیاوکوژەکانی نارد لەلەندەن تیرۆریان کرد، بۆچوونی بەرامبەر کورد باش بوو.

شفیق الدراجی: بەرەگەز کوردە، ئەفسەربوو، ئازا، زیرەك، خوێندەوار، بیروبـاوەڕی لەسـەرەتاوە بەعـسی بوو، عەرەبێکی شۆڤێنی نەبوو، زۆر جێـی بـاوەڕبوو لای بکـر، صـدام حـسابی بـۆ دەکـرد، پـاك بـوو، حـەزی بەخراپە نـەدەکرد، کـەیفی بـەمرۆڤی کـورد دەهـات، بەڕێوەبـەری ئیـستخباراتی سـەربازیبـوو لەحکومـەتی عبدالـسلام وعبـدالرحمن عارفـدا، سـکرتێری ئەنجومـەنی سـەرکردایەتی ی شـۆڕشو لەهەمانکاتـدا سـکرتێری بکریش بوو.

بەتەنها چاوم بەشەفیق الدراجی کەوت، گوتم ئەوسـا ئەگـەر چـاوم بـەبکر بکەوتبایـە سـکاڵام لـەلادەکرد کەئاگایان لەتۆ بێت بەڵام ئێستا بـەڕێزتان هاتوویـت بـەناوی حکومـەتی بکـرەوە گفتوگـۆم لەگـەڵ دەکـەیت. بەدوورودرێژی باسی قسەکانی منی کرد کە بەگشتی خۆشـحاڵ بـوون پـی یـان. گـوتی ئێـستا کۆبوونـەوەمان دەربارەی هەموو ئـاڵۆزیو کێـشەکانی عێـراق هەیـە، بەتایبـەتی چـۆنیەتی جێبـەجێکردنی کێـشەی کـورد، لەهەڵسانمدا گوتم سڵاوم بگەیەنە، گوتی بەشی زۆریـان بەشـخـصی دەتناسـن، سـڵاومان بگەیەنـە بەمامۆسـتا ابراهیم احمد و مام جەلالو گشت برادەران.

لە٢٥ی تەمموزدا لەگەڵ کەریم قەرەنی سەردانی ابراهیم داودم کرد کـەوەزیری بـەرگری بـوو، گـوتم خـەڵك بەگـشتی دەیزانـی کودەتـا دەبـیٚ. سەرسـوڕمان لەوەدایـە فەرمانـدەی گـاردی کۆمـاری لەگـەڵ جێگـری بەڕێوەبـەری دەزگـای ئیـستخبارات بـەم کـارە هەسـتان. کـەریم قـەرەنی، ئەفـسەربوو، لەناوچـەی سـلێمانی ناسراوبوو، ئازاو زیرەكو نیشتمانپەروەربوو، حەزیدەکرد بەپی ی توانا خزمـەتی کـورد بکـات، بـەڵام لـەکاتی مەترسیدا خۆی دووردەخستەوە، زۆر حەزی بەبرادەرایەتی عەرەب دەکرد.

ابــراهیم داود: لێپرســراوی حیمایــەکانی کۆمــاریو جێبــاوەڕی عبــدالرحمن عــارف بــوو، ئــازا، زیــرەك، نیشتمانپەروەربوو، بیروباوەڕی عەرەبێکی نەتـەوەیی بـوو، دژی کـورد نـەبوو، لـە ٢٧ی تـەمموزی ٦٨ ئەمـە دووهەم جارە کەلەو ڕۆژەی عبدالرزاق نایف هاتۆتە سـەر حـوکم لەگەڵیـدا کۆبیمـەوە، سـێ قـۆڵی دانیـشتین ناوی ئەو کەسەی تر نابەم لەبەر ئـەوەی ئێستا لەبەغدایـە. گـوتم: جـاران وەزعـت لەئێـستا زۆر بـەهێزتربوو، هەرچەندە بەناو زۆر گەورەی، بەڵام مەترسی یـەکی گـەورەت لـەدەوری خـۆت کۆکردۆتـەوە، قـسەکانتان زۆر جیاوازە لەگەڵ کادرەکانی بەعس، ئەوان وردەوردە جی ی خۆیان خۆشدەکەن.

لە٢٨ی تەمموزی ١٩٦٨ سەردانی (رجـب عبدالمجیـد)م کـرد، بەدوورودرێـژی چـیم بـە عبـدالرزاق نـایف و ابراهیم داود گوتبوو هەمووم بۆی باسکرد. ئینجا ابو محمـد هـەموو نهێنیەیـەکانی بـۆ گێڕامـەوە گـوتی: ئێمـە دەمێکە خەریکی ئەم کودەتایـەین، وا ڕێککـەوتووین کـەمن بکـرێم بەسـەرکۆمارو احمـد حـسن البکـر بکرێتـە سەرۆکی وەزیران بەڵام ئەفسەرەکان هاتنە لام، عبدالرزق نایف لەوانە بوو کەگوتی احمد حسن بکر بەتەمەنـە با ئەو ببێتە سەرکۆمارو تۆش ببە بەسەرۆکی وەزیران. من رازی بووم. کاتێك عبدالرحمن عـارف بـۆ فەرەنـسا بوو، وا بزانم ساڵی ١٩٦٨بوو، پرسیان پێکردم کودەتا بکەین. گوتم: نەخێر، بـۆ شـانی عـەرەب جـوان نیەیـە عبـدالرحمن عـارف لەگـەڵ سـەرکۆماری فەرەنسادا کۆببێتـەوە، ئێمـەش لێـرە کودەتـا بکـەین. ابـو درێـد (عبدالرزق نایف) بەم نزیکانە سەردانیکردم گوتی: هەموو دەسەڵات وهێزێك بەدەسـت ئێمەیـە، بـۆ کودەتاکـە بەجووتە نەکەین؟ تـۆ(رجـب عبدالمجیـد) ببیتـە سـەرکۆمارو منـیش ببمـە سـەرۆکی وەزیـران، گـوتم: بەسـە باهیچی تر عەسـکەر نەیەتـە سـەر حـوکم، ئـیتر ئـەم کودەتایـەی ١٧ی تـەمموز بـەم شـێوەیەی ئێـستا کـرا، بەڕاستی ابو بازیان باشت بەعبدالرزاق نایف گوتووە.

لـەدوای ٢٨ی تـەمموزەوە مامۆسـتا ابـراهیم احمـدو مـام جـەلالو حمـە امـین فـرجو عمـر دەبابـە دەچـنە سەردانی حماد شهاب کەئەفسەرێکی ناسراو بـوو، یـەکێك بـوو لەچـوار لێپرسـراوەکەی بـەعس، بـۆ پیرۆزبـای یکردنی بەبۆنـەی ١٧ی تـەمموزەوە، لەمیوانـداری یەکـەدا یـەکێك قـاوە دەگێـڕێ، حمـاد شـهاب ڕوو دەکاتـە ابراهیم احمد دەڵێت ئێوە لاوێکی شۆڕشگێڕتان هەیە بەناوی جەلال تاڵەبانی، ئێمـەش لاوێکـی شۆڕشـگێڕمان هەیە پێی دەڵی ین (صدام التکریتی) کەقاوەی بۆتان دەگێڕا.

ئێوارەی ڕۆژی ٣٠یتـەمموز چـوومە مـاڵی رجـب عبدالمجیـد لەسـەر داواکردنـی خـۆی، کـەنزیك بوومـەوە لــەماڵیان، تەماشـامکرد بـەردەرگایان دەشـۆرد, گـوتم لـەوە دەچـێ چـاوەڕوانی میـوان بکـەی؟ گـوتی: سەرلەبەیانی ابو درید (عبدالرزاق نایف) تەلەفۆنی لەگەڵ کردم، داوای لێبوردنی لێکردم، چاوەڕوانم ئێـستا بێـت، حـەزم کـرد لێـرە بیـت. بەپێکەنینـەوە گـوتم عبـدالرزاق نـایف گـیراوە، لەصـالحیە ژمـارەی ٢٠٠ کـەس راوەسـتــاون بەرامبــەر ئیـستگە چـاوەڕوانن کەبـەم بۆنەیـەوە بـەناوی ئەنجومـەنی سـەرکردایەتی ی شـۆڕش ڕوونکردنەوەیەك بڵاوبکەنەوە. ئینجا گوتم: ئەمڕۆ بەناوی ئەلبکر تەلەفۆنیان لەگەڵ عبدالرزاق نـایف کـردووە

کەبۆ نانخواردنی نیوەڕۆ بێتە کۆشکی کۆماری بەیەکەوە کەباب بخۆین، کەدەگاتە شوێنی دیاریکراو دەیبەنە ژوورێك لەپڕ صدامو عبدالکریم شیخلیو چەند کەسێکی تر خۆیان دەکەنە ژوورەوەو میلی کلانشکۆفی لێرادەکێشن، عبدالرزاق نایف دەترسێ ودەپاڕێتەوە کە نەیکوژن، ئنجا احمد حسن بکر فریای دەکەوێتو ناهێڵێت بیکوژن. کەقسەکانم بۆ رجب عبدالمجید تەواوکرد دیقەتیمدا سوور هەڵگەڕاوە، تاساو گرژبوو، چاوەڕوانی ئەم دەنگوباسە ناخۆشو دڵتەزێنەی نەدەکرد.

دوای گرتنو دوورخستنەوەی عبدالرزاق نایف بەعسی یەکان دەستیانکرد بەپڕوپاگەندەی جۆراوجۆر گوایە نیازی کودەتای هەبوەو دەیویست بەتەنها حوکم بکاتو وەکو عبدالکریم قاسم، عێراق بگەڕێنێتەوە بۆ سەردەمی پاشایەتی، نەوتی عێراقیان بداتێ، هەروەها بۆچونێکی سیخوڕی هەبوو بەو نیازەی عەسکەر حوکم بکات. ئەمە هەنگاوی یەکەمیان بوو کەبەعس بەتەنها فەرمانڕەوای ی بگرنەدەست. عبدالرزاق نایف ئەفسەربوو بەپلەی عقید، زیرەك, زۆردار, پیاوکوژ, خوێندەوار, سیخوڕێکی پیلانگێڕ, داوێنپیس، دزو بەرتیلخۆرێکی بێوێنە، شۆڤێنیو دژی کوردیش بوو. بۆ دەرەوەی وڵات بۆ لندن دوورخرابۆوە، محمود الندی بۆی گێڕامەوە گوتی: لەسەر داوای صدام چوومە لای عبدالرزاق کەگفتوگۆی لەگەڵدا بکەم، کەچی لەپەنای من کوشتیان، کەگەڕامەوە یەکسەر صدامم دیت گازاندەم لێکرد کەبۆچی یەکێکی دیکەت نەنارد بەم ئیشە هەستێت؟ ئەمە بۆ من زۆر ناشیرینە. صدام گوتی ابوشکر تەنها تۆ دەتوانیت وابکەیت عبدالرزاق نایف جێگای خۆی ئاشکرا بکاتو بەپیرتەوە بێتو میوانداریت قەبووڵ بکات" ئێمەش فرسەت لەوە وەردەگرینو کوشتمان، ئەمە پیاوێکی مەترسیدارەو دواڕۆژ دەبووە سەرکۆمار.

محمود الندی گوتی: رەفیق ئایا دەزانیت جەلال تاڵەبانی زۆر برادەرمە؟ دەترسم پچم بۆ لەندەن لەگەڵی دانیشم، دەترسم وەکو رووداوەکەی عبدالرزاق بکەن! ئێمە زۆر نزیکین لەکوردو خزمایەتیمان هەیە، ئەمە لەسەر بنەماڵەی ئێمە زۆر دەکەوێت.

باسی چەند کەسێك دەکرا کەئەمانە ئیشوکاری وڵات بەڕێوەدەبەن لەوانە: احمد حسن بکر, صالح مهدی عماش, حردان التکریتی, حمادی شهاب.

احمد حسن بکر: پلەی ئەفسەر بوو، لەڕووی سەربازی یەوە مامناوەندی بوو، لەڕووی سیاسی یەوە بێتوانا بوو، زۆردار، پیاوکوژو بێگفت بوو، دەستێکی باڵای هەبوو لەسیخوڕیو پیلاندانان، عەرەبێکی شۆڤێنی بوو، هەرچەندە ڕەگەزێکی کورد بوو. بەتاوانباری یەکەم دادەنرا دژی گەلی عێراق، بەتایبەتی کوردو شیعە، هەروەها پەیکەرێك بوو بۆ پاڵپشتی صدام حسەین، زۆر حەزی لەلێدانی رەبابە دەکرد. کاتی زۆری تەرخانکردبوو بۆ ژەنینی ڕەبابەکەی، لەئیستگەش هەموو ڕۆژێك بەشێك تەرخانکرابوو بۆ ژەنینی رەبابە.

صالح مهدی عماش: پلەی ئەفسەربوو، لەڕووی سەربازی یەوە ناسراو، خوێندەوار، زیرەك،

هۆشمەند, شاعر، یاریزانی تـۆپی پـێ بـوو, بیروبـاوەڕی بەعـسی بـوو، سیاسـەتمەدارێکی پـاك بـوو، دوژمنـی هەموو نەتەوەییەکان بوو بەتایبەتی کوردو شیعە، لەداڕشتنی سیخوڕیدا دەستێکی باڵای هەبوو.

حردان التکریتی: پلەی ئەفسەر بوو، فڕۆکەوانێکی شارەزاو ناسراو بوو، خوێندەوار، زیرەك، لەنەخشەدانان دژی جەماوەر دەستێکی باڵای هەبوو، باوەڕی بەدیموکراسی نەبوو. بەکارێکی تایبەتی دەچێتە ئیتالیا لەگەڵ باڵیۆزی عێراقـی بـەرەو کۆشـکی کۆمـاری دەڕوات، بـەهۆی تەلـەفۆنی نـاو ئوتومبێلەکـە هـەواڵیان پێدەگات کەحردان تکریتـی جێگـری سـەرۆکی وەزیـران، هـەموو پلـەو پایـەیان لێساندەوە. صـدام بەئاشـکرا لـەکوێت کوشتی، ئەو کاتە عبدالکریم شیخلی وەزیـری دەرەوە بـوو لەگـەڵ ژمارەیـەك چـەکدار لەفڕۆکەخانـەی کوێـت هاتنە خـوارێ، وەزیـری دەرەوەی کوێـت سـەری سـوڕما کەچـاوی بـەو دیمەنـە کـەوت، ناچـاربوو ئەوانـەی بەتاوانی کوشتنی حردان گیرابوون، تەسلیمیان بکاتەوەو بەهەمان فڕۆکەش گەڕانەوە بەغدا.

حماد شهاب: پلەی ئەفسەر بوو، لەڕووی سەربازی یەوە بەشارەزا باسدەکرا، بیروباوەڕی بەعسی بوو، ئازا، پاك، مرۆڤێکی سەنگین. لەکودەتاکەی نازم گزاردا کوژرا.

صدام ناڕازیبوو چەند کەسێکی مەدەنی ببنە ئەندام لە (مجلس قیـادە). دوای لابردنـی عـارف عبـدالرزاق, میشێل عفلق بەم ئیشە هەستاو بەناوی ئەوەی کەنابێت دووبەرەکی لـەناو سـەرکردایەتیی بـەعس ڕووبـداتو، بەتـەنها عەسـکەریەکان فـەرمان بگرنـە دەسـت، بۆئـەوەی لـەڕووی چەسـپاندنی یاسـادا کـەموکوڕی نـەبێتو دیموکراسی بەرقەرار بێت ئەوە بەرژەوەندیی وڵات وا پێویست دەکات کەئەمانـەش ببنـە ئەنـدام لـە(مجلـس قیادە)دا. ئەوەبوو پیلانەکەی میشێل عفلـق سـەریگرتو صـدام هاتـە پێشەوەو بـوو بەئەنـدام، وردە وردە لەپـشت پـەردەوە دەسـتی خـستە نـاو کاروبـاری وڵات بەپـشتیوانی احمـد حـسن بکـرو میـشێل عفلقـی مامۆستایان. ئەوان بەناوی دەسـتکەوتەکانی شۆڕشـەوە ڕێگایـان نیـشاندەدا بـەهێزێکی چـەکداری پیـاوکوژو خوێنمژ و زۆردار ١٠٠ کەس لەژێر فـەرمانی تایبـەتی صـدامدابوون بـۆ چەسـپاندنی حـوکمی خۆیـان کەپـەنا نەبەن بۆ پۆلیسو ئاسایش و ئیستخباراتو دادگا چ لەناو خۆیان وەکو بەعس چ لەناو عێـراق، چـی یـان بـوێ بۆی جێبـەجێ بکـەن کەئەمـە گـەورەترین هەڵـەی کاربەدەسـتانی بـەعس بـوو کەصـدام لـەو خاڵـەوە خـۆی جێگیرکردو لەڕێگای توندوتیژی بەتەواوەتـی زاڵ بوو.

میشێل عفلق: هەموو ژیانی خۆی لەپەنای صدام بۆئەوە تەرخانکردبوو کەئەوپـەڕی دژایـەتی هـەموو گـەلی عەرەب بکات، سیاسەتمەدارێکی ناسراو، نووسەرێکی بەتوانا، زیـرەك، لەیەکـەم ڕۆژەوە تـاکو مـرد پاڵپـشتی صەدام بوو، چوار جار بەدووورودرێژی لەسـەر مەسـەلەی کـورد لەگەڵیـدا دواوم, وامـدەزانی رای باشـە، بـەڵام دوای هەرەسەکە بۆم باسکرد کەئەو کوردانەی دەگەڕێنەوە رەفتاری نابەجی یان لەگەڵدا دەکرێت. ئـەوەبوو لەگۆڤاری (أفاق) شتێکی بڵاوکردەوە کەبەڕێوبەرایەتی ی ئاسایـشی گـشتی هـەمووی کـۆکردەوەو سـوتاندی بەڵام (١٠٠)دانەی کەوتە دەست خەڵك. من وای بۆ چووم کەکوردی خۆشدەوێت کەچی گوتبـووی مەلامـستەفا

بارزانی چی داوا دەکرد بۆ کورد بڕۆن بەزووترین کات جیٚ بەجی ی بکەن. سوپاس بۆ خوا کەصەدام لەم بارەیەوە بەقسەی میشێل عفلقی نەکرد، لەڕێگای پیلانی خۆی جوولاٌیەوە کە نەیتوانی زالٌ بێت بەسەر کوردو کوردستان. صدام لەسەرەتاوە تاکو ئێستا بەهەلٌە دەڕوات، ئاسایشی گشتی منیشیان ئاگادار کردەوە کەهاتوچۆی نەکەم.

پیلان داڕشتنی بەعسیەکان:

بۆ دەست بەسەراگرتنی ولاٌتو بەڕێوەبردنی کەوتنە نەخشەکێشانو پاکسازی لەدەزگاکانی سوپاو ئاسایشی گشتیو ئیستخباراتی عەسکەریو وەزارەتی ناوخۆ.

١ـ لەمەکتەبی تایبەتی احمد حسن بکرەوە فەرمان بۆ وەزارەتی ناوخۆ دەرچوو کەئەو قوتابیانەی ٣ی ناوەندی یان تەواوکردووە، یان لەخوێندن دابڕابوون لەوەزارەتی ناوخۆ بەپلەی مفوض وەرگیرێن، ماوەیەکی کورتیش خولیان پیٚ بینن‌و دوایی بەشێکیان پلەی گەورەیان وەرگرت. کەمالی برام هەشتەم ناوبوو کەوەرگیرا، ئەویش بەهۆی منەوەبوو.

٢ـ ژمارەیەك قوتابی لەوانەی کەپۆلی شەشەمی ئامادەیی یان تەواوکردبوو، یان دابڕابوون لەخوێندن، فەرمان لەمەکتەبی احمد حسن بکرەوە دەرچوو بۆ وەزارەتی بەرگری و کران بە(نائب ضابط) ماوەیەکی کورتیش دەورەیان دی، دوای ی کران بەئەفسەرو پلەی گەورەیان لەسوپادا وەرگرت.

٣ـ هەموو ئەو بەعسی یانەی لەسەردەمی حکومەتەکانی عبدالکریم قاسم و عبدالسلام عارف و عبدالرحمن عارف دوورخرابوونەوە یەکسەر لەدەزگاکانی حوکمەت چ عەسکەری بووبێت یان مەدەنی، وەرگیرانەوە.

٤ـ دەستیانخستە ناو ئابووری ولاٌت، ئەوانەی کەسەر بەخۆیان بوون بەرژەوەندیی گەورەیان دانەدەستو دەولٌەمەندیانکردن.

٥ـ ئەوانەی دژی بەعسی یەکان بوون بەنهێنیو بەئاشکرا لەناویانبردن, بۆ نموونە کاتی خۆی کە احمد حسن بکریان بۆ دادگایەکی عەسکەری راپێچا، دادوەرەکە پی ی نەگوتبوو دانیشە، ئاشکراشە کەتاوانبار بۆی نی یە لەژووری دادگا دانیشیٚ، بەلاٌم کەهاتنەسەر حوکم، ناوبراوی لەدادگا دەرکردو گرتی.

فوئاد الرکابی تاوانێکیان بۆ دروستکردو حوکمدراو خرایە بەندیخانەی باقوبە. ڕۆژێك لەگەلٌ مام جەلال چووین بۆ سەردانی فوئاد الرکابی, لەژووری بەڕێوەبەر چاومان پێکەوت, فوئاد بەمام جەلالی گوت عەریفێکی عەسکەری کوردیان هێنایە (انضباط)خانە بەپێی یاساش دەبیٚ پلەکانی سەرشانی لێوەرگرنەوە، عەریفەکە گوتی من سیٚ خەتم هەیە، یەکێکیان هی بەعسە، دوانەکەی تر هی خۆمە (بۆ نوکتە)و گالٌتەوگەپ، مام جەلال وەلاٌمیدایەوە: ئیمڕۆ لە عێراقدا بەعس فەرمانڕەوای ی دەکات کەچی دامەزرێنەری بەعس کەسکرتێری بەعس بووە ئێستا لەبەندیخانەیە. دوای ی صەدام بەوەش وازی لێنەهێناو هەر لەو بەندیخانەیەدا کوشتی.

٦- کادرەکانی بەعس وەکو نەدیوبدی دەستیانکرد بەکۆشک دروستکردنو کڕینی ناومالّو ئوتومبێلو هێنانی ژنی تر بەسەر خێزانەکانی خۆیاندا. بەکورتی لەبەرچاوی جەماوەر خۆیان پۆشتەکردەوە. دوای ئەم کردەوانە ناویان بەزەقی کەوتە ناو ناوانەوە. سەرەتا تاکو ماوەیەکی زۆر یەکێکیان هەر بەهەژار خۆی لەبەرچاوی جەماوەر نیشاندەدا گوایا تەنها بۆ خزمەتکردنی ولآت هاتووە, هەروەها بەرژەوەندیی جەماوەری پیێ هەموو شتێکە، ئەو کەسەش صدام بوو. بۆ نموونە خەیرولڵای خالّی، لەیەکەم ڕۆژی هاتنی بەعس فەرشێکی لەخانەقین بە١٢٠ دینار کڕیبوو, مانگانە بەقیست پارەکەی دەدا فەرشەکەم بۆ هێنایەوە بۆ بەغدا، زۆری پێنەچوو بوو بەدەولّەمەندترین کەس لەسەرانسەری عێراقدا.

٧- بۆچوونیان بەرامبەر بەکورد: پێش هاتنیان بۆ سەر حوکم پێوەندی یان بەهەردوو بالّە سەرەکی یەکەی کوردەوە کردبوو کەپارتی دیموکراتی کوردستانو م.س جماعەتی مام جەلال بوون. لەهەموو دانیشتن و کۆبوونەوەکانیاندا دانیان بەلاپەڕە رەشەکانی خۆیاندا دەنا کە بەتەنها حوکم ناگرنە دەست بەڵکو دەبێت حکومەتێك پێکبێت هەموو گروپە سیاسی یەکان تی یدا بەشداربن، ئەمە پڕوپاگەندەیان بوو، بۆ خۆشیان بەردەوام ئەم قسەیەیان دەکردو ڕووبەڕووی کورد بەگشتی دەیانگوت ئەگەر ئەم جارە ئێمە بی ینەوە سەر حوکم یەکەم شت مەسەلەی کورد بەئاشتی جێبەجێ دەکەین، حکومەتەکانی پێشوو هیچیان نەیانتوانی چارەسەری بکەن، هەروەها شەڕ، مالّوێرانی هەموو لایەکەو حکومەتی عبدالرحمن لاوازە ناتوانێت بەرامبەر عەسکەری یەکان دان بەمافە رەواکانی کورددا بنێت.

کاتێکیش (عبدالرزاق نایف)یان دوورخستەوەو فەرمانڕەوایییان گرتەدەست بەقسە وایان نیشاندا گوایە لەبالّی پ.د.ك (بارزانی) دوورکەوتوونەتەوە بەو بیانووەی کەپالّیان بەڕژێمی شای ئێران داوە، ئەم هەلەیان قۆستەوەو خۆیان لەبالّی م.س (مام جەلال) نزیککردەوەو بەئاشکرا زۆر یارمەتی یان دەدان، بەلاّم بەنهێنی کنەیان دەکرد کەخەلّکیان لێ بکڕنو دووبەرەکی یان بخەنە ناو. بۆ ئەم مەبەستە تارق احمدیان هاندا کەخۆی جیابکاتەوەو لەگەلّ چەکدارەکانی یەکسەر پالّ بداتە حکومەت لەکاتێکدا ئەوپەڕی دۆستایەتیو یەکێتی هەبوو لەنێوان جماعەتی مام جەلالو بەعسی یەکان.

مام جەلال پێمی گوت ئاگاداری حکومەت بکەوە کەپێوەندیمان دەپسێنین ئەگەر بێتو تارق احمدو چەکدارەکانی نەگەڕێنەوە ناو هێزی عەسکەری مەکتەبی سیاسی یەوە, لەمەوە بەئاشکرا گومان کەوتە نێوان جماعەتی مام جەلالو حکومەتی بەعسەوە. حکومەت ویستی هێزی سێهەم دروستبکات. ئاشکرابوو کەدوو بالّی سەرەکی هەیە ئەوانیش (پ.د.ك) بەسەرۆکایەتی بارزانی و م.س. جماعەتی (مام جەلال).

هەرچەندە هێزی فرسان هەبوو کەناویان نابوو (جاش)، ویستیان هێزی سێیەم دروست بکەن لەسەرۆکی هۆزەکانی کورد کەنیشتمانپەروەر بوون, بۆ ئەم مەبەستە پەیوەندیم بەچەند سەرۆك هۆزێك کرد، هیچ

کامێکیان نەهاتنە ژێر ئەو پیلانەی بەعس، گوتیان کەمەسەلەی کورد تەنها لەڕێگەی ئەم دوو گروپە سیاسی یەوە گفتوگۆی لەسەردەکرێت.

چووم بۆ بارزانو لەگەڵ شێخ عوسمان بارزانی بەیاوەری شێخ بابۆ کەبرای مەلامستەفابوو لەگەڵ کوڕەکەی کەتەمەنی ٨ سالآن بوو هاتینە بەغدا. رۆژێکی بەهاری ساڵی ١٩٦٩بوو چووینە لای احمد حسن بکر کەعمر هزاعو شفیق الدراجی لەلابوون. کەچووینە ژوورەوە ئەلبکر بەتووڕەبوونو گرژی یەکی زۆر ناشیرین ڕوویکردە شێخ عوسمان بارزانیو بەدەنگێکی بەرز گوتی: ئایا من عبدالسلام عارفم یان عبدالرحمن عارف؟ من احمد حسن بکرم, ئەگەر بێتو ئەمە بەسەرما تێپەڕێت لەکاتێکدا مەلامستەفا سەرکردایەتیی شۆڕش دەکاتو شێخ احمد بارزانی پارە لەئێمە بکێشێتەوە.. من هەڵمدای ی گوتم: سلام علیکم جنابی سەرۆك, سەعاتێکە دانیشتووینو میوانداری یەکتان نەکردووین، تۆش لەگەڵمان بەم جۆرە گرژ بیت، دیارە دەمارێکی کوردت تێدایە! گوتی: ئەمە چۆن دەزانیت؟! گوتم: ئێمە ماوەیەك دراوسێی ماڵی عبدالکریم الندی بووین هاتوچۆی یەکتریمانکردووە, بەڕێزتان بەهاوسەرەکەمو دایکمت گوتبوو من ڕەگەزم کوردە. گوتی: تۆ ابو کێت پێدەڵێن؟ گوتم: کچەکەم ناوی ڕووبارە، ئەوان بەرووبا ناویدەبەن، خۆشحاڵی دەربڕیو ئەحواڵی ماڵەوەو دایکمی پرسی گوتی عومەرئاغا کە لەتکریت حاکم بوو خاڵم بوو، کوردە، بەخێرهاتنێکی گەرمی کردین سەرو دەمانچەی پێشکەشکردین، دوای ی دانی پێدانا کەڕەگەزی کوردە.

عمر هزاع: ئەفسەر بوو گەیشتە پلەی (قائد فرقە)، بیروباوەڕی بەعسی بوو، ئازا، حەزی بەدۆستایەتی ی کورد دەکرد، خزمێکی نزیکی احمد حسن بکر بوو. بەفەرمانی تایبەتی صدام بەزیندویەتی زمانیان بڕی و دوای ئەوە کوشتیان.

شێخ عوسمان بارزانی: کوڕی شێخ احمد بارزانی، ئازا، زیرەك، خوێندەوار، شێخ ئەدهەم کوڕە گەورەیەتی. بەفرمانی صدام لەگەڵ ٣٤ کەس لەبنەماڵەی شێخانی بارزان کوشتیان.

صدامو کێشەکانی:

ئاشکرایە بۆ ئەوەی دەسەڵاتی خۆی بەسەر عێراقدا بچەسپێنێت توندوتیژی بەکارهێناو ئێستا سەرکردەی وڵاتەو ئیتر پێویست بەوە ناکات وەکو پێشتر هێزێکی چەکداری خوێنمژ لەدەوری خۆی کۆبکاتەوە چونکە ئەمە بۆ شانی جوان نی یە، پێویستی بەوەبوو کەسێك بدۆزێتەوە وەکو خۆی دڕندەو پیاوکوژو لەناو هەموو گەلانی عێراقدا ناسراو بێت بەتایبەتی لەناو حزبی بەعسدا، بەناو بۆ چەسپاندنی فەرمانڕەوای ی بەعس، بەڵام لەڕاستیدا بۆ بەدەستهێنانی ئارەزووەکانی خۆی بوو لەژێر پەردەی ئەو فەرمانڕەوایی یەدا. صدام ئەم مەبەستانەی باسمانکرد لەکەسایەتی نازم گزاردا بەدیکرد.

ئەمە یەکەم بڕیاری (مجلس القیادە) بوو کەمرۆڤێکی مەدەنی بەپلەی لیوا دامەزرێنێت کەساڵی ١٩٦٩ کرا بەبەڕێوەبەری ئاسایشی گشتیو جێگری بەڕێوەبەری پۆلیسی گشتی. نازم گزار هەموو فەرمانو ئارەزووەکانی صدامی جێبەجێ دەکردو گوتەو فەرمانەکانی خۆیشی رەتکردنەوەی نەبوو.

بەیانییەك دەرنەچوو بووم لەماڵەوە, جمیل صبری عبدالله کەمفوض بوو لەئاسایشی گشتی پەنای بۆ هێنام کەنیازی چوونە دەرەوەی وڵاتی هەبوو بۆچارەسەرکردن کەتووشی نەخۆشی پێست بوو بوو, کاروباری سەفەرەکەی لای حامد العانی بوو، گوتی ئێستا نازم گزار بۆتە بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی بەهیچ جۆرێك رێگام نادات و دەبێت لەگەڵم بی یت بۆ ئەوەی بڕیار بدات سەفەر بکەم. ئەوەندە پاڕایەوە ناچاریکردم، گوتم من لەگەڵت دێم، بەڵام من یەك جار نازم گزارم دیوە کەبەڕێوەبەری پەیوەندی یەکانی (مجلس قیادە الثورة) بوو، زۆر زەحمەتە بتوانم بگەمە لای چونکە دەوروتەسلیمی لەگەڵ دەکەن. پێشی کەوتم بۆ بەڕێوەبەرایەتی ی ئاسایشی گشتی. لای عقید حاجی عبدالواحد نوری کەیاریدەدەری بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی بوو دانیشتم تائاگاداری بکەن بۆ ئەوەی کەی کاتی بێت بتوانم چاوم پێی بکەوێت. کەچوومە ژووری بەگەرمی یەوە بەخێرهاتنیان کردم بەتایبەتی نازم گزار, پیرۆزبای یم لێکرد بەبۆنەی دامەزراندنی لەبەڕێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی. سێ کەس لەژورەوە بوون: نازم گزار بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی، حامد العانی جێگری وەزیری ناوخۆ کەپێش ئەوە بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی بوو, عبدالخالق عبدالعزیز بەڕێوەبەری کاروباری سیاسی لەدەزگای ئاسایشی گشتی. گوتم (ابو حرب)، نامەوێت کاتت لێبگرم ئێوە ئیشوکاری گرنگتان لەبەردەستایە وا ماوەی دوو کاتژمێرە پەیوەندیت کردووە بەبەڕێوەبەرایەتییەکەتەوە منیش هاتووم برادەرێکی دڵسۆزو خۆشەویستم هەیە تووشی نەخۆشی یەکی کوشندە بووەو دەیەوێت بڕوات بۆ ئەڵمانیا بۆ چارەسەر، تکام وایە بڕیار لەسەر مامەڵەکەی بدەیتو بۆی تەواو بکەیت. گوتی: ئەمە ئاسانە. دەستبەجێ بڕیاریدا بۆی ئەنجام بدرێت, پاشان گوتی: رەفیق پشدەری رۆژانە سەر دەکات بەم وەزارەتو ئەو بەڕێوەبەرایەتیەدا، بەڵام زەحمەتە بتوانین دەستنیشانت بکەین کەبەڕاستی لەچ شوێنێکیت، یا سەرت بەچ وەزارەتێکدا کردووە، وەرە بارێك بکەوین بەیەکەوە ئیش بکەین، بەیەکەوە لەسەر ئەم مێزە کاروباری وڵات بەڕێوەبەرین، ناهێڵم هیچ گیروگرفتێك بێتە رێگات، چیت دەوێ هەتاکو بۆتی بکەم دەربارەی یارمەتیدانی خەڵك بەشێوەیەکی گونجاو بۆت جێبەجێ بکەم بەپێی تواناو یاسا. گوتم: (ابو حرب) زۆر زەحمەتە بتوانین بەیەکەوە کار بکەین چونکە بۆچوونمان جیاوازە، هەروەها دۆستایەتیەکەمان لەدوورەوە بێت باشترەو، زەحمەتە تۆش بتوانیت من قبووڵ بکەیت بۆ ئەو کارە، ئایا تۆ دەتەوێت دەنگوباست پێ ڕابگەیەنم کەئەمە بەعسییە، یان ئەمە شیوعییە، ئەمە کاری من نییە، بەڵام ئەگەر هاتو راستی یەکانم گوت ئایا دوایی پێستم ناچێتە دەباخانە؟ ئێستا دانیشتوانی بەغدا بەگشتی باسی دامەزراندنی تۆ دەکەن و دەڵێن نازم گزار قەصابە لەم شوێنە گرنگە دامەزراوە، واتە بەڕێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی دەبێتە هۆی

ئەوەی کەخوێن بەجۆرێك بڕژێت تا دەگاتە ئەژنۆ، هەروەها دەڵێن ١٣ بەڕێوەبەری هەیە، هەریەکە لەجێگای خۆی دانیشتووە لەپشت مێزەکەی جووڵەی تێدا نییە، نازانێت چۆن چۆنی لەگەڵ بەڕێزتان بجووڵێتەوەو ڕاپۆرتی ڕۆژانەی خۆی پێشکەش بە بەڕێزتان بکات. گوتی: من لەکەسێکی وا

دەگەڕێم، ئەویش تۆی، ڕازیم و دەرگای ژوورەکەم کراوەتەوە لەئاستی تۆداو دەبێت هەموو ڕۆژێك کەدانیشتم لەسەر کورسی‌یەکەم یەکەم کەس تۆ بی یتە ژوورەوە گفتوگۆ بکەین، بۆ جێبەجێکردنی هەموو گیروگرفتێك لەپێناوی خزمەتکردنی وڵات.

نازم گزار: خەڵکی عمارەیە، بەئاین صببی، دەرچووی پەیمانگای پیشەسازی، کادرێکی کۆنی ناسراوی بەعس بوو، زیرەك، ئازا، دەستبلاو، کەم دەدوا، کەدەستی بەقسە دەکرد سێ سەعات لەسەریەك قسەی دەکرد، پەیوەندی خزمایەتی‌و خێزانی نەدەزانی، دژی نەتەوەی کورد نەبوو، تێکەڵاوی لەگەڵ کورد هەبوو، (زاوایەکی کورد بوو) خێزانی نەبوو، دژی سەروەت‌و سامان بوو, هیچی نەبوو. پیاوکوژو ستەمکارو خوێنمژ. لەکودەتاکەی ١٩٦٣دا ناوی هاتە ناو ناوانەوە, کرا بەلێپرسراوی لێکۆڵینەوە, زۆر کەس بەفەرمانی ئەم کوژراون. لە١٩٦٨دا کەبەعس هاتە سەر حوکم, کرا بەبەڕێوەبەری پەیوەندی بییەکان لە(مجلس قیادة الثورة), ساڵی ١٩٦٩ کرا بەبەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی عێراق‌و بریکاری بەڕێوەبەری پۆلیسی گشتی. لەبەر ئەوەی جێی باوەڕو متمانەیەکی زۆری بکرو صدام بوو, ئەم دەسەڵاتەیان خستە ژێر دەستی بۆ ئەوەی دڵنیابن لەوەی کەپەیڕەووپرۆگرامی حزبی بەعس لەناو خەڵکی عێراقدا جێبەجێ دەکرێ, بۆیە لەدەستڕۆی یدا لەدوای صدامەوە دەهات.

پاش ماوەیەك هەڵوێستی ئەحمەد حەسەن بکرو صدام حسین ئاشکرابوو بۆئەندامانی بەعس کەئەمانە لەبەرنامەی بەعس لایانداوەو, کار وا بڕوات دەیانگوت ئەوا بکرو صدام هەموو بیروباوڕێکی حزبی بەعس دەخەنە ژێر پێ بۆیە گەیشتنە ئەوەی کەمانەوەیان لەحوکمدا خەتەرێکی گەورە بۆ بەعسی یەکان بەتایبەتی‌و عێراق بەگشتی دروست دەکات.

ئەم هەڵسوکەوتەی بکرو صدام ڕۆژ بەڕۆژ لەناخی نازم گزاردا ناڕەزای یەکی دروستدەکرد لەبەرامبەریان تاوای لێهات لەناخی خۆیدا بڕیاریدا کەخۆی‌و محەمەد فازل‌و چەند کەسێکی‌تر پیلانێك داڕێژن بۆ لەناوبردنی بکرو صدام, بەڵام دوای سەرنەکەوتنی کودەتاکە تەنها ناوی عبدالخالق سامرائی ئاشکرابوو لەنێوانیاندا, کاتێکیش دەستبەسەرکران بەهیچ جۆرێك دانیان بەوەدا نەنا کەهیچ کەسێکی تریان لەگەڵدایە.

صدام و گیروگرفتەکانی

١- گەیشتە ئەو باوەڕەی کە لەدەرەوەی وڵات جموجۆڵێکی ئاشکرا لەئارادایە بۆ گۆڕینی رژێمی عێراق (بەعس).

٢- جەنەراڵە عەسکەرییەکان خاوەن پلەو دەسەڵاتدارن حسابی دواڕۆژیان بۆ دەکرێت، ئینجا هەموو فەرماندەی فرقەکان سەر بە(بکر)ن بەشەخصی.

٣- کێشەی ناوخۆی گروپە سیاسییەکانی ناو عێراق کە بەشێوەیەکی نهێنی کاردەکەن لەدژی حکومەتی بەعس لەوانەش بەعسی سەر بەسوریا.

٤- کێشەی کورد: هەرچەندە باڵی م.س، لەڕووی عەسکەریو سیاسی شان بەشانی بەعس راوەستاون، رۆژنامەی النور، رۆژانە دەردەچێت، خوێنەرێکی زۆری هەیە، بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا نەیتوانی بەتەواوەتی دەست بەسەر کوردستان بگرن، هەروەها باڵێکیش هەبوو کەبریتی بوو لەچەند کەسێك لەناو بەعسدا دژایەتی جەماعەتی مام جەلالیان دەکرد.

گفتوگۆ لەنێوان پ.د.ك و بەعس دەستی پێکردو پڕوپاگەندەی بۆ دەکرا. لە ٥ی ئازاری ١٩٧٠ لەماڵی ئێمە لەبەغدا (حی العرب) کۆبوونەوەیەك کرا لەسەر داوای بەعس بۆ ئەوەوی بەباڵی م.س جماعەتی (مام جەلال) بڵێن کەوا گفتوگۆ هەیە لەگەڵ باڵی پ.د.ك (بارزانی)و نەگەیشتوونەتە ئامانج, هەر کەڕێکیشکەوتن ئەوان باڵێکن لەکێشەی کورد.

صدام دوای ئەوەی گەیشتە ئەو باوەڕەی کە لەدەرەوەی وڵات جموجۆڵێکی ئاشکرا بەردەوامە بۆ گۆڕینی رژێمی عێراق، ڕووسەکان لەڕێگای حزبی شیوعی ئاگاداریانکردنو، بریماکۆف بەم کارە هەڵسا. دەوری سەرەکی بۆ ئەم مەرجەی گۆڕان لەعێراقدا بەکارهێنانی دۆسیەی کوردو بارزانی یە. کەصدام بەم هەموو مەترسی یانەی زانی روویکردە گەڵاڵە, ئەو کاتە ئامادەبوو کەکاغەزی سپی بۆ مەلامستەفا ئیمزا بکات، نەك هەر کەرکوك، بەڵکو هەتا سنووری راستەقینەی کوردستانی باشوور کەدەگاتە شاخیحەمرین رازی بێت، بارزانی توندبوو لەسەر کەرکوك، بەڵام بەداخەوە چەند کەسێك لەدەوروپشتی بارزانی لەسەر رێکەوتننامەکە هەوڵێکی زۆریاندا کەڕازی بکەن، هەروەها لەم دۆسیەی ئیمزاکردنەی بارزانی و بەعسدا، بریماکۆف دەوری هەبوو.

بەیاننامەی ١١ی ئازاری ١٩٧٠

گەورەترین رووداوە لەمێژووی کورددا لەدوای تێکچوونی کۆماری مهاباد. بەعس بەرامبەر جماعەتی مام جەلال نیازیان خراپ بوو، رۆژنامەی النور لەژێر چاپدابوو، صدام لەرێگای احمد حسن بکرەوە بەتەلەفۆن ئاگاداری وەزارەتی رۆشنبیری کرد کەنابێت رۆژنامەکە دەرچێتو بەهیچ جۆرێك بلاوبکرێتەوە. لەهەمان کات جەلال تاڵەبانی پیرۆزبای ی لەو رێکەوتننامەیە کرد، هەروەها مامۆستا ابراهیم احمد ئەو کاتە لە لندن بوو، چوو بۆ باڵیۆزخانەی عێراق بۆ پیرۆزبای یکردن لەبەیاننامەی ١١ی ئازار.. خۆپیشاندانێك لەبەغدا وویدا کەئەمە یەکەم جارە بەم شێوەیە خەڵك بێتە سەر شەقام, کەس باوەڕی نەدەکرد کەهێندە کورد لەبەغدا هەیە. لەبارەگای باڵی م.س دانیشتبووین، من گوتم: دەچمە لای برادەرەکەم نازم گزار سەرێکی دەدەم بزانم چ باسە؟ کەچوومە ژوورەوە بۆلای تەماشای تەلەفزیۆنی دەکردو بەم رووداوە پێدەکەنی, گوتی ئیتر بەتەواوەتی دەستمانگرت بەسەر عێراقدا. دوای چەند رۆژێك داوای لێکردم بەناوی پشوودان بچم بۆ قاهیرە، گوتی: مەگەڕێوە هەتا وەلامت بۆ دەنێرم. نزیکەی مانگێك لەئوتێل هێلتۆن بووم، رۆژێك انور ثامر باڵـویزی عێراق هاتەلام پێی راگەیاندم کەداوات دەکەن لەعێراق کەبگەڕی یتەوە.

فاخر بارزانی بەناوی مەلامستەفا بارزانی هاتبوو بۆ بەغداو لەگەڵ مام جەلال کەوتبووە گفتوگۆ، هەروەها تۆفیق وەهبی بەگ کە لەلندن دادەنیشت نووسراوێکی ئاراستەی بارزانی کردبوو کەپێویستە لەم کاتە دژوارەدا کورد یەکبگرێتو، ئاشتبوونەوەیەکی گشتی لەنێوان هەردوو باڵە سەرەکی یەکەی کورددا بێتەدی.

چاوم بەسەرکردەکانی بەعس کەوت بۆ ئەوەی لەم رووداوانەی بەدەستەوەنو ئاگاداریان بکەمەوەو بەڕای خۆم تیشکی بخەمەسەر. گومانم نی یە لەمن باشتر ماهیەتی باڵی م.س لەهەموو روویەکەوە باش دەزانن، شێوازی سیاسیو عەسکەری ئێستای بارزانی وا خەریکە لەچەند رێگایەکەوە هەوڵدەدەن کە لەگەڵیان رێکبکەوێتو بۆ ئەم مەبەستەش بەزەقی فاخر بارزانی بەم ئیشە گرنگە هەڵدەسێت. کێ دەڵێت دوای چوار ساڵیتر ئەم رێکەوتنە هەڵناوەشێتەوە؟ کەی ئەمە بەرژەوەندیی ئێوەی بەعسە، ئێوە خۆتان ماتکردووەو بێدەنگ راوەستاون. وەلامی هەموویان (بەعس) بەئاشکرا ئەمە بوو: (کذب اذا احنا نگول عدنا صدیق بین الاکراد, احنا نگول عدنا صدیق واحد بین الاکراد هو البارزانی, روحوا کلکم التحقوا بالبارزانی قوة البارزاني ین قوة البعث, مفهوم یا رفیق پشدری؟).

تێبینی

لەبڕیاری ١١ی ئازاری ١٩٧٠دا دوو ئەندامی (مجلس قیادة الثورة) ئیمزایان نەکردبوو, ئەوانیش ناسراوبوون کەڕەگەزیان کوردە، هەوڵی زۆرمدا کەبزانم هۆی چییە ئیمزایان نەکردووە؟! ئەو دوو کەسەش طە یاسین رمضانو عبدالکریم شیخلی بوون، دەیانگوت:

أ- ئێمە هەموو بیرکردنەوەیەك و بۆچوونێکمان عەرەبییە، وەکو عەرەبێکی نەتەوەی ی بیردەکەینەوە.

ب- ئەم هەڵوێستە لەدوارۆژدا عێراق لێکجیادەکاتەوەو پارچەپارچەی دەکات.

باڵی م.س جەماعەتی مام جەلال بوون بەسێ بەشەوە:

١- بەشی هەرە زۆریان چوونە پاڵ پ.د.ك (بارزانی).

٢-چەند کەسێك رۆیشتنە دەرەوەی ولات لەوانە حلمی علی شریف بوو.

٣-بەشێك پاڵیاندا بەحکومەتی بەعس، من یەکێك بووم لەوانە، مامۆستا ابراهیم احمدو مام جەلال ئاگاداریان کردمەوە کەقسەیان لەگەڵ بارزانی کردووە دەربارەی من کە لەناو حکومەت دەستێکی بالای هەیەو سوودبەخش دەبێت کە لەجی ی خۆی بمێنێتەوە. ئیتر لەڕێگای برادەرانەوە پێوەندیم بەردەوام بوو لەگەڵ شۆڕش.

منو نازم گزار برایەتیو دۆستایەتیو باوەڕمان بەجۆرێك پتەوبوو، کەجێی سەرسووڕمان بوو لای کەسوکارو کاربەدەستانی بەعس بەتایبەتی صدام حسەینو تاکو رۆژی کودەتاکە ئینجا لێکجیابووینەوە. دەرگای ماڵم بۆهەموو کەسێك کرابۆوە بەپی ی توانا هەرچی ڕووی تێدەکردم خزمەتم دەکردو یارمەتیم دەدا چ کورد چ عەرەب. بۆ نموونە بەشێکی زۆر کەم لەم شێوانەی خوارەوە بەکورتی باسیدەکەم.

رۆژێك مەجیدخانی حەمەڕەشیدخانی بانە بەتەلەفۆن قسەی لەگەڵ کردم گوتی لەئوتێل مەیامی دابەزیوم, بەختیاری کوڕم لەبازگەی بەغدا نزیکەی ٦ رۆژە بەدەمانچەوە گیراوە, تکام وایە کەبەیانی بی یتە لام جلوبەرگ و پێویستی یەکانی بۆ بەرینو چاوم پێ بکەوێت. گوتم: ئەگەر هیچ تاوانێکی نەکردبێت بەیانی سەعات ٩ بەیەکەوە نانی بەیانی دەخۆین. ئینجا بەخۆیو دەمانچەکەی سەعات ٨,٣٠ گەیشتینە لای مجیدخان.

رۆژێك باوکی نازم گزار هاتە لام گوتی ئەمە چەند جارێکە دەمەوێت چاوم بەنازم بکەوێت بەلام ناگەمەلای. چووم بۆلای گوتم: هۆی چییە باوکت نابینی؟ وەلامیدامەوە (واسطة)ی باوکم کۆتای ی نایەت، گوتم لەهی منیش زۆرترە؟ لەگەڵ باوکی بەیەکەوە چووینە لای.

شەوێك درەنگ گەڕامەوە بۆ ماڵەوە, هاوین بوو لەسەربان دەخەوتین، بینیم ئافرەتێك لەگەڵ منداڵەکەی خەوتوون دەرکەوت خێزانی قادر تەگەرانی یە لەگەڵ کوڕێکی تەمەن ٩-١٠ ساڵان لەسوراغی مێردەکەی دەگەڕا کە چی بەسەرهاتووە، گوتم: یەکەم جار هاتە لام کە بەحکومەتی بناسێنم ڕێگام لێگرت، دوایی لەڕێگای ئامۆزایەکی و طە یاسین رمضان پێوەندی بەنازم گزارەوە کردبوو، جاری دووەم هاتە لام ئوتومبێلەکەیان لێ سەندبوو، زۆرم گوت گوێی لێنەگرتم, بەپێی خۆی لەگەڵم هات بردمە لای نازم گزار. جاری سی یەم لەگەڵ برایەکی دڵسۆزم (أبراهیم حمە خورشە) هاتنە لام کەنازم گزار لەهەموو شتێك چەکیکردووە، ئەمجارە زۆرم گوت کەبۆ خۆتو خێزانت ئەمە باشترە کە لەگەڵیان نەبێت، ئەوەندە پاڕایەوە

ناچاریکردم هەرچەندە أبراهیم حمەخورشە زۆری لەگەڵ گوت، ئەمجارەش دەستمگرت چووینە لای نازم گزار. ئیتر ماوەیەکە بەهیچ جۆرێك ئاگادار نیم, من نازانم چی بەسەرهاتووە. کوڕەکەیم لەگەڵ خۆم بردە دەرێ لەدەرگای ئاسایشی گشتی راوەستام گوتم تۆ لەناو ئوتومبێلەکە نەیەیتە دەرێ، بەدووروودرێژی بۆ گزارم گێڕایەوە تکام لێکرد وەڵامێکم بداتەوە، گوتی کوانێ کوڕەکەی؟ وەڵاممدایەوە رۆیشتنەوە بۆ سلێمانی.

تێبینی

زۆرم پرسی تەنها ئەمەم زانی هەموو ئەو خەڵکانەی کە بەفەرمانی قادر تەگەرانی کۆکرابوونەوە شەو سواری لۆری سەربازی کرابوون، کەسم نەدیت شتێك ئاگاداربێت، تەنها صدام و گزارو ئەلبکر دەیانزانی. بەعس بەپیاوی شای ئێران دایاننابوو.

ڕۆژێك خێزانی حسەین شیروانی (کەزیندانی بوو) لەگەڵ براکەی هاتنە لام گوتیان هەندێ شتمان هەیە وەکو دەرمانو سەعاتو بەرماڵ ناتوانین وا بکەین بگاتە دەستی, ئێستا لەبەندیخانەی نازم گزارە لەقصر النهایە، گوتم: هەمووی بخەنە ناو جانتایەکو لەسەری بنووسنو بیکەنە لیست بۆم بێنن ئێوارەکەشی وەرن پسووڵەکەتان بدەمەوە. تەسلیم بەنوێنەری تایبەتی (ابوحرب)م کرد کەهاتوچۆی (قصر النهایە)دەکات. بەناوبراوم گوت لەسەر فەرمانی (ابو حرب) ئەم جانتایە بەرە ئەویش لیستەکەیە پێی ئیمزا بکەو بۆم بێنەوە، (ابوحرب) لەڕووی نەدام کەئەم کارەم بەبێ ئەو کردووە.

محمود خفاف: ئەفسەرێکی کوردبوو لە(شعبە الاقتصاد)ی ئاسایشی گشتی کەداوایان لێکردبوو بۆ لێکۆڵینەوە کەکاتی خۆی شتومەکی سەربازی کڕیوە کۆمسیۆنی وەرگرتووە جێگە نەمابوو بچێتە ناوی راستەیەکەشی داوێکی گەورەیان بۆ رێکخستبوو. لەگەڵ خۆم بردمە لای (ابو حرب) نەمهێشت یەك چرکە بگیرێتو لێکۆڵینەوەی لەگەڵدا بکرێت.

رشید عارف: سیاسەتمەدارێکی کوردو دەوڵەمەندێکی ناسراوبوو، بەتاوانی گەورە گیرابوو، یەکێکیان چوونە پاڵ اسرائیل. لەچاوپێکەوتنی لەگەڵ بارزانیدا گوتبووی ئەگەر رەفیق پشدەری نەبوایە ٢٠ ساڵ حوکم دەدرام، خانووێکی لەوەزیریە دامێ ئەو کاتە   نرخی ١٣ هەزار دینار بوو، وەڵامم دایەوە ئەمە کاری من نی یە، من بەپارە ئیش ناکەم.

حامد العانی: وەکیلی وەزیری ناوخۆو برادەرێکی دڵسۆزم بوو، گوتی: بەگوێرەی یاسا ئاسایشی گشتی بەستراوە بەوەزارەتی ناوخۆ, ئێمە دەزانین کە (ابو حرب) پەیوەندی یەکانی یەکسەر بەصدامەوەیە، (ابو حرب) نەچاك نەخراپ بەهیچ جۆرێك هاتوچۆ لەگەڵ سعدون غیدان ناکات، حەزدەکەم بچینە ناو ئەو بابەتەوەو گزار لەقسەی تۆ دەرناچێت. العانی دوای دوو رۆژ ئاگاداریکردمەوەو سوپاسیکردم. ابوحرب خۆی هاتەلای.

سەرلەبەیانی ئوتومبیلێکی ڕەشی مۆدێل کۆنی اولدزمۆبیل لەبەر ماڵماندا راوەستا، دایکم رۆیشت بەپیریەوە، گوتی هاتووم رووم لەماڵی ئێوە کردووە یارمەتیم بدەن من فلانم. لەگەڵ خۆم بردمە ئاسایشی گشتی چوومە لای ابو حرب بەپێوە پێم گوت ئاخرزەمانە کچی (صالح جبر) روو بکاتە ماڵی رفیق پشدەری بۆ یارمەتیدانی, بڕوا ناکەم ئەم حکومەتە دەوام بکات. یەکسەر کارەکەی ئەنجامداو توانجێکی لێدام گوتی: وەزارەتی صالح جبر بڕیاری خنکاندنی چوار ئەفسەرە کوردەکەیدا، وەلامم دایەوە راستە، بەلام (وەصی) پێی داگرت دەبێت ئەم کارە ئەنجام بدرێت، چونکە کاتی خۆی ئەفسەرە عەرەبەکانیش بڕیاری خنکاندنیان درا.

ئێوارەیەك بیستم ویستوویانە بارزانی بکوژن، سوپاس بۆ یەزدانی مەزن رزگاری بووە، بەم کارە زۆر دڵتەنگ بوومو دنیام لێهاتەوەیەك. ئێوارەکەی مام جەلالم دی بۆم باسکرد, لەگەڵ ئەو مەلایانە لەو کاتانەی کەدەچووم بۆ لای ابو حرب، یان ئەوان دەهاتنە دەرێ یەکترمان دەبینی, گوتم بەهیچ جۆرێك ئەمەم نەزانیوە دەنا خۆمم دەگەیاندە لای بارزانی.

پیلان بۆ لەناوبردنی شێخ بابەعەلی شێخ مەحمودی حەفید

نازم گزار باسی باباعەلی شێخ محمودی لەگەڵ کردم، بەبۆچوونی ئەوان یەکێکە لەکوردە ناسراوەکانو دۆستێکی دێرینی ئەمریکایە, گوتی بوونی لەدەرەوەی وڵات بۆ دواڕۆژ مەترسی یەکی گەورەیە، بەناوی احمد حسن بکرەوە دەچێتە بەیروت گفتوگۆی لەگەڵدا دەکەیتو ڕێگای بۆ خۆش بکە متمانەت پێ بکات بۆ گەڕانەوە. گوتم: باشە بەڵام من لەئاستی ئەو پیاوە مەزنە نیم، ئەو کوڕی مەلیکی کوردستانە, ڕێگام بدە برادەرێکی خۆشەویستی هەردوولامان کەشوکت بەگی جافە، ئەو لەگەڵ خۆمدا دەبەم. لەگەڵ شوکت بەگی جافدا، ابو حربمان بینی، ئینجا چووینە بەیروت سەردانی شێخ باباعەلیمان کردو ماوەی سێ ڕۆژ لەسەریەك بەشی زۆری کاتمان لەخزمەتیدا بردەسەر. سێ قۆڵی هەموو ئەو باسانەمانکرد کەبۆی هاتبووین، شێخ باباعەلی رازیو خۆشحاڵبوو کە بەزووترین کات لەگەڵماندا بگەڕێتەوە. ئینجا هەستم بەمەترسی ئەنجامەکەی کرد کەدواڕۆژی ئەم پیاوە مەزنە چی دەبێت، ئۆباڵی گرتنی یان کوشتنی دێتە ملی من. لەهەلێکدا دڵم بۆ کردەوەو ئەوەی دەمزانی راستی یەکەم پێگەیاند، گوتم دەگەڕی یتەوە ئەمە پەیوەندی بەخۆتەوەیە ڕەنگە دیاری یەکی باشیش وەرگرم, بەڕێزتان چۆنی بەباش دەزانن من ئامادەم.

باڵوێزخانەی عێراقم لەبەیروت ئاگادارکردەوە کە بەبروسکە نازم گزار ئاگاداربکەن کەرەفیق سەرکەوتووەو بەیانی دەگەڕێتەوە. لەگەڵ شێخ باباعەلی ڕێککەوتین دوای چەند ڕۆژێك بەیروت بەجێ بهێڵێتو چوو لە لەندەن نیشتەجێبوو.

لەهەمانکاتدا ئێستگەی ئەهواز بەشی عەرەبییەکەی باسی رەفیق پشدەری کردبوو کەچووەتە بەیروت بۆ کوشتنی شێخ باباعلی، بەهەرحاڵ بەشێکی هەواڵەکەی ڕاست بوو, بۆ من سوودی هەبوو, ئەم هەواڵە

بلاونەکرابایەوە گومانم دەخرایەسەر، بەلام من نەبامایە دەکوژرا، شێخ باباعلی ئەمەی لەبەرچاوبوو، جارجار دیاری ی رێکوپێکی بۆ دەناردم.

جارێکیان شێخ عوسمان بارزانی هاتبووە بەغدا دیاری بۆ احمد حسن بکر هێنابوو، ویستم بۆی بەرم ئاگاداری (ابو حرب)م کرد گوتی چاکبوو بۆت نەبردووە تەسلیم بەمەخزەنی ئێرەی بکە با ئەو هەنگوینو پلنگە مۆمیاکراوە لێرە بێت ژەهری بۆ دەنێرم، خودا لەناویان بەرێت. ئەمە یەکەم جاربوو بەو لەهجەیە رووبەڕوو گوێم لێبێت هێرش بکاتە

سەریان, لەئەنجامدا دووبەدوو ناوبەناو دەکەوتینە سەروگوێلاکی احمد حسن بکروصدام.

گوتم ابو حرب وەکو ئێستا ئاوا بەم شێوەیە لەگەڵ تۆ بکرامایەوە دەستم دەگرتی نەمدەهێشت بەو ئیشە هەستیو پیلان بۆ کوشتنی بارزانی دابنێن. بەبیرم هێنایەوە کەکاربەدەستەکان دەیانگوت (کذب اذا احنا انگول عدنا صدیق بین الاکراد, احنا عدنا صدیق واحد هو البارزانی, روحو کلکم التحقوا بالبارزانی، بارزانی قوە...)، گوتی ئەمە لەکانگای دلمانەوە بوو. گوتم بۆچی ئەو مامۆستایانەتان بەکوشتداو گومانتان خستە ناو دلی کورد بەگشتیو پ.د.ك بەسەرۆکایەتی بارزانی بەتایبەتی؟ گوتی: من خۆم بەیاننامەی ئازارم بەگەورەترین دەستکەوت بۆ گشت دانیشتوانی عێراق بەتایبەتی بۆ بەعسو پارتی زانی، دوای ئەوە لەبەرژەوەندیی پارتی نەبوو دۆستایەتی لەگەڵ حکومەتی ئێران بەهێزتر بکاتو پەیوەندی یە نهێنی یەکانی لەگەڵ دەرەوە پێ زیادبکات، لەکاتێکدا بەیاننامەی ١١ی ئازار مەترسی یەکی گەورەی بەرپاکرد بۆ حکومەتی ئێرانو تورکیا، صدامیش بەتەواوەتی گەیشتە ئەوەی پاشگەز بێتەوە، ئێمەش بەگشتی لەم خالە حەقمان دایە کەچۆن بارزانی ئەم دەستکەوتەی بۆ خاتری چەند کەسێکی دەوروپشتیو حکومەتی ئێرانو تورکیا پوچەڵ دەکاتەوە. گوتم: شتێکی باشتان نەکرد کە بەکردەوە کردتان بۆ کوشتنی بارزانی. گوتی: بەهەر حاڵ کردمان. ئێستا شەخصی صدام و بکر هەموو دەزگاکانی حکومەت کە لەژێر فەرمانی ئەوانن بۆ بەرژەوەندیی ئەم دوو کەسەو کەسوکاریان کار دەکەن, هەموو سامانی عێراق دەخرێتە گیرفانیان پڕیش نابێت، تێرنابن، ئەوەی کردوومە لەسەر فرمانی صدامو بکر کردوومە چ بەئاشکرا چ بەنهێنی، ئێستا بیر لەوە دەکەمەوە چۆن بکرو صدام دوورخەینەوەو رزگارمان بێت لەدەستیان، عێراقێکی سەربەخۆو دیموکراتی بێنینەدیو مەسەلەی کورد جێبەجێ بکەین، بەئاژاوەنانەوەو شەڕ بەهیچ جۆرێك ناگەینە ئامانج, هەتا بەم شێوەیەی ئێستا بین دەولەتەکانی دەوروپشتمان لەڕێگای ئەمەریکاو رۆژئاواوە رۆژ بەڕۆژ زیاتر دەست دەخەنە ناومان, سەرکەوتنی ئێمە بەنەمانی صدامو بکر دەبێت.

کودەتـــای نـازم گزار

ئەم وشە ترسناکە مەترسـی خـستە دڵمـەوە کـەوا منـیش یـاری بەئاگرەکـە دەکـەم، بـەڵام لەهەمانکاتـدا خۆشحاڵبووم بـەوەی کەئەمانـە گەیـشتوونەتە ئـەم بـاوەڕە کـە لـەپێناوی عێراقێکـی سـەربەخۆو دیمـوکراتی مەسەلەی کورد جێبەجێ بکرێت، بەلامەوە ئەم کودەتایە سەربگرێت خەونی رابـردووی ١٤ی تـەممووزی ١٩٥٨ دێتەدی, بەکورتیو بەوردی باسی بەشێك لەکودەتاکـەی نـازم گـزار دەزانم کـەوەکو سـەرەقەڵەم لـەخوارەوە نووسراوە:

١- نازم گزارو محمد فازل ئەنجامدەری کودەتاکە بوون و پیلانیان بۆ دانابوو.

٢- هیچ کەس لەخۆیان گەورەتر نەبوو کەچاودێری یان بکاتو جێی گومان نین.

٣- تاکو سـەعاتی کودەتـای تـەممووزی ١٩٧٣ هـەموو ئیش‌وکارێکیـان بـەڕێوەبردووە بـەبێ ئـەوەی یـەك گومان پەیدا بکەن.

٤- چەند کەسێك کە بەپەنجەی دەست دەژمێـردرێن ڕاسـتەوخۆ لەئەنجامـدانی کودەتاکـە بەشـداری یـان کردووە, وەکـو داود الـدره. خـەڵکی دیکـەش بـەم کودەتایـەی زانیـوە، یـان ئاگاداریـانکردووە، بـەڵام کـەس نازانێت ئەمانە کێن. بەندە یەکێکم لەوانە.

٥- بەو نیازەی کەپێشەنگایەکی تازەی ئامێری ئەلەکترۆنیو کارەبای ی‌و تەلەفـزیۆن بۆ چاودێری بەغدا خەڵکێکی زۆریان لەکاربەدەستانی حکومەت بانگهێشت کرد بۆ دیداری ئەو شتومەکە کارەبای یانە، لەوانە سعدون غیدانو حماد شهاب، بێنەسـەر تەلـەفزیۆن دان بەتاوانـەکانی خۆیانـدا بنێن دوای نەمانی بکرو سەدام.

٦- احمد حسن بکر لەکاتی رووداوەکەدا لەبولگاریابوو ئاگاداری هـیچ شـتێك نـەبوو, گەڕایـەوە بـۆ بەغـدا گەیشتەوەماڵەوە لەکاتی پشوودان بەتەلەفۆن ئاگاداری دەکـەن، محمـود النـدی لـەماڵی دەبێـت, تەلـەفۆن هەڵدەگرێت لەڕێگای جهازی ئوتومبێلی فریاکەوتنەوە لەنازم گزارەوە بانگەوازێك ئاراستەی احمـد حـسن بکـر کراوە، ئینجا دەرکەوت کەکزار نیازی ئەوەی بـووە کودەتـا بکـات چـەند داواکـاری یـەکی هەیـە دەبێـت بـۆی جێبەجێ بکەن.

ئـەو دوو زلهێـزە گـەورەی دەسـەڵاتیان بەسـەر هـەموو جیهانـدا گرتبـوو(شـرق وغـرب) یـەکێك لەوانـە سەفەرەکەی احمد حسن بکری دواخست بەهۆی ئەوەی کەفڕۆکەکەی دەسـتکاری دەوێـت و تێکـچووە. نـازم گزار گەیشتە ئەو باوەڕە کەیەکێك لەو دەوڵەتـە زلهێزانـە بـەم کودەتایـەی زانیـوەو گەڕانـەوەی احمـد حـسن بکری دوا خست. نازم گزار خۆیو هەموو ئـەو خەڵکـەی کـە بەپێویـستی زانـی لەگـەڵ خـۆی بـردیو لەبەغـدا بەرەو سـنووری ئێران دەرچوو، لەوانەی لەگەڵیدابوون حماد شهابی کوشت.

لەڕاستیدا هەموو حساباتێکیان بەپیلانێکی کورتو بەوردیو ڕێکوپێك داڕشتبوو, نـازم گـزارو محمـد فـازل دوو بەدوو ١٥ شەو بەیەکەوە لەخانوویەکدا بوون بۆ ئەوەی بەهیچ جۆرێك ئاشـکرا نـەبن، بـەلاّم ئایـا رۆژئـاوا چۆن دەهێلّێت عێراقێکی بەم سنووره ستراتیژیە تێکـچێت کـەخاوەن بەشـێکی نـەوتی (احتیـاط) بـەم پیـتو بەرەکەتە مرۆڤێکی نیشتمانپەروەر باوەڕی بەدیموکراسیو کێشەی کورد بەیەکجاری جێبەجێ بکـەنو بیبـەن بەڕێگاوە بەسەرپەرشتی عبدالخالق السامرائی.

لەڕاستیدا ئەمە جێی مەترسی یە بۆ ڕۆژئاوا بەتایبەتی ئەمریکا. هەروەکو شۆڕشی ١٤ی تەمموز بـەپیلانی ئەمریکـــــاو ئینگلیـزو ئیـسرائیلو تورکیـاو ئێـرانو دەولّـەتانی کەنـداو شکـستی هێنـا ، کوردیـشیان تێوەگلاندوعبدالکریم قاسمیش بەدیکتاتۆریەتیەکەی خۆیو سیاسـەتە چـەوتەکەی بەشـی خـۆی بەشـداربوو، بەتایبەتی دژی کورد.

دە رۆژ پێش کودەتاکە هەموو ئیشوکارێکی سەفەرم ئەنجامدابوو، هەروەها ٧ ڕۆژ پێش ڕووداوەکە مـام جەلال بەتەلەفۆنو بروسکە ئاگاداری کردبووم کە بەپەلـە بگەمـە قـاهرە بـۆ ئیـشوکاری زۆر پێویـست، ڕۆژی ڕووداوەکە سەعات ١٠ی بەیانی چوومە بالّوێزخانـەی میسر لەبەغـدا، خـۆم پێناسـاندن کـەوا لەلایـەن جـەلال تالّەبانیـیـەوە میوانـداریکراوم, رێزیـان لێگـرتمو یەکـسەر ئیـشوکارەکانیان بـۆ ئەنجامـدام، لەگـەلّ ابـو حـرب رێککەوتبووین دوای تـەواوکردنی ئیـشوکارەکانم سـەعات ١٢ لای بم، بەداخـەوە بەئیـشێکی تایبـەتی، لەگـەلّ مالّەوە منداڵێکمان بردە لای پزیشكو گەڕامەوە مالّـەوەو پـشوویەکمدا، رووملاکـردە بەڕێوەبەرایـەتیی گـشتی، لەدوورەوە یەکێکم دیت پێی راگەیاندم کـەابو حـرب بـەخۆیو ژمارەیـەکی زۆر ئوتومبێلـەوە چـووەتە دەرێ، لەهەمانکاتدا بیستم احمد حسن بکر گەڕاوەتەوە، ئـیتر دنیـام لیّهاتەوەیـەك، جـارێ بەتـەواوەتی نـازانم چـی روویداوە هاتمەوەمالێ لەبەر خۆمەوە قسەم دەکرد، رووبکەمە چ لایەك (هەر بیرم دەکردەوە).

سەعات ٩ی شەو کەمالی برام تەلەفۆنی بۆ کردم، باسی ابـو حـربو ڕووداوەکـەی بـۆ کـردم کـە بـەخۆیو بەشێك لەکاربەدەستانی بەڕێوەبەرایەتی ی گشتی کەجێی متمانەن، لەبەغدا چـوونەتە دەرێو بـەرەو سـنوور هەلاّتوون، دنیا خامۆشـە، بـەلاّم هـەموو حکومـەت لەئامادەباشـیدایە. پرســی ئـەی تـۆ چـی دەکــەیت هـەر لـەمالّـەوە دەبیـت؟ گـوتم: دەرنـاچم،

تەندروستیم باش نییە.

لەگەلّ دایکم کەجێی باوەڕم بوو لەشتی گرنگو مەترسیدار پرسم پێدەکرد دووبەدوو باسمان لەو کێـشانە دەکرد کەخۆم بەشدارم تی یدا (وەکو کودەتاکەی ابو حرب). بڕیارمدا بەخۆم و مالّەوە بەرەو سـوریا ڕاکـەم, ئەگەر تاکو سبەی ئێوارە منداڵەکانم نەهاتنەوە ئەوا من گەیشتوومەتە جێی دیاریکراو چونکە مـن لێـرە بم سەد دەر سەد لەسێدارە دەدرێم, کەس ئاگادار مەکە, ئەگەر پرسیاریانکرد بلّێ نازانم.

خۆمان پێچایەوە, قاسەکەم کردەوە هەموو ئەو شتە نهێنیانەی هەمبوو دایکمم لێ ئاگادارکردەوە کەبەیانی زوو لەتونی حەمام بیانسووتێنێ, پارەش بڕی ٤٧٠ دینار دەبوو گوتم ئەمە بخە گیرفانت, بڕی ٧ هەزار دینارم پێبوو لەگەڵ نزیکەی ٥ هەزار دۆلارو ١٠٠٠ پاوەنێك. سەعات ١٢ی شەو لەبەغداوە بەرەو سنوور دەرچووین, لە١٣ بازگە پرسیاریان لێکردین لەکوێوە هاتوونو بۆ کوێ دەچن، ئایا دەزانن چی ڕوویداوە, ئێوە کێن، ئایا هاتوچۆکردن بەئوتومبێل لەناو شاری بەغدا قەدەغەیە؟ گوتم ئێمە کوردین لەسلێمانی یەوە هاتووین, بۆ گەشتوگوزار دەچینە دەرەوەی وڵات, هیچمان نەبیستووە, پیاوێكو ژنێكو سێ منداڵ بووین, بەجۆرێك بەعەرەبی قسەم دەکرد کەبەهیچ جۆرێك وام لەخۆ نەکردبوو بزانن من دانیشتووی بەغدام تەنها پاسپۆرتەکەم پیشاندەدان، پێناسەکەم نیشاننەدەدان، تاگەیشتینە روتبە, سنوور داخرابوو, بڕی ٢٢٠ ئوتومبێلی لێبوو ئینجا زیادیکرد, یەك کوردم ناسی نزیك یەك کەوتینەوە, لەخۆمەوە چوومە بارەگای بەعس لەگەڵ منداڵەکانم خۆمم بەکاربەدەستەکەی ناساند، ناوی ابراهیم بوو, گوتم من بەئیشی تایبەتی دەچمە درەوەی وڵات شتێکی وا بکە کەدوو ئوتومبێلیتر لەگەڵمدا بەرەو سوریا بێن بۆ ئەوەی موخابەراتی سوریا گومانم لێنەکەن. ئاگاداریشم کرد کەنازم گزار لەکودەتاکەیدا سەرنەکەوتووە، دنیا ئارامە، عێراق ئاسایشە بەتایبەتی بەغدا.

یارمەتیدام بۆ ئەم کارەو کەوتمەڕێ، دوای دەرچوونم هێشتا عێراقمان بەجێنەهێشتبوو فڕۆکەیەکی هیلۆکۆپتەری سەربازی بەسەرماندا تێپەڕی، مەترسی یەکی گەورە دایگرتم, دوای ی هیلۆکۆپتەرەکە لەنزیك دوو ئوتومبێلی سەربازی نیشتەوە، منیش کەوتمەوەڕێو مەترسیم نەما. بەسەلامەتی گەیشتمە یەکەم بازگەی سوریا, چووینە چایخانەیەك خۆمو دایکی بازیان شایەتمانێکی بەحەقمان هێنا کەشکور ڕزگارمان بوو. لەشام چووینە ئوتێلێك, سەعات ٥ی ئێوارە تەلەفۆنم لەگەڵ مام جەلال کرد بڕوای نەکرد کەمنم, گوتم خۆمو دایکی بازیانو ڕووبارو بازیانو ڕەوەزم لەگەڵدایە. بەڕاستی زۆر لەمەراقدابوو، وای زانیبوو کەمن نەماوم چونکە دەیزانی لەگەڵ نازم گزار تێکەڵاوی یەکی تایبەتیم هەیە، لەهەندێ شت ئاگاداربوو. خۆشحاڵی خۆی دەربڕی کە لەگەڵ هێرۆ خانی هاوسەری دەربارەی چارەنووسم زۆر ناڕەحەت بوون، هەروەها پرسیاری دەربارەی(عولەما زەبیجی)کرد گوتم من شەو ڕامکرد کەس نازانێ لەکوێمو بۆ کوێ چووم تەنها دایکم نەبێت ئەویش لەگەڵ هاوسەری شەفیقی برام دوو بەدوو لەماڵەوەن لەبەغدا، ئێستا ئەوانیش یەکدڵ بوونەتەوە، بۆیان ڕوون بۆتەوە کەمن بەسەلامەتی رزگارم بووە، ئەو ئەمانەتەی لای من بوو لەگەڵ خۆم هێناومە. پرسی پرۆگرامت چییە؟ گوتم: پێویستمان بەپشوودانێکە، مێشکم زۆر ماندووە، دووبەیانی سەعات ١١ بەفڕۆکە دەگەینە قاهیرە، تکامان وایە لەئوتێلێکی نزیك ماڵی خۆتان دوو ژوورمان بۆ بگری.

لەکاتی دیاریکراودا گەیشتینە فڕۆکەخانەی قاهیرە, لەدوورەوە مام جەلالمان بەدیکرد، دوای تەواوکردنی ئیشوکارەکانمان هاتینە دەرێ, گوتی منو هێرۆ لەشوقەیەکین, جێگام بۆ نەگرتوویت, دەچینە ماڵی

خۆمان. نزیکەی ١٥ رۆژ لەماڵی مام جەلال بووین ئەوپەڕی خزمەتو میوانداری یەکی چاکیان کردین. بەبێ ئەوەی دەست بەگیرفانمدا بکەم یان ئەو گرژبێت، چونکە بازیانو رووبارم زۆر ناڕەحەت بوون رۆژگارمان بەئاسانی بەسەردەبرد، چونکە ئەوەندە لەخۆشیدابووین. چاوم بەچەند عەرەبێکی عێراقی کەوت کە لەمیسر پەناهەندەبوون لەوانە عارف عبدالرزاقو عقید رشید محسن کەبۆ ئەوەی منداڵەکانی بەخێو بکات خەریکی کشتوکاڵ بوو، بۆ ئەوەی پارەی پەناهەندەی ی لەمیسری یەکان وەرنەگرێت. هەرچەند هەوڵمدا کەدیاری یەکم لێوەربگرێت قبووڵی نەکرد تەنها جگەرە نەبێت.

دوای ١٣ رۆژ کە لەماڵی مام جەلال بووین ئاگاداریکردم کەئیمڕۆ میوانێکی عەرەبی میسریم دێت. کاتێك میوانەکەی هات, دوای کاتژمێرێك بانگی کردم, چونکە ئەوان بەتەنها دانیشتبوون پێی راگەیاندم کەحەز دەکەم ئەم زاتە بناسیت, ئینجا میوانەکەی پێم ناساند کەئەوە عمید فلانە سەرۆکی یاوەری ئەنوەر ساداتە, بەویشی گوت ئەمە کوردێکی عێراقی یە لەگەڵ خێزانەکەی ماوەی ١٣ رۆژە میوانمەو پێکەوەین, ناوی رەفیق پشدەری یە. یاوەرەکەی انور سادات لەجێی خۆی تەکانێکیدا بەسەرسوڕمانەوە سێ جار لەسەریەك گوتی (دە رفیق پشدەری؟) مام جلال گوتی ئەمە انور سادات ناردوویەتی کەرفیق پشدەری هاتووە بۆ کوشتنی تۆ.

مام جەلال لەگەڵ میسری یەکاندا لەڕۆژی هاتنی جمال عبدالناصرەوە دۆستایەتی یەکی پتەوی لەنێوان کوردو میسردا دروستکردوە. جارێك صالح مهدی عماش بۆی گێڕامەوە، لەچلەی جمال عبدالناصر کەنێردراوی سەرۆکی عێراق بوو لەبەردەمی ئوتێل هێلتۆنی قاهیرە راوەستابووم کەئۆتومبێلێکم بۆ بێت بۆ شوێنێکی تایبەتی تا بەو بۆنەیەوە لەوێ کۆدەبینەوە، کەسەرنجمدا جەلال تاڵەبانی لەتەنیشتم راوەستاوە, دوای سلاو پێم گوت: وەرە لەگەڵ من سواربە.بەڕاستی ئەگەر بەچاوی خۆم نەمدیبایە بەراپۆرت ئەمەیان بۆ نوسیبامایەوە بڕوام نەدەکرد، کردیشم بەراپۆرت وەکو بۆ تۆی دەگێڕمەوە پێشکەش بەسەرکۆمار احمد حسن بکرم کرد، مام جەلال رێزی سەرۆکی وەفدیان لێنابوو, لەئوتێلەکەدا لەژوورێکدابوو لەنێوان ژووری قەزافیو پاشای مەغریب, هەروەکو من چۆن سەیارەیەکی تایبەتیم بۆ دانرابوو، بەژمارە کەدەمگوت صالح عماشم هاواری ژمارەکەیان دەکرد، جەلال تاڵەبانی یش بەهەمان شێوە، گوایە لەدەفتەری رۆژانەیعبدالناصر ناوی ٢٠ کەسی نووسیوە کەئەمانە نزیکترین کەسن, جەلال تاڵەبانی یەکێکە لەوانە.

گەڕامەوە بۆ شام، لەگەڵ ماڵەوە چووینە بەیروتو تورکیاو بولگاریاو یوگسلافیا، ئینجا هاتمەوە بۆ بەیروت. کات گەیشتە ئەوەی کەمنداڵەکان دەبێت بگەڕێنەوە بۆ ئەوەی بەردەوام بن لەخوێندن، ئەوان گەڕانەوە. منیش لەسەر هەڵوێستی مام جەلال ئەو بڕیارەم پەسەندکرد کەئوتومبێلەکەم بفرۆشم لەگەڵ هەموو پارەکەی کەپێم دەبێت بەبڕی١٢٠٠٠ هەزار دینار بچمە نەمسا، لەوێ کاسبی بکەمو بەم پارە زۆرە جگەرە بفرۆشم.

لـەڕۆژی دەرچـوونم لـەعێراق تائـەو ڕۆژە هـیچ پەیوەنـدی یـەکم بەحکومـەتی عێراقـەوە نـەمابوو, لـەو خەڵکانەی لەناو پارتی یان سیاسەتمەدارانی عەرەبی عێراق ناسراوبوون دوور دەکەوتمـەوە، ئـەو نهـێنی یـەی لەگەڵ نازم گزاردا هەمبوو بەردێکم لەسەر داناو بەهیچ جۆرێك باسم نەکردووەو کەسیش نایزانێـت تـەنها نـازم گزارو خۆمو دایکم.

لەمام جەلالم پرسی بۆچی بەتەلـەفۆنو برووسـکە ئاگـادارت کردبـووم کەبـەزووترین کـات بگەمـە قـاهرە؟ وەڵامیدامەوە کە لەڕێگەی (أياد سعيد ثابت)ەوە دەمزانـی کودەتـا دەبێـت ویـستم ڕزگـارت بکـەم لەکوشـتن الحمدلله خۆت خۆتت رزگارکرد. تائێستاش مام جـەلالم لـەوە ئاگـادار نەکردۆتـەوە کـە لـەو کودەتایـەی نـازم گزاردا بەشداربووم. لەسەرەوە باسمکردووە کـەمام جـەلال تـا چ رادەیـەك ئاگـاداری دۆسـتایەتی مـنو نـازم گزارە، هەروەها کەس نەیدەزانی کەمن رامکردووە, کەخەڵك ئەمەیان لێدەپرسیم خۆم لەوەڵامدانەوە دەدزی یەوە.

ڕۆژێك مام جەلال گوتی با سەرێکی فوئـاد عـارف بـدەین. تەلـەفۆنی بـۆ کـرد کـەنیازمان وایـە سـەردانت بکەین، ئەویش خۆشحاڵی خۆی دەربڕی. کاتێك چووینە لای دوای سێ دەقە تەلەفۆنی هـەڵگرت بـەناوبراوی گوت فەرموو تەشریفت بێت کەسم لا نیە. کـە تەلەفۆنەکـەی داخـست دەموچـاوی گرژبـوو، ڕوومکـردە مـام جەلال گوتم ئەو برادەرەی کەدێتە لای فوئاد عارف یەکێکمانی بەدڵ نیە ئەویش مـنم, بـا جێتـان پـێ لـەق نەکەم، من دەڕۆم کاتێکیتر دێمەوە خزمەتتان. فوئاد عارف گوتی: دانیشە تا قاوەکـەت دەخۆیـت. هەڵسام بڕۆمە دەرێ زەنگی شوقەکەی لێدرا, کەدەرگایان کردەوە عەبدولوەهاب ئەتروشی بوو. من لەڕۆیشتندا بـووم هەموویانی پشتگوێ خست, دەستی گرتمو لەتەنیـشتم دانیـشت, کەوتـە پێکـەنینو قـسەی خـۆش لەگەڵمـدا, داوای لێکردم یا دەعوەتی بکەم یان دەعوەتم بکات, هەرچی کردی گوتم لەگـەڵ تـۆ دانانیـشم، فوئـاد عـارف گوتی من دەعوەتەکە دەکەم, منیش قبـووڵم نـەکرد گـوتم ئێـوە نیـشتمانپەروەرن, عەبـدولوەهاب ئەتروشـی فەرماندەیەکی پارتیە منیش سیخوڕێکی بەعسیم، ئینجا مام جـەلال کەوتـە نێوانمانـەوەو رازیبـووم بـەوەی شەو کەدەچمە گازینۆی لوبنان لەوێ یەکتر دەبینین، کەعەبـدولوەهاب ئەتروشـی گەڕایـەوە دوو بـەدوو لـەناو ئوتومبێلەکـە دەبـین بـۆ خۆمـان قـسەدەکەین. ئەتروشـی چـەند پرسـیارێکی لێکـردم وەکـو گوایـە مـن لەسەرانسەری کوردستان وەکیلم هەیەو لامان سەیرە کەتۆ لەناو بەعس بەم جۆرە بەچاوێکی مەزن تەماشات دەکەن! گوتم، ئەمە ڕاست نیە, بەعس پێویستی بەوە نیە کەمن لەسەرانسەری کوردستاندا وەکیلم هەبێ بۆ دەنگوباس کۆکردنەوە، من جێی خۆم لەناو بەعسدا کردۆتەوە, بەهەموو توانایەك یارمەتی خەڵکی لێقەماو دەدەمو بەهیچ جۆرێك دەستم لەمەسەلەی گرتنو سێدارەداندا نی یە، من ئەوە نـیم بتـوانم نەخـشەی بـەعس بگۆڕم، دۆستایەتی یەکەی من باوەڕە، ئەگەر بەقسەم بکەی وات لێدەکەم تۆش بگەیتە پلەی من. ئێـستا تـۆ پارێزگاریتو دوو ئوتومبێل بەدواتەوەیە بۆ پاسەوانی, کاتێ دەچیتە بەغدا دەتوانیت ١٥ تەنەکە پـەنیرو ١٥

مەنجەڵ ماست لەگەڵ خۆتدا ببەیتوبەسەر سەرکردەکانی بەعسدا دابەشی بکەی، هەرماڵەی مەنجەڵێك ماستو تەنەکەیەك پەنیریان بۆ ڕەوانە بکەیتو، لەسەر دیاری یەکە دەنووسی (عبدالوهاب ئەتروشی)، لە احمد حسن بکرەوە دەست پێبکە، ئەوانیش ماوەیەکی دیکە دیاری بۆ تۆ رەوانە دەکەن، هاتوچۆی خێزانی دەبێت، دۆستایەتی بەهێز دەبێت، لەپاڵ ئەوەشدا باسی مەسەلەی کوردیان بۆ دەکەیت. بەڵام دەزانم تۆ دەترسیتو لەترسی ئێرانو خەڵکانی کوردی نیشتمانپەروەر ناتوانیت ئەوە بکەیت.

بەیانی سەعات ٧ خۆمکرد بەژوورەکەیدا کە لەئوتێل بەیروت (مارتینس) دابەزیبوو، لەوێش باسی بەشێك لەو شتانەم بۆ کرد، ئەو بارودۆخی منی نەدەزانی.

دوای ئەوە لەگەڵ مام جەلال قسەمکرد کەماڵەوە رۆشتوونەتەوە منیش خۆم کۆدەکەمەوە دەچمە نەمسا، زۆری پێنەچوو کەمالی برام لەبەغداوە هات نووسراوێکی دەستنوسی پێبوو کەداوام لێدەکات بگەڕێمەوە، تۆ هیچت لەسەر نی‌یە سەیرە منداڵەکانت لەگەڵ دایکیان لەبەیروت هاتوونەتەوە، سەیرە تۆ بەتەنها لەبەیروت ماویت، چیت پێویستە بڕۆ باڵوێزخانەی عێراقی تاکو فەرمان بدەین بەجێبەجێکردنی، حەزدەکەین بەیەکەوە لەگەڵ کەمالی برات بگەڕێنەوە. ئەوەم پیشانی‌مام جەلالدا دوای لێکۆڵینەوەیەکی زۆر گوتی: با کەمال بڕواتەوە تۆ لێرە چەند رۆژێك بمێنەوە، هەتاکو دڵنیا دەبم، ئینجا بگەڕێوە.

لەدانیشتنەکەدا لەگەڵ کەمالی برام دوو بەدوو پێی گوتم کەعەبدولوەهاب ئەتروشیت دیوە؟ گوتم ڕاست نی‌یە تەنها لەگازینۆی لوبنان دوور بەدوور چاومان بەیەك کەوت.

دوای چەند رۆژێك گەڕامەوەبۆ عێراق یەکسەر هاتم بۆ ماڵەوە چاوم بەعەبدولخالق عەبدولعەزیز کەوت کەبەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی بوو.

عبدالخالق عبدالعزیز: دەرچووی کۆلیجی پۆلیسی بوو، کادرێکی کۆنی بەعس، لەپۆلیسیدا یەکەم کەسە کەئەفسەر بووبێ، جی ی باوەڕی احمد حسن بکر بوو، زیرەكو لەسەرخۆ، ئازاو پاك بوو. لەخێزانێکی عەرەبی ناوداری موصل، خاڵی (حسن توحله)یە کەسعید قزاز خۆی شاردبۆوەو ماڵیان پشکنین، پەیوەندی ئێجگار زۆرە لەگەڵ کورددا، دۆستێکی دێرینی من بوو، خۆشم یارمەتیمداوە کاتێك نازم گزار حوکمی دەکرد، راستی یەکەی ئەم دەورێکی گرنگی هەبوو کەلەسێدارە نەدرێم. رۆژێکیان چووم بۆ لای صدام گوتی: ئیمڕۆ هەمووی لەگەڵ تۆ دەبەمەسەر، زۆرم لا سەیرە کوردێکی سوننی‌و نەتەوەی ی خەڵکی پشدەر لەگەڵ عەرەبێکی صبی خەڵکی عمارە بەم شێوەیە یەکبگرن، ئەومرۆڤێکی پیاوکوژ تۆش ئەوەندە خێرخواز.

رۆژگار هاتوڕۆیشت، ڕۆژانە لەگەڵ سەدامدا لەیەکتر نزیك دەبووینەوە، لەکاتێکدا ڕۆژانە یەکترمان دیوە لەگفتوگۆکردنو لێکۆڵینەوە باسی ناوخۆو دەرەوەی وڵاتمان دەکرد، گوتم گومانت نەبێت باسی هەموو رووداوەکانمان کردووە، گومانم نەبووەو بەهیچ جۆرێك هەستم نەکردووە کەنازم گزار بەرامبەر سەرکۆمارو

بەڕێزتان نیازی شتێکی هەیە ئەگینا بەپەلە خۆم دەگەیاندە تۆ. بەڕێز (سید النائب) وا بزانم ئەم حەقەم پێدەدەیتو بەگەورەی ی خۆت دەمبەخشیت، ناچاربووم رامکرد چونکە دوای کودەتاکەی نازم گزار گومانم نەبوو دەگیرام, چونکە رەفیق پشدەری کەبەم جۆرە نزیك بوّتەوە چۆن ئاگاداری ئەمە نی یە؟ منیش یەکسەر بڕیاری کوشتنم دەردەچوو یان منیشی لەگەڵ خۆیدا دەبرد. صدام گوتی: ڕاستە, چاکتکردووە کەڕاتکردووە بەڵام ئێمە نازم گزارمان کرد بەم پیاوەو محمد فازل ئەوەندە جێی باوەڕی من بووە ماوەیەکی زۆر دایکم جلوبەرگی بۆ دەشوشت. تۆ مرۆڤێکی نیشتمانپەروەریت, پەیوەندیت بەهیچ وڵاتێکی دەرەوە نی یە. سوپاسم کردو گوتم من عێراقیم, لەسەرمە کەخزمەتی وڵاتەکەم بکەم، ئێوەش بەڕاستترین گروپی سیاسی دادەنێم کەلەخزمەتتاندابم.

ئینجا بەسەلامەتی هاتمە دەرەوەو سوپاسی خوام کرد کەلەم ئەزموونە رزگارم بوو. دوای ئەوە چاوم بەسعدون غێدان کەوت, هەموو ئەو گفتوگۆیەی لەگەڵ صدامدا کردبووم جارێکی تریش بەدوورودرێژی باسمانکرد.

سعدون غێدان بۆی باسکردم کەنازم گزار بەچ جۆرێك ئازارو ئەشکەنجەیدام، زامداریانکردم, وام لەخۆمکرد کەوا خەریکە بمرم، دەستیان لێهەڵگرتم, خۆم وا رۆحم دەردەچێت بەهیچ جۆرێك توانجم تیّ نەدەگرتن، وەڵامی پرسیارەکانیانم نەدانەوە، ئێستا
تەندروستیم بەرەو باشتر دەڕوات، دەستم لەکارناکەوێت وردە وردە باش دەبێت.

پرسیاریکرد بۆ چەند وڵات چوویت، گوتم سوریا، میسر، لوبنان، تورکیا، بولگاریا، یوگسلافیا. پرسی لەتورکیا عەبدولڕەحمان عارفت دیت؟ گوتم: لەئەستەنبوڵ رۆژێکیان لەگەڵ ماڵەوە لەسەر دەریا بووین چاوەڕوانی کەشتی بووین تا بچینە ئەوبەر, لەناکاو لەگەڵ عەبدولڕەحمان عارف یەکمانگرت, دوای ئەحواڵ پرسینێکی زۆر، ئینجا یەکە یەکەی ئەوانەی لەگەڵماندابوون پێم ناساندو گوتم ئەمە هاوسەرەکەمە، ئەمەش کچی گەورەمە ڕووبار، ئەوەش کوڕی گەورەمە بازیان، ئەویش کوڕی پچووکم رەوەز، بازیان پرسی ئەم پیاوەم دیوە، گوتم کوڕم ئەمە سەرکۆماری کۆنە، بابە کۆمار یەعنی چی؟ عەبدولڕەحمان عارف گوتی کوڕم من سەرکۆماری کۆنم.

گۆڤارێکی عەرەبی لەسەر رووداوی تازەی عێراق دەنگوباسی بڵاوکردبۆوە, لەهەمانکاتدا باسی رووداوەکەی ١٧ی تەمموزی ١٩٦٨ دەکات کەچۆن عبدالرزاق نایف کودەتاکەی بەسەر عارفدا کرد ئینجا ئەویشیان دوورخستەوەوحماد شهاب کوژراو سعدون غێدان دەستی پەکی کەوت. عارف گوتی کاتێك لەلەندەن بووم لە(هاید پارك) قەدەحم لێدەدا مەترسیم لەوەبوو کەابراهیم داود دەکوژن یان کوژراوە، د.خالد رمایا پێی گوتم خەفەت لەچ دەخۆیت, بیر لەڕابردوو مەکەوە، ئێستا ئیستگە بڵاویکردەوە کەابراهیم داود کراوەتە وەزیری بەرگری.

سوپاسیکردم کەیارمەتی کەسوکاریم داوە، داوای لێکردم کەئێمەش لەگەڵیاندا بڕۆین لەم میوانداری یە بەشدار بین، گوتی ئەوەش تەلەفۆنو ناونیشانمە، لای من پشوو بدەن ئەگەر شتێکت پێویستە حەز دەکەم یارمەتیت بدەم. سوپاسمکرد، گوتم زۆر پیاوەتی تۆم بەسەرەوەیە, ئێمەش میوانداری کراوین لای خزمەکانی دایکی بازیان کەئێستا یاریدەدەری فەرماندەی هێزی ئاسمانی ی تورکیایە, باوکی کوردێکی خەڵکی سلێمانی بووە. سعدون گوتی من پیاوەتی تۆم لەبیرناچێتەوەو بەهیچ جۆرێك ئێوە جێی گومان نین کەپەیوەندیت بەکودەتاکەی نازم گزارەوە هەبوبێت هەروەکو باسی لێکراوە. رای خۆم بەئاشکرا دەردەبڕمو ناحەقت ناگرم کەبۆ دەرەوەی وڵات راتکردووە ئەگینا دوور نی یە تۆش ئازارو ئەشکەنجەیەکی زۆر درابای‌و بەکوشتن چووبای. گوتم: راستە من برادەرێکی دێرینی نازم گزار بووم, راستی یەکەی من لەزۆر شت ئاگاداربووم، بەڵام لەکوشتن‌وماڵوێرانکردن بەشدارنەبوومو لەکاتی کودەتاکەشدا تا سەعات ١١ی شەو نەمزانیوە، بیرم لێکردەوە باشترین شت ئەوەیە رابکەم تا دونیا دێتەوە سەرخۆی،ماڵەوەم ناردەوە پێش گەڕانەوەی خۆم, برای وەکو ئێوەم هەبێت بەتایبەتی وەکو ئێوەو ابو مازن‌و ابو عروبەو سید نائب‌و جنابی سەرۆك، بۆچی دەربەدەری وڵاتان بم, چیم کردووە. هاتمەوە ماڵەوە بەکەیف‌و خۆشی دایکم ٣٠٠ صەمون کەهەریەکەی پڕ بوو لەشفتەو سەوزە، بردیە شێخ عبدالقادر بەناوی خێری مولودی پێغەمبەر دابەشیکرد.

بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی عبدالخالق عبدالعزیز بەگەرمی بەخێرهاتنیکردم وەکو جاران کاتێك نازم گزار یارمەتی یاندام، پەیوەندیم لەگەڵ بەعسدا لەڕابردوو گەلێك بەهێزتر بوو لەهەموو روویەکەوە.

سعدون غێدان: دەرچووی کۆلێژی سەربازی، عەرەبێکی شۆڤێنیست، بیرو پیلانی سیخوڕی بوو، ئازا، داوێنپیس، حزبایەتی نەکردووە، تێر نەدەبوو لەماڵ کۆکردنەوە، ماستاوچی یەکی سەیربوو، زۆر جار دەستی بۆ ساکە دبلوماسی یەکەی درێژ دەکرد، دەیگوت کەی سید نائب لێم ناڕازی بوو یەکسەر دەچمە ماڵەوە. هەتا ١٦ی تەممووزی ١٩٦٨ لەلیوای کۆماری فەرماندەی کتیبەی دبابات بوو، لەکودەتاکەدا بەشداربووە, لە١٨ی تموزدا کرا بەئەندام لە (مجلس قیادة الثورة)، لەڕۆژی سی یەم چووە پاڵ بەعس گوتی لەمڕۆوە من فەرمانی احمد حسن بکر جێبەجێدەکەم‌و صدام چی بلێت وادەکەم.

ڕۆژێك لەساڵەکانی ١٩٦٩ دوو بەدوو لەگەڵ صدام دانیشتبووین لەپڕ گوتی مرتضی الحدیثی‌و سعدون غێدان دەیانەوێ بێنە ژووریٚ چی دەڵی یت، وەڵامم دایەوە ئەمە پەیوەندی بەبەڕێزتانەوە هەیە، بەهاتنیان خۆشحاڵ دەبم, کەهاتنە ژووریٚ سعدون غێدان گوتی: من کاتێك رەفیق پشدەریم ناسی لەکەرکوك لەفرقەی ٢ بووم بەپلەی نقیب، دەستیکرد بەدڵسۆزی نواندن بۆم. صدام گوتی: دیارە نهێنی یەکانیت دەزانی بەم شێوەیە باسی دەکەی؟ ئینجا درێژەی بەقسەکانیداو گوتی: دەتنێرم بۆ سویسرا کەچاوت بە جنرال بەختیار بکەوێت‌و قسەی لەگەڵ بکەیت بۆئەوەی بەیەکجاری بێتە عێراق. سعدون غێدان یەکسەر گوتی: کارێکی باشە کەرەفیق زۆر بەئاسانی دەتوانێت ئەم ئیشە ئەنجام بدات. گوتم: نەخێر لەبەر چەند هۆیەك من بۆ ئەم

فەرمانە سوودم نابێت، یەکەم فارسی نازانم، ئینگلیزی یەکەم مام ناوەندی یە، پلەی سەربازیم نی یە، من لەئاستی ئەم پیاوە مەزنە نی یم، منێکی سیخوڕ چۆن دەتوانم بۆئەم کارە گرنگە رووبەڕووی ڕاوەستم. صدام قسەکانمی پەسەندکردو سوپاسی‌کردم.

هیچ گومانم لەوە نەما کەئەو پەیوەندی‌یەی لەگەڵ نازم گزار هەمبووە کەئاگاداری کودەتاکەم" لەخۆم زیاتر کەس نایزانێت، ئەوە بووە هۆی ئەوەی پەڕەیەکی تازە لەگەڵ بەعسدا هەڵدەمەوە، ئەمەش لەئەنجامی ئەوەی کەسەرکردەکانی بەعسم بۆ ئاشکرابوو، بۆم روون بۆوە کەئێستا گەلێك زیاتر باوەڕو رێزیان بۆم هەیە، لەئەنجامدا هەموو ئەو پارەیەی کەسەرفم کردبوو لەو ماوەیەدا بەزیادەوە بۆمیان سەرفکردەوە. ئینجا کەوتمە پینەکردنی پەیوەندی یەکانم بەڕووداوەکەی نازم گزارو ئەو خەڵکانەی کە لەبەڕێوەبەرایەتی یەکەی ئەو کاریانکردووە، یەکە یەکە بیانبینم، دوورخرابوونەوەو لەدەرەوەی بەغدا بەوەزیفەی زۆر نزم لەحلەو بعقوبەو کەرکوك‌و روماديی دامەزرابوون, تەنها بەڕێوەبەری گشتی عبدالخالق عبدالعزيز نەگواسترابۆوەو کرابووە بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی، ناوبراو جێی باوەڕی احمد حسن بکر بوو و صدامیش ڕێزی لێدەگرت. ناوبراو جێی متمانەی نازم گزار نەبوو و هەموو کات گومانی لێدەکردو نەیدەهێشت شوێنە گرنگەکان ببینێ, جار جار بۆم راست دەکردەوە لای نازم گزار, بۆم دەرکەوت کەکەس نەبووە لەناوەوەی عێراق ئەم کودەتایە ئاشکرا بکات، ئینجا گەیشتمە ئەو باوەڕەی کەدەوڵەتێکی زلهێز بوو بەهۆی سەرنەگرتنی ئەم کودەتایە ئەویش رۆژئاوا (امریکا) بوو.

مام جەلال پێی گوتم هەوڵبدە بەزووترین کات لەڕێگەی تایبەتی خۆتەوە پەیوەندی بکە لەگەڵ مەلامستەفا. ئەمە چووە مێشکم هەرچەندە لەدوای ڕێکەوتنامەی ١١ی ئازار باڵی م.س. چوونە پاڵ پ.د.ك (بارزانی), منیشیان وا ئاگادار کردبوو کەمەلامستەفا خۆشحاڵبووە بەوەی کەمن لەپاڵ بەعسدا بمێنمەوە بۆ خزمەتی کورد. گەڕامەوە بەغدا, چووم خوشکە (ز.ئـ. ح)م دی کەدۆستێکی دێرینی خێزانەکەمان بوو، نووسراوێکم ئاراستەی بارزانی کرد کە(ئامادەم بەسەرو ماڵ گیانی خۆم لەپێناوی کوردو کوردستان بەخت بکەم, لەڕێگەی شفیقی برام کە لەقەڵادزێ دادەنیشێ وەڵامم بدەنەوە). لەو کاتەی کەئەم نامەیەم نووسی لەژیانێکی بەختەوەربووم, چوار ئوتومبێلم هەبوو, لەچەند بانقێك لەدەرەوە پارەم هەبوو, هەرچی پێی بڵێن گیروگرفت نەمدەزانی چی‌یە، بەهۆی دەستڕۆیشتن‌و پارە ڕێزێکی تایبەتیم لەناو کورددا هەبوو بەتایبەتی کوردی بەغداو نیشتەجێی قەڵادزێو کۆیە. حزب فقیرو میللەت دەوڵەمەندە.

مەکتەبی بارزانی بەبروسکە ئاگاداری حەسۆ میرخان دەکەن کەشفیق مامە صادق بۆ
ئیشێکی تایبەتی بێتە مەکتەبی بارزانی. حەسۆ میرخان قسە لەگەڵ شفیقی برام دەکات کەداوات دەکەن بچیتە مەکتەبی بارزانی. حەسۆ دەڵێت (رەفیقی سەگباب)ی برات کەی واز دێنێت, شفیق لەوەڵامدا دەڵێت تۆش باوکت هەیە، بەمەترسی یەکەوە شفیق روودەکاتە مەکتەبی بارزانی لەحاجی ئۆمەران، دەگاتە لای

مسعود بارزانی، ئینجا ئەحواڵی من دەپرسێت دەڵێت ڕەفیق پیاوی باشە، شفیق دەڵێ نایبینم و ئاگام لێ نی یە، پاکەتێك جگەرەی بەغدای دەداتێ دەڵێت ئەمە تەسلیم بەڕەفیقی برات بکە. شفیقی برام هات بۆ بەغداو پاکەتە جگەرەکەی دایە دەستم، دوای هەشتەمین جگەرە کەتووتنم بەتاڵدەکرد لەناو تۆیەم جگەرەدا نووسراوەکەی مسعود بارزانی بوو, خوێندمەوە خستمە سەرچاوم، بەڵێنمدا وەڵڵاهی چیم لەتوانادا بێت درێخی نەکەمو ئامادەم گیانی خۆمو ماڵو منداڵم لەگەڵ براکانم بۆ ئەم مەبەستە بەخت بکەین.

کەوتمە چالاکی نواندن بۆ بەهێزکردنی دۆستایەتیو برایەتیم لەگەڵ هەموو کاربەدەستەکانی حکومەتی بەعس بەتایبەتی دامودەزگا ئەمنی یەکان. بەخۆمدا چوومەوە کەلەم دەقەیەوە چی بکەمو کارەکانم چۆیەو چۆن سوودم لێ وەربگیرێت. بیر لەسەرمایە نەکەمەوە، ئامادەبم بۆ هەموو کاتێ کەلێم بقەومێ. ناوماڵەکەم کەم کردەوەو فرۆشتم, لەگەڵ ئەو پارەیەی کەهەمبوو تەسلیم بەدایکم کرد بۆ ڕۆژی لێقەومان. لەگەڵ شەفیق و کەمالی برام سێ قۆڵی دانیشتین بۆ کارکردنو خزمەتگوزاری لەم چوارچێوەیەداو پلانمان داڕشت کەچۆن بجووڵی ینەوە، یەکەم شفیق تەتەربێت لەنێوان ئێمەو مەکتەبی بارزانی، داوامکرد کەجفرەیەکی تایبەتیم بۆ بنێرن لەکاتی پێویست لەشاخی بەمۆوە بەلاسلکی بۆتان رەوانە بکەم، لەژێرەوە دەستمکرد بەوەی ئەو کوردانەی تەواو هەواداری بەعسن جێگایان پێ لەق بکەم، بەئاشکراو بەنهێنی خراپەیان بکەم، بەئاشکراو بەنهێنی پشتگیری هەموو کوردێکی بەشەرەف بکەم چ رووبکاتە ماڵم یان خۆی ئاگادارم بکات یان ئاگادارم بکەن، ئەمە بوو بەپرۆگرامی رۆژانەم، ڕۆژ بەڕۆژ بیروباوەڕو توانام پاڵی پێوەدەنام کەزیاتر وا بکەم جێدەستم دیاربێت هەتا ئەگەر ماڵ وێرانکردنو کوشتنو نانبڕینی تێدابێت, هەرکەسێك کۆسپ بێت بەرامبەر شۆڕش منیش ئەمە هەڵوێستم دەبێت بەرامبەری.

چووم بۆ بەیروت, لەئوتێل شێخ دابەزیم, عبدالرحمن زەبیحیو حلمی علی شریف لەهەمان ئوتێل دابەزیبوون، ئەو کاتە مام جەلال لەبەیروت دەژیا لەگەڕەکی (بەیروت—رومانە), رۆژانە دەهاتە لایان, مام جەلالم ئاگادارکرد کەزەبیحی لەمەکتەبی (شؤون الشمال) کەسەدام سەرپەرشتی دەکات فەرمانی گرتنی دراوە, بگەڕێتەوە دەگیرێتو چاوەڕوانی شتی مەترسیداری لێدەکرێت. مام جەلال گوتی ئەگەر من پێی رابگەیەنم لەوانەیە وا بزانێت پیلانی منە. ناچارخۆم دوو بەدوو قسەم بۆ زەبیحی کرد کەفەرمانی گرتنت لەسەرە لەمەکتەبی (شؤون الشمال) کەصدام بەڕێوەیدەبات. بڕوای بەقسەکەم هێنا, گوتی پارەم پێویستە, گوتم چەندت دەوێ ئامادەم, گوتی مادام لەماڵی مام جەلالدام ٣٠٠ دینار بەشی یەك ساڵم دەکات. ئینجا بەیەکجاری ئوتێل شێخی بەجێهێشتو رۆیشتە ماڵی مام جەلال.

عبدالرحمن زەبیحی: خەڵکی کوردستانی رۆژهەڵاتە، سیاسەتمەدارێکی ناسراوی کوردە، زیرەك, زانا، رۆشنبیر، خوێندەوار، پاك، دڵسۆز بۆ گەلەکەی، چەند لەسەری بنووسی کەمە.

لەگەڵ مام جەلال دوو بەدوو گفتوگۆی دوورودرێژمان کرد, بۆم روونکردەوە کەگرژی دەستی پێکردووە, بەعس دەستیکردووە بەجموجۆڵ, گەڕامەوە بۆ بەغدا.

پیلانی بەعس و بەکارهێنانی عوبێدوڵڵا بارزانی

بەعس پیلانی وابوو دەست بخاتە ناو عەشیرەتی بارزان، بۆ ئەم پیلانەش عوبەیدوڵڵا بارزانی کەقونسڵ بوو لەباڵوێزخانەی عێراقی لەجەزائیر گەڕاندیانەوە بۆ بەغداو شێخ عوسمان شێخ ئەحمەد بارزانی یان هێنا بۆ بەغدا لەگەڵ عیمادی کوڕیـو ئەدهەم. بایەخێکی یەکجار زۆریان پێدان کەئەمانە دەبنە هۆی ئەوەی عەشیرەتی بارزان دووبەرەکی یان تێبکەوێتو بەشی زۆری عەشیرەتەکە پاڵیان پێوە دەدەن، ئەمە دەبێتە هۆی ئەوەی بارزانی یەکان دژی یەك ڕاوەستنو یەکتر بکوژن، بەعس حساباتێکی یەجگار زۆریان لەسەر کردبوو کەدەتوانن ئەو بۆشای یەی جماعەتی مام جەلال بەجی یان هێشتووەو جی یان دیارە, بەهاتنی عبیداللهو شێخ عوسمان پڕ دەبێتەوەو شۆڕش لاواز دەبێت، لەهەمانکاتدا بەتەواوەتی ئاگاداری هەموو جووڵەیەکی شێخ عوسمان بوومو بەجۆرێك پەیوەندیم پێوەکرد لەگەڵیێك شت لەخۆی زیاتر ئاگاداربووم وەکو پیلانی بەعس کەفرمانی شتێکی دەردەکرد شێخ عوسمان جێبەجێی بکات، منیش پێش جووڵانی شێخ عوسمان یەکسەر مەکتەبی بارزانیم لەهەموو شتێك ئاگاداردەکرد. شێخ عوسمان دەیگوت پێش ئەوەی هەنگاو بنی ین یەکسەر لای شۆڕش ئاشکرا دەبێت. بەعس کەوتە دوودڵی کەوا لەناو خۆیاندا دەستێکی ناپاك هەیە یان ئەوانە بەپیلان هاتوون، لەئەنجامدا پلانی شێخ عوسمان کە لەپاڵ بەعسدا گەورەترین دەسەڵات بگرێتەدەست, شکستی هێنا.

عوبەیدوڵڵا بارزانی دەورێکی ڕاگەیاندنی هەبوو کەکوڕە گەورەی مەلامستەفایە, قسەو گوتارو کۆبوونەوەی لەگەڵ رۆژنامەکانو پەیامنێرەکان بڵاودەکرایەوە، بەڵام سوودێکی گەورەی نەبوو بەڵکو تەنها بایەخێك کەهەیبوو وردە وردە ماهیەتی لای صدام کەمبۆوە، بەعس لەدوورو نزیکەوە چاودێری یەکی وردیان دەکرد بەو ناوەی کەژیانی لەمەترسیدایە.

لەساڵی ١٩٥٧ دراوسێ بووین لەگەڵ ماڵی مەلامستەفا بارزانی لەگەڕەکی (الاعظمیة) لە(شارع الضباط)، هاتوچۆی خێزانیمان هەبوو, رۆژگار دۆستایەتیو برایەتی لەگەڵ ئەم بنەماڵە گەورەو بەرێزە رۆژ بەڕۆژ بەهێزتر دەکرد تا بڵاوکردنەوەی ئەم کتێبە.

منو عوبەیدوڵڵا بارزانی رۆژ بەڕۆژ هاتووچۆمان پەرەی دەسەند، هەرچەندە بۆچوونمان لێکجیاواز بوو بەڵام برادەرێتیمان هەروەکو خۆی بوو. کەدەهاتە ماڵمان منیش لەوێ نەبوومایە دایکم وەکو کوڕی خۆی سەیری دەکرد، زۆر جار هاتۆتە ماڵمان نانی خواردووەو ڕۆیشتۆتەوە ئینجا من گەڕاومەتەوە بۆ ماڵەوە. کە

لەشۆڕش رادەکات دێتە موصلّ, پارێزگاری موصلّ (خالد عبدالحلیم) صدام ئاگادار دەکاتەوە، جلوبەرگی سەربازی لەبەردەکەن‌و بەفرۆکە دەیهێننە بەغدا، صدام دەلێت بۆ ئەوەی مەلامستەفا زویر نەبێت‌و ئاشکرا نەبێت. ئەوەبوو کرا بەقونسلّ لەجزائیر, بەنامە یاخود بەتەلەفۆن بەردەوام یەکترمان بەسەردەکردەوە, ناوە ناوە دیاری جوان جوانی بۆ دەناردم (جلوبەرگ و بۆینباخ). جارێکیان دووربینێکی بۆ ناردبووم کەئەمەش قەدەغەیە, دەزگای ئیستیخباراتی سەربازی وەریگرت ئەوانیش تەسلیمانکردم. لەبەشی زۆری وتووێژەکانی خۆی ئاگاداری دەکردم کەنیازی ئەوەیە کاتێك شۆڕش نەما بچێتەوە بارزان لەگوندی ڕێزان جێنشین بێت. من بەدووردرێژی چەند جارێك ئاگادارمکرد، هەندێك جاریش دایکم لێهاندەدا کەسەر بکاتە سەری بۆ هەمان مەبەست‌و دایکی بازیانیشم لێهاندەدا. پێم دەگوت (عبیداللە) تۆ یاری بەئاگر دەکەیت, دوارۆژت نەمانە, لای بەعس جێی باوەڕ نیت, هەموو هەڵسان‌و دانیشتنێکت دەزانن کە چی دەکەیت‌و بۆ کوێ دەچیت، تەلەفۆن‌و ماڵت لەژێر کۆنترۆڵدایە, ئەوانەی بەناوی پاسەوان پارێزگاریت دەکەن کارمەندی موخابەرات‌و ئیستخبارات‌و ئاسایشن, واتە چاودێریت دەکەن‌و خەلکانێك لەگەڵتدا هاوڕێن بۆ رابواردن‌و کات بەسەربردن بەشێکیان فرمانیان پێسپێردراوە کەچاودێری تۆ بکەن, هاتوچۆی بالۆێزخانەیەك دەکەیت ئەمە زۆر زۆر مەترسیدارە, رۆژێك دێت لەناوت دەبەن، دڵت بەو پلەیە خۆش نەبێت کەئێستا پێت دەڵێن وەزیری وڵات, بۆ ئاگاداریت تۆ جێی متمانەی صدامیش نیت.

تێبینی

ساڵی ١٩٨٥ لەراژان کاتێك کەوتبوومە نێوان پ.د.ك. و ی.ن.ك, رۆژێك مسعودو ئیدریس بارزانی دەربارەی عبیداللە پرسیاریان لێکردم کەبۆ رزگارت نەکرد، چونکە تۆ یەکێك بووی لەهەرە نزیکەکانی، گوتم دوای دوو شت کەوتبوو پارەو..., باوەرم پێ هێنان بابەتەکەمان داخست.

کۆمەڵێك لەکوردەکانی بەغدا کەناسراوبوون, بەئاگاداری حکومەت چوونە لای بارزانی بۆناوبژیکردن لەنێوان بەعس‌و شۆڕش. من بەپێی زانیاریم ئاگادارمکردن کەئەوانەی دوو لایەنن (مزدوج)ن و بەشێکیان جێی باوەڕن لەدڵەوە هاتوون, بەگشتی کوردی بەغدا نایەوێت شەڕ رووبداتەوە، ئەمە شتێکی باشە، چونکە شەڕ ماڵوێرانی یە, لەلایەکی دیکەشەوە هەندێك جێی پێ لەق دەبێ‌و بەشێکیان بەئاشکرا سەر بەشۆڕشن‌و بەنهێنی لەگەڵ بەعسن ئەمانە چاوەڕوانی ئەوە دەکەن لافی کوردایەتی لێبدەن‌و ببنە نوێنەری کورد. هەرچەندە کوردی بەغدا بەزۆری پاکن، بەڵام ئاسان نی یە لەژێر سێبەری بەعسدا بژیت‌و بەئاشکراش لافی نیشتمانپەروەری‌و کوردایەتی لێبدەیت‌و بەناوی شۆڕشەوە بدوی یت.

لەماڵی (...) چاوم کەوت بەحبیب محمد کریم فەیلی، پ.د.ك. نووسراوێکم ئاراستەی مەکتەبی بارزانی کرد دەربارەی بارودۆخی ئەو رۆژە, هاتووچۆو گفتوگۆ هەبوو لەنێوان بارزانی‌و حکومەتی بەعس, گرژی یەکە

لەزیادیدا بوو, لەئەنجامدا بۆ چارەسەرکردنی گیروگرفتەکان نەگەیشتنە هیچ ئاکامێك، پیلانی بەعس ئـەوەبوو کەشەڕ دەست پێبکاتەوە.

هەڵگیرسانی شەڕ (١٩٧٤)

بەعس هەرچی لەتوانایدا بوو بەکاری هێنا بۆ ئازارو ئەشکەنجەدانو کوشتنو مـاڵ وێرانکـردنو سـوتاندنی دێهاتو خەلەوخەرمانی جوتیار بۆ ئەوەی بەدەستێکی پۆڵای ین دەست بەسەر کوردستاندا بگرێت.

بۆ ئەوەی بەئیشوکارەکانی خۆم هەستمو دوانەکەوم، شەفیقی برام بوو بەتەتەر لەنێوان خۆمو مەکتـەبی بـارزانیو چـەند جـار بۆئـەوەی دەنگوباسـەکانم دوانەکـەوێت, کاتێـك کەشـەفیق دوادەکـەوت دایکمـم تێـوە دەگلاند, لەڕێگەی ئەو, نامەکانی منی دەبردە کۆیە، کەدیتم هاتوچۆکە ئاسـان نیـیەو مـن نـاوم بەسـیخوری بڵاوبۆتــەوەو لەهەمانکاتــدا شــفیق برامــە هاتوچــۆکردنی جــی ی متمانەیــە چ لای مــیری چ لای بەشــێك لەســەرکردەکانی شــۆڕش، ئەمــە بــوو بــەهۆی ئــەوەی شــفیقمان دوورخــستەوە لەتەتــەری، ســیٚ کەســیٚتر کەیەکێکیان ماوە، دڵسۆزو نیشتمانپەروەرو خۆشەویست بوون بەبیٚ هیچ جـۆرە یارمـەتی یـەك هەسـتان بـەم کارە. یەکێکیان کاك ئەمین بەنەخۆشی شێرپەنجە لەساڵی ١٩٧٧ گیانی بەگەلو نیشتمان سپارد، ڕەنگـە ئەگـەر شـەهیدانەی بـۆ بکـەم گاڵتـەم پیٚبکـەن. بەداخــەوە ئێـستا توانـای ئـابووریم نیـیە کـەبتوانم سـەر لەمنداڵەکانی بدەمو بڕێك پارەیان پێشکەش بکەم.

بۆ ئەو کارە، دی یەکی سیٚ ماڵی لەسەر رووبـاری سـیروان, بـوو بـەبارەگام بـۆ نامەنووسـین, لەبەغـداوە کەدەهاتم دوو رۆژ دەمامەوە لەویٚ نامەکانم دەنووسی هەرچەندە ئوتومبێلەکەی من هیچ بازگەیەك بۆی نەبوو داوای پشکنینی بکات هەروەها خۆشم لەهاتوچۆکردندا کەس بۆی نەبوو داوای پێناسەم لیٚبکات.

لەڕێگەی حەمـەی وەلی کـەرەم لەبنکـەی پێـشمەرگایەتی بـەمۆوە بەلاسـلکی بـەناوی(بـەیروت — مارتینس) ئاگاداری مەکتەبی بارزانیم کرد کەلەم رۆژانە بەعس، بەفرۆکەی مێکی رووسی بەناپاڵم بۆردوومـانی شارۆچکەی قـەڵادزیٚ دەکـات, رابـەری لاسـلکییەکە لەحەمـە وەلی دەپرسـیٚ کەیەکێکـە لـەناوبراوەکانی ئـەو ناوچەیە دەڵـیٚ ئەمـە یەکـەم جـارە جفـرەی وام دیبیێـتو بیـستبێتم، پـێم بڵـیٚ ئەمـەت لـەکویٚ بـوو، وەڵامـی دەداتەوە دەڵێت بازرگانێکی کوردی فەیلی لەبەغدا نایناسم ئەم کاغەزەی دامـیٚ تکـای لێکـردم کـە لەڕێگـەی بارەگایــەکی پێــشمەرگەوە رەوانــەی بکــەمو خۆشــم لێــرە لەســاڵی ١٩٦١ پێــشمەرگە بــووم حــەزم کــرد سەردانێکتان بکەم.

جارێکیان شەفیقی برام لای عەلی شەعبان سیٚ رۆژ بەند دەکرێت، ئەویش خـۆی پـیٚ نانـاسـێنیٚ کەتەتـەرە لەنێوان مەکتەبی بارزانیو رەفیق پشدەری. جارێکیشیان دایکم نامەکـەی بردبـوو بیگەیەنێتـە شـەفیقی بـرام لەکۆیە لەبازگەی نێوان کەرکوكو تەقتەق ژنێکـی شـروگی دایکـم دەپـشکنیٚ، لـەپڕ دایکـم وا دەکـات بـڕی ٥٠ دینار پارەی لیٚ بکەوێتە خواریٚ، ژنەکە لەخۆشی پارەکە واز لەدایکم دەهێنیٚ.

یەکێك لەو برا دڵسۆزو نیشتمانپەروەرانە کە لەژیاندایە شایانی باسکردنە لەهەموو ڕوویەکەوە هەرچەندە خوێندەواری نەبوو، بەڵام کەمی وا هەیە لەدونیادا بەم جۆرە بتوانێت لەسەر سنگی, کتێبێکی ٥٠٠ لاپەڕەی ی لەبەربکات. من زۆر خۆم بەقەرزاری ئەو دوو برایە دەزانم کەهیچ جۆرە دەسەڵاتێکم نی یە لەخزمەتیاندا بم نە بەماڵ نە بەکردەوە. لەهەمانکاتدا ئەوەی بۆ مەکتەبی بارزانیم دەنارد دەبێت ئەو خاڵانە بخەمە بەرچاو کەچەند بایەخ و گرنگی یان پێداوە یەکسەر حەمەی وەلی گەیشتووە لەشوێنی تایبەتی دایانناوەو ڕێزیان لێگرتووە, نامەکەیان لێوەرگرتووەو بەزووترین کات وەڵامیان داوەتەوەو هەندێ جار دوای چەند دەقیقەیەك مسعود بارزانی چاوی پێکەوتووە، ئەمە ئەوە دەگەیەنێ کەسەرکردایەتی ی شۆڕش شتی گرنگی پشت گوێ نەخستووە.

ساڵی ١٩٧٥ برووسکەیەکم لەعبدالرحمن زەبیحی یەوە بۆ هات کە لەبەیروت بوو، ڕوونی کردبۆوە دەڵێت لەفلان ڕۆژ دەگەڕێمەوە بۆ بەغداد، لەکاتی دیاریکراو لەفڕۆکەخانەی بەغدا چاوەڕوانم بکە بی یت بەپیرمەوە. لەڕۆژی دیاریکراودا چوومە فڕۆکەخانە، دیتم نزیکەی ٥٠ کەس هاتبوون بەپیری یەوە, کاتێك لەفڕۆکەکە دابەزی من بۆم هەبوو بچمە ژووری ترانزێت, چووم بەخێرهاتنەوەم کرد، پاسەپۆرتەکەم لێوەرگرتو تەسلیم بەیەکێك لەو ئەفسەرانەم کرد کەسەر بەبەڕێوەبەرایەتی ی ئاسایشی گشتی بوون، دامێ و بۆ جێبەجێکردنی (لەژوورێك سێ کەسی لێیە بەرگی مەدەنی یان لەبەرە یەکێکیان سەر بەئیستخباراتەو دووەمیان سەر بەمخابراتە سێیەمیان سەر بەئاسایشە)، ئەمانە لێپرسراوی فڕۆکەخانەکەن لەهەموو ڕوویەکەوە بەتایبەتی بۆ ئیشوکاری نهێنی بۆ ئەو خەڵکانەی کەنەیانپشکنن و بەپەلە ئیش وکاریان بۆ جێبەجێ بکەن، گرتن و بەردان لەهاتنە ژوورەوەو لەچوونە دەرەوە ئەوان لی ی بەرپرسیارن.

ماوەی سەعاتێکی پێ چوو ئینجا پاسپۆرتەکەی (عبدالرحمن زەبیحیان) داینەوە. من هەستم بەشتێ کرد، پرسیارم کرد لەو ئەفسەرەی کەپاسپۆرتەکەم پێدابوو، هیچ هەیە؟ گوتی: نەخێر ئاسای یە، بەڵام ناوەکەی نزیك بوو لەناوێکی دیکە کەشتی لەسەر بوو. ئینجا لەگەڵ عبدالرحمن زەبیحی چووینە ناو میوانە ئازیزەکانی کەبەشی زۆریان پارتی کۆن بوون دوای ی بوونە باڵی مەکتەبی سیاسی جماعەتی (مام جەلال).

دوای یەك کاتژمێر دانیشتن لەگازینۆی فڕۆکەخانەکە، ئینجا بڵاوەمان لێکردو عبدالرحمن زەبیحیم گەیاندەوە ماڵەوە کەشوقەیەك بوو لەنهۆمی دووەم لەگەڕەکی (تل محمد). بەیانی چوومە لای، پارێزەر عبداللە کانیمارانی لابوو، پێم گوت: بەڵکو ڕێگەمان بدەیت من و زەبیحی پێکەوە هەندێك نهێنیمان هەیە باسی بکەین, گوتی: من ناچمە دەرێ، ئێوە بڕۆنە دەرێ قسەی خۆتان بکەن. چووینە دەرێ, پێم گوت بۆچی هاتیتەوە؟ من لەبەیروت ئاگادارم نەکردی کەفەرمانی گرتنت لەسەرە؟ دوێنێ هۆی دواکەوتنمان ئەوەبوو کاتێك پاسپۆرتەکەی تۆم دا بەئەفسەرەکە کەسەرنجەدەدا تۆ فەرمانی گرتنت لەسەرە ئەویش بەتەلەفۆن ئاگاداری بەڕێوەبەری ئێشکگری ئاسایشی گشتی دەکات، ئەویش لەڕێگەی خۆیەوە ئاگاداری بەڕێوەبەری

ئاسایشی گشتی دەکات کەفەرمانت چیەیە؟ دەڵێت با ابو بازیان زوير نەبێت ئەم کارە ئەنجام مەدەن هەتاکو ئاگاداری رەفیق پشدەری نەکەن، ئینجا وا هاتووم چی دەڵی یت بگیری یت بەردانت نی یە، من پەیوەندیم بەسەرەوە نی یە، بەڵام ئامادەم بەیەکەوە ڕووبکەینە ناوچەی کەلار دوای دوو سەعاتی تر کەدەگەینە ناوچەی ئازادکراو کەمالی برام چاوەڕوانە, ئایا چی پەسەند دەکەی؟ عبدالرحمن زەبیحی گوتی: من باوەڕم بەم شۆڕشە نی یە کەئێران دەستی بەسەردا گرتووە, دواڕۆژی سەرنەکەوتووە, لەبەرئەوە دەچم خۆم تەسلیم بەحکومەت دەکەم.

هاتینە ژووریٚ بەعبدالله کانیمارانیم گوت ٢٥ دینارم بدەیە، بەزەبیحیم گوت من ٣٠٠ دینارم دایتیٚ ئایا ناتوانم ٢٥ دیناریشت بدەمیٚ، خۆی کۆکردەوەو شتومەکی بەندیخانەی هەرچی پێویستە هەڵمانگرتو بەیەکەوە چووینە ئاسایشی گشتی لای بەڕێوەبەری لقی سیٚ عبدالقادر الراوی, ماوەیەك دانیشتین پرسی ئەم برادەرە ناناسم، گوتم ئەمە عبدالرحمن زەبیحیەیە بەپێی خۆی هاتووە هیچ گومانێکی لەخۆی نی یە تەسلیم دەبێت, ئەو گوتی فەرمانی گرتنی لە(مکتب شؤون الشمال)ەوە دەرچووە، وەرن بابچینە بەندیخانە.

شانەیەکی حزبی لەبەغدا گیران لەمانە (لیلی قاسم)یان لەگەڵدا بوو. یەکێك لەناو خۆیان (مزدوج) بوو واتە دوو لایەنە بوو ئەو بوو بەهۆی ئەوەی ئەوانە ئاشکرا بن، لێکۆڵینەوەیەکی زۆریان لەگەڵدا کردن لەئەنجامدا یەکێك دەچێتە ناویان بەناوی وەزیری ناوخۆ گفتوگۆیان لەگەڵدا دەکات پی یان رادەگەیەنیٚ دان بەوەدا بنێن کەئێمە ئەو کارانەمان کردووە ئێوە بەردەدرێن. بەداخەوە زۆر هەوڵمدا شتێکیان بۆ بکەم سەرنەکەوتم، لەیلا و هاوڕێکانی بڕیاری لەسێدارەدانیان بەسەردا سەپاندن‌و جێبەجی یان کرد.

سەعات چواری ئێوارەی هەمان ڕۆژ، شەوکەت بەگی جاف تەلەفۆنی بۆ کردم کەبچم بەپەلە سەردانی بکەم لەماڵەوە. کەچووم, بەهۆی ئەوەی کەصلاح جافیش لەسێدارەدراوە زیاتر لە ٢٠ کەس لەبەگزادەکانی جاف دانیشتبوون، کاتی خۆی لەگەڵ چەند بەگزادەیەك چووینە لای بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی عبدالخالق عبدالعزیز ئەویش پێشنیازێکی پێشکەش بە(مجلس قیادة الثورة) کرد کەبڕیاری لەسێدارەدانی جێبەجیٚ نەکرێت‌و گفتیان دابوو کەنەکرێت، یەکێك لەوانە وەزیری ناوخۆ بوو. بەبرادەرانی جافم راگەیاند چیتان لەمن دەویٚ ؟ گوتیان تەرمەکەمان دەوێت، چونکە ئەو ڕۆژە ئەستەم بوو، واتە شەڕی نێوان شۆڕش‌و بەعس لەوپەڕیدا بوو، لاشەی کوژراوو زامداری سوپا بەژمارەیەکی زۆر دەهاتەوە, مرۆڤی کورد لەخۆیەوە دەترسا بەتایبەتی لەجی یەکی وەکو بەغداو موصل‌و کەرکوك.

تەلەفۆنم لەگەڵ وەزیری ناوخۆ سعدون غیدان کرد، گوتم مردوو کەدەمرێت شەیتان دەستی لێهەڵدەگرێت، ئەمانە لەسێدارەدراون, ژمارەیان ١٧ کەسە، یەکێکیان لیلی قاسمە, دونیا هاوینە گەرمەو بارودۆخیش نالەبارە, بەڕێزتان ئەگەر فەرمان بدەن من دەچم لەمەیتخانە تەرمەکانیان وەردەگرمەوە، هەر ئەمشەویش وا دەکەم بەبێدەنگ بیاننێژن. قسەکەی منی پەسەندکرد، ئینجا تەلەفۆنم لەگەڵ بەڕێوەبەری

ئاسایشی گشتی کرد, بۆم باسکرد کە لەگەڵ سعدون غیدان دواوم، ئەویش پەسەندیکرد، داوام لێکرد کەئاگاداری ئاسایشی وەزیرییە بکەیت کەنزیکمان نەبنەوە، من خۆم لەوێم، بەبێدەنگیو بێئەوەی هیچ ڕوو بدات کارەکان جێبەجێ دەکەم. بەبرادەرانی بەگزادەی جافم گوت ژمارەیەکی کەمو بەدوو ئوتومبێل دەچین با قەرەباڵغی دروست نەکەین. کاتێك گەیشتینە بەر مەیتخانە پیاوێکی بەتەمەن, کورتەبالاو عەینەك لەچاو ئەویش هات لەنزیك ئێمە ڕاوەستا، سەرنجمان دایە وامزانی سیخوڕی وەزیرییەیە, لێی نزیك بوومەوە بەعەرەبی پرسیارم لێکرد بۆچی لێرە وەستاویت، گوتی کارم هەیە، گوتم کارت چییە؟ بەدەنگێکی نزم لەسەرخۆ گوتی لەوانەی ئیمڕۆ لەسێدارەیاندان یەکێکیان (لیلی قاسم)ـە, کچی منە. گوتم تۆ باوکی هەموومانیت شانازیت پێوە دەکەین کەئەمە یەکەم جارە لەمێژووی عێراق لەسەر سیاسەت کچێکی کورد لەسێدارە بدرێت. بەڕێز چیت دەوێت تاکو بۆت جێبەجێ بکەم. دەستم بەگیرفانمداکرد بڕی ٧٠ دینارم پێ بوو تکام لێکرد کەخۆشحاڵ دەبم ئەو دیاری یە پچووکە لەمن وەربگرێت. گوتی: من خاوەن گەورەترین سامانم لەکوردستان, من باوکی لیلی قاسمم, تەنها ئەوەم دەوێت تەرمەکەی وەرگرمەوە. منیش خۆم بۆ نەگیراو گریام. گوتی: لیلی ڕازی نی یە کەس بۆی بگرێی، ئیمڕۆ لای بووین سێ جار خۆی گۆڕی هیچی نەخوارد نەبادە لەکاتی لەسێدارەدانیدا بڕشێتەوە، یا دوژمن بڵێت کچە کوردەکە ترساوە.. هەموو کات دانیشتنمان لەگەڵیدا دەکرد هەر پێدەکەنی, هەر نوکتەی بۆ دەگێڕاینەوە, ئێمەش گفتمان داوەتێ کەئەمشەو هیچمان نەگری ین یەك لەدوای یەك نوکتەی بۆ بگێڕینەوە.

ئوتومبێلێکی فریاکەوتن هات لەبەر تەرمەکان تایەکانی نیشتبوو, چووە ژووری تەرمی ١٧ کوردی تێدا لەسەر یەك، وەك کەلاکی ئاژەڵی سەربڕاو کە لەئەورووپاوە دێت دەخرێتە ناو گوێنی سپی بەم شێوەیە یەك لەسەر یەك ریزیان کردبوو بەهەمان شێوەش تەرمەکانیان لەسەریەك دانرابوو لەسەرو هەموویانەوە تەرمی لیلی قاسم بوو کەناوی چووە ریزی شەهیدانی کورد. ئوتومبێلێکی پۆلیسی فریاکەوتن لەدواوەی دەڕۆیشت, کەئێمەی بینی لەترسان هاواریکرد دووربکەوینەوە, لی ی چوومە پێشێ پێم گوت بەفرمانی وەزیری ناوخۆ خاوەن تەرمەکان هاتوون وەریانبگرنەوە، ترسی ناوێت. باوکی لیلی تەرمەکەی وەرگرتەوە.

تێبینی

لەمەکتەبی بارزانی پرسیارم زۆر لێکرا کەئاشکرای بکەمو تیشك بخەمە سەر ئەو تاوانبارەی کەئەو نهێنییەی ئاشکرا کردو بووە هۆی ئەوەی لیلی قاسم و هاوڕێکانی لەسێدارە بدرێن.. ئێستا گومان لەسەر منزر نقشبندی یە کەتا ئەمڕۆ لەسەر خراپەکاری بەردەوامەو لەبەغدا دەژی.

لەگەڵ مەکتەبی بارزانی ڕێکەوتین بۆ ئەوەی کەکار بکەین بەشێوازێکی پوختو نوێ بێجگە لەکاری نامە گۆڕینەوە، بچینە ناو قوولای ی سەرکردەکانی بەعس، بۆئەوەی سەرنجیان بەرامبەر بەماهیەتی شۆڕش رابکێشین.

دوو کەس کە لەسێبەری شۆڕشدابوون علی بەگی جاف و بەکری مام ڕەزا, هەروەها ئەو برادەرە دڵسۆزەمان کەبەردەوام هاتوچۆی دەکرد, کاکە حمەولی, بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتیو وەزیری ناوخۆم وا تێگەیاند کەدەنگوباسی راستەوخۆمان دەربارەی هێزی پێشمەرگەو ژمارەیان پێدەگەیەنن, بارودۆخی ئابووری یان، سنووری ئێران کەسەرانسەری بۆ بەرژەوەندی شۆڕش کراوەتەوەو هەندێك زانیاری ڕاستەقینەو بەڵگەدار, ژمارەیانو جۆری چەك لای شۆڕش, واتە ئەم زانیاری یانە لەمەکتەبی بارزانی یەوە دەنێردران، بەڵام لەڕێگەی علی بەگی جافو بەکرەوە, منیش پێشکەش بەوەزارەتی ناوخۆم دەکرد کەئەم دوانە نوێنەرن. چەند جارێك ئەو برادەرە کاك (حمە وەلی)م لەگەڵ خۆم بردە لای وەزیری ناوخۆ کەئەمە بڕێك جگەرەی دیوپۆنتی کڕیوە لەفرۆشگای شۆڕش بەم فێڵە هاتوچۆی حاجی ئۆمەران دەکات، وەزیری ناوخۆ زانیاری یەکەی ئەوەندە لا گرنگ بوو بەکاسێت تۆماری کرد, منیش دەمگۆڕییە سەر زمانی عەرەبی، ڕێکوپێکم دەخست، ئەو زانیاری یە راستانە کاتی خۆی شتێکی زۆر گرنگ بوو کەسەرکردەکانی بەعس بگەنە ئەوەی کەشۆڕش زۆر بەهێزەو پەیوەندی یەکانی دەرەوەی ڕۆژانە پتەوتر دەبێ.

ئەو زانیاری یە درۆیانەی کەپی یان دەگات، ژمارەیان کەمە، بارودۆخی ئابووری یان خراپە، لەناوخۆیاندا ناکۆکی یان هەیە، بۆیان ڕوون بۆوە کەهەمووی درۆیە، شۆڕش بەهێزە
بارزانی سەرپەرشتی دەکاتو تەنگوچەڵەمەیان نییە.

لەلایەکیترەوە، بەشێوەیەك کوشتارو زامدار زۆربوو ڕۆژانە زیادی دەکرد, هەرچەندە ئیستخباراتی سەربازی دەیویست بەشەو تەرمەکان دابەش بکات تەرمێکی یەجگار زۆر دەگاتە بەغداو لەزیادیدایە. ئیستخبارات هەرچیکرد بۆیان نەشاردرایەوە ئەوەش بوو بەهۆی ئەوەی کەگوشاری زیاتر بکاتە سەر صدام. بارودۆخی ئابووری بەرەو خراپی دەڕۆیشت، جەنەراڵە عەسکەری یەکان کەبەڵێنیان بەصدام دابوو راستیان نەکرد، درۆیەکانیان ئاشکرابوو.

گەیشتمە ئەو باوەڕەی کە بەنهێنی گفتوگۆ لەنێوان بەعسو حکومەتی شا هەیە, هەروەها خەریکن لەیەك نزیك ببنەوە. بەپەلە ڕۆیشتمە بەیروت ویستم بەنهێنی بەناوێکی ترەوە بچم بۆ ئێران رووبەڕوو چاوم بەبارزانی بکەوێت بۆ ئەوەی ئاگاداری بکەمەوە, بەداخەوە سەرنەکەوتمو گەڕامەوە بەغدا. لەڕێگای حەمەی وەلی نووسراوێکی دوورودرێژم بەرزکردەوە کە بەهۆی نزیکبوونەوەی بەعسو شا، شۆڕش لەخەتەرێکی گەورەدایە،
هەروەها برادەرەکەمان دەگاتە لات لەهەموو شتێك ئاگادارت دەکاتەوە.

م.ك تەلەفۆنی لەگەڵداکردم کەدوو ڕۆژی تر لە (بەیروت– شەقامی بلیس ـچێشتخانەی سقراط)، سەعات یەك چاوەڕوانتم، لەکاتی دیاریکراو لەساڵی ١٩٧٥ ڕۆیشتم گەیشتمە نزیك شوێنی مەبەست کۆمەڵێك لەچێشتخانەکە دەهاتنە دەرێ لەوانە مام جەلال و شێخ عزیز رەزا، مام گەڕایەوەو دانیشتین بەدوورودرێژی

باسی هەموو شتێکی بۆ کردم کە شا وا خەریکە بەتەواوەتی دەست بەسەر شۆڕشدا بگرێت, جا ئەگەر بتوانین هەوڵ بدەین هەریەکەمان لەلای خۆیەوە گفتوگۆیەك لەنێوان صدام و بارزانی دروست بکەین. بۆ ئەم مەبەستە مامۆستا ابراهیم احمد کاسێتێکی ناردووە ئاماژە بۆ ئەم رووداوە گرنگە دەکات، لەگەڵ مام جەلال بەیەکەوە چووینە ماڵەوە لە(بەیروت– رومانە), لەوێ بەتەواوەتی گوێم لەکاسێتەکە گرت. پێشەکی بۆ چەواشەکردن دەنگی باڤێڵی کورە گەورەی مام جەلال تۆمار کرابوو. ئینجا وشە بەنرخەکانی مامۆستا ابراهیم احمد بەدوورودرێژی باسی ماهیەتی شۆڕش دەکات کەپێش ئەوەی ئێران بەتەواوەتی دەست بەسەر شۆڕشدا بگرێت، رێکەوتن لەنێوان بەعسو شۆڕش هەموو ئەو خەتەرانە پووچەڵ دەکاتەوە.

بەیانی لەگەڵ مام جەلال هاتینە فرۆکەخانەی بەیروت, من ڕوومکردەوە بەغدا و مام جەلال ڕۆیشتە قاهیرە. کاتی دیاریکراوی لەکاربەدەستانی میسر وەرگرتبوو کەبیانبینێت. کەگەڕامەوە بۆ بەغدا بۆ ئەم مەبەستە کەوتمە جموجوڵو پرۆگرامێکم بۆ خۆم داڕشت کە لەکوێوە دەست پێبکەم، بەپیلان جووڵامەوە. بەدورروودرێژی بەنووسینو بەقسە سەرکردەکانی بەعسم تێدەگەیاند کەشۆڕش لەهەموو روویەکەوە چەند بەهێزە. بۆم روون دەکردنەوە بەهیچ جۆرێك شۆڕش بەشەڕ کۆتای ی نایەت، نە سوپای عێراقی توانی شۆڕش لەناوبەرێت، نە شۆڕش ئەو دەسەڵاتەی پەیداکرد کەدەست بەسەر هەموو پارێزگاکاندا بگرێت وەکو موصل، دهۆك، هەولێر، کەرکوك، سلێمانی. پیلانی CIAو شای ئێران ئەوەبوو کەشەڕ لەنێوان بەعس وکورد رووبداتەوە، هەرچەندە هەردوولا تاوانباری گەورەن چونکە دەیانتوانی لەئەنجامی گفتوگۆ رێك بکەوتنایەو ئەو ماڵ وێرانی یەیان بەسەر عێراقدا نەهێنایە.

هەروەها ئێستا ئاشکرابووە کەهەردوولا لەناوەوە زۆر بەهێزن، هیچ گۆڕانکاری یەك لەعێراقدا ڕوونادات, واتە کودەتا بەسەر بەعسیەکاندا ناکرێت. ئینجا بارودۆخی ئێستا لەبەرژەوەندی گشتیدایە کەبەعس و شۆڕش بکەونە گفتوگۆو رێکەوتن، هەموو پڕوپاگەندەو دەسیسەی شاو CIA کەهێڵمزی بەڕێوەبەری پێشووی موخابەراتی ئەمریکی، کەئێستا بەپلەی باڵیۆزی ئەمریکی لەتارانە، لەو پلە گەورەیەی پێشووی هاتۆتە ئەو پلە پچووکە گومان نیيە بۆ جێبەجێکردنی پیلانێکی زۆر گەورەو نهێنی هاتووە، ئەگەر بێتو هەردوولاتان (صدام و بارزانی) بکەونە گفتوگۆو رێکبکەون ئەوە کورسی‌یەکەی هێڵمز دەکەوێتە لەقینو هەموو ئەو دەسیسانەی هەیە پوچەڵ دەبێتەوە.

تێبینی

١–لەسەرکردەکانی بەعسەوە دەستم پێکرد, لەبەشێکی زۆر کەسوکاری احمد حسن بکرو صدامەوە هەروەها لەبەشێك لەعەرەبە نیشتمانپەروەرەکان کەدۆستایەتی یان لەنزیکەوە لەگەڵ سەرکردەکانی بەعسو خزمانی بکر و صدام هەبوو.

٢- چاوم بەچەند کوردێکی ئازاو نیشتمانپەروەر کەوت کەپێویستە ئەوانیش دەوریان هەبێت بەڵام بەداخەوە...

٣- کەدکتۆر عبدالرحمن قاسملۆ بۆ ئەم مەبەستە دەورێکی زۆر گەورەو گرنگی هەبوو، بەیاننامەیەکی بڵاوکردەوە بەو ناوەی ئاشتی لەنێوان بەعسو شۆڕش بەرقەراربێت. دکتۆر قاسملو کاتێك ناسیم مەلامستەفا بارزانی لەخانووە کۆنەکەی نوری سعیدبوو لەساڵی ١٩٥٩, من لەباخچەکە راوەستابووم کەچاوی بەمن کەوت بانگی کردم گوتی رەحمان بەکوردێکی جەربەزەت دەناسێنم سوودبەخش دەبێت. بۆ نانخواردنی نیوەڕۆ لەخزمەت مەلامستەفادا بووین, مام جەلالو دکتۆر عبدالرحمن قاسملۆو هاوسەرەکەی نەسرینو بەندە.

حەمەی وەلی حەمەی کەرەمو سەعدون غێدان

لەکاتی چاوپێکەوتنی حمەی ولی لەگەڵ سعدون غیدان بەندەش بەناوی وەرگێڕ ئامادەبووم, بەناوی ئەوەی کەحمە وەکیلی منەو کار بۆ بەعس دەکات. لەهەمانکاتدا ئەم پیلانەمان بۆ بەرژەوەندی شۆڕش بەئاگاداری مەکتەبی بارزانیو مسعود بارزانی دادەنا تاکو لەم رێگایەوە جموجوڵ بکرێت، بەعس لەگەڵ بارزانی گفتوگۆ بکات. کەقسەکانی حەمەی وەلیم بەعەرەبی بۆ باسکرد، تۆماریکرد، جۆری چەکەکانی بنکەو سەربازەکانی ئێران کەتۆپە گەورەکانیان دژی سوپای عێراق بەکاردەهێننو بۆردوومانی پێدەکەن.

سعدون غیدان کامیرایەکی بەحەمە وەلیدا و گوتی: ئەمجارە وێنەی بنکەو بازگەکانی ئێران بگرە, لەمەودوا ئەمە وا دەکات کەبیر لەگفتوگۆ بکەینەوە لەگەڵ بارزانی.

کاتێك حمە گەڕایەوە بەنووسراو مەکتەبی بارزانیم ئاگادارکردو هەموو شتێکم بۆ روونکردنەوە، حەمەی وەلی کامێرەکەی تەسلیم بەمسعود بارزانی دەکاتو چی هەبوو ئاگاداریکردنەوە، مسعود بارزانی ڕازی نەبوو بەوەی کەوێنەی بنکەو تۆپی سەربازەکانی ئێران بگرن، گوتبووی ئەمە دەبێتە کارێکی نابەجێ بەرامبەر ئێرانی یەکان, ڕەنگە بەعسیەکان ڕۆژێك سوود لەمە وەربگرن.

حەمەی وەلی دوای ٣ سێ ڕۆژ گەڕایەوە, یەکسەر چوومە لای، لەبەر گرنگی بارودۆخی ئەو رۆژە نووسراوێکی ترم ئاراستەکردن. لەملاشەوە چیم توانی بەنووسینو بەقسە رووبەڕوو خستمە بەرچاوی سەرکردەکانی بەعس بۆ ئەوەی گفتوگۆ لەگەڵ بارزانیدا بکەن. ئینجا گەیشتمە ئەو باوەڕەی بەهیچ جۆرێك سەرکردەکانی بەعس لەبیروباوەڕیاندا نیە لەگەڵ بارزانی دانیشن بۆ جێبەجێکردنی بەیاننامەکە.

راستە گومانم لەوە نیە کەگفتوگۆی نێوان صدامو شا بەنهێنی بەردەوامە، کۆبونەوەیان لەدەرەوەو ناوەوەیە. هەلومەرجەکە مەترسیدارە، ئاگاداربن پیلانێکی گەورە لەئارادایە. بەچوار کاتژمێر چیم دەزانی خستمە سەرکاغەزو بەقسەش بەدوورودرێژی نووسراوەکەم بۆکاکە حەمە باسکردو دووجار

خوێندمەوە کەئەویش مسعود بارزانی ئاگادار بکاتەوە. کاکە حەمەش نووسراوەکەی تەسلیم کردبوو، (سالی ۱۹۹۲ ناوبراو خۆی بەکاك مسعود بارزانی ناساندبوو لەدانیشتنێکدا ئەمەی بۆ گێڕابۆوە).

لەگەڕانەوەیدا کەدەگاتە مەهاباد, لەڕادیۆ چاوپێکەوتنەکەی شای ئێران و صدام لەجەزائیر بلأودەبێتەوە.

هەرەسهێنانی شۆڕشی ئەیلول (۱۹۷۵)

لەئەنجامی هەرەسهێنانی بزووتنەوەی کورد لە ۱۹۷۵/۳/۷ دونیام لێهاتەوە یەك, ناخۆشترین ڕۆژم بوو لەژیاندا, لەکاتێکدا ئەم شۆڕشە مەزنە ئامانجی هەموو کوردێکی نیشتمانپەروەرو بەشەرەف بوو، ئێستا وەکو بەفری بەهار تواوەتەوە. بەم هەموو دەستڕۆیشتنەو دەسەلأتەی بەتۆپ وچەك‌و تەقەمەنی، بەحەفتا هەزار پێشمەرگە کۆتای ی هات. پێشمەرگە پۆل پۆل بەچەکەوە خۆی تەسلیم دەکاتەوە. منو کەمالی برام لەگەڵ ماڵەوە چووینە بنکەی ڕۆژانەمان کە لەسەر چەمی سیروان بوو, هیچ دەسەلأتێکمان نەمابوو, لەگەڵ ئەمین‌و دوو برادەرەکە (پێنج پیاوو ئافرەتێك) دەستمانکرد بەگریان، چونکە هیچمان نەبوو قسەی لەسەر بکەین تەنها ئەوەمان گوت کەدوژمنانی کورد (دەوڵەتە دراوسێکان) عێراق وئێران و تورکیاو سوریا هەرچەندە دوژمنی یەکن، بەلأم بەرامبەر بەکورد یەك هەڵوێستیان هەیە. ئەمەریکاش کەکۆماری مهابادی رووخاند وریاکردنەوەی سەرۆکی کۆماری ئەمەریکا بۆ ستالین ئەوەبوو گوتی: (هەتا ئەوەندە سەعاتیتر سوپای سووری رووسی لەئازربایجانی رۆژئاوای ئێران نەکشێتەوە لەگەڵتاندا دەجەنگم). ئەوەبوو سوپای ڕوسیا کشایەوەو سوپای ئێران کوردستانی داگیرکردەوەو کۆماری مهاباد رووخا. لەهەمانکاتدا من لەناوجەرگەی دوژمندام, بەناو سیخوڕم، دڵسۆزێکی بەعسم، وەکو ئەوان بەشدارم، دەبێت پێبکەنم‌و خۆشحاڵی خۆم دەرببڕم, زیاد لەوەش هێرش بەرمە سەر سەرکردایەتی شۆڕش. جا ئەو برادەرە شۆڕشگێڕەی کەدوێنێ پێشمەرگەبوو، دوای هەرەسەکە دەهاتەوە ناو ماڵو منداڵەکانی خۆی دادەنیشت یا کارێکی میری دەکردو خۆی

بەتاوانبار نەدەزانی.

لەگەڵ هەموو ئەو خەڵکانەی ئیشمان پێکەوەدەکرد، واتە تەتەر بوون‌و بەقسە یا بەکردەوە لەمن زیاتریان کردو ئیشوکاری خۆیان زۆر بەپاکی‌و دڵسۆزی بردەسەر، لەسەر ئەوە رێکەوتین کەبرادەرێتی‌و دۆستایەتیمان هەر دەمێنێت، بەلأم ئەمە لەبیرخۆمان دەبەینەوە چونکە ئەمە ئاشکرا بێت یەکسەر لەسێدارەمان دەدەن، بەڵێنتان پێدەدەم ئەوەی ئاشکرا بێت منم, بڕوام پێبکەن پارچەپارچەم بکەن دان بەوەدا نانێم بڵێم من ئەم کارەم کردووە.

حەمەی وەلی حەمەی کەرەم: لەدایکبووی ١٩٣٢ ـ دی ی ئەحمەدئاوا لەکەلار کەناسراوە بەگازینۆکە. کاسبکارو ئازابوو، ساڵی ١٩٥٩ لێپرسراوی دووهەمی پارتی بووە لەکەلار, ساڵی ١٩٦٢ لەبەمۆ پ.م بوو. یانزە جار لەدێی ئەحمەدئاواوە چووە بۆ سەرکردایەتی, چوارجار بەپێ لەدۆڵی شەهیدانەوە رۆیشتووە, دووجار لەگەڵ شەفیقو حەوت جار بەماشێن چۆتە ئێران کە بەسێ ڕۆژ گەیشتوەتە مەکتەبی بارزانی و بەسێ ڕۆژیش هاتۆتەوە نووسراوی تایبەتی لەمسعود بارزانی یەوە بۆ هێناوم. هەموو جارێك لەهاتوچۆکردنو گەڕانەوەیدا پرسیارم لێکردووە سەعات چەند گەیشتنو سەعات چەند چاوت بەمسعود بارزانی کەوتووە، دەیگوت کەدەگەمە ئەوێ لەشوێنێکی تایبەتیم دادەنێن، ئینجا شەو دووبەدوو لەگەڵ مەسعود بارزانی بەدوورودرێژی گفتوگۆمان دەکرد, نووسراوەکەی دەخوێندەوەو پرسیاری لێدەکردم منیش وەڵامم دەدایەوە.

جارێکیان حەمە پێی دەڵێت: کاك مەسعود ئێوە ئاگادارن کە ٢٤ کەس کوژرابوون, لەوکاتەدا عەبدولوەهاب ئەتروشی بەلایاندا تێدەپەڕێ راناوەستێت, لەکاتێکدا دەزانێت ئەو٢٤ پێشمەرگەیە لەهێزەکەی ئەو کوژراون, چۆن سەرکردە دەبێت ئەمە هەڵوێستی بێت, ئاخر خەڵك قسە دەکات, بۆچی نایگۆڕن بە(...)؟ کاك مەسعود وەڵامی ناداتەوە.

تا دوێنێ هەڵوێستێکم هەبوو ئێستا وەکو بەعسی یەکان دەبێت توانجیان تێبگرم، بەڵام چی بکەمو هەڵوێستم چۆن بێت؟ چونکە دەبێت بەشدار بم لەرێوڕەسمی گەڕانەوەو بەخێرهێنانەوەی بەشێك لەو خەڵکەی کەناسراون، چ بەفڕۆکە، یان لەڕێگەی سنوورەوە بەپیریانەوە بچم چاوم پی یان بکەوێت.

صالح یوسفی یەکەم کەس بوو لەئەندامانی مەکتەبی سیاسی پ.د.ك بەپەلە بەنیازی گفتوگۆ گەیشتە بەغداو لەئوتێل کلیوپاترا دایانبەزاند. چوومە خزمەتی بەخێرهاتنم کرد, داوای لێکردم کەچاوی بەصدام حسەین بکەوێت.

هەڵوێستی کوردایەتی ئەم پیاوە گۆڕانکاری بەسەردا نەهاتبوو, ورەی بەرزبوو, لەمیوانخانەکەدا بەشێوەیەك کەقسەی بۆ دەکردم دەتگوت لەناو پێشمەرگەکانی خۆیدایەو وتاریان بۆ دەخوێنێتەوە لەگەڵ ئەوشدا کەدەیزانی دەوروپشتەکەی هەمووی سیخوڕن. من لەقسەکانی تێگەیشتم کەدەیەوێت چاوی بەسەید النائب بکەوێت بەمەبەستی ئەوەی بۆی ڕوون بکاتەوە کەڕێکەوتننامەی جەزائیر سەرکوتوو نابێت ئەگەر ڕێگاچارەیەك بۆ کێشەی کورد نەدۆزرێتەوە. من پێم گوت ئەگەر ڕێگام بدەیت دەستە بەنرخەکانت ماچ دەکەم, ئیجازە بفەرموو باهەندێك شتت بۆ روونبکەمەوە ئەویش ئەوەیە کەلای سەرکردەکانی بەعس (بکرو صدام) شتێك نەماوە جێی سەرنج بێتوپێی بڵێن کێشەی کورد, کێشەی کورد لەلای ئەوان کۆتایی پێهاتووە بۆ هەتاهەتایەو ئەم باسەم زۆر بەوردیو بەدورودرێژی بۆ باسکرد.

دوای گفتوگۆ سەیدا یوسفی زۆر دڵگران بوو, کەتێگەیشت بارودۆخەکە بەو شێوەیە ئاڵۆزە گرژبوو, نزیکەی نیو ساعات بێدەنگی و بێتاقەتی دایگرت, ئینجا گوتی: بەڕاستی ئێمەی رۆشنبیرانو لێپرسراوان کە

لەدەوری بارزانی بوین رۆژ نەبوو لەناو خۆماندا باس لەمەترسی ئەو پەیەوەندی یە بەهێزە نەکەین کەبارزانی لەگەڵ (شا)دا بەستویەتی, دەمانگوت نیازی شا ئەوەیە کەڕۆژ بەڕۆژ دەسەڵاتی بەسەر شۆڕشەکەدا زیاد بکات, من یەکێك بووم لەوانەی چوومە خزمەت بارزانیو ئاگادارمکردن لەوەی کەحکومەتی کۆنەپەرستی ئێران لەسەرانسەری مێژوودا بەتایبەتی بنەماڵەی شا, دوژمنی کورد بونو مێژوویەکی ڕەشیشیان بەرامبەر بزوتنەوە کوردیەکان تۆمارکردووە, بۆ نمونە: کوشتنی سمایل ئاغای سمکۆ هەروەها لەسێدارەدانی سەرۆکی کۆماری مهاباد خوالیخۆش بوو قازی محەمەد. ئێمە لەناوخۆماندا گومانێکی زۆرمان بەرامبەر بارودۆخەکە پەیداکردووەو خۆت لەهەموو کەس شارەزاتری لەحکومەتی ئێران. لەوەڵامدا پێی گوتم: ئێمە بەهێزترین شۆڕشین لەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستداو چەكو جبەخانەو پارەی پێنج ساڵمان هەیەو لەهیچ شتێکمان کەم نیەو بەهیچ شێوەیەك مەترسیتان لەعێراقو ئێران نەبێت.

کە لەباسی قسەکانی بارزانی تەواوبوو پێی گوتم ئێمە بەتەواوی باوەڕمان بەقسەکانی بارزانی هەبوو چونکە منیش لام ئاشکرابوو کەچەكو جبەخانەو دارای یمانو هێزو توانای پێشمەرگەو فیداکاری یان, لەلایەکی تریشەوە کەگەلی کورد بەهەموو جۆرێك باوەشی بەشۆڕشەکەدا کردبوو, ئەمانە هەمووی جێی متمانەو قایلی بوون بەوەی کەکەس ناتوانێت زەفەر بەشۆڕشەکە بەرێت. ئەوەی جێی سەرسورمان بوو لەلای منو هەموو گەلی کورد ئەوەبوو کەبارزانی بەتەنها بریارپیدا کەئاشبەتاڵ بەشۆڕش بکاتو تێگەیشتین کەئەم کارە پەیڕەویکردنی پیلانێکی داڕێژراو بوو لەلایەن شاو C.I.A بەئاگاداری جولەکە کەلەلایەن بارزانیەوە جێبەجێ کرا.

دوای تەواوبوونیوتەکانی سەیدا, پێم گوت سەرکردەکانی بەعس دەڵێن سوپاس بۆ یەزدانی مەزن لەپیلانەکەی نازم گزاردا, مەلامستەفا هیچی لێنەهات, چونکە مانی بارزانی گەورەترین سودی هەبوو, ئەوەتا بەدەستی خۆی ئاشبەتاڵی بەکورد کرد. سەیدا یوسفی گوتی دەبێ هەوڵ بدەین هیچ کوردێکی عێراقی لەئێران نەمێنێتەوە بۆ ئەوەی جارێکی تر کورد نەکەنەوە بەداردەستی خۆیان.

تێبینی

١- سەرکۆمار ئەحمەد حەسەن بەکر بۆچونێکی تایبەتی هەبوو بەرامبەر سەیدا یوسفیو ڕێزی زۆر لێدەگرت, روونو ئاشکرابوو لەلایان کەکوردێکە هیچ جۆرە پەیوەندی یەکی بەدەرەوەی وڵاتەوە نیەو هۆی ئەوەبوو ماڵەکەی لەبەغدا وەکو خۆی مابۆوەو دەستیان لێنەدابوو.

٢- ساڵی ١٩٩٧ لەگەڵ هاوسەرەکەم سەردانی خێزانی خوالێخۆشبوو سەیدا یوسفیم کرد لەزاخۆ, پێم گوت تەلەفزیۆن نیشانیداوە کەسەرۆك بارزانی هاتۆتە لاتان ئینشائەڵڵا کەموکوڕی یەکانی بۆ ئەنجام دوایت, لەوەڵامدا گوتی: داوام لەسەرۆك کرد باخچەی خانووەکەم جێگای (٤٠) دوکانی تێدا دەبێتو یارمەتی پارەمان بداتێ بۆ ئەوەی دروستی بکەین ئەوکاتە باری ئابوریمان زۆر باش دەبێت بەڵام سەرۆك بارزانی

لەوەڵامدا گوتی ئێستا پارەمان نی‌یە کەی پارەمان بوو بۆت دەکەین.

٣- دوای چەند مانگێك لەو سەردانەم، بەتەنیا سەردانێکیتری زاخۆم کردەوە کە لەمیوانخانەی (بەغداد) دابەزیبووم، لەپڕ گوێم لەدەنگی دەهۆڵو مۆسیقابوو، کەسەرنجمدا ئاهەنگێکی گەورەیە سازدراوە بۆ پەردە لابردن لەسەر پەیکەری صالح یوسفی، منیش چوومە باڵەکۆنی میوانخانەکە بۆ ئەوەی تەماشای ئاهەنگەکە بکەم، رووم‌کردە کابرایەك لەتەنیشتمەوە ڕاوەستابوو لەبەر خۆمەوە گوتم: پارەی ئەو پەیکەرەیان بدایە بەهاوسەرەکەی دوکانەکانی پێ دروست بکردایە باشتر نەبوو؟ کابرا جوابی نەدامەوەو رۆی، دوایی خاوەن میوانخانەکە گوتی ماڵ خراپ رەفیق، ئەوە نەقیبی ئاسایش بوو، منیش گوتم کەواتە ئاگاداری وەزعەکەیە بۆیە رۆی.

ئینجا پارەم دا بەیاوەرەکەم کەئەم شتانەی بۆ بکڕێ (کراس، بیجامە، پێڵاو، دەرپێ، فانیلە، گۆرەوی، خاولی، تاقمی ریش تاشین) کەئەم شتانەیان هێنا پێم گوت برۆ خۆت بشۆو ریشت بتاشە، کەلێبوویتەوە چاوەڕوانم بکە. گەڕامەوە لای گوتم: ئەوە کلیلی ماڵەوەیە فەرموو با بتگەیەنم، ماڵەکەت وەك خۆیەتی دەستی لێنەدراوە.

ساڵی ١٩٩٦ لەزاخۆ لەگەڵ هاوسەرەکەم (ئێرانی فیض الله بەگی) چووینە ماڵی سەیدا صالح یوسفی، خۆم بەهاوسەرەکەی سەیدا ناساند، بەگەرمی بەخێرهاتنی کردین‌و خۆشحاڵی دەربڕی، بیری کەوتەوە کەمن بەچ جۆرێك هەڵوێستم نیشانداون، رووبەڕووی کچەکەی بەبیرم هێنایەوە، گوتم بۆچی سەیدا صالح یوسفیت کوشت، ئەدی نەهاتمە ماڵتان، ئەی ئاگادارم نەکردیت کەژیانی سەیدا لەمەترسیدایە، تۆ بەرهەڵستیتکرد، خاوت کردەوەو پێت گوتبوو هەتا کەی دەربەدەربین. هاوسەرەکەی سەیدا گوتی نەمدەزانی دەیکوژن ئەگینا بەقسەم دەکردیت.

لەسنووری عێراق – ئێران(خانەقین- منذرية)

چاوەڕوانی بەکری مام رەزا و علی سلیم بەگم دەکرد کەچاوم پی یان بکەوێت‌و پی یان ڕابگەیەنم بەناوی ئەوان ڕاپۆرتێکم بۆ بەڕێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی‌و وەزیری ناوخۆ نووسیوەو هاتووم ئاگاداریان بکەمەوە نەبادا لەکاتی هاتنیان بۆ عێراق رێزیان لێنەگرن، چونکە ناوم بەئاسایشی گشتی دابوون‌و پی یان بڵێن ئێوە خزمەتی بەعستان کردووە، بۆ من زیانێکی گەورەیە. کاتێك ئەمە بزانن ڕاست نی‌یە، پەنجەم دەخەنە سەر کەڕەفیق پشدەری پاراستنە، ئیشی بۆ شۆڕش کردووە.

زۆر جار لەمەسعود بارزانی یەوە هەندێك دەنگوباسی گرنگو راستم بۆ دەهات کەبیخەمە بەرچاوی بەعسیەکان‌و ببێتە هۆی ئەوەی ماهیەت بەشۆڕش بدەن‌و دان بەمافی کوردا بنێن، منیش دەمکرد بەڕاپۆرت‌و بەناوی بەکری مام رەزا یان عەلی سەلیم بەگ کەلاری دەمنارد.

بەکری مام رزا: لەبنەماڵەیەکی نیشتمانپەروەری کۆیەیە, لەقەڵادزێ لەدایکبووە, دەرچووی کشتوکاڵە، ئازا، زیرەك، خوێندەوار، کوردپەروەر، سەرەتا پێشمەرگەبوو، ناسراوە بەباڵی م.س جماعەتی (مام جەلال).

عەلی سەلیم بەگی جاف/ کەلاری: لەبنەماڵەیەکی ناسراو, دانیشتووی کەلار, ئازا, زیرەك, خوێندەوار, نیشتمانپەروەر, ئەندام بووە لەحزبی هیوا، کادرێکی دێرینی پارتی بووە، لەپێشمەرگە کۆنەکانی شۆڕش، ناسراوبوو بەباڵی م.س جماعەتی مام جەلال.

لەسەر سنوور بووم دوو ئوتومبێلی ئاسایشی بعقوبە هاتبوون بۆ منذریة چاوەڕوانی شوکتی مەلائیسماعیلیان دەکرد. کەگەیشت بەپیرییەوە چوون ڕێزیان لێگرت, دوای ی بەرەو بەغدا کەوتەڕێ و دەستبەجێ یەکێك بوو لەو خەڵکانەی کەدایانمەزراند، بەمە ڕازی نەبوو نووسراوێکی ئاراستەی صدام کردبوو کەچاوی پێ بکەوێت. کاتێك دەچێتە ژوورەوە بۆ لای سکاڵای خۆی دەکات، کەدەبوو لەجێگەیەکی گرنگی دابنێن، صدام دەڵێت تۆ ترسنۆکیت, گفتی خۆت بەجێ نەهێنا کەدەتگوت بەو ئیشانە هەڵدەستم، شوکت دەگیڕێت دەڵێ ڕەفیق پشدەری کەشفی کردووم. ئەو کاتە صدام دەڵێت نامەوێ گوێم لەو قسەیە بێت، ناوی ڕەفیق پشدەری مەهێنە.

ڕۆژێکیان سەردانی فواد عارفم کرد بەبۆنەی گەڕانەوەی بۆ عێراق، چونکە ئەویش وا ئاشکرا بوو کەپەیوەندی بەشۆڕشەوە کرد. پێشەکی زۆر زۆر سوپاسی کردم کەسەرم لەماڵی داوە، گوتی تەنها تۆ بوویت فریای ئێمە بکەویت، دەستی یارمەتیت بۆ درێژ کردووی ین کاتێك عطای کاکە حەمەو نوالی کچی ماجد مصطفی کەهاوسەری فەرهادی کوڕمە، دێنە لات هەموو کارێکیان بۆ ئەنجام دەدەیت، بەڕاستی جی ی سەرسوڕمانە لەکاتێکدا من گەڕاومەتەوەو هەتاکو ئەو سەعاتەش فەرهادی کوڕم لەبەندیخانەیە. بەبەڕێوەبەری ئاسایشی گشتیم گوت بۆچی فەرهادی کوڕی فوئاد عارف بەرنادەن؟ ئەویش بۆی باسکردم هۆیەکان چین. منیش ئاگاداری فوئاد عارفم کرد گوایا بەڕێزتان لە لندن بوون یەکێك (....) بەئێوەی گوتووە کاك فوئاد بۆ ناگەڕی یتەوە بۆ عێراق، تۆش گوتووتە تاکو صدام لەحوکم مابێت من ناگەڕێمەوە. فوئاد عارف گوتی ئێمە چەند کەسێك بووین پێش ئەوەی شەڕ دەست پێبکاتەوە لەبەغداوە چووینە لای بارزانی بەمەبەستی ئەوەی ئاشتی بەردەوام بێت, منیان هێشتەوە بەبێ ئەوەی ئامادەی یم هەبێت, لە (رضائیة) لەئوتێل بووم ژوورەکەی تەنیشتم هی بارزانی خۆی بوو کەچی نەیانهێشت ئەو پیاوە ببینم، تاکو دوای هەرەسەکە ئینجا بارزانیم دیتو زۆر ڕەخنەم لێگرت کەبەم شێوەیە ڕەفتار لەگەڵ من کراوە، رەفیق من لەئێران نەچوومەتە دەرێ. ئەم قسانەم وەکو خۆی گەیاندە شوێنی مەبەست کەئەمە راست نییە، ئینجا فەرهاد بەردرا. ئەو کەسەی ئەو ڕاپۆرتە درۆزنەی لەسەر فوئاد عارف نووسیوە ناوی (عبدالرحمن)ە, جارجار

دیومە لەهەولێر لەترسان بەگەرمەوە سلاوی لێدەکەم, کەدەڵێت چۆنی، من وەڵامی دەدەمەوە دەستەکانت ماچ دەکەم، چونکە ماهیەتی دێتەوە بیرم.

لەفرۆکەخانەی بەغدا چاوەڕوانی کەکۆمەڵێك کوردم دەکرد، کەبەشداری شۆڕش بوون لەتارانەوە دەگەڕێنەوە بۆ وڵات. لە مایسی١٩٧٥ کە لەفرۆکە دابەزین دیتم خەڵکێکی رۆشنبیرو نیشتمانپەروەرو ناسراو کە لەناو جەماوەری کورد جی ی ڕێزن، بەگەرمی بەپیریانەوە چووم، وامکرد هۆڵی میوانداری یان بۆ بکەنەوە. دوای خواردنەوەی چا ماوەی سەعاتێك بەیەکەوە دانیشتین, نەمهێشت جانتاکانیان بەهیچ جۆرێك تەماشا بکرێت چونکە ئاگاداریانکردم، رێکەوتین کەبەیانی لەشوێنێکی دیاریکراو چاومان بەیەکتر بکەوێت. ئەمانە دکتۆر کەمال خەیات، دکتۆر کەمال مەزهەر، دارا رشید جەودەت، خەسرەو تۆفیقو کەمال محی الدین بوون.

سیاسەتی بەعسم بۆ روونکردنەوە کەچۆن لەخۆیان بای ی بوونو وا تەماشای کێشەی کورد دوای هەرەسەکە دەکەن کەئیتر هەموو شتێك کۆتای ی هاتووە. عزت دوری گوتبووی وادەکەین هەر صەد ماڵ چەقۆیەکیان پێ بێت بۆ کاروباری چێشتخانە. کاتێك رێکەوتننامەی جەزائیر بلاوکرایەوە لەناو بەشێکی زۆری کادرانی بەعس مقۆمقۆ دەربارەی رێکەوتنەکە پەیدابوو, دەیانگوت بۆچی سەدام لەگەڵ بارزانی رێنەکەوت؟ صدام لەگەڵ دوژمنی عەرەب کەشای ئێرانە بەم شێوەیە چۆکی دادا بەشێکی زۆری لەخاکی عیراقی خۆشەویستو نیوەی (شط العرب)ـی دایە (ئێران).

کاتی خۆی نوری سعید دەڵێت دەستم ببڕن ئەمە ئیمزا ناکەم، فەرمانێك لەسەرکردایەتیی بەعسەوە دەرچوو کە بەهیچ جۆرێك دەربارەی رێکەوتنی جەزائیر نابێت گفتوگۆ بکرێت, هەرکەس باسی بکات بەخراپی لەحزب دەردەکرێت و شەش مانگ دەخرێتە بەندیخانە.

بەمیوانەکانم گوت: برایانی بەڕێز ئێوە رۆشنبیرو سیاسەتمەدارو شارەزان, پێویست ناکات من رێگاتان نیشان بدەم, بەگەورەی ی خۆتان بمبەخشن کەداوا لەبەڕێزتان دەکەم بارودۆخی ئیمڕۆی کوردیان بۆ ڕوون بکەنەوە کەکورد لەژێر سیاسەتی دەوڵەتێکی وەکو ئەمەریکا ئەم ڕێکەوتنەی لەنێوان دوو دەوڵەتی. پێیان بەڵێن ئەگەر هاتو ئێوەی بەعس ئەوەی بارزانی هەوڵی بۆ دەدا کەئەویش ئۆتۆنۆمی بوو، ئێوە بۆ کوردی جێبەجێ بکەن، هەتا هەتایە جارێکی تر کورد ناچێتەوە شاخ، بەلام بەو شێوەیەی ئێستا ئێمە رۆشنبیری کوردین راستی‌یەکانتان دەخەینە بەرچاو بۆ مێژوو و دوارۆژ، کورد نزیکترین نەتەوەیە کەپاڵپشتی عەرەب بووە، بۆ نموونە صلاح الدین الایوبی جێدەستی دیاربووە.

بەڵێنم دانێ دەتانبەمە لای یەکێك لەکاربەدەستانی بەعس، پێم گوتن تی یان بگەیێنن کەئەگەر مافەکانی کورد جێبەجێ نەکەن زوو بێت یان درەنگ شۆڕش بەرپا دەبێتەوە. من بۆم نی‌یە کەدانیشتین ئەو قسانە

بکەم، بەڵام ناهێڵم ئازارو ئەشکەنجە بدرێن و بتانگرن, چۆن بەفڕۆکە هاتن‌و چوونە ماڵێ هەر ئاواش بەم شێوەیە دەپارێزرێن, من بەرپرسیارێتی ئێستاو دوارۆژتان دەگرمە ئەستۆ.

کەقسەکانم تەواوکرد، بڕیاریاندا کەهەڵوێست و قسەکانی منیان بەلاوە پەسەندە, لەناوخۆیاندا باس لەوەکرا کەیەکێك هەڵبژێرن بەناوی هەموویان قسە بکات، بڕیار لەسەر دکتۆر کەمال خەیات دراو قسەکانی کەدەیکات لەناو خۆیاندا پەراوەیان دەکرد. د. کمال مەزهەر و د. کەمال خەیات‌و صالح یوسفی‌و دارای رەشید جەودەت‌و کمال محێدین‌و خوشکە زەکیە ئیسماعیل حەقی بوون.

ئاگاداری بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتیم کرد کەئەو برادەرانە هاتوونەتەوەو رۆشنبیری ناسراوی کوردن, سوودێکی باش دەبەخشن بۆ پڕوپاگەندەکردن لەپێناوی بەعسدا، تکام
وایە کەچاوت پی یان بکەوێت‌و رێبازی بەعسیان بۆ روون بکەیتەوە، ئەویش رازی بوو.

لە ٥/٥/١٩٧٥ چووینە ئاسایشی گشتی لای بەڕێوەبەری (شعبە)ی سیٰ، هەریەکە لیستێکیان دانیٰ پڕیانکردەوە کەبریتی بوو لەناونیشانیان. ئینجا چووینە لای سکرتێر, بە د.کەمال خەیاتم گوت تەماشای ئەو وێنەیە بکە کەبەرامبەرمانە، چاوەکەی چەندە زەقە, ئەو (عیون السحریە)یە, چاوی شاراوە، ئێستا لەژوورەوە بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی چاوی لەهەموومانە. ئینجا چووینە لای بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی عبدالخالق عبدالعزیز, گومانم نی یە ئەو قسانەی لەویٰ کران لەژوورەوە هەمووی تۆمار کرا. ناوبراو بەگەرمی بەخێرهاتنی کردین، باسی سیاسەتی بەعسی بۆ روونکردینەوە کەئێمە هەڵوێستمان هەموو کاتێك خزمەتی گەلی عێراقە بیٰ جیاوازی، ئینجا هێرشێکی توندی کردەسەر بارزانی‌و شۆڕشەکەی‌و گوتی ئێوەش رۆشنبیری کوردن سوودبەخش دەبن بۆ وڵات. ئینجا د.کمال خەیات لەجیاتی هەموویان ماوەی نزیکەی ٢٠ دەقیقە دوا, زۆر لەسەرخۆ گوتی:

سوپاستان دەکەین کەکاتێك لەفڕۆکە دابەزین بەم شێوەیە بەخێرهاتنتان کردین، ئەوپەڕی رێزتان لێگرتین، ئێستاش ئەم دانیشتنە لەخزمەت بەڕێزتان کەبەڕێوەبەری ئاسایشی گشتین، بەم شێوەیە لەگەڵمان دانیشتووی بەڕاستی جی ی سەرسوڕمانی ئێمەیە کەدەبێت لەدەرەوە ئەمە باس بکەین، هەروەها ئێمەت وا لێکرد باوەڕت دا بەئێمە کەبارودۆخی ئێستای عێراق‌و بەتایبەتی هی کورد ڕاستی‌یەکان چی هەیە بیخەینە بەرچاوتان‌و ئەگەر رازی بیت رووبەڕوو روونی بکەینەوە، چونکە ئێمەی رۆشنبیر، مێژوو دوارۆژ حسابمان لەگەڵ دەکات. متمانەمان وایە لەڕێگای ئێوەوە کەدەسەڵاتدارن برایانی سەرکردەکانی بەعسیش ئەم راستی‌یە بزانن، با هیچی تر دوژمن دەست نەخاتە وڵاتەکەمان. عێراقێکی بەپیت وبەرەکەت، خاوەن نەوت, چواردەورمان چاویان بڕیوەتە ئێمەو، داگیرکەر لەیەکەم رۆژەوە هەوڵی دووبەرەکی دەدات، شەڕو ئاژاوەو کێشەی کورد شتێکی سەرەکی‌یە، دەبێت ئێوە ڕێگایەك بدۆزنەوە کەجارێکی دیکە هەمان شۆڕش روونەداتەوەو بەشێوەیەکی سیاسی نەهێڵن کورد چەك هەڵگرێت‌و روو لەشاخ بکاتەوە. لای ئێوە

ئاشکراو ڕوونە ئەو هەموو هێزەی شۆڕش لەپڕدا وەکو بەفری بەهار توایەوە، ئەمە خۆی لەخۆیدا ڕووداوێکی سیاسی بوو چونکە ئەم پیلانە لەدەرەوەی وڵات کرا. ئەگەر ئێوە بتانەوێت جارێکی دیکە هەمان شۆڕش ڕوونەداتەوە ئەوەی کەبارزانی داوای دەکرد بۆ گەلی کورد، حوکمی زاتی راستەقینەبوو، دەبێت ئێوە دان بەمافی کورددا بنێنو جێبەجێ ی بکەن. ئەو کاتە ئێوە بەتەواوەتی جی ی پارتیو بارزانی دەگرنەوە، هەموو کورد لەدەورووبەری بەعس کۆدەبێتەوەو سەرکەوتنتان هەتا هەتایی دەبێ، ئێمە راستمان لەگەڵداکردن چونکە ئەم دانیشتنە رۆژێ لەڕۆژان مێژوو باسی دەکاتو ئەگەر بەشێوەیەکی ئاشتیو دیموکراتی هەموو مەسەلەکانی کورد جێبەجێ نەکەن مەحاڵە سەرکەوتن بێننەدی.

لەیەکەم ساتەوە کە د.کەمال خەیات دەستیکرد بەقسە چاوم بڕیبووە عبدالخالق، سەرنجمدا وردەوردە رەنگی سوور هەڵگەڕاو گرژتر دەبوو, کەقسەکانی تەواوبوو بەبەڕێوەبەری ئاسایشی گشتیم گوت بەڕێزتان ڕێگامان بدەیت هەموو ئەو برایانە بۆ نان خواردنی نیوەڕۆ لەئوتێل خیام لای منن تکام وایە کەفەرمان بە عبدالقادر الراوی بدەیت لەگەڵمان بێت.

لەسەر سفرەی نان خواردن نزیکەی ١٣ کەس بووین، شەو سەردانی بەڕێوەبەرێ
ئاسایشی گشتیم کرد، یەکسەر گوتی ئەمە چیبوو تووشی منت کرد، دوای لەناوچوونی شۆڕشیان بەم جۆرە ڕووبەڕووی من ئەم قسانەیان کرد، ئایا لەکاتی شۆڕش هاتبانایە بۆ گفتوگۆکردن ئەوکاتە چۆن چۆنی قسەیان دەکرد! گوتم ابو مازن ئەمانە رۆشنبیرو نیشتمانپەروەرن، وڵاتیان خۆش دەوێت، لەدڵسۆزییەوە راستییەکانیان خستە بەرچاوت تا بەڕێزتان لەنزیکەوە بزانیت ئەمە ئاواتی کوردە. خزمەتێکی گەورەیە بەرامبەر سەرکردایەتی بەعس راستییەکان بزانن، بۆئەوەی نەخشەی بۆ بکێشن چۆن لەگەڵ کورد هەڵسوکەوت بکەن، تۆش وابکەیت ئەم ڕووداوە گرنگە وەکو خۆی بگاتە شوێنی خۆی.

تێبینی:

ئەو رۆشنبیرو نیشتمانپەروەرانە لەوسەردانەدا چی یان گوتبوو لەگەڵ پێشەکییەکدا بەرێوەبەری ئاسایشی گشتی وەکو خۆی بەنامیلکەیەك بەسەر سەرکردەکانی بەعسدا بڵاویکردەوە. من کەئەمەم زانی مەترسیم لێنیشت کەبیانگرن بەتایبەتی د.کمال خەیات و د.کمال مەزهەر.

چوومە پارێزگای دیوانیە بۆ سەردانی فەرماندەی فرقە عمر هزاع، بێئەندازە رێزی لێگرتم،
منی بەهەموو کاربەدەستانی فرقە ناساند, گوتی ئەمە رەفیق پشدەرییە دۆستێکی نزیکی سەرۆك(نائب)و جی ی باوەڕیانە. گوتم کەهاتووم سێ تکام هەیە کەبۆم بکەیت. لەلایەن خۆتەوە چیت لەتوانادایە بەم ئیشە هەڵسیت، بەتایبەتی ئیشی یەکەمیان کەزۆرم لا گرنگەو بۆ بەرژەوەندی وڵات سوودێکی گەورەی دەبێت, بڕوا ناکەم ئێوەی عەرەب ئەوە هەڵوێستتان بێت کەکورد بەم شێوەیە تەماشا بکرێت, بڕوات بێت خۆم دوو کەس لەو لێقەوماوانە دەناسم ئەوانیش ژیانم بۆ دابین کردوون:

١-نزیکەی ١١٠٠ پۆلیس لەوانەی پەیوەندی یان بەبارزانی‌یەوە کردو دوای هەرەسەکە گەڕاونەتەوە پاڵ حکومەت، ئێستا هەموویان وەکو مەڕ لێرە کۆکراونەتەوە بۆیان نیيە لەسنووری پارێزگا دووربکەونەوە، زۆریان ژیانی ئابووری یان زۆر خراپە، هەرچەندە کاسبی عەیب نیيە، بەڵام ئەمانە ناونیشانێکی تریان پێیە کەپێشمەرگە بوونو گەڕاونەتەوە, ئێستا لەبەر بارودۆخی ئابووری بوونەتە بۆیاخچی‌و کۆڵهەڵگر، لەسەر شەقامەکان وردەواڵە دەفرۆشن، دانیشتوانی شارەکە بەجۆرێك ڕێزیان لێدەگرن بەهەموو توانایەك دەستی یارمەتی یان بۆ درێژ دەکەن و بەشێکیان بەنهێنی سواڵ دەکەن. ئایا ئەوەیە هەڵوێستی عەرەب لە (بعقوبە) لەناو ئەو تۆزو خۆڵە, ئێستاش خەڵکێك ماوە ڕێگا نادەن بچێتەوە شوێنی خۆی. نزیکەی دوو مەتر دووربووم لەخوشکم لەبەر تۆزو گەرمای کەمپەکە نەمناسیەوە. کە لەبەغداوە بەرەو دیوانیە هاتم سەرنجمدا چەند خانوویەکی تازەکراوە هەر ژوورەی خێزانێکی کوردی تێدایە.

٢- لەم ڕۆژانە چوومە ناصری یە سەردانی برادەرێکی خۆشەویستم کرد تازە گەڕاوەتەوە، یەکێك بوو لەدۆستە نزیکەکانی بارزانی، ناسراوە پێ ی دەڵێن (شەفیق ئەحمەد ئاغا). تکام لەپارێزگاری ناصری یەو بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی ناصری یە کرد کەئەم پیاوە مەزنە دەیتوانی بچێتە دەرەوەی وڵات، یان لەئێران بمێنێتەوە، بەڵام بۆیە گەڕاوەتەوە کەبەئازادی لەوڵاتی خۆیدا بژی یت.

٣- برازایەکم سەربازە ناوی محمد شفیق مامەیە بانگی بکە چی دەوێت بۆی بکە.

٤- برایەکی دڵسۆز و خۆشەویستم هەیە ناوی (ئاغای حمەی حاجی)یە رەنگە هۆی سەرەکی ئەوەبووە کەهاتوومەتە ئێرە بزانە چی دەوێت کارەکانی ئەنجام بدە.

عمر هزاع گوتی: شتێکی کورت دەربارەی پۆلیسەکان دەزانم، بەڵام ئێستا باشت بۆ روونکردمەوە، بەیانی دادەبەزم شەرت بێت ناگەڕێمەوە تاکێشەکانیان بۆ چارەسەر نەکەم.

ئینجا ناردی بەشوێن برازاکەم لەبیمارستانی سوپا سەرباز بوو، لەگەڵ بەڕێوەبەری نەخۆشخانەکە عقید فلان هاتنە ژووری, داوای لێکردن دانیشن. برازاکەم ئەم هەڵوێستەی قبووڵ نەکرد، هزاع گوتی چیت دەوێ بۆت بکەم یەکسەر دی یتە لای خۆم, دەتەوێت لای بەڕێوەبەری نەخۆشخانەبیت؟ گوتی مراسلی ناکەم و ئینزباتیش بەمن ناکرێت، دەچمەوە شوێنی خۆم کەسەربازێکم. *(ئێستا محمد شێتە. کوڕی گەورەشی ٢٢ ساڵە، بۆ خۆی لەکۆڵانان دەخەوێت, بەتایبەتی لەقەڵادزێ‌و رانیەو کۆیە دەژی، خەڵکی ئەم ناوچەیە دەیناسن، جار جار دەیبەنە حمام یان ماڵەوە دەیشۆن‌و بەرگی تازەی لەبەردەکەن).*

پاشان بانگی ئاغای حمەی‌حاجی کرد لی ی پرسی چیت دەوێ بۆت بکەم‌و ئیشت چی‌یە؟ ئاغا گوتی: من بەڵێندەرم. هزاع گوتی: راوەستە, ئێوە راستگۆ نین هەموو بەڵێندەرێك خەریکی پارە کۆکردنەوەیە لەڕێگایەکی چەوتەوە, تۆ چۆن ئەم برا گەورەیەی منت دۆزیوەتەوە هێناوتە ئێرە, من دەسەڵاتم نیيە بەرامبەری فەرمان بدە هەتاوەکو بۆت جێبەجێ بکەم. ئاغا گوتی ئیشێکم لەئەشغال وەرگرتووە کەئەوەندە

مەتر چوارگۆشەیە بۆیان بگوازمەوە، دەمەوێ فرقە کتابێکم بۆ بکات, لەو شوێنەی کەگڵی لێ هەڵدەکەنن ئەمە لەدوارۆژدا دەبێتە چاڵێك زیانێکی گەورەی دەبێت بۆ بارەگای سوپا, ێگا نادەین هیچی دیکە گڵ لێرە هەڵکەنن و بیگوازنەوە بۆ شوێنێکی دیکە. عمر هزاع پرسی سوودی تۆ لەم کارە چەندە؟ گوتی مەتری وابزانم ٦٠ فلسە. عمر هزاع گوتی: هەر ئێستا کتابێك بکەن ئەم بەڵێندەرە چۆنی دەوێت ئاوا بۆی بنووسن تا بۆی ئیمزای بکەم، ابو بازیان بەخۆڕای ی نەبوو کەگوتم بەشی زۆری بەڵێندەرەکان ساختەچین.

ئاغای حەمەی حاجی: خەڵکی سلێمانییە, ساڵی ١٩٦٦ کە لەسەر کوردایەتی گیرابوو توانیم بەری بدەم و ناسیاویم لەگەڵدا پەیداکرد وەکو برایەك، نیشتمانپەروەر، زیرەك، کاسب, شارەزابوو کەچۆن ملیۆن لەسەر ملیۆن دابنێت.

تێبینی

هەموو ئەو داوایانەی لەعمر هزاعم کرد رۆژانە بەتەلەفۆن ئاگاداری دەکردم کەئیمرۆ چی بۆم کردووە.

زکیە اسماعیل حقی لەسەر داوای خۆی لەماڵەوە سەردانیم کرد, ئاگاداریکردم کەحبیب محمد کریم لەقاهیرەیەو دەمەوێت بچم بۆ لای سەردانی بکەم، چونکە لەبەر بارودۆخی ئێستای کورد دوای هەرەسەکە زۆر بێتاقەتە، گومان نییە لەرۆژگارێکی سەختدایە، پرسیاری لێکردم چ راسپاردەیەکت هەیە بۆی بەکورتی پێم بڵێ. گوتم: ئومێدەوارم هەرچۆنێك بێت لەقاهیرەو شوێنیتر بژی باشترە نەك بگەڕێتەوە, گەڕانەوەی نەمانە، بەعس جی ی متمانە نییە، رۆژێك دێت لەبەر ئەوەی سکرتێری پارتی بووە لەناوی بەرن.

مانگێکی نەخایاند حبیب گەڕایەوە, زکیە تەلەفۆنی بۆ کردم. بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی ئاگاداریکردم کەحبیب گەڕاوەتەوە، چاوت پێی بکەوێت. چوومو بەخێرهاتنەوەم کرد, دووبەدوو کەوتینە گفتوگۆ, خوشکە زەکیەش بەشداری بەشێك لەقسەکانمانی کرد. گوتم: ئایا زکیەخان ئاگاداری نەکردیت کەگەڕانەوەت مەترسی بەدواوەیەو بەعس هەروا بەئاسانی دەستت لێ هەڵناگرێت؟ چاوت لی یە وا لەسەر ستوونی کارەبای ماڵتان خەریکی ئەوەن تەلەکان چاك دەکەن؟ ئەوانەی ئەم کارە دەکەن کارمەندن لەئاسایشی گشتی، ئەوە (لاقیتە) دادەنێن کەگوی یان لەهەموو قسەو تەلەفۆنێکتان بێت. رادیۆکەم بەرزکردەوە تاقسەکانمان لەگەڵ رادیۆکە یەکبگرێت، ئینجا بەتوڕەی ی بەجێمهێشت.

گەلاوێژ خان خێزانی دارا تۆفیق هاتە ماڵمان گوتی دارا لەبەیروتە, دوای هەرەسەکە نەیتوانیوە لەئێران بمێنێتەوە. دارا وەڵامی بۆ گەلاوێژخان ناردبوو کەدەبێت چاوت بەرەفیق پشدەری بکەوێت کەئایا چی پەسەند دەکات, بگەڕێمەوە یان هەر لەبەیروت بم؟ گوتم: گەلاوێژ خان لەڕێگەی خزمەکەتان کاك نوری وەڵامم بۆ ناردیت کەڕەوانەی حاجی ئۆمەرانت دەکەن بەڵام تۆ گوتبووت کەمەترسیم لەسەر نییەو ڕۆژ نییە یەکێك لەئەندامانی (مجلس قیادة الثورة) تەلەفۆنم لەگەڵدا نەکات, من ماڵەکەم بەجێ ناهێڵم. دوای ی

بەو سوکایەتی پێکردنە خۆتو منداڵەکانت بەدیلی رەوانەی حاجی ئۆمەران کرایت، ئەمە شتێکی ناشیرینە، من دەمتوانی لەرێگەی تایبەتی خۆم بەسەلامەتی بتگەیەنم بۆ لای کاك دارا. ئێستاش هاتوویت دەڵی یت دارا تۆفیق لەبەیروتە دەیەوێت بگەرێتەوە بۆ بەغدا؟ من چی بۆ بکەم؟ گەرانەوەی لەسێدارەدانی بەدواوەیە چ ئێستا بێت چ دوای ١٠ ساڵیتر بێت.

دوای ماوەیەك گەلاوێژخان ئاگاداری کردمەوە کەدارا تۆفیق گەرایەوە. چاوم پی ی کەوتو بەخێرهاتنم لێکرد. گوتی: چاپخانەکەم لای حکومەت دەستی بەسەردا گیراوە، ئەم چاپخانەیە هی خۆمە, زۆر مەمنونت دەبم ئەگەر بۆم وەربگریتەوە برِی ١٠٠٠ دیناریشت دەدەمێ. گوتم: دارا من پارێزەر نیم، ئیش بەپارە ناکەم، دەتوانیت بپرسیت هیچم نەکردووە هەتا باسی بکەم دەشتوانی بپرسیت ئەوەی کردوومە بۆ یارمەتیدانی خەڵك بووە، بەشێکیان پارەم داونەتێ پارەم وەرنەگرتووە، چاپخانەکەش هی شۆرشە, خۆ ئەگەر وەریبگرمەوە وا دەزانم بۆ خۆمی وەردەگرمەوە.

ساڵی ١٩٩٢ بەسەردان لەهەولێرەوە هاتمە سلێمانی، چوومە ماڵی خزمێکم (جەلال عبدالرحمن شرف), لەپر گەلاوێژخان بەسەردان هاتەلایان, پێم گوت: ئێستاش نازانم بۆچی دارات بەکوشتدا؟ بروا ناکەم ئەم سیاسەتمەدارە بەو ئاسانی یە هاتبێتە ژێر پەتی قەنارە.

جەلال عبدالرحمن شرف: ئەفسەر بوو، کوِّی ی، ئازا، زیرەك، خوێندەوار، نیشتمانپەروەر، سیاسەتمەدار، لەبنەماڵەیەکی نیشتمانپەروەرو زانابوو، مامی (مەلا سدیق عبدالله) سەرۆکی
دادگای ناوچەی کەرکوك و سلێمانی و هەولێر بوو.

جارێکیان چوومە لای بدری خوشکم لەقەڵادزێ، دیتم خواردنێکی زۆر دروستکراوە کەسەرنجی راکێشام, پرسیم مەولودی پێغەمبەرە یاخود گەرەکێکتان دەعوەت کردووە؟ وەڵامیدامەوە ئەو خواردنە بۆ ئیستخباراتی سەربازی یە چونکە لێرە بۆتە نەریت کەچەند ماڵێك بەم شێوەیە خواردنیان بۆ دروست دەکەن. گوتم ئەمەیان لێ تێکدەدەم, ژەهریان بۆ دروست دەکەین، ئێوە ماڵە قەسابن چیتان لەوە داوە، ئەمانە دوژمنی کوردن, پیاوخراپو دزو ماڵوێرانکەری کوردن, کە بەسەردان دێمەوە بۆ ئێرەو دەیانبینم لێم دەپارێنەوە کەرۆژێك نانێکیان لەگەڵدا بخۆم, ئێستا بەتەلەفۆن ئاگاداریان دەکەمەوە دەڵێم ئێوارە بۆ نانخواردن لای ئێوە دەبم, دوای یش ناچم.

یەکێك لەسیخورەکانی ئیستخباراتی قەڵادزە زۆر بەگرژیو بەشێوەیەکی نابەجێ توانجی لەئافرەت دەگرت, بەنهێنی براو برازاکانمم ئاگادارکرد گوتم دەرۆم بۆ کۆیە ئێوە لەم ماوەیەدا شەرێکی بۆ سازبکەنو دارکاری یەکی باشی بکەن. لەسینەما باشیان لێدابوو, کراسیان لەبەر درِاندبوو. کەئاگاداریان کردمەوە بەیانیەکەی هاتمەوە قەڵادزێ، پێش هاتنەوەم ئاشتیان کردبوونەوە، داوام لەبەشی زۆری پیاوماقوڵان کرد کەزۆر بایەخ بەپیاوانی ئیستخباراتی سەربازیو ئاسایش نەدەن، تکام وایە بەو شێوەیە رێزیان لێ نەگرن.

بەعس دەستیکرد بەگرژیو ئازارو ئەشکەنجەو دوورخستنەوەو گواستنەوەی خەڵك بۆ باشوور, ٤١ خێزانیان گواستەوە. لەسلێمانی بووم کەئەم دەنگوباسەم بیست, لەوێ چوومە ئاسایشی گشتی بەدووورودرێژی باسی سلبیاتی ئەم هەڵوێستەم کرد، گوتیان ئەم فەرمانە لای ئێمە دەرنەچووەو بەڕاستی دانانی ین, ئەمە لەسەرەوە کراوە، ئەمانە کوردایەتی دەکەن، خەڵك هاندەدەن، خەتەرناکن جەماوەر هاندەدەن، دواڕۆژ زۆر خراپە بۆ بەعس. لەگەڵ تایەری عەبە پشی بەیەکەوە چووینە بەغدا کاتێك گەیشتینە ئاسایشی گشتی, تایەر لەناو ئوتومبێلەکە مایەوە، یەکسەر چوومە لای بەڕێوەبەر. گوتم: لەسلێمانی بیستم کە ٤١ خێزانی کوردتان بۆ باشوور دوورخستۆتەوە، بۆ لەم بارودۆخەی ئێستا کاری وادەکەن کەڕوونی دەکەنەوە نیازتان بەرامبەر بەکورد خراپە؟ دوژمنانتان لەم کارە سوودبەخش دەبن.ودژی بەعس پڕوپاگەندەی پێدەکەن, کاتێك ئەمەم بیست زۆر دڵتەنگ بووم، چونکە ئەمە لەنێوان بەعس.و کورددا بڕوا ناهێڵێت, لەهەمووی ناخۆشتر بۆ من لەناو ئەو ٤١ خێزانەی کەدوورخراونەتەوە یەکێك لەوانە کەنزیکترین دۆستمە برایەکی دڵسۆزو خۆشەویستە, ئەمە بۆ من وەکو سووکایەکی گەورەیە کە لەبەرچاوی خەڵك نەتوانم بەخزمەتی هەستم بەرامبەر ڕووداوێك کەئەویش زیان بەبەعس دەبەخشێ, لەهەمانکاتدا ماهیەتی من لەناو کورد کەم دەکاتەوە کەدەسەڵاتم نەبێت بۆ پووچەڵکردنی ئەم بڕیارە. گوتی: ئەمە بەفەرمانی مەکتەبی بەڕێوەبەری شمالە من هیچ دەسەڵاتێکم نییە، بەڵام ڕاپۆرتێك لەسەر ئەم ٤١ خێزانە بنووسە کەدوورخراونەتەوە, وەکو خۆی بۆت ڕەوانە دەکەم.و گوتی خۆم بەدوورودرێژی باسی ئەم هەنگاوە پیرۆزەی تۆ دەکەم.

تێبینی

تێگەیشتم کەدەستێکی گەورە هەیە لەناو بەعسدا دەجووڵێتەوە بۆئەوەی جەماوەری کورد ماهیەتی بەعس بناسێت.

هاتمە سلێمانی چوومە ماڵی بەڕێوەبەری ئاسایشی سلێمانی (ابو ریم)، پێم ڕاگەیاند هەتا ئەم سێ کەسە بەرنەدەیت لێرە دەرناچم. لەژووری (ابو ریم) دانیشتم هەرسێکیان هێنانە ژوورێ بەو ناوەی کەوا بەربوون، گوتم لەخودا بەزیادبێت کەئەم ئامانجەم هاتەدی، کەدانیشتن دەستم بۆ حەمە سووری مینە عرب ڕاکێشا گوتم: ابو ریم من زۆر قەرزداری ئەم پیاوە مەزنەم, ئەوە مامۆستامەو زۆر شتی لێوە فێربووم، ئەمە نیشتمانپەروەرو دڵسۆزە، لەهەموو ڕوویەکەوە شایانی باسکردنە، هەروەها لەناوچەکەی ئێمە زۆر ناسراوە، لەکۆتایی چلەکاندا, کە ١٦ ساڵان بووم ڕێگای نیشاندام, ئێستا ناوبراو وازی لەسیاسەت هێناوە، بەڵام منی تووشکردووەو ئێستا لەخزمەتی بەعسدام. ئینجا دەستم بۆ حاجی کاکەڵڵا ڕاکێشا گوتم: پیاوێکی کاسبە، دۆستێکی دێرینی باوکم بووە, هیچ پەیوەندی بەسیاسەتەوە نییە، بۆی هەڵبەستراوە. سێهەمیان

ئاغا غفوری نجیمه هەتا بۆی کراوە خراپەی ئێمەی کردووە کەچی ئەوەتا من دەبمە هۆی بەردانی ئەگینا ١٠ تا ١٥ ساڵ حوکم دەدرا، بەڵکو لەمەولا خراپە لەگەڵ کەس نەکات. لەهەمانکاتدا عەلی حسن ئاغای سەرۆکی هۆزی مەنگوڕ خاوەن دێی شەروێتە، لەگەڵ بایز ئاغای برای گیرابوو، ئازارو ئەشکەنجەیەکی زۆریان دابوون توانیم بەریانبدەم.

عەلی حەسەن ئاغا: سەرۆکی عەشیرەتی مەنگوڕە, هۆشمەند, زیرەك, دەوڵەمەند، قسەخۆشەکانی بەشێکی زۆری خەڵك لەبەریکردووە. جارێکیان محەمەد زەمام کاربەدەستی بەعس لەسلێمانی دەچێتە گوندەکەی قسە بۆ دانیشتوانی دێ دەکات دەڵێت ئێمەی بەعس بەم جۆرە خزمەتی ئێوە دەکەین بەتایبەتی جوتیارو ئاژەڵدارەکان، حەوزێکتان بۆ دروستدەکەین مەڕەکانتان ساڵی دوو جار دەخەینە ناو حەوزەکە تا پاك ببنەوەو نەخۆش نەکەون، ئەو داربەڕووانەتان بۆ دەکەینە فستق, جۆری توتنەکەتان دەگۆڕین، بەجۆرێك بارودۆخی ئێوە دەگۆڕین کەجێگەی سەرسوڕمان بێت. عەلی حەسەن ئاغا ئەم فشەو درۆیەی محمد زەمام بەشێوەیەکی تر باس دەکات، کاتێ قائمقامی قەڵادزە وەکو خۆی پێنیشان نادات، واتە وشەکان وەکو خۆی دانی پیادا نانێتو هەڵیدەگێڕێتەوە، لەگەڵ خۆم بردمە لای بەڕێوەبەری ئاسایشی سلێمانی، بەتەلەفۆن داوام لەمحمد زەمام کرد، هاتە لامانو قسەکانی خۆیم گێڕایەوە کە لەدێی شەروێت سوخنرانیت کردووەو عەلی حەسەن ئاغا وەڵامی داویتەوە. وەکو خۆی قسەکانی عەلی حەسەن ئاغایان پێ نەگوتبوویت, ئەمە راستیەکەیەتی. عەلی ئاغا دەڵێت: پیاوێك لەگوندەکەی ئێمە لەگەڵ دایکیدا دەژیا، ژنی نەهێنابوو ناوی نەبی بوو, خەڵکی گوندەکە چەندجار ئاگاداری دایکی نەبی یان کردبۆوە کەدەچن بۆ دارهێنانو گەڵای بەڕوو هەرچەندە نەبی کەرێکی پێدەبێت خۆشی باری دووکەر دەخاتە کۆڵی، رۆژێکیان نەبی ناگەڕێتەوە دایکی دەست دەکات بەشیوەنو گریان خەڵك دەچنەوە شاخ بەیانیەکەی دەیدۆزنەوە، کەبارەکەی لەکۆڵ باردەکا هەڵناسێتەوە تا گوو بەخۆیدا دەکات. عەلی ئاغا گوتبووی دەترسێم بەعسیەکانیش بارەکەیان ئەوەندە قورس بێت رۆژێك بێت ئەوانیش گوو لەبن خۆیان بکەن. بەداخەوە علی ئاغا کۆچی دوای یکردووە دەنا پێم دەگوت قسەکانت راست دەرچوو.

حەمەی مەلاشەریف: کوێخایەکی مەنگوڕە، خاوەن دێی سورەگوڵێیە، نانبدە، ئازا، پیاوێکی شێنێ ی ی لەسەر زەوی کوشت، لەو کاتەشدا کەس چەکی پێ نەبوو، ئەوەی مابووشی لەماڵێ شاردبوویەوە، یان لەژێر گڵ. پۆلیسو سیخوڕو ئیستخباراتی قەڵادزەو ڕانیە کون بەکون بەشوێنیدا دەگەڕان بۆئەوەی بەزیندووی ی بیگرنو لەشاری سلێمانی لەسێدارەی بدەن. وای لێهات خەڵك بەنهێنی یارمەتی بدات، بوو بەبنێشتە خۆشەی بن دانی خەڵکی، هەتاوەکو دەهاتمەوە قەڵادزێ ئەم باسەیان بۆ دەکردم گەیشتمە ئەوەی بایەخی پێ بدەم. رۆژێکیان منو مامۆستا مەلامحەمەد دەڵگەی ی دووبەدوو باسی بارودۆخی ئێستای میللەتی کوردمان دەکرد کە لەدوای هەرەسەکەوە ئەمە یەکەم جارە پیاوێك لەسەر پیاوکوشتن رووبکاتە شاخو بەم جۆرە خەڵك

ڕۆژانە باسی بکات, لەکاتێکدا هیچ پەیوەندییەکی بەسیاسەتەوە نەبێت، لەگەڵ ئەوەشدا ئەو برا ئازیزەم گوتی مانی حەمەی مەلا شریف سوودمەندە, ئێستا سیخوڕو پیاوەکانی بەعس هەوڵی کوشتنی دەدەن، جا ئەگەر بتوانیت رزگاری بکەیت سوودی دەبێت, ماوەیەك لەمەوپێش منیشیان راسپارد لەگەڵ چەند کەسێکیتر بچین بیهێنینەوە، منیش بەنهێنی وەڵامم بۆ دەنارد کەئێمە نەبینێت چونکە حکومەت نیازی خراپە. گوتم مامۆستا ئەوە پیلانێکی ئێجگار ڕێکوپێکی دەوێت.

مەلا محەمەد دەڵگەی ی: خەڵکی پشدەرە, لەبنەماڵەیەکی ناسراوی ئاینییە، سیاسەتمەدارێکی کوردە، خوێندەوار، زیرەك، ئازا، پاك، نیشتمانپەروەر، دڵسۆز بۆ نیشتمانەکەی، لەلایەن بەعسەوە گیرا, ئازارو ئەشکەنجەیەکی زۆر درا.

بۆ مەسەلەی حەمەی مەلاشەریف چاوم بەقائمقامو ئاسایشو ئیستخبارات هەروەها ڕێکخراوی بەعس کەوت لەقەڵادزێ، هەروەها بەڕێوەبەری ئاسایشی سلێمانیو پارێزگاری سلێمانیو ئیستخباراتی سلێمانی. باسی حەمەی مەلاشەریفیان لەگەڵداکردم، بەدوورودرێژی لەو هەوڵانەیان ئاگاداریان کردمەوە کە بەنهێنی یان بەئاشکرا بۆ ئەم مەسەلەیە داویانە. راپۆرتێکم دەربارەی، ئاراستەی مەکتەبی کاروباری شمال کرد, نووسیم: دوای هەرەسەکە ئەمە یەکەم رووداوە لەناوچەی قەڵادزەو ڕانیەو دەڵێن لەسلێمانیش، کەدەڵێن چەکدارێك بەخۆیو کوڕەکانی، کەژمارەیان هەر ١٠ کەسە، رووبەڕووی حکومەت ڕاوەستاونو هەتا ئەم سەعاتە کاربەدەستانی پارێزگای سلێمانیو ئاسایشو ئیستخباراتی سەربازیو هەموو ڕێکخراوەکانی بەعس, نە بەگرتن نە بەکوشتن هیچیان بۆ نەکراوە, ناویان ناوە کوێخا رینگۆ, دەڵێن حەفتا هەزار پێشمەرگە هەرەسی هێنا وا خەریکە ئەم ١٠ کەسە بچنە چاوی حکومەت. فەوجێك پۆلیس بەیاریدەدانی سریەیەك سەرباز شاخی قەندیل دەپشکنن, ئەویش شەوو ڕۆژ لەو بەرد بۆئەم بەرد رادەکاتو خۆی دەشارێتەوە بەڵام ناگیرێت, جار جاریش تەقەیەك دەکات. ئیتر گولەی ئەوە یان هی ناوخۆیە کەپۆلیسێك یان سەربازێك زامدار دەبێت. من وای بەباش دەزانم ئەمە بەم شێوەیە بمێنێ مەترسی یەکی گەورەیە, بەهێزی سەربازی چارەسەر ناکرێت چونکە شوێنی دیاریکراوی نییە، خۆی بەدەستەوە نادات, شەوانیش گروپەکەی لەم دێ یان ئەو دێ دەحەوێنەوەو بەڕۆژیش لەشاخ خۆی دەشارێتەوەو بەدووربینیش چاودێریی پۆلیسو سەرباز دەکات. بەهۆی ئەوەی لەناو گەنجاندا باس دەکرێت کەمرۆڤێکی ئازایە ئاگای لەهەموو شتێکە، ئەگەر فەرمانتان لەسەربێت من لەڕێگای خۆمەوە دەچم بۆ دیتنی بزانم ئەمە چییەو چی دەوێت؟ ئەو کاتە بەگوێرەی واقیعەکەو هەڵسەنگاندنی مەسەلەکە دەتوانم ڕاستییەکانتان بخەمە بەرچاو، ئێستا گەلێك ئاسانترە لەبەیانی بەمەرجێك ئەگەر ئەمە سەر بەدەرەوەی وڵات نەبێ، چونکە پڕوپاگەندە هەیە گوایا لەدەرەوەی وڵات (ئێران) یارمەتی دەدرێت.

ئاگاداریـان کردمـەوە کەصـدام داوات دەکـات. لـەکاتی دیـاریکراودا چـوومە خزمـەتی، دوای بـەخێرهاتنم فـەرمووی کـارێکم پێتـە. گـوتم ئاخرزەمانـە, جـەنابی (سـید نائـب) کـارێکی لای منـە. گـوتی: ئینـشائەڵلا جێبەجێـدەبێت. گـوتم: ئینـشائەڵلا. گـوتی: دەمـەوێت لەگـەڵ منـدا کـار بکـەیت. گـوتم: بـبم بەشـۆفێر یـان پاسەوانی تایبەتی؟ گـوتی: شـۆفێرو پاسـەوانم بۆچـی‌یە؟ دەمـەوێت لەگـەڵ خـۆم ئـیش بکـەیت. گـوتم: مـن کوردم، کاتی خۆی پێشمەرگە بووم، موخابەراتی دەوڵەتە ئیقلیمی‌یەکان ناوم دەزانن، ئایا ئەمە نابێتـە هـۆی ئەوەی پێستم پچێتە دەباخانە, ئایا دەمپارێزیت؟ گوتی: دەتپارێزم.

کەهاتمە دەرەوە لەخۆشیدا دەسـتمکرد بـەگریان، بـەخۆمم گـوت رەفیـق تائێـستا لـەرێگای بەڕێوەبـەری ئاسایشی گشتی یان وەزیری ناوخۆ یـان ئیـستخباراتی سـەربازی راپـۆرتێکم دەگەیانـدە لای (سـید نائـب)، ئێستا شکور بۆ خـوای گـەورە دەرگـای راسـتەوخۆم بـۆ کرایـەوە کـەبتوانم خزمـەتی کـورد بکـەم. بـەجۆرێك دڵخۆش بووم وامزانی هەموو دونیا هی منە.

دوای ١٥ رۆژ ئاگادارکرامەوە کەبۆچوونەکانت دەربارەی چۆنیەتی گفتوگۆکردن لەگەڵ حەمەی مەلا شـریف هەمووی پەسەندکرا. لەگەڵ شەفیقو حەسەنی بـرام چـوومە لای کوێخـا قـادرو کوێخـا خـدر کـەخزمی نزیکـی حەمەی مەلاشەریفنو دۆستو ناسیاوی بنەماڵەکەمانن، ١١ رۆژ لەو شاخ بۆ ئەم شاخ دەگەڕاین چ بـەپێ، یـان سواری ئێستر تاوەکو چاومان پێ بکەوێت، هەندێك جار هانیانـدەدام کەبگەڕێمـەوە. شـەوی ١٣/١٢ی مـانگی نیسانی ١٩٧٦ لەکەناری شاخی قەندیل لـەژوورێکی تاریـك چـاومان بەیـەکتر کـەوت، مـنو دوو براکـەم، ئـەوو کوڕەکەی، پێنج کەس بووین. لەبارودۆخێکی یەکجار ناخۆشدابوو لەهەموو روویەکـەوە, نەیـدەتوانی دۆسـتو دوژمن لەیەك جیابکاتەوە، متمانەی زۆرکەم بوو, تـەنها بـاوەڕی بـەو چـەند کەسـەبوو کـە لەگەڵیـدا دەژیـان. دوای گفتوگۆیەکی دوورودرێژ پێم گوت دەتەوێت رۆژێك لەرۆژان خەڵك دەستت بـۆ درێـژ بکـەنو بڵـێن ئەمـە یەکەم کەس بوو کە لەدوای هەرەسەکە چەکی هـەڵگرت، ئینجـا خـەڵك لەناوچـەی پـشدەرو ئـاکۆ بەپیرتـەوە بێن؟ ئەگەر قسەم ئاشکرا ناکەیت ئەوە بەقورئانو تـەڵاق سـوێندت دەدەم، ئینجـا رێگـات بـۆ دادەنـێم کـە بەبێ من هیچ شتێك ناکەیت. گوتی: من یەکەم جارە تـۆ دەبیـنم، باوکـت بـاش دەناسـم و شـەفیق وحەسـەن باشتر، وا چەکەکەم دادەنـێم، بمکـوژە یـا تەسـلیمم بکـەوە بەحکومـەت, چـیت دەوێـت بیکـە, چـی بکـەیت ئامادەم, توانای ئەم ژیانەم نەماوە. گوتم: هەرکەسێك بەناوی منەوە نامەی بۆ هێنایت لێـی وەرمـەگرە، بڵـێ من نەخوێنـدەوارم, هەرکەسـێك بـەناوی منـەوە شـتێکی پێـت گـوت وەرە قـەڵادزێ یـان رانیـە، بەقـسەی نەکەیت، هەتا ئەگەر خۆم یان حەسەنو شەفیق هـاتن لەئێستا گـەلێك زیـاتر ئاگـات لـەخۆت بێـت. ئەوانـەی هاتوچۆیان کردوویتو ئەوانەی لەماڵیان بوویت حکومەت دەیزانێ، بەڵام داوای حکومەت ئەوەیـە بەزینـدووی ی بتگرنو لەسلێمانی لەسێدارەت بدەن، لەدوای خۆم تەنها بـاوەڕت بەمامۆسـتای دەڵگـەی یو کوێخاقـادرو کوێخاخدرو شەفیقو حەسەنی برام بێت، ئەمانە جێی باوەڕن، بەڵام وریابە کەدێن با کەسیان لـەدواوە نـەبێت

نەبادا بتکوژن، سەعات ٨ی شەو چ کوێخایەکی مەنگوڕی ناوچەکە خزمەتی نەکردوویت یان خراپەی کردوویت بۆم دەستنیشان بکە.

ناوی کوێخایەکی گوت. هەمان شەو وەڵامم بۆ ئەو کوێخایە نارد کەسبەی نیوەڕۆ بۆ نانخواردن میوانی دەبم و ٢٠ کەسم لەگەڵدایە، چاوەڕوانم بن. بەیانی سەعات ٩ گەیشتمە دی ی ناوبراو، سەعات یانزەش حەمەی مەلا شریف بەخۆیو جەماعەتەکەی بەرەو دێ هاتن، یەکسەر دانیشتوانی دێ سەریان سوڕما ئاوا بەئاشکرا رووەدەکاتە ئاوەدانی, بەپیریەوە چووم دەستمان خستە ناو دەستی یەك, چووینە سەربان بەیەکەوە هەڵوەستاین، گوتم: ئەوەی رێز لەم پیاوە بگرێتو میوانداری بکات ڕێز لەحکومەت دەگرێت، ئەمە حەمەی مەلا شریفە، پیاوێکی ناسراوی ناوچەکەیەو جێ باوەڕی حکومەتە, خەڵکینە ئێوەو ناوچەکە من باش دەناسن، من لەسەر فەرمانی جەنابی صەدام هاتووم، ئەم پیاوە مەزنە بۆی هەیە بەچەك بسووڕێتەوەو هاتوچۆ بکات تەنها بۆ ئەو قەدەغە نیيە کەچەك هەڵگرێت.

نمەنمە باران دەباری, پاڵتۆکەم شتێکی زۆرنایاب بوو جگەلەوەی جەنابی شێخ باباعلی شێخ مەحمودی نەمربوو، زۆر لام بەنرخ بوو کەپاڵتۆی ئەم زاتە ببەخشم، لەبەر حەمەم کرد، ئینجا هاتمە بارەگای پۆلیس لەگوندی سورەگوڵێ دی ی حەمەی مەلاشریف، لەوێوە بروسکەیەکم ئاراستەی مەکتەبی (کاروباری شمال) کرد کەکوێخا حەمەی مەلا شریفم دی و گفتوگۆمان کردو سەرکەوتوو بووم، بەئەفسەرو پۆلیسی گوندی سورەگوڵێم گوت: لەگەڵ دانیشتوانی دێیەکە زۆر ناشیرین جوڵاونەتەوە, ئەمە ڕێبازی بەعس نیيە, ئازارو ئەشکەنجەیەکی زۆری خەڵکتان داوەو لەگەڵ ژنانی ئاوای ی ناشیرین جووڵاونەتەوە.

گەڕامەوە بۆ بەغدا, راپۆرتێکم نووسی کەحەمەی مەلا شریف هیچ پەیوەندیيەکی بەدەرەوە نیيە، ئێرانی یەکان ویستوویانە رایکێشن بۆ لای خۆیان بەڵام بەهیچ جۆرێك چاویان پێنەکەوتووە، پیاوێکی سیاسی نی یە، کاسبی ماڵی خۆیەتی. پێم ڕاگەیاند تۆ چۆن بە ١٠ چەکدارەوە دەتوانیت بەرەنگاری بەعس راوەستیت؟ لەئەنجامی گفتوگۆ ملی کەچکرد، دەبێتە یەکێك لەدڵسۆزەکانی بەعس، دوارۆژ دەبێتە پاسەوان, ئێستا هەنگاو بەهەنگاو لێی پچینە پێشەوە، لەدوارۆژدا وادەکەین بگاتە بەردەمی دادگا، بەڵام ئێستا با وەکو خۆی بمێنێتەوە, لەفلان دی یە, قسەم بۆ خەڵك کرد کەئەمە دڵسۆزێکی بەعسەو لەم رووەوە سەربەستە.

ئەوانەی رۆژانە ئاگاداری ئیستخباراتیان کردووە کەچۆن چۆنی بجووڵێنەوەو ئامادەن بیکوژن، هیچ کامێکیان ڕاستیان نەکردووە, ڕۆژانە ئاگاداری حەمەی مەلا شریفیان کردووە.

رەئی مەکتەبی شمال: بەهەموو بڕیارەکانم رازیبوون داوایان لێکردم دەبێت ئەمەش بکەیت کەهەنگاوت بۆ نەناوە، (صلح العشائر) لەنێوان حەمەو کەسوکاری کوژراو، ئاشتبوونەوە بکرێت.

تێبینی

١- وابڵاوبۆوە کەڕەفیق پشدەری ئەمەی بەپیلان کردووە بۆئەوەی حەمەی مەلا شەریف بەکوشت بداتو پارەی پێ وەربگرێت.

٢- تەنها کەمال و حەسەن و شەفیقی برام و مەلا دەڵگەی ی و عمر دەبابە و عەلی عەسکەری و دکتۆر خالد حمەسعیدو ئیبراهیمی حەمەخورشەو ئەنوەری جەمیل بەگی جاف و حەمەسووری مینەعرب و بابکرئاغاو ئەمانە ڕاستی یەکەیان دەزانی کەمەبەستی من ئەوەیە دوارۆژ هێزێکی چەکدار هەبێت کەبریتی بێت لەبنکەیەکی پێشمەرگە.

دیسان هاتمەوە قەڵادزێ، چاوم بەحەمەی مەلاشریف کەوت, وامکرد مانگانە بڕی ٢٠٠ دیناری بۆ ببڕنەوە بەناوی ئەوەی وەکیلی ئەمنە، هەروەها چاوم بەکوێخا خدری شێنێ کەوتو بۆ ئاشتبوونەوە بڕێك پارەم بۆ سەرفکردن. باشم لەبیر نیەیە ئایا ١٥٠ دینار یان٢٠٠ دینار بوو، قاتێك جلیشم بۆ کوێخای شێنێ کرد.

شایەنی باسە لە١٩٧٦/٩/١٤ کەموخابەرات گرتمیان، ئیتر لەیەك دابڕاینو بەهیچ شێوەیەك ئاگاداری دەنگوباسی نەماوم.

دێی شێنێ: دانیشتوانی ئەو دێیە بەشێنێی ی ناودەبرێن، واتە ناوبانگی هۆزەکەیان بەناوی شێنێی ی ڕۆیشتووە وەك چۆن دەڵێن هۆزی جاف یان هۆزی هەرکی. وردە وردە دانیشتوانی ئەودێیە لەبەرئەوەی زەویەکەیان تەلانە بەو شێوەی کەزیاد دەکەن جی ی هەموویان نابێتەوە، کەم کەمە ڕوودەکەنە ناو هۆزی مەنگوڕو مامەشو سوێسنی، چ لەکوردستانی عێراق چ کوردستانی ئێران. بەڕاستی لەهەموو ڕوویەکەوە شایانی باسکردنن, ڕۆشنبیرانو شاعیرەکان چەند بنووسن لەسەر شێنێیی هەر کەمە، چونکە نیشتمانپەروەرو فیداکارن، یەکەم ناوچەیە حکومەت نەیتوانی دەستی بەسەردابگرێت بۆ ڕاگوێزانی. شێنێ دەروازەی شۆڕشی نوی یە کەدەستی پێکردووە، دەنگوباسی جەنەراڵ بەفر زۆر لەشوێنان باس دەکرێت، بەڵام دەوری هەرە گەورە لەو فیداکاریەدا کەشێنێ هەیبوو, لەپاڵ ئەوەشدا ئەو بەفرەی باری سوپای عێراقی چەواشەکرد.

گەشت بۆ بەیرووت

لەمانگی تەموزی ١٩٧٦ بەو ناوەی کەپێویستم بەپشوودانەو لەو هاتوچۆیانەدا ماندوو بووبووم چووم بۆ بەیرووت. هەرکە گەیشتمە بەیروت تەلەفۆنم لەگەڵ مامۆستا ابراهیم احمد کرد کەئەوە ناونیشانەو دەمەوێت لەڕێگای خۆتەوە ئاگاداری مام جەلال بکەیتەوە کەهاتنم بۆ ئێرە بۆ بینینی بوو, جگەلەوەی بەتەواوەتی جێگاکەیم نەدەزانی ئەگێنا لە
بەغداوە دەچوومە ئەو شوێنەی ئەوی لی یە.

دوای ٢٤ ڕۆژ بەسەر تەلەفۆنەکەدا، ئێوارەیەك تەلەفۆنەکەم هەڵگرت بەدەنگ یەکترمان ناسیەوە، مام جلال گوتی بێ دواکەوتن هەرئێستا وەرە بۆ ئەم ناونیشانە، چاوەڕوانتم، ئەگەر دوابکەویت نامبینی. چووم

بۆ شوێنی دیاریکراو, زۆرم چاوەڕوان کرد، ماندووبووم ئەوەنـدە ڕاوەسـتام، دۆندرمەیـەکم خـواردو دانیـشتم، لەپڕ دوای ماوەی ٤٠ دەقیقە بەئوتومبێلێکی بیجۆی سپی، بەژمارەیـەکی سـوری ڕاوەسـتا، دەرگـا کرایـەوەو منیان سوارکرد, لەم شەقام بۆ ئەو کۆلاّن رۆیشتین کە لەژێر چاودێری ئوتومبێلی دیکەش بـوو, دوای ئـەوەی بریانکرد کە بەتەنهام چووینە شوێنێکی تایبەتی دووبەدوو دانیشتین دەستمانکرد بەگفتوگۆ، پرسیم ئـەریّ مام جەلال ئەم هەموو گەڕانو هاتوچۆیە چی بوو بەمنتان کرد؟ منـت بەپەلـە هێنـا خۆشـت دوای ٤٠ دەقیقـە هاتیـت. گـوتی: لـەو ڕۆژەی تەلـەفۆنت کـردووە مامۆسـتا ابـراهیم احمـدو بـرادەران باسـی ئـەوە دەکـەن کەڕۆیشتنەکەت خەتەرناکە، راسـتە رەفیـق پـشدەری ناتکوژێـت، بـەلاّم حکومـەت ناردوویـەتی لەهەمانکاتـدا هەردووکتان بەیەکەوە دەکوژن.

هەموو گفتوگۆی ئەو دانیشتنەم بەباشی لەبیرنەماوەو پێویستیش ناکات هەمووی بنووسم، بـەلاّم دەتـوانم بڵێم هەزارویەك پرسیاری لێکردم، منیش لەیەکەم خاڵەوە لەدوای هەرەسەکەوە بۆم کورتکردەوە:

١–پێویست ناکات لەخۆبای یبوونی بەعس لەهەموو ڕوویەکەوە بەدرێژی باسـبکەم، دکتاتۆریـەتی صـدام لەهەموو دکتاتۆرە ناسراوەکانیتر زیاترە، دەتوانم بڵێم لەو رووەوە لەپێش هیتلەریشەوە.

٢–بەشی زۆری ئەو کوردانەی گەڕاونەتەوە خۆیـان تەسـلیم بەبـەعس کـردەوە، بـەڕاپۆرتی دوورودرێـژ هەموو زانیاری یەکیان خستە سەر کاغەز تەسلیم بەکاربەدەستانی بەعسیان کـرد (لـەخودا بـەزیادبێت) ٩٨٪ ی ئەو راپۆرتانە نەخوێندرانەوەو پشتگوێ خراونو وا تێگەیشتوون کـەئیتر تەنگوچـەڵەمەیەك نییـەو نابێـت پێی بڵێن کێشەی کورد هەیە.

٣–دوای هەرەسەکە، ئەوانەی شانبەشانی حکومەت وەستابوون، چ سەرۆکی هۆزەکان یا حزبە سیاسییەکان یا پیاوە ناسراوەکانی کورد، ئێستا بەهیچ جۆرێك بایەخیان پێنادەن.

٤–بەشێوەیەکی ئەوتۆو ناشیرین تەماشای کورد دەکـەن کـەهاولاّتی دووەمـەو هەنـدێ جـار سـێهەمە. چۆن کاتی خۆی پێش سەد ساڵ جیاوازی لەنێوان سپی پێستو رەش پێست کـراوە لەئەمـەریکا، بەعـسیش بەهەمان شێوە تەماشای کورد دەکەن، بەڵکو کەمتریش، کورد خاوەن ماڵ ودارای یو خێزان نییە.

٥–هەڵوێستو رەفتاریان باسناکرێت. لەیەکەم رۆژی هەرەسەکەوە بەتەقدیری خۆیـان وا تێدەگـەن کـە ٩٠٪ی کوردیان لەگەڵدایەو ٨٠٪ی هاتۆتە ریزی بەعس، ئیتر بەئاشکرا ڕای خۆیان دەردەبڕن، دەڵێن: مەحاڵـە جارێکیتر شۆڕش رووبداتەوە.

بـەمام جـەلالم گـوت: لـەم بارودۆخـەی ئێـستا ئاشـکراو روونـە کەشـۆڕش ئـەمجارە دەسـت پێبکاتـەوە بەهێزترین شۆڕش دەبێت. هەروەها لەناو دەزگای سەرۆکایەتی بەعسدا زۆر شت دەکرێت کـە بـەهیچ جۆرێـك لەبەرژەوەنـدی ئەوانـدا نـی یـەو هـەر فـەرمان بـەناوی (مجلـس قیـادة الثـورة)وە دەردەچـێت، ئینجـا نـازانم شۆڤێنییەکەیانە، یان دەستێك هەیە پی یان دەکات. مام جلال پرسی: هۆی چییە بەم شـێوەیە تـۆ پەلـەی

گەڕانەوەی ئێمەتە؟ گوتم: من لەڕاست خۆمەوە ئیتر چی دیکە توانای ئەم هەموو سیاسەتە شۆڤینی یەی بەعسم نی‌یە، توانام نەماوە هیچی‌تر بەدەمیانەوە پێبکەنمو بەدرۆ بڵێم راست دەکەن. بۆ ئاگاداریت لەو رۆژەی شۆڕشم بەجێهێشتو هاتوومەتەوە پاڵ حکومەت بەهیچ جۆرێك بەم شێوەیەی ئێستا رێزم لێنەگیراوەو دەسەڵاتم وا بەهێز نەبووە، دەتوانم بڵێم هەرچیم بوێ بۆم دەکەن، صباح میرزا و بارزان تکریتی گوتیان خۆزگەم بەخۆت کەبەم جۆرە دەسەڵاتت هەیە. دوو کەس نەبێت بکرو صدام بەکات دەچمە لایان، دوای ئەوان هەموو وەزیرەکانو کاربەدەستان بەبێکات دەتوانم بیانبینم، چیم دەسەڵات بێت کردوومە لەهەموو جۆرە یارمەتی‌یەك، ئینجا هەندێکیان پارەشیان دەدەمێو یارمەتی لەکەس قبووڵ ناکەم، بەڵام من ئێستا بەختەوەر نیم کەدەبینمو ئاگادارم کەبکرو صدام چ پیلانێکیان بۆ نەمانی کورد بەدەستەوەیە. مام جلال گوتی: ماویەتی، با یەکلا بێتەوە، هێشتا خەڵك باشیان ناناسێت، باهەموو کورد لەبەعس شارەزابێت. هەروەها گوتی: ئێمە وا حزبێکی سیاسیمان بەناوی یەکێتی نیشتمانی کوردستانەوە دامەزراندووە، ئێستا لەسوریا مەشق و ڕاهێنانی سەربازی دەکەین بۆ ئامادەبوونو گەڕانەوە بۆ وڵات، بەڵام یەکەم: تۆ ئەم کارەم بۆبکە هەرچەندە ئیشوکاری تایبەتی من ناکەی. دووجار دووبارەیکردەوە کەئامۆژگاری صدام نەکەی. گوتم: مەترسە ئەو کەری دێزەیەو ئامۆژگاری کەس قبوڵ ناکات، هەتا هی من قبوڵ بکات. گوتی: حەز دەکەم بەیەکەوە سەرێکی سوریا بدەین, لەگەڵ من بەم ئوتومبێلە بەهیچ جۆرێك داوای پێناست لێناکەن. گوتم: خۆشم پێم خۆشە، بەڵام ئەمە زۆر جی ی مەترسی یە. هەروەها پێم گوت: هەڵوێستی ئێوە تێگەیشتم، خۆشحاڵی خۆم دەردەبڕمو من لەئێستاوە ئامادەمو هەموو فەرمانەکانتان لەسەرچاو دادەنێم. ئینجا گوتم: پرسیارێکم هەیە: چیت پێ سپاردووم دڵنیابە ئەنجامی دەدەم, بەڵام ئایا ئیتر بەیەکجاری بەگژ بەعسدا دەچنەوە؟ هیچ مەجالێکی تێدا نی‌یە ئاشتی بێتە ناوەوە؟ چونکە من زۆر بەئاسانی دەتوانم رووبەڕوو لەگەڵ صدام قسە بکەم، رێگام پێدەدەیت لەم خاڵە بجوولێمەوە؟ تکام وایە بەگەورەی ی خۆت بمبەخشیت. گوتی: کەی ئەمە بەشەڕ تەواو دەبێت؟! دوارۆژی هەر گفتوگۆیە، بەڵام لەصدام زۆر دوورە دان بەمافی کورددا بنێت.

گەڕامەوە بەغدا, چاوم کەوت بەعەلی عەسکەری, عمر دەبابە, دکتۆر خالید, مسعود محمد, محمد حاجی طاهرو عەلی مام رەزا.

مەسعود محمد دوای ئەوەی دووبەدوو لەماڵی خۆیان لەبەغدا بەدوورودرێژی قسەم بۆ کرد گوتی: لەلایەکەوە خۆشحاڵی خۆم دەردەبڕم کەبتوانم لەم ڕووەوە خزمەتێك بکەم بۆ نیشتمانەکەم، بەتایبەتی لەم بارودۆخەی ئێستادا, دەتوانی بەزووترین کات بچیتەوە بەیروت چاوت بەمام جەلال بکەوێت؟ گوتم: من زۆر بەئاسانی دەتوانم کەی بمەوێت سەفەر بۆ دەرەوەی وڵات بکەم، بەڵام مەبەستت چی‌یە لەسەفەری منو بەم پەلەیە؟ گوتی: دەمەوێت بەزووترین کات چاوت بەمام جەلال بکەوێت. گوتم: کاتێك گەیشتمە بەیروت

لەڕێگەی مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەدەوە ئاگادارمکردو دوای ٢٣ ڕۆژ ئینجا مام جلالم دی, ئاسان نیيە مرۆڤ بچێتە دەرەوەی ولات رووبەروو لەگەڵیدا دانیشێت، بەڵام دەتوانم ڕاسپاردەکەت وەکو خۆی بگەیەنم. گوتی: دەمەوێت پێی بڵێی ئەم شۆڕشە هەڵنەگیرسێتەوە، چونکە شۆڕشێك بەناوی ئەوەوە رووبدات کوڕانی مەلامستەفا لێی

تێکدەدەنەوە. گوتم: بۆ ئاگاداریت کوڕانی بارزانی ئاگادارن.

لەگەڵ عەلی عەسکەریش لەبەغدا، لەدوکانێکی بەرگدروو (ابو صابر) لە(شارع النهر) دووبەدوو دانیشتین، بەدوورودرێژی باسی مام جەلالم بۆکردو هەموو ڕێبازی حزبی نوێم بوو کە(یەکێتیینیشتمانی کوردستان)ـە بۆ گێڕایەوە. لەهەمانکاتدا شێخ سالارو شەفیقی برام لەدوورەوە دانیشتبوون، لەم وتوێژە ئاگادار نەبوون. عەلی عەسکەری خۆشحاڵی دەربڕیو بەجۆرێك گەشایەوە گوتی لەخۆشیان قاچم عەرز ناگرێت, چاوەڕوانی ئەم ڕۆژەم دەکرد.

عمر دەبابەش کەچوومە ماڵەوە بۆ لای دووبەدوو بۆم باسکرد کەوتە خۆشیو شادیو گوتی بەڕاستی ڕووداوێکی گرنگە بۆ هەموو گەلی کورد، (ان شاء الله) چیمان پێبکرێت لەم ڕێگا پیرۆزە ئەنجامی دەدەم.

دکتۆر خالید حمەسعیدیشم لەبیمارستانی (شەمماعیە) دیت، کەبۆم باسکرد سەری سوڕماو ئاگادارمکرد کەچاوم بەوبرایانە کەوتووە. محمد حاجی تاهیریش هەروەکو برادەرانی دیکە دەقی ڕووداوەکەم بۆ باسکرد، گوتی: ئێمە تەمەنێکە لەگەڵ مام جلال یەکتر دەناسین انشاءالله پاڵپشتی دەبم چونکە ئەمە سەرکەوتنە بۆ گشت گەلی کورد. علی مام رەزایش یەکەم قسە سوێندم دا بەقورئان و تەلاق کەئەمە نەدرکێنی تا مام جەلال دەگەڕێتەوە بۆ ولات. گوتی: هەڵۆی کوڕم نەخۆشییەکەی (مەنگۆلی)یە لەشێوازە خراپەکەیە، زۆر خۆشحاڵ دەبم کەدەست بدەمە چەكو قەڵەمو بەشەرەفەوە لەم شۆڕشەدا بەشداربم، بەڵام دەبێت چاوەڕوان بکەم هەتاوەکو هەڵۆ دەمرێت، ئینجا بچمە پاڵ شۆڕش.

ڕووداوەکانی کۆمەڵە

ئێران بیستوچوار ئەندامی لەکادرە ناسراوەکانی کۆمەڵەی رەنجدەران تەسلیم بەڕژێمی عێراق کردبۆوە، بابەتەکەیان لەژێر چاودێری مەکتەبی کاروباری باکوور بوو، زۆر بەگرنگی سەیری دۆسیيەکەو بیروباوەڕو بۆچوونیان دەکردن. لەناو بەعسدا دوو را هەبوون

یەکێکیان لەناوبردنیانو بەشێکیان دژی ئەم بۆچوونە بوون. من لەلایەن خۆمەوە زۆر گرنگیم پێدا کەزانیم ئەمانە نیشتمانپەروەرنو بیروباوەڕیان دەبێتە هۆی ئەوەی جەماوەرێکی زۆر لەدەوروپشتیان کۆببێتەوەو سوودێکی گەورەی بۆ شۆڕش دەبێت، زۆریشیانم لێدەناسی.

لەسەر داوای بکرو عومەری مام رەزا هاتمە سلێمانی, باشتر بۆمیان روونکردەوە کە

ڕێکخراوی کۆمەڵەو بۆچوونو باروودۆخو هەڵوێستیان چی یە، ئاگاداریان کردمەوە کەدارۆی شێخ نوری لەئاسایشی سلێمانی بەندکراوە، چوومە ئاسایش بەو نیازەی کەهەوڵێکی بۆ بدەم. بەڕێوبەری ئاسایشی سلێمانی (أبو ریم) پێی گوتم، ئەمە لەبەڕێوەبەری مەکتەبی کاروباری باکوور(صدام) داواکراوە، ئێمە ناتوانین هیچی بۆ بکەین بەڵام مادام ناسیاوی تۆیە ڕێزی لێدەگرینو بەسەلامەتی ڕەوانەی بەغدای دەکەین، هەرچەندە ئەمە یەکەمجارە بەخزمەتی بگەم، بەڵام براکانی شێخ جەنابو شهابم باش دەناسین.

ڕۆژێك خێزانی دارۆی شێخ نوریو فریدون عبدالقادرو پرشنگ خان خێزانی ئاوات غەفورو نازەنین خان خێزانی شەهابی شێخ نوریو زێبا خوشکی جەعفەر لەگەڵ چەند ئافرەتێکی دیکە هاتنە لام لەماڵەوە، لەبەغدا. گوتیان چووینە لای وەزیرە کوردەکانو ماڵی تەها محیالدین، کەسیان بەپیرمانەوە نەهاتنو ئێمەشیان نەدی، وا ڕوومان لەتۆ ناوە. من نازەنین خان و زێبا خانم باش دەناسی وخۆم بەقەرزداری زێبا خان دەزانم کەڕۆژێك بێت منیش بەخزمەتی هەستم.

ساڵی ١٩٦٣ کەپێشمەرگەبووم لەبەندیخانەی کەرکوك گیرابووم, زێبا خان ٧ دینار یارمەتی بۆ هێنام، ئەمەم هەر لەبەرچاوە, هەرچەندە پارەکە هی پارتی بوو و ڕێکخراوی کەرکوك فەرمانیان پێدابوو کەئەم ئیشە جێبەجێ بکات. گوتیان وامان بیستووە ئەو ٢٤ کەسەی گیراون لەژێر ئازارو ئەشکەنجەدا زۆریان نەماون، وەڵامم دانەوەو ڕێکەوتم بەیانی سەعات ٩، لەگۆڕەپانی ئەندەلوس ڕاوەستن خۆم دێم بەئوتومبێلەکەی خۆم هەڵتاندەگرم، چونکە بۆیان نییە بمانپشکننو ڕێگەی هاتوچۆم لێبگرن. لەسەعاتی دیاریکراودا گەیشتمە لایان، لەگەڵمدا هاتن بۆ لای بەڕێوەبەری ئاسایشی بەغدا، پێم ڕاگەیاند بەئاگاداری (سید نائب) ئەمانە چاویان بەهەموو کەسوکاریان بکەوێت، چونکە پڕوپاگەندەی وا هەیە کەنەماون. خواردنەکانیان لێوەرگرتنو یەکتریان دی ئیتر دڵنیابوون کەماونو پڕوپاگەندەکە ڕاست نییە، بەڵام بەنهێنی بەمنیان گوت ئەوانە پرسیاریان لێدەکرێت. ئەوان چوونە دەرەوە ئینجا من چوومە لای بەڕێوەبەری ئاسایش، گوتم (ابو علا) درۆم لەگەڵ کردیت، ئەمانە ناچاریانکردم کەبەم ئیشە هەڵسم. گوتی ئەمانە وەکو میوان لای ئێمەن، کێشەکەیان پەیوەندی بەبەڕێوەبەری مەکتەبی باکوورەوە هەیە, ناچاربوو بەتەلەفۆن مەکتەبی باکوور ئاگادار بکات کەڕەفیق پشدەری ئەم کارەی ئەنجامداوە بێئەوەی ئێمە لەڕاستییەکەی ئاگادار بکاتەوە. وەڵامیان دابۆوە ئەوە ڕەفیق پشدەرییە، بۆچوونەکانی مخابراتییە، ویستوویەتی گاڵتەت لەگەڵدا بکات، ئاگاداری کردبووینەوە.

بەڕاپۆرتو بەقسە، ئاگاداری بەعسم کرد کەمقۆمقۆو دەنگوباس لەئارادایە کە لەبەشی زۆری کوردستان بەتایبەتی سەر سنوور چەکداریان دیوە، ناوی هەندێك خەڵکی ناسراویان هێناوە وەکو عمر دەبابەو عەلی عەسکەرییو دکتۆر خالید حمەسعیدو خەڵکی دیکەش. بەزەقی لەهەموو شارو شارۆچکەکانی کوردستان باس باسی ئەوەیە.

رۆژ بەرۆژ ئەم دەنگوباسە تازەیە کەشۆڕش بەسەرۆکایەتی مام جەلال هەڵگیرساوەتەوە دەمخستە بەرچاوتان، ئایا فەرمانتان لەسەرە بچم چاوم بەحەمەی مەلاشریف بکەوێ کەچۆن گفتوگۆی لەگەڵ بکەمو پرۆگرامی تازەی بۆ دارێژین؟

لەسەر راو فەرمانی بەعس لە ١٩٧٦/٨/٢٠ لەگەڵ شەفیق وحەسەنی برام چووومە قەڵادزێو لەوێشەوە چووم بۆ قەندیلو ناوچەی مەنگوڕایەتی. گەیشتمە هاوینەهەواری خواروکوێرەڵ کەیەکێکە لەخۆشترین هاوینەهەواری ئەم ناوچەیەو دەکەوێتە سنووری دەستکردی هۆزی مەنگوڕی کوردستانی عێراقو کوردستانی ئێران. بۆ پشوودان رووماندکردە ماڵی کوێخاخدر ئینجا هەواڵی حەمەی مەلاشەریفم پرسی گوتی: ماوەی نیوسەعات لەئێمەوە دوورە. دەستبەجێ نووسراوێکم ئاراستەی عمر دەبابەو دکتۆر خالید کرد کەچاوەڕوانتان دەکەم بەپەلە بگەنەلام. ئەوانیش حەوت سەعات دووربوون لەئێمەوە.

چووینە سەردانی حەمەی مەلاشەریف. بەگەرمی بەپیرمانەوە هاتن، خۆشحاڵی خۆی دەربڕی کەئێستا لەوهەلومەرجەدا دەژێت کەبارەگاکەی بەبارەگای کوێخا حەمەی مەلا شریف ناودەبرد. دوای هەرەسەکە ئەمە یەکەم بارەگای پێشمەرگە بوو لەناوچەی قەڵادزێو رانیە بەئاشکرا خەڵك دەستی بۆ درێژ بکات. بارەگاکەی بریتی بوو لەڕەشماڵێکی گەورەو سێ خێوەتو کەپرێك، ئافرەتەکان لەژێر دوو خێوەتەکەدا بوون، ماڵی علی عەسکەری لەوێ دەژیان، صبیحە خانی هاوسەری عەلی عەسکەری سەرپەرشتی ئامادەکردنی خواردنی دەکردو حەمید باتاسیش ئاگاداریان بوو.

رووماندکردە صبیحەخانی بەڕێزو پێم ڕاگەیاند بارە قورسەکان هەمووی کەوتونەتە سەر تۆ، ئاسان نیيە کە لەناو ئەو شاخو بەردە بەدار خواردنی ئەم هەموو خەڵکە دروست بکەیت. صبیحە خان گوتی: من ئێستا ئازادم, بەسەربەستی دەژیمو دوورم لەحوکمی بەعس، ئەمە خۆشترین رۆژمە کەشۆڕش هەڵگیرساوەتەوە, منیش وا خزمەتی ئەو برا پێشمەرگانە دەکەمو شانازی یان پێوە دەکەم کەلەم خەباتە نوێیەدا تێدەکۆشن.

عمر گوتی: کاتێك گەیشتینە (علی وخالد) لای کوێخا حەمەی مەلا شریف دەستبەجێ عەلی عەسکەری لەهەموو ئەو پیلانەی داتانڕشتبوو وەکو خۆی ئاگادارمان کردەوە. زۆری لا سەیر بوو کەئێمە بەم شێوەیە ئاگادارینو دەقی شتەکان دەزانین هۆی ئەوەیە بەسەربەستی ڕوومانکردۆتە لای تۆ.

لەپەنا بەردێکدا لەگەڵ عمر دەبابە دوو بەدوو دەستمانکرد بەم گفتوگۆیە:

١- بەعس تووشی هستریاو سەرسوڕمان بووە، باوەڕیان بەوە نەدەکرد کەجارێکی دیکە شۆڕش هەڵگیرسێتەوە.

٢- بۆ لەناوبردنو تێکدانی شۆڕش هەوڵدەدەن بەدەستێکی ئاسن ئاشبەتاڵی پێبکەن،

چی لەتوانایاندابێت بەکاری دەهێنن لەکوشتن‌و بڕین‌و تیرۆرکردن‌و گرتن‌و ماڵ وێرانکردن‌و پڕوپاگەندەو سووککردنی بەوەی هەر لەناوخۆدا باسبکرێت.

٣- بەشی زۆری سیخوڕو بەکرێگیراوەکانیان بەکاردەهێنن بۆ تیرۆرکردن، ئەمە یەکێك لەپیلانە گرنگەکانیان و مەبەستی سەرەکی یانە، من لەلایەن خۆمەوە ئەم خاڵە زۆربە گرنگ دەزانم‌و زەحمەتە پاکسازی بکەن دەست بخەنە سەر ئەو جۆرە کەسانە، چونکە دەزگاکانی بەعس هەریەکە لای خۆیەوە بۆ مەبەستی تیرۆرکردن ئەم فەرمانەیان پێ سپاردوون, لەبەر ئەوە من، یا برایەکی‌تر بتوانێت ئەم جۆرە کەسانە دەستنیشان بکات چونکە بەشی زۆری ئەو کەسانە لەناوتاندا دەژین.

٤- کاتێك گەیشتمە ئێرە دەستبەجێ نووسراوێکم ئاراستەکردن, ئەوەبوو لەنیوەی ڕێگا یەکترمان بینی‌و ئەوا دوو ڕۆژە دانیشتووین زانیت هۆی چی بوو کەمن بەم جۆرە پەلەم دەکرد بۆ چاوپێکەوتنتان، هەربۆیەش بەبست لێت دوور ناکەومەوە.

بەعس ئاگاداریکردمەوە کە لەگەڵ علی حسن ئاغا پیلانیان بۆ کوشتنی عمر دەبابە و دکتۆر خالدو عەلی عەسکەری داڕشتووە. گوتیان تۆش لەو ناوچەیە دەبیت, لەگەڵ عەلی حسن ئاغا بۆ ئەم مەبەستە گفتوگۆ دەکەن بۆ جێبەجێکردنی بەزووترین کات, کوێخا حەمەش بێگومان هاوکاریت دەکات لەم کارەدا، وام بەکاربەدەستانی بەعس گوتبوو کەکوێخا حەمە جێ باوەڕی ئێمەیە، عەلی حسن ئاغاش قسەکانی وەکو خۆی بۆ گێڕامەوەو ئاگاداریکردمەوە کەکوشتنی عمرو خالد زۆر ئاسانە. ئینجا گوتیان کاتێ سەری لەئێوە داوە شەش کەس بوون، جا کەی دەست بکەین بە لەناوبردنیان؟ ئایا لەماڵی خۆمان دەعوەتیان بکەم بۆ نانخواردن ئەو کاتە کارەکە ئەنجام بدەین، باشترین ڕێگایە، گوتم: عەلی ئاغا بەڕاستی پلانەکان زۆر بەڕێکوپێکی داتانڕشتووە، بەڵام دکتۆر خالد دەبێت راکێشین بۆ لای عمر بزانین وا بکەین عەلی عەسکەریش بێتە ئێرە. ئینجا بەعەلی حسن ئاغام گوت خۆت گوێت لێبوو کەعمر دەبابە گوتی: دکتۆر خالد زۆری پێخۆش بوو چاوی پێت بکەوێ من ڕێگەم نەدا. تۆ پێویستە ئێستا لەبنکەکەدا بیت, ئینجا گوتم: راوەستە تاوەکو داوا لەعمر بکەین کەوا بکات دکتۆر خالید بەزووترین کات بگاتە ئێرە.

٥-عمر دەبابە گوتی ئەمە راست نی‌یە لەیەکەم ڕۆژەوە دەستبکەین بەکوشتنی کورد، بەتایبەتی یەکێکی وەکو عەلی حسن ئاغا سەرۆکی هۆزی مەنگوڕ. باشە دکتۆر خالد لەگەڵماندا نی‌یە دەنا دەستبەجێ دەیکوشت, ئێستاش لەڕێی خۆمەوە بەهەموو شتێك ئاگاداری دەکەمەوە.

٦-علی حسن ئاغا دەعوەتی نانخواردنی بۆکردبووین دوور لەخواروکۆترەڵ کە بەچوار سەعات چووینە ئەوێ. دوای پشوودان‌و نانخواردن عمر دەبابە هەموو قسەکانی بۆ باسکردبوو کەشتێکی واهەیە، عەلی ئاغا گوتبووی کاك عمر ویستوومە رەفیق تاقی بکەمەوە. کاتێ عەلی ئاغا گەڕایەوە ناومان سوور هەڵگەڕابوو،

لەتەنیشت من دانیشتبو گوتی خۆم زۆر بەشەرمەزار دەزانم، ئەمە قسە بووە، بەقەبری بابم بەکردەوە نیازی شتی وەهام نەبووە، منیش بەتوندی لەبەرچاوی کوێخاکان قسەم پێگوت.

پاشتر صەدام لەتەنیشت دێیەکەی خۆی شەروێت, خۆیو کورو براو چەند کەسێکیتر، کوشتیانن, نازانم ژمارەیان چەند کەس بوو چونکە ئەوکاتە من لەمخابرات بەندکرابووم.

لەگەڵ عمر دەبابە بەدووقۆڵی دانیشتبووین گوتی: کەهاتمە دەرێ ئوتومبیلێکم هەبوو فرۆشتم، پارەکەیم بۆ شۆڕش خەرجکرد، چاوەڕوانی هاتنی مام جەلال دەکەین کەپارە لەگەڵ خۆیدا بهێنێت. بارمان قورسەو قەرەباڵغی یەکی گەورەمان بەسەر کوێخا حەمەوە دروستکردووە، ژمارەشمان هەروا لەزیادیدایە، جائەگەر بتوانین بڕی ١٠٠٠ دینار بۆ کوێخا حەمە پەیدا بکەین باشە.

بروسکەیەك

لەڕەفیق پشدەرییەوە بۆ مەکتەبی کاروباری باکوور:

(چەند رۆژێکە لەناوچەی پشدەر دەسووڕێمەوەو ئێستا لەماڵی کوێخا حەمەی مەلاشریفین, وای بەپەسەند دەکەم کەژمارەی چەکدارەکانی بگاتە ٥٠–١٠٠ کەس تا بتوانیت بەرامبەر چەتەکانی جەلال تاڵەبانی و خالد محمد سعید کەناسراوە بەدکتۆر خالدو عەلی عەسکەری و عمر مصطفی کەناسراوە بەعمر دەبابە بوەستێت کەلەم ناوچەیە پڕوپاگەندە دژی بەعس دەکەن و دەورێکی تێکدەرانە دەبینن, تکام وایە دەستبەجێ دوو هەزار دینارم بۆ بنێرن تا تەسلیم بەحەمەی مەلاشەریفی بکەم).

ئەم بروسکەیەم تەسلیم بەحەسەنی برام کرد کە لەڕێگای ئاسایشی قەڵادزێوە رەوانەی بکات، لەدوای ٢٤ سەعات حەسەنی برام گەڕایەوە, کاتژمێر ٩ ی بەیانی کەدەگەنە دێی (مارەدوور) بۆئەم مەبەستە منو کوێخا خدرو کوێخا قادرو کوێخا حەمەی مەلاشریف لەگەڵ شەفیقو حەسەنی برام هاتینە شوێنی دیاریکراو, لەپڕ دوو جێبی مەدەنی گەیشتنە لامان، لەوانەی هاتبوون عبدالقادر الراوی بەڕێوەبەری بەشی سێ و کەمالی برام کەئەو کاتە(مفوض) بوو لەئاسایشی گشتی, لەگەڵ چەند چەکدارێك دابەزین. ماوەی دوو کاتژمێرێك دانیشتین باسمان لەبارودۆخی ئێستاکرد، عبدالقادر گوتی: جێگەی سەرسوڕمانە کەعمر و عەلیو خالیدبەو ئیشە هەڵستاون، چونکە لەئێمە ئاشکرایە جەلال بەفەرمانی سوریاو دەوڵەتە داگیرکەرەکان ئاژاوە دروست دەکات، دواڕۆژی ئەویش وەکو بارزانییە، ئەوانە هەمووی دامەزرابوونەوە شاخیان بۆچییە؟!

دوو هەزار دینارەکە تەسلیم بەکوێخا حەمە کراو بەڵێنی پێدرا لەچەك و پارەو یارمەتیو پشتگیری بەعس بەشدار بێت.

تێبینی

داواکاری‌یەکەی عمرم جێبەجێ کرد, هەروەها پی ی ڕاگەیاندبووم کەچاوم بە شێخ جەنگی تاڵەبانی بکەوێت , ئەم دەنگوباسەی پێ ڕاگەیاندم کەئێستا ڕوودەدات هەروەها ئاگاداری براژنم (فاتمەخان) بکەمەوە بەو ناونیشانە کەپێنج دینارم دابویێ کەجانتایەکم   بۆ بکرێ باقی پارەکەی بۆهێنابوومەوە هەندێ شتی ئاگادار بکەمەوە. ئینجا هەموومان گەڕاینەوە قەڵادزە، شەوەکەی لەوێ بووین، لەماڵی حەسەنی برام، بەیانی‌یەکەی قەڵادزێمان بەجێ هێشت هاتینەوە بۆ سلێمانی.

لەکۆیە سەردانی شێخ جەنگی تاڵەبانیم کرد، هەموو ئەو راسپاردانەی کەعمر دەبابە پی ی گوتبووم وەکو خۆی گێڕامەوە، ئەویش لەلایەن خۆیەوە زۆر خۆشحاڵ بوو گوتی سوپاس بۆ یەزدان کەشۆڕشەکەمان هەڵگیرسایەوە.

سەردانی ماڵی تاهیر ئەفەندی برای عمر دەبابەم کرد, چاوم کەوت بەفاتمەخانی هاوسەری گوتم: کاک عمر لەکوێیە، بۆچی دیار نی‌یە؟ گوتی: کاکە رەفیق، رۆژ نی‌یە خەڵکێکی زۆر نەیەت پرسیارمان لێ‌نەکات، بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی ناردی بەشوێن تاهر ئەفەندیدا پی ی گوتبوو دەبێ بچیت عمر مصطفی بهێنیتەوە، ئەویش لەوەڵامدا گوتبووی بڕوا بکە نازانم رووی کردۆتە چ شوێنێك. ئینجا کەناونیشانەکەم پێگوت دەستیکرد بەپێکەنین، ڕاسپاردەکانی عمر دەبابەم هەمووی پێگوت ئەویش بەخۆشحاڵی‌یەوە وەریگرت.

عبدالقادر الراوی: دەرچووی کۆلێجی پۆلیسە, کادرێکی کۆنی بەعسە، شۆڤێنی بوو, لەگروپی زەعیم صدیق‌و غانم مصباح‌و تەها شکرچی بوو, کەبوو بەبەڕێوەبەری ئاسایشی سلێمانی بەدەستی خۆی خەڵکی کوشتووە، بەجۆرێکی سەیر ئازارو ئەشکەنجەی کوردی داوە. دانیشتووی بەغدابوو، خۆی ئەوەندە بەدڵسۆزو دۆستی کورد دەزانێت پێشانگای کڕین‌و فرۆشتنی ئوتومبێلی هەیە، ئێستا وابزانم ناوی ناوە نەورۆز! خۆی بەدۆستێکی نزیکی من دەزانێت، لەزۆر شوێندا باسی من دەکات. راست دەکات دۆستین، بەڵام من دەمزانی ئەمە هەڵوێستێتی بۆ بەرژەوەندی کورد دەبوو شان بەشانی برۆم‌و یارمەتی بدەم، تاوەکو دەوڵەمەند بێت. لەڕۆژی گیرانم کە ١٩٧٦/٩/١٤ ـە یەکترمان نەبینیوەتەوە.

دیدار لەگەڵ شهاب و جەعفەرو ئەنوەر:

رۆژی سەردانی گشتیبوو, چوومە بەندیخانەی ابوغریب بەشی لەسێدارەدان، شهاب وئـەنوەر، لەژوورێکـدا بوون و جەعفەر عبدالواحد کەدەسـتی لەکـەلەبچەدا بوو, بەتەنهـا لـــە ژوورێکدابوو.

شهاب وجەعفەرم باش دەناسی لەهەموو ڕوویەکەوە جێی متمانەبووم لایان، بەلأم ئەنوەر یەکەم جارم بوو بیبینم. دیارییەکانم پێشکەشکردن، گوتیان خۆت هەموو شتێکیت. خۆشحاڵی خۆیـان دەربڕیـو ڕەزامەنـدی خۆیان نیشاندام کەچیم کردووە بۆیان و بەچ جۆرێك پێشوازیم لەماڵیان کردووە و ڕێزم لێناون. وەڵامم دانەوە مـن هیـچم نـەکردووە بـۆ ئێـوە، هـاتووم بۆتـان بـاس بکـەم کەچـیم بەدەسـتەوەیەو نیـازم چـیـیە تـا بەنـدە لەخزمەتتانـدا بێـت. ئینجـا باسـی هـەموو دەنگوبـاسو ڕووداوی ئـەو ڕۆژەم بـۆ کـردن، لەگـەڵ ئـەوەی کـە بەسەرۆکایەتی مام جەلال (یەکێتی نیشتمانی کوردستان) هاتەکایەوە. دەقـی ئـەو قـسانەم بـۆ گێڕانـەوە کـە لەگەڵ مام جەلال باسمکرد، چەند ڕۆژێکە لەقەندیل گەڕاومەتەوە. ئەمەشم هەموو بۆ باسکردن، بەبیّ ئـەوەی ڕای ئێوە وەربگرم، هەوڵێکی زۆرمدا لەگەڵ سەرکردەکانی بـەعس، ئەگـەر بێتـو بەخۆتانـدا بـچنەوە حزبێکـی سیاسی سلێمانیو هەولێرو دهـۆك بەئاشـکرا بارەگایـان هـەبێتو ڕۆژنامـەو گۆڤاریـان دەرچـێت سـوودبەخش دەبێت بۆ ئێوە, واتە پاڵپشتێکی جەماوەری دەبێت. لەگەڵ ئـەو هـەموو بۆچـوونەی خـۆم کەچـیم بەمێـشکدا هاتووە چ بەقسە، یـان بـەڕاپۆرت خـستوومەتە بەرچـاویان، لەگـەڵ ئەوەشـدا ڕاسـتی یەکـەتان پـێ بڵـێم کـە بەگەورەی ی خۆتان بمبەخشن ناچارم بۆتان ڕوونبکەمەوە, بەعس بڕیاریداوە لەسـێدارەتان بـدات, مـن خـۆم گەیشتمە ئەو باوەڕە چونکە وایان وەڵامی من دایەوە. یـەك ڕێگـا مـاوە کەدەیخەمـە بەرچـاوتان کـەڕزگارتان بکات ئەویش فڕاندنی کوڕێکی صدامە، بازیانی کوڕم لەگەڵ یەکێکیان بەیەکەوە لەمەکتەب دەخـوێنن، یـەکتر باش دەناسن دۆستایەتی یان زۆر بەهێزە, من ئامادەم لـەپێناوی ئێـوە هەرچـەندە بـاش دەزانـن بیروبـاوەڕم کۆمەڵە نییەو کوردێکی نەتەوەی یم بەلأم هەرچی ڕاست بێتەوە کـورد ڕزگاربکـات مـن خزمـەتکاری دەکـەم. وەڵڵاهی باوەڕیـشم بـەئێوە هەیـە کـەئامادەن بـۆ ئـەم نیـشتمانە گیـانی خۆتـان بـەخت بکـەن. مـن ئامـادەم لەپێناوی جێبەجێکردنی ئەم کارە، دوور لەبرادەرانی ئێوە، لەدەرەوە پەیوەندیم پێوە بکەن بەو ناونیشانەی کەخۆتان دیاریدەکەن. ئەمە تاکە ڕێگەیە کەڕزگارتان بێت چونکە فڕاندنی کوڕەکـەی دەبێتـە مایـەی ئـەوەی کەدەست لەسەر ئێوە هەڵگرێتو ئازادتـان بکـات, منـیش خـۆمو کمـالو منداڵـەکانم بەئاسـانی دەگەینـە لای برادەران لەشاخ.

تێبینی

١- خۆشحاڵی خۆیان دەربڕی، سوپاسیان کردم، گوتیان پەیوەندیت پێوە دەکەین.

٢-لەکاتی تەواوبوونی چاوپێکەوتن، بەندکراوەکان دەگەڕێنەوە جێگەو شوێنی خۆیان یەکە یەکە ژمارە دەکرێن کەژمارەیان تەواو بوو ئینجا رێگە دەدەن بەوانەی کەلەدەرەوە هاتوون بۆ چاوپێکەوتن و دەرگاکانیان بۆ دەکەنەوە، رێگایان دەدەن برۆنە دەرێ لەبەندیخانە. ئەو رۆژە یەك سەعات مامەوە لایان، چونکە یەك ژمارە لەبەندکراوەکان دیارنەبوو. دوای ی دۆزی یانەوە لەتوالێت بووە.

٣-هەرچەندە ژیان ئەوەندە خۆشە کەبەراورد لەگەڵ مردندا ناکرێت، سەرباریشی کاتێك گوتم ئێوە لەسێدار دەدرێن رەنگیان تێکنەچوو، لایان شتێکی تازەو سەرسوڕهێنەر نەبوو، گوتیان لامان روونە کەبەعس لەجێبەجێکردنی هەر بڕیارێك پاشگەز نابنەوە.

٤-شهاب و جەعفەر بەمنیان گوت ئەمە رۆژێکە مێژوو باسی دەکات, لەسێدارەدانمان، گرنگە بۆ کوردو شۆڕشی نوێ, ئیمڕۆ لەهەموو رۆژانی تر بیرمان لەسەرخۆترە. کەبڕیاری بەعسیشمان بەتەواوەتی زانی یەکلا بووینەوە.

٥-کاتێك من حوکمدرام نازەنینی هاوسەری شهاب لەسەرداتکیدا بۆ بەندیخانە پی ی گوتم: کاتێك شهاب و جەعفەرو ئەنوەر بیستیان کەتۆ گیراویت باسی هەڵوێستی تۆیان کرد کەچۆن بوویت لەگەڵیاندا, زۆریان لاناخۆش بوو دڵتەنگ بوون.

ئەو کاتەی کەمن گیرابووم ئەوان لەسێدارە نەدرابوون.

سەعات ١٠ی سەر لەبەیانی ١٩٧٦/٩/١١ چوومە لای صدام بەگەرمی بەخێرهاتنی کردم، ئەحواڵی پرسیم گوتی: فکرم زۆر لات بوو، چونکە زۆرت پێچوو ماندوو بوویت. گوتم: سوپاست دەکەم، ئەوەی کردوومەو پی ی هەستاوم ئیشوکاری خۆمە, لەگەڵ ئەوەشدا فەرمانە دەبێت ئەنجامی بدەم. گوتی: لەکاتێکدا کورد کەوتۆتە پشوودان خەریکی ژیانی ڕۆژانەیەتی و ئاشتی لەسەرانسەری وڵات بەردەوامە. ئینجا گرژ بوو هێرشی بردە سەر سەرکردەکانی کورد کەبەفەرمانی دەرەوە دژی عێراق دەجووڵێنەوە, گوتی: نازانم نوری نوری فیصل الحدیثی لەگەڵتدا قسەی کرد؟ گوتم: سید نوری چەند پرسیارێکی لێکردم کەئایا جەلال تاڵەبانی ئێستا لەکوی یە؟ (لەدڵی خۆمدا وا هەستمکرد کە انشاءالله نیازی گفتوگۆیان هەیە).. ئینجا گوتی: بارودۆخی ئێستا لەباکوور ئەوەی پێی هەڵدەستێت بەکرێگیراوی دوژمنانی عێراقن ئەویش جەلال تاڵەبانی یە, وام بەباش زانی قسەت لەگەڵ بکەم تا دڵنیابم ئەم کارە ئەنجام دەدەیت, تۆو نوری مامۆستای (مخابرات) پیلان دابنێن بۆ تیرۆرکردنی جەلال تاڵەبانی. گوتم: بۆچی منتان هەڵبژاردووە بۆ کوشتنی جەلال تاڵەبانی , بۆچی یەکێکی تر دەستنیشان ناکەن، بەداخەوە ئەوە هەڵوێستو ئیشی من نی یە, بەڕێزتانم ئاگادارکرد لەیەکەم رۆژەوە کەداوات لەمن کرد لای خۆم وەڵامم دایتەوە, رووبەڕوو بۆم روونکردیتەوە کەدەوری تیرۆریستو

سیخوڕی نابینم. صدام گرژ بوو, بەدەست ئیشارەتی دامێ کەکۆبوونەوەکە کۆتـای ی هـات. داوای لێبـووردنم لێکردو هاتمە دەرێ.

سـەعات ١١ر٤٠ سـەر لەبـەیانی رۆژی ١٩٧٦/٩/١٤عبـدالقادر الـراوی تەلـەفۆنی بـۆ کـردم کەبەڕێوەبـەری ئاسایشی گشتی داوام دەکات. گوتم: ناتوانم بێم چونکە (ابوصابر) خەیاتەکـەمان لەئەمـەریکا دەگەڕێتـەوە وا خـۆم ئامـادەکردووە کەبـچم بـۆ فرۆکەخانـە. گـوتی: پێـنج دەقیقـە زیـاترت پێناچـێت. گـوتم: کەگەڕامـەوە لەفرۆکەخانە دەسـتبەجێ دێم بۆ لاتان.

گـوتی: بـڕوا ناکـەم پێـنج دەقیقـە دوات بخـا لەچـوونت بـۆ فرۆکەخانـە. گـوتم: واهـاتم. کاتێـك گەیـشتم لەئوتومبێلەکە هاتمە خوارێ ئەفسەرێك هـات بـۆ لام, بەیەکـەوە چـووینە لای عبـدالقادر الـراوی, دەسـتبەجێ روویکردە منو گوتی فەرمانی بەندکردنت دراوە. ئنجا منیان بردە (شعبة الامن الخارجی)و بەتـەنها لـەژوورێك دایاننام.

تێبینی

شەو ماڵی (ابوصابر)ی بەرگدروو تەلەفۆن لەگـەڵ دایکـی بازیـان دەکـەن دەڵـێن کـوانێ ابـو بازیـان , بـۆ بەهاوارمان نایـەن , ئایـا دەزانـن چـیمان لێقـەوماوە؟ کاتێـك ابـو صـابر لەگـەڵ دایکـی لەفرۆکـە دادەبـەزێت لەژووری ترانزێت لەسەعات یەك گیانی دەردەچێت، کەدایکی چاوی پێدەکەوێت وا کوڕەکەی مردووە ئـەویش گیان لەدەستدەدات، دایکی بازیان دەڵێت بەداخەوە ابو بازیانیش لە سەعات یەکەوە گیراوە.

سەعات ٩ی بەیانی ١٩٧٦/٩/١٥ بردیانم بـۆ لای بەڕێوەبـەری ئاسایـشی گـشتی, هەڵسا هـات بەپیرمـەوە لەتەنیشتم دانیشت، گوتی: کێشەکەت چیە؟ گوتم: (ابو مازن) من دەمەوێ پرسیارت لێبکـەم کەکێـشەکەم چیەو بۆچی گیراوم؟ گوتی: کەتەلەفۆنەکەم هەڵگرت سید نائب بوو، گوتی ئێستا دەنێریت بەشـوێن رەفیـق پشدەری، لای خۆتان بەندی بکە، ڕێ نەدەن بەسەرکردنەوەو چاوپێکەوتنی لەگەڵدا بکرێت، تـەنها کـەمالی برای بۆی هەیە ڕادیۆو ڕۆژنامەو خواردنی بۆ بەرێت. گوتم: ابو مازن ئەگەر نووسراوێك ئاراستەی سید نائـب بکـەم کـەی دەگاتـە دەسـتی؟ گـوتی: ابـو بازیـان نووسـراوەکە بنووسـە دوای نیوسـەعات دەگاتـە دەسـتی دەیخوێنێتەوە، بەلاّم وەلاّمەکەی لای ئەوە, من دەزانم کەسید نائب تـۆی خـۆش دەوێـت. قەڵـەمو کاغـەزی دامێ، بە(ابو مازن)م گوت خۆت من باش دەناسی کەپیاوکوژ نیم, پێـشمەرگەبووم، شـەڕم کـردووە، ئەمـە ئاشکرایە بەلاّم پیاوێکی تیرۆریست نیم , تۆو ناظمو صدام ئەمە باش دەزانن، بەلاّم لەگەڵ ئەوەشدا نـەدەبوو وەلاّمی صدام بەگرژی بدەمەوە.

گەورەم جەنابی سید نائب (صدام تکریتی):

ماوەیەکە مێشکم هیلاکەو ماندووم لەبەر هاتووچۆکردن و بارودۆخی ئەمڕۆ , شەوی ٩|١٠و ١١|١٠ /١٩٧٩ خەریکی خواردنەوەو یاریکردن بووم، بەجۆرێك مەعیدەم تێکچوو کەوتمە رشانەوەو تەندروستیم باش نەبوو, کاتێك بەڕێزتان داواتان کردبووم ئەو کاتە ئامادەنەبووم، بەناچاری هاتمە خزمەتت, خۆم بەشەرمەزار دەزانم , بەگەورەی ی خۆت بمبەخشە، کەڕووبەڕووی بەڕێزتان زمانم هەڵەی کردو بەنەخێر وەڵامم دایەوە.

گەورەم سید نائب:

من ئامادەم هەموو فەرمانێکی بەڕێزتان بخەمە سەرچاوو ئەنجامی بدەم، تکایە ڕێگام بدەیت بۆ پێنج دەقیقە لەبەرامبەر بەڕێزتان ڕاوەستم جێی شانازی یە.

ئیتر هەر بژیت هەتاهەتایە بۆ خزمەتی وولات

برای پچووکتان / رەفیق پشدەری
١٩٧٩/٩/١٥

تێبینی

١-عبدالخالق عبدالعزیز دەستبەجێ نووسراوەکەی منی خستە ناو زەرفەوە, داوام لێکرد بیخوێنێتەوە گوتی ئەمە بۆ (سید نائبە) بۆم نییە بەهیچ جۆرێك تەماشای ناوەڕۆکەکەی بکەم. بەڵام باش دەیزانی ناوەڕۆکەکەی چی یە.

٢-کاتێك ڕووبەڕووی صدام بوومەوەو داوای ئەوەی لێکردم دوو ڕێگام لەبەردەمدا بوو، یا ڕازی بوومایە بەوەڵامی بەڵێ و بەسەرچاو، ئینجا دوای ئەوە چیم دەکرد ئەوە شتێکیترە، یا وەکو بەم جۆرە کەگرژ بووم وەڵامم دایەوە نەخێر کەکاتێك هاتمە دەرێ لەژوورەکەی یەکسەر رامبکردایە، ئەو کاتە ئەوو نوری دەستی خۆیان دەشکاندەوە کەهۆی چی بوو دەستبەجێ فەرمانی گرتنیان بۆ دەرنەکردم. کاتێك لەبەندیخانە بووم خۆم بەخۆمم دەگوت ئەم هەموو پشوودانو دواکەوتنە بۆچی؟ یەکجار زۆر بوو بەو ناوەی کەخۆم کۆبکەمەوە، من نزیکەی ٥٠ سەعاتم هەبوو، ئەوەم بیر دەکەوتەوە لەکودەتاکەی نازم گزار کەڕوویدا لەبەغداوە رامکرد سەعات ٤ یا ٥ بوو لەگەڵ مام جەلال بەتەلەفۆن لەشامەوە قسەم کرد.

٣-نووسراوەکەم زیادبوو, دەمزانی ڕۆژێك ئەم فرتوفێڵە سەرناگرێو پەتەکەم حەڵاڵ کردووە, چونکە دەمێکە فێڵیان لێدەکەم، زۆرم بۆ چۆتەسەر، لەپەنا ئەوەدا دۆستایەتیو برایەتیو هاوکارییەکی زۆری خەڵکم کرد بێ بەرامبەر، ئەوەی کردووشمە بۆ کوردو
وڵاتەکەم، ئەوە کوردێکمو فەرمانی سەرشانی خۆم بووە.

٤-بەهۆی ئەم نووسراوە ئەوەندە توند نابن لەگەڵمدا، کەمرۆڤ بێدەسەڵات بوو پاڕانەوەی باشترە لەسنگ دەرپەڕاندن، ئەمە پێنجەمین جارە دەگیرێم، ئەمجارە زمانی پاڕانەوە بەکاردێنمو ئەمە بڕیارمە.

نوری فیصل شاهر: خەڵکی ڕاوەیە, دەرچووی کۆلێجی پۆلیسە، شۆڤێنی، لەگروپی زەعیم صدیقو غانم مصباحو تەها شکرچییە, دەتوانم بڵێم کەس بەقەدەر ئەم زاتە خراپەی لەگەڵ کورددا نەکردووە، لەهەموو کوشتنو ماڵ ویرانکردنو گواستنەوەو ئەنفالکردن بەشداربووە. جێی داخە کوردێکی زۆری دەناسی, پروپاگەندەیەکی باشی بۆ دەکەن ئێستاش پەنیرو ماستو هەنگوینو دیاریتری بۆ دەبەن. ئەم جۆرە خەڵکانە پێویستە ناویان لەناو هەموو خێزانێکی کورد بڵاوبکرێتەوەو بیانناسن, بەتایبەتی کەداردەستی صدامە. لەهەمووی سەیرتر ئەوەبوو لەو مەسئولیاتانەی کەوەریگرتووە جارێکیان کرابوو بەوەزیری ئەوقاف، کە ئەم جێگایە لەو ناوەشێتەوە.

لە ١٩٧٦/٩/١٥ تاوەکو ١٩٧٧/١/٣ لەئاسایشی گشتی بووم. لە١٩٧٦/٩/١٧ وە لە ژوورێکیان دانام کامێرای شاراوەیان داناو هەموو گفتوگۆو هەڵسانو دانیشتنو نانخواردنم زۆر باش ئاگاداربوون، پی یان ڕاگەیاندبووم ئەوەی کەدەیزانیت نابێت بەهیچ جۆرێك باسی بکەیت, چونکە ئەو نهێنی

یانە موڵکی حکومەتە (زانیم مەبەستیان چی یە کەئەو دەنگوباسە نەگاتەوە مام جەلال کەنیازیانە تیرۆری بکەن).

ڕۆژانە کمالی برام دوو، یان سێجار دەهاتە لام، خواردنو ڕۆژنامەی بۆ دەهێنام، بەهیچ جۆرێك باسی هیچ ڕووداوێکی سیاسیمان نەدەکرد، بەڵکو قسەشمان لەگەڵ یەکتریدا نەدەکرد، تەنها ماڵەوە چۆنن، چونکە لەو باوەڕەدا بووین مەترسی یان بەجۆرێك بوو دەمگوت کەئێستا کمالو شفیق و حەسەنی برام و دایکم و حەمەی مام وەلی و کاکە ئەمین وحبیب محمد کریم و زکیە اسماعیل حقی دەگرن.

ڕۆژگارم بەنوێژو قورئان خوێندن بردەسەر، بەهۆی کاربەدەستانی ئاسایشەوە کتێبی گرنگو نایابم دەستکەوت کە لەبازاڕ قەدەغەیە یان هەر نییەو سوودێکی گەورەم لێبینی، لەگەڵ ئەوەشدا ڕۆژانە راپۆرتیان لەسەر وردودرشتی ژیانی ڕۆژانەم دەنووسی. لەو ماوەیەدا
چوار جار بازیانو ڕەوەزم دی.

تێبینی

لە٢/١/١٩٧٧ لەگەڵ عەریفێکی شیعەی سەر بەئاسایشی گشتی کەخەڵکی عەمارە بوو، دۆستایەتیمان زۆر بەهێز بوو ڕێککەوتین کەیارمەتیم بدات، بەشەو کاتێك مەسئولی من دەبێت بەیەکەوە هەڵی ینو بەرامبەر بەوە بڕی ١٣ هەزار دیناری بدەمێ، کەدوای راکردنی خێزانی ژیانیان ئاسوودە بێت.

لەشەوی ٣\٤ی ١٩٧٧/١ گواسترامەوە بۆ فەرمانگەیەکی (مخابرات) لەناوچەی بەتاوین, خانووەکە بریتی بوو لەسێ نهۆم، من لەنهۆمی یەکەم بووم کەبریتی بوو لەشانزدە ژوور. هەمووی لەسەر یەك شێوە دروستکرابوو، هەر هەشت ژوور بەرامبەر بەیەك بوون و داڵانەکەی بریتی بوو لەمەترو نیوێك، کەس کەسی نەدەدی، تەنها گوێت لەدەنگی ئافرەتو منداڵ بوو دەگریان، هەر شانزدە ژوورەکەش تەنها یەك دەرگای سەرەکی هەبوو، لەهەشتو نیوەوە تاکاتژمێر چواری ئێوارە نەدەکرایەوە، ئەوانەی لەوێ بوون بەفەرمانی سەدام بەندبوونو هەر بەندکراوێکیش لەسەر دۆسیەکەی نووسراوە: (هکذا یعامل) واتە بەم جۆرە ڕەفتار بکەن لەگەڵیدا، هەموو ژوورەکان لەژێر کۆنترۆڵی سەرەکیدابوون, بەکامێرا چاودێری هەموو ژوورەکانیان دەکرد.

هەریەکە جۆرە خواردنێکی دەدرای ی‌و ڕەفتاری لەگەڵدا دەکرا، لە ١٩٧٧/١/٥ بردیانمە لای کاربەدەستێکی مخابرات، پێشتر یەکترمان دەناسی, گوتی: تۆ لەشوێنێکی ئەمینی چونکە بەفەرمانی سید نائب گیراوی, نە چاك نە خراپ ناتوانم لەخۆمەوە هیچیانت لەگەڵ بکەم، ئێمە بەکورتی بەپی ی فەرمانی سید نائب لەگەڵتدا دەجووڵی ینەوە. ئیتر بەهیچ جۆرێك هەرچی پەیوەندییەکم هەیە بەدەرەوە نەماو ئاگام لەهیچ دەنگوباسێكو ڕووداوێك نەما، بەهۆی بانگی هەینی ڕۆژانی هەفتەم دیاریدەکردو پێش ئەوە بەخەت لەدیواری بەندیخانەکە هەفتەم دیاریدەکرد زستانو هاوین، بەگەرماو سەرما ئاشکرابوو لام نۆزدە مانگو

دە رۆژ لەیەك ژوور بەندبووم تەنها دوانزە رۆژیان لەژوورێکی تایبەتی بووم, ئـازارو ئەشـكەنجەدرام, دوای ی دی ینه سەر ئەو باسەش.

شەوو روژێك لەو دوانزە رۆژە لەگەڵ شـێتێك ژیام. بەرزی ژوورەكە یەك مەتر بوو، چوار كاتژمێر لەگەڵ دوو كەس بووم، لەژوورێکی دی كەدوو لاوی رێكوپێكی لێبوو قسەمان لەگـەل یـەكتر دەكـرد، بۆ من زۆر خۆش بوو، چونكە وا دەمەتەقی یان لەگەڵ دەكەم, من بەمخابراتم دادەنان، یەكێكیان منـی ناسـی گوتی تۆ ابو بازیانیت, ئایا ئیعترافت نەكردووە؟ گوتم: من هیـچم لەسـەر نیـیەو ئـیعتراف لەسـەر چیبكەم؟ ئەوەی تریان جێ برینی دیـاربوو، بـەڵام لەناچـاری ئـیعترافی كردبـوو بـەجۆرێكی وەهـا ئـازارو ئەشـكەنجەیان دابوو، هەرچەندە دانی بەوەدانا كەئەم تاوانەی نەكردووە. دوای ی بیـستم لەسـێدارەدراوە. لـەماوەی نـۆزدە مانگو دە ڕۆژ تەنها دوانزدە رۆژیان نەبێت خواردنم بەم جۆرە بوو: بەیانیان ماستو پـەنیرو قـەیماغ و شـیرو چـا, سـەعات ١٠یبـەیانی سـەمونێكی عەسـكەری لەگـەڵ میـوەی وەرزی ئـەو كاتـە, سـەعات یـەك، كـاتی نانخواردنی نیوەڕۆ برنجو شلەو نزیكەی نیوكیلۆ گۆشت, سـەعات چـواری ئێـوارە شـەربەتی نـادر، پاكـەتێك جگەرەی رۆسمەن, سەعات هەشتی شەو نەواشف یان كەبابی اربیلیان لە(نادی صید) بۆ دەهێنام.

كەهاتمە مخابرات كێشم ١٠٣ كغم بوو، لەگـەڵ ئـەو هـەموو خواردنـەخۆشو رێكوپێكـەی بۆیـان دەهێنـام، وەكو گیسكەكەی هەیاس كەهاتمـە بەندیخانـەی ابوغریـب كێـشم بـوو بـوو بەپـەنجاو دوو كیلـۆ، كـەسوكارم نەیاندەناسیمەوە، بردیانمە ئەو قاعەیەی كەبەشی زۆریان كۆمەڵەو پارتیو برا یەزیدییەكان بوون. ڕوومكردە برا كۆمەڵەكان گوتم: من رەفیق پشدەریم كەمیان لەسەر ئێوە لێنەداوم، بۆ نایەن بەپیرمەوە. حەمیـدی كـریم شـانەی ی خـزمم بـوو بـەجۆرێك گۆڕابـووم نەیناسـیمەوە. هەفتـەی یـەك جـار ژوورەكـەیان پاكـدەكردەوە، جارێكیان ئەوەی هات پاكی بكاتەوە ئەفسەرێك بوو بەپلەی عقید، زۆرم لا سەیر بوو.

رووباری كچم سێ جار تەلـەفۆنی لەگـەڵ سـید نائـب كـرد بـۆ ئـەوەی چـاویان بـەمن بكـەوێت. لەیەكـەم چاوپێكەوتندا لە ١٩٧٧/٤/٧ دایكم وهاوسـەرەكەم و كـەمال و بازیـان و ڕەوەز و خـەرمانو شـلێر هاتنـە لام، ماوەی دوو كاتژمێر لەگەڵیاندا دانیشتم لەدائرەیەكی ئاسـایش پیاوەكـانی مخـابرات لەگەڵمانـدا دانیـشتبوون. دایكم باوەشی پێداكردمو ئەملاو ئەولای ماچ كردم, بەدەنگێكی نزم گوتی كۆنەكەیـە یـان تازەكەیـە؟ ئـەملاو ئەولام ماچ كردەوە گوتم: هەردووكیانە, واتە لەسەر پـارتی— بـارزانی یـان یـەكێتی—جـەلال تاڵـەبانی. جـاری دووەم ماچی كردمەوە بەبیانووی صدام كـەئەمە باوكمانە، گەورەمـانە، دانت بەتاوانەكانـی خۆتدا ناوە؟ گوتم نەخێر.

لە ١٩٧٧/١/١٢ بردیانم بۆ ژووری لێكۆڵینەوە, هەرچەندە چاوم بەستراوەتەوە بەڵام بەهۆی دەنگـەكانیان وام هەستكرد سێ كەسن، نزیكەی شەش سەعات پرسیاریان لێكردم، ئەو كاتـە شـتی هـەرە گـرنگ ئەمـەبوو: ئایا تـۆ سـیخوڕی چ دەوڵـەتێكی دەرەوەیـت؟ لەكاتێكـدا زانكـۆت تـەواو نـەكردووەو خـەڵكی ناوچـەیەكی

شاخاویت، ئەگەر سەر بەولاتێك نەبیت چۆن گەیشتوویتە ئەو پلەیە کەبەم شێوەیە راپۆرت بنووسی، بەم ژیانە ڕۆژگار دەبەیتە سەر، ئەم هەموو هاتوچۆیە دەکەیت بۆ دەرەوە. ئێمە هەموومان گەیشتووینەتە ئەو باوەڕە کەتۆ سیخوڕی ئەڵمانیا یان ئینگلیز یان هەروڵاتێکی تریت. دوای ئەوە بڕیاریان لەسەر ئەوەدا کەبەنووسین سێ پرسیارم لێبکەن‌و منیش بەنووسین وەڵامیان بدەمەوە: کێشەی کورد چۆن جێبەجێ دەبێت, کێشەی نەوت, حکومەتی شای ئێران.

داوایان لێکردم لەئێستاوە تا یەك مانگی‌تر بۆم هەیە لەسەر ئەم سێ باسە چی دەزانم بنووسم. گوتیان: ئەمە وەکو مەحەکی ئاڵتوونە. رۆژانە دەستمکرد بەنووسین, رۆژی سێ جار دەهاتن راپۆرتەکانیان لێوەردەگرتم. لە ١٩٧٧/٢/٢٠بانگیانکردم، هەموویان بەیەك دەنگ شایەدی یاندا کەگەیشتینە ئەو باوەڕە کەئەوەی دەینووسی بیروڕای خۆتە، خوا ئەو زیرەکی‌یەی پێ بەخشیوویت.

لێکۆڵینەوە هەر بەردەوام بوو, شەفیقی برام شانزدە مانگ لەهەمان خانوودا بوو, سێ جار یەکترمان دی جارێکیان من چاوم کرابۆوە ئەویان هێنایە ژووری چاویان بەستبۆوە، کاسێتێکیان لێدا بەشێوەی دەنگی من گوایە ئیعترافم کردووە، ئایا شفیق تۆ بۆچی ئیعتراف ناکەیت؟ دەمی کردەوە قسە بکات نەمدەزانی دەڵێ چی, یەکسەر پێم گوت: راست نی‌یە, ئیعترافم نەکردووەو نایکەم. ئەویان بردە دەرێ منیش دوو شەپازلەیان لێدام.

جارێکیان منیان بردە سەربان بۆ ئەوەی هەتاو لێم بدات، دیتم شفیقی برام فەرش دەشوات، بەچاو یەکترمان دواند، دوور بەدوور تێمگەیاند کەتەندروستیم زۆر باشە, ئەوەتا وەرزش دەکەم. سێ‌هەم جار بردیانین ئەشیعەی سنگمان وەربگرن.

دووەم لێکۆڵینەوە لەسەر پارتی — بارزانی، کەمن پەیوەندیم هەبووە، رۆژانە هەموو دەنگوباسێکی حکومەتم بۆ ناردوون‌و بەڕاستەوخۆ پەیوەندیم بەمسعود بارزانی‌یەوە هەبووە, نامەکانم لەڕێگەی شەفیقی برام ناردووە. بەهیچ جۆرێك دانم پێدا نەنا کەمن لەگەڵ پارتی یان مسعود بارزانی هیچ پەیوەندی یەکم هەبێت. رۆژێك بانگیانکردم گوتیان تا کەی دان بەخۆتا دەگریت‌و دەڵی یت پەیوەندیم بەمەسعود بارزانی‌یەوە نی‌یە؟ ئەی کەناونیشانەکەمان هێنایت (کلمة السر) (بەیروت– مارتینس)؟ هەرچەندە چاوم بەستراوەتەوە بەڵام رووبەڕوویان بەزەردەخەنەیەکەوە گوتم ئەم شتە سەیرانە چی‌یە باسی دەکەن؟ (قسەکانیان زۆریان ترساندم ئەوەندەی نەمابوو تووشی نەخۆشی دڵ ببم). راستە من ئەو ئوتێلەم زۆر دیوە، چونکە خاوەن ئوتێل حەسەن توحلەیەو کاکەی حاجی محمود بەشدارە لەو ئوتێلە بەهۆی ئەوەوە سەردانی شەخسی کاکەم دەکرد.

مرۆڤ پەیوەندی لەگەڵ سەرکردە بێت‌و نهێنی یەکەی ئاشکرا بێت زۆرم لا سەیرهات کەئەمە تەنها خۆم و کاك مسعود بارزانی دەیزانین. چۆن ئەمە لەمەکتەبی ئەوەوە چووە شوێنێکی دیکەو ئینجا دەست مخابرات

کەوت؟! لێپرسراوی مەکتەبەکە گوتی: تکات لێدەکەم با لەگەڵ بەڕێزتان تووشی ئازارو ئەشکەنجە نەبین، راستە باوەڕمان کرد کەتۆ سیخوڕی دەولی نیت، بەڵام کارت بۆ شەخسی جەلالو مسعود کردووە. ئێمە دەتوانین ئەنجن ئەنجنت بکەین، بەڵام دەمانەوێت خۆت دانی پێدا بنی یت لەبەر ئەوەی لەمەکتەبی کاروباری شمالو (مجلس قيادة الثورة)و مەکتەبی (سيد نائب) دەنگوباسە نهێنی یەکان بڵاوبۆتەوە. ئێمە گەیشتینە ئەو باوەڕە کەئەمە هەمووی ئیشی تۆیە دان پیانانت دەبێتە هۆی ئەوەی ئەم گومانە لەسەر ئەو شوێنە گرنگانە لابچێت. جەنابی سید نائب زۆری لەلا گرنگە ڕاستی یەکەی بزانێت، راستییەکەشی لای تۆیە فەرموو قسە بکە. گوتم: من لەیەکەم رۆژەوە هیچ پلەیەکی ئاشکرام نەبووە، وەکیلی ئەمن بووم, لەناو کورد بەسیخوڕ ناوبراوم، نازانم هۆی چیيە ئەو هەموو بایەخەتان داوە بەمن، کابرایەکی بەستەزمانی نەخاوەن شەهادەیەکی بەرز، بۆچی هەموو ئەوەی کەڕوویداوە لە(قيادە) تیشك بخرێتە سەر من, جار نىيە باسی ئازارو ئەشکەنجەم لەگەڵدا نەکەن، من لەبەردەستاندام، دەتوانن هەموو شتێکم لێبکەن.

رۆژێکیتر بانگیانکردم کەپەیوەندی تەواوت بەجەلال تاڵەبانی یەوە هەبوو, هەموو دەنگوباسێکی قیادەت بەجەلال داوە، ئەویش لەڕێگەی خۆیەوە داویەتی بەبارزانیو لەو دوای بیانەدا بەسوریا. گوتم من لەپەنجاکانەوە کاتێك لەشەریکەی نەوتی کەرکوك کاتب بووم، تەمەنم شانزدە ساڵان دەبوو لەوکاتەوە جەلال دەناسمو سید نائب باش دەزانێتو ئاگادارە، پێش گرتنم بە ١٠ یان ١٥ رۆژ لەناوچەی شاخی قەندیل بووم زۆر نزیك بووم لەبارەگای عمر مصطفی ئەگەر شتێکم لەخۆم شك ببردایە دەچوومە پاڵیان، جەلال پێویستی بەوە نىيە من دەنگوباسی بدەمێ. گوتیان لەکەیەوە مسعودو ئیدریس بارزانیت نەدیوە؟ گوتم: لەساڵی ١٩٦٤وە, ساڵی ١٩٦٥ ئامر بەتالیۆنی نۆ بووم لەهێزی قەرەداغ رامکرد، بەناخێری گیانم هاتومەتە پاڵ حکومەت, چەند جار ویستوویانە تیرۆرم بکەن، جارێکیان بۆمبێکیان لەناو ئوتومبێلەکەدا بۆدانام شانسی خۆم نەتەقیەوە، جارێکیشیان کەنوری فیصل شاهر بەڕێوەبەری ئاسایشی سلێمانی بوو, لەڕێگەی(ابو مازن)ەوە ئاگادارکرامەوە کەمەفرەزەیەك بەسەرپەرشتی حەسەن ناوێك هاتوون بۆ کوشتنت.

جارێکیتر بانگیانکردم گوایە من لەکودەتاکەی نازم گزار ئاگاداربوومو بۆ دەرەوەی وڵات رامکردووە. گوتیان: پەیوەندیت چیبوو بەنازم گزارەوە؟ گوتم لەپێش کودەتاکە بە ٢٤ سەعات من بەشێوەیەکی رەسمی چوومە دەرەوەی وڵات,ماڵو منداڵەکانم لەگەڵدابوون. گەڕامەوە سید نائبو وەزیری ناوخۆ بۆیان ڕوون بۆوە کەمن هیچ پەیوەندی یەکم بەو کودەتایەوە نی یە، لەکۆتای یدا سید نائب پی ی گوتم: باشتکرد کەڕاتکردووە.

دوای مانگێکی تر دەربارەی حەمەی مەلا شریف پرسیاریانکرد ئەم کابرایە پیاوکوژە, تۆ بۆچی ئەو بایەخەت پێداو کردت بەشۆڕشگێڕ، ئینجا راپۆرتێکی شێواوت ئاراستەی مەکتەبی کاروباری شمال کرد بۆ چارەسەرکردنی ئەو کێشەیە؟ باش بۆمان روونبۆوە حەمەی مەلاشەریف بنکەی بارەگایەك بوو دروستتکرد

پێش ئەوەی جەلال تاڵەبانی بێتەوە بۆ کوردستان. گوتم گرتنی من بوو بەهۆی ئەوەی خەڵك گومان لەحکومەت بکات. ئەو کابرایە کردمانە وەکیل بەمانگانەی ٢٠٠ دینار، زۆر خۆشحاڵبوو بەو شێوەیە حکومەت باوەڕی پی یەتی، بەڵام لەیەکەم رۆژەوە کەهەستیکرد رەفیق نەماوە ئیتر لەخۆی دەترسیٚ.

چەند جار بەدوورودرێژی باسی ئەو شەڕانەیان لەگەڵ دەکردم کەکاتێك من ئامر بەتالیۆنی نۆ بووم، وەڵامم دەدانەوە کاتێك کەهاتمەوە، خۆم تەسلیم بەحکومەت کرد، ئینجا فرقەی دوو منیان ناردە بەغدا, عبدالرحمن عارف کەسەرۆکی ئەرکانی سوپا بوو، پرسیاری لێکردم چەند کەستان لێکوژرا لەو شەڕانەدا، کەژمارەیەکم پێگوت ئەوەندە کەس بوو زۆری لا سەیربوو، ئەو ژمارەیەی کەمن پێم گوت لەگەڵ بڵاوکراوەی فرقەی دوو جیاوازی یەکەی یەك‌و پەنجا بوو, هەر بەو شێوەیەش عبدالسلام عارفم ئاگادارکردەوە ئەوە شەڕەو کوژراوی تێدا دەبێت‌و برینداریشی تێدا دەبێت، ژمارەی بەتالیۆنەکەم ٤١٧ کەس بوو، هێزێکی نیزامی نییە کەهەرچی یان پیٚ بڵێم بەقسەم بکەن, ئەوانە لەبیروباوەڕێکەوە دەجووڵێنەوە تەنها دەسەڵاتت بەسەر خۆتدا هەیە بۆ بڕیاردان. گوتیان: ویستووتە سید نائب تیرۆر بکەیت. گوتم تکام وایە ئەم وشەیە جارێکی تر مەیخەنە بەرچاوم‌و گوێم لیٚ نەبیٚ، چونکە سید نائب لای من رێزێکی تایبەتی هەیە، من لەهەموو ڕوویەکەوە قەرزاری ئەم زاتەم. لەژیانمدا کەسم تیرۆر نەکردووەو بیریشم لەوە نەکردۆتەوە بەتیرۆرکردنی خەڵك ببمە خاوەن کۆشك‌و ئوتومبێل‌و پارە.

چەند جارێك خەڵکیان دەهێنا منیان لەشوێنێك ڕادەگرت, لەتەنیشتم دوو کەسیٚتر رادەوستان, بەرامبەرەکەم دور لەمن بەپێنج مەتر سەری پێچابۆوە عەینەکی لەچاودابوو, ماوەی نیو سەعات ڕایاندەگرتم ئینجا منیان دەهێنایەوە شوێنی خۆم. ڕووبەڕوو پی یان گوتم ئیتر ئەمە دوا لێکۆڵینەوەیە، دان بەتاوانەکانتدا دەنی یت یان نا؟ کیٚ هەیە قینی لێت بیٚ؟ دوژمنت کیٚیە؟ گوتم بەو جۆرەی کەئێوە ئەم هەموو پرسیارو وەڵامەتان لێکردم گومانم نییە کەنیوەی گەلی عێراق بەعەرەب‌و کوردەوە دوژمنی منن.

رۆژانە نزیکەی بیست‌و پێنج تا سی نوێژم دەکرد, رۆژی دەهەزار جار (الله – سبحان الله – والحمدلله)م دەکرد, رۆژانە هەشت سەعات قورئانم دەخوێند. وام لێهات دوای نزیکەی ١٠ مانگ هەموو شتێکم دەدیی‌و راستەوخۆ دەهاتە بەرچاوم، بۆ نموونە کەسوکارم هاتبوونە لام گوتم: خۆ کمالی برام کاتیٚ کەئوتومبێلەکەی وەرگەڕاوە تووشی ئازار نەهاتووە, سەلامەتە. ئەوان سەریان سوڕما. جارێکی تر کەسوکار هاتنە لام پێم گوتن نەخۆشییەکەی ڕەوەزی کوڕم خۆ (انشاءالله) خراپ نییە، دڵم زۆر لایەتی. وایانزانی بوو کەئاگام لەدەنگوباسیانە. جارێك زکیە اسماعیل حەقی یان هێنایە مخابرات. وابزانم زیاد لە١٠ رۆژی پیٚچوو, بەجۆرێك وەڕس‌و بیٚتاقەت بووم، چونکە دەمگوت ئێستا ئیعترافم لەسەر دەکات. گەیشتمە حاڵەتێك نوێژی نیوەڕۆم نەکرد، وشەی ناشیرینم بەکار دەهێنا، کاتیٚ بردیانم بۆ دەست شۆردن گوێم لەدەنگی زکیە بوو

دەیگوت مالّی باوکم لێرەوە زۆر نزیکە، پێویست ناکات ئێوە بەئوتومبێل بمگەیەنن، ئینجا دەستمکرد بەپاڕانەوە لەخودای گەورەو تێر تێر گریام، داوامکرد لەیەزدانی مەزن کەلەم گوناحەم خۆش بێ.

رەمەزان بوو, چوارەمین رۆژ ئێوارەکەی پێش بەربانگ، تەماشای سینییەکەی خۆمم کرد، بریتی بوو لەسەمونێکی عەسکەریو قاپێ ماستی ترشاو و شەش دەنك خورما. لەدلّی خۆمدا گوتم: خوایە من باوكو باپیری خۆمم دیتووە بەدەولّەمەندی، خۆشم دەولّەمەند بووم، بەقوربانت بم رۆژو واناگیرێت، زەحمەتە، ئاوڕێکم لێبدەوە. هەر لەگەڵ خۆم ئەو قسانەم دەکرد. لەپڕ دەرگا کرایەوە کاربەدەستێکی مخابرات هاتە ژووری پرسی ئایا بەڕۆژوویت؟ خواردنەکانت چیيە؟ گوتم: نانی بەیانی تەنها ماستەکەی هەلّدەگرم، نانی نیوەڕۆ کەبۆم دێت وەکو خۆی دەگەڕێتەوە چونکە سارد دەبێتەوەو رۆنەکەی دەمەێت، ژەمی سێیەم کەنانی شەوە دوای بەربانگکردن بەسەعاتو نیوێك دێت ئەویش بۆ پارشێو ئەو سوودەی نابێت. گوتی: کەبانگیدا رۆژووەکەت بشکێنەو نوێژ بکە، بەلاّم نان مەخۆ. دوای نیو سەعات هاتەوە ژووری کیسێکی رەشی داناو رۆیشت، کەکردمەوە مریشکێکی مەحشی تێدابوو، دەستمکرد بەخواردنی لەسنگەکەو نیازم وابوو برنجەکەو رانەکانی هەلّگرم بۆ پارشێو، کاربەدەستەکە هاتەوە ژووری گوتی: بۆ تۆ چۆن باشە لەمانگی رەمەزان بەدوو جۆر خواردنت بۆ دێ, ژەمێکیان گۆشتو کەبابو ژەمەکەیتریان مریشك. گوتم: سوپاسی هەستی برایانەت دەکەم، لوتفتان زیاد بێ، خودای مەزن رەحم بەهەموو هەژارو لێقەوماوێك بکات، بۆ ئێوارەکان (مشوی مشکل) باشە بۆ پارشێویش مریشکەکە.

لەو کاتەی ئازارو ئەشکەنجەیان دەدام ئەو دینە ئیمان و باوەڕی وا بەهێز کردبووم کەوا دەهاتە بەرچاوم ئەمە شانۆیە.

دوای چاکردنەوەم هەولّیان دا(مسح دماغ)م بکەنو دەست لەئیشی خودا بدەن، خوا بەگەورەی ی خۆی شتێکی نیشاندام کەچارەسەری ئەم هەلّوێستەی بەعس بکەم. رۆژانە (دوای ١٠مانگ) هەستم وای لێهات کە لەسەیرانم، من بەند نیم. پرسیارم دەکرد ئایا من لەسێدارە دەدرێم؟ پی یان دەگوتم لەسێدارە نادری یتو ئەو شوێنەیان دەخستە بەرچاوم کەڕووی تێدەکەم، راستیەکەی کەحوکم درام چوومە ئەو ژوورەی کەهاتبووە بەرچاوم. کاتێك حوکمدرامو هاتمە بەندیخانەو ناو خەلّك، تووشی قسەو گفتوگۆ ڕووبەڕوو لەگەڵ خەلّك، ژن وپیاو، ئەوەی کەپێشووتر دەمدی هیچی نەما. کاتێك کە لەئاسایشی گشتی گواسترامەوە بۆ مخابرات ئەمە دووەم جارە لەگەڵ کەسوکارم یەکتر ببینین، ئەویش لەمانگی تەمموزی ١٩٧٧ بوو. چونکە پێشتر رووباری کچم تەلەفۆنی لەگەڵ صدام کردبوو لی ی پاڕابووەوە کەلوتف بفەرموێت بۆ بەردانم. صدام دەلّێت: سید رفیق خیانەتی لێکردووم، دەبێت لە(باب شرقی) هەلّیواسینو پارچەپارچەی بکەین، بەلاّم من مامتانم، چیتان دەوێتو پێویستتانە مانگانە بۆتان جێبەجێ بکەم، تۆ مندالّیت نازانیت سیاسەت چیيە. رووبار دەلّێت: سوپاستان دەکەین یارمەتی ماددیمان ناوێت. ئەگەر ئەمر بفەرمویت چاوێکمان بەباوکم

بکەوێت. صدام دەڵێت: بەیانی سەعات ١٠ لەئاسایشی گشتی چاوتان پێدەکەوێت...پـێم گـوتن ئەمـه دووەم جـاره بـەدیتنتان شـاد دەبم (دایکـم و کـەمال ودایکـی بازیـانو رووبـارو بازیـانو رەوەزو خـەرمانو شـلێرو حەسەنو نادر بوون).

ئازارو ئەشکه نجه

چاویان بەستمەوە، بردمیانه ژێرخانێك ١٠ × ٧م بوو، چۆن ماکینەی ئوتومبێل هەڵدەواسن بەهەمان شێوه دوانی لەم جۆرەی لێبوو، دەستیانکرد بەلێدانم بەکێبڵ. دوانزه رۆژ بەم شێوەیه ئازارو ئەشـکەنجەیاندام, بـەقاچ هەڵواسـین، بەدەسـت هەڵواسـین، بـەکارەبا، نینۆکـەکانیان هەڵکەنـدم، ناوەناوه لەپشتم بەقەدەر دەنکه نۆکێك گۆشتیان دەکردەوە. بیـست وچـوار سـەعات میـوانی کوردێـك بـووم لەژوورەوە بەیەکەوه لەژێر دیوارێکدا بووین بەرزای یەکەی ١م بوو، پانای ی ژوورەکـەش ١م بـوو، زمانیـان وا لێکردبوو بەقەدەر زمانی گوێرەکەیەکی لێهاتبوو، خۆی نەدەناسیەوە، بـەجۆرێك ترسـابوو چـۆن کەچـوومه ژوورێ بەچیچکانەوه دانیشتبوو هەروا مایەوه هەتا هاتمه دەرێ، وام لێهـات وەکـو منـداڵێکی شـەش مانگـان بجووڵێمەوە، کەگەیشتمه ئەوەی واگیان دەدەم بەپێی رای دکتـۆر کـه بـەئینگلیزی قـسەیان لەگەڵدا دەکـات دەڵێ ئەمه وا گیان دەدات. خۆشم ئاواتم بوو رزگـارم بێـت، خـۆ ئەگـەر شـتێك هەبوایـه خـۆم پـێ بکوشـتایه یەکسەر دەمکرد، لەپاڵ ئازارو ئەشکەنجەدا هەوڵیاندەدا کەنەخەوم، هەرچەنده ئازارو ئەشکەنجه وای لێکردم کەبەم جۆره چاوم بەخۆم دەکەوت لەو تەمەنەدا میز بەخۆمدا بکەم، بەناچـاری هـاوارم دەکـرد، جارجـاریش دەگریام، ئەوەنده وەڕس بووم تەمەننای مردنم دەکرد.

کەڵکی ئەوەم نەما که بەپێوه ڕاوەستم، لەسەرکورسیەیەك دایاننابووم، قاچـم دوو مـەتر لـەزەوی یـەوه دووربوو، دەستیان بۆ سەرو ملم نەبردبوو، لەئەژنۆم بەرەوخوار تا نـوکی قاچـم بـەجۆرێك ئاوسـابوون لەگـەڵ ڕانم لەیەکتری دەکەوتن. هەردوو دەستم لـەئیش کـەوتن, میـزو خـوێن تێکـەڵ ببـوو، دوای ئـەم هـەموو تـۆپ تۆپێنەی پی یان کردم, ئینجا دەستیانکرد بەپاڕانەوە، دەیانگوت: تکات لێدەکەین پێش ئەوەی بمریـت چـی دەزانیت پێمان بڵێ. دوانزده رۆژه ژیانت لەئێمه حەرامکردووه !

کاتێ ئازارو ئەشـکەنجەدەدرام مـردنم بـەئاوات دەخواسـت، زۆر مانـدووبووم, لـەپڕ وێنـەی ئـەو پیـاوەی تەمەنی ٦٠ ساڵ بـوو کەچـەند سـاڵێك لەوەوبـەر هاتـه بـەرماڵمانو داوای خـواردنی کـرد، پـارەم پێـدا گـوتی برسیمانەو ژنەکەم کۆچی دوای ی کردووەو هەشت منداڵم هەیە، هاته بەرچاوم. کاتێك خواردنەکـەی وەرگـرت دایکم بانگی کرد، لەبەیانیەیەوه هەموو رۆژێك وەره خواردن بۆ خۆتان بەره. برادەرێتیمان پەیداکرد، رۆژانـی هەینی لەگەڵ هەشت منداڵەکەی دەهاتنو مانگانه بڕی حەوت دینارم دەدایـه. بـەخۆیو منداڵـەکانی قـسەیان لەگەڵ دەکردم، دڵیان دەدامەوه دەیانگوت مەترسه, هیچت بەسەر نایەت, رزگارت دەبێـت خـۆمو منداڵـەکانم لەخودا دەپاڕینەوەو دوعای خێرت بۆ دەکەین کەانشاءالله سەلامەت دەبیت. منـیش ئیمـانم بـەهێز دەبـوو

زەردەخەنـەم دەهـاتیٚ، قەسـابەکانی بـەعس وایانـدەزانی خەریکـە شـێت بم، ئەوکاتـە هەسـتمکرد بـەوەی کەڕاسـتیەکەی دڵـم کراوەتـەوە, ئەوەنـدە هەسـت بـەئازار ناکـەم, ئـەوان لەبەرقاچـم دانیـشتوون (خێرکـردن بەهەژارو لێقەوماوان لای خوای مەزن هەرگیز گوم نابێت). لەدڵی خۆمدا دەمگوت: چـیم لەگـەڵ بکـەن تۆڵـەی خۆتان ناکەنەوە، ئێستا شانازی پێوە دەکەم کەدوژمن بەم دڕندانەیـە لەگـەڵ مـن دەجووڵێتـەوە. بەداخـەوە ئەوەی منـی پـێی دڵتـەنگ دەبێت ئەوەیـە کـەمنیان لەسـەر کورسـی یەکـە هێنایـە خـواریٚو بەچاوبەسـتراوی خستمیانە ناو بەتانی یەك، لەجێگایەکیان دانام، لەناو ژوورەکە پاڵ کەوتم. دوای ماوەیەك هەڵیانگرتمو بـەدوو دەست لەسەر قەنەفەیەك دایاننام، پەڕۆکەیان لەسەر چـاوم لابـرد، بینـیم بـارزان تکریتیی‌یـە(مـدیر المخـابرات العامە) گوتی: رفیق تۆ وا گیان دەدەیت، خۆتت دیوە چۆن خوێن لێت دێتـە خـواریٚ, ئـیعتراف بکـە، چـاکت دەکەینەوە، بەشەرەف دەتنێرمەوە لای حاجی (واتە دایکم)، بیری منداڵەکان ناکەیت؟

کاتـێك گەیشـــتمە ئەو باوەڕەی کـەنەمانی صەدام دەبێتە هۆی گۆڕانێکـی یەجـــگار سوودبەخش بۆ هەموو دانیشتوانی عێراق بەتایبـەتی کـورد، خـۆم بـەخۆمم دەگـوت دوو جـار بـۆم هەڵکـەوت صەدام تیرۆر بکەم، ئاخم هەڵدەکێشا کەبۆچی تیرۆرم نەکرد, بەقسەی ئەو برا مەزنەم نـەکرد کـەگوتی رفیـق دەتوانیت صدام بکوژیت، بۆچی بەقـسەم نـەکرد، راسـتە لەسـێدارەیان دەدام، بـەڵام لەئێـستام کـەخۆم بـەم جۆرە دەبینم گەلێك باشتر بوو. گوتم: گرنگ ئەوەیە تـۆ بمبینیـت کـاتی خـۆی منـت دیـوە هـیچ جارێـك بـەم شێوەیە هاتوومە لات کەخوێن لەگەڵ تێکەڵ میز تێکەڵ بوو بێت، پیٚخـواس، هـەردوو دەسـتەکانم لـەئیش کـەوتووە، قاچـم بەشـێوەیەك ئاوسـاوە لەگـەڵ ڕانم جیاناکرێتـەوە؟ بێـدەنگ بـووم. هەڵـسا چـووە دەرەوە, ڕوویکـردە (قەصابێك) ئەوەی سەرپەرشتی لێکۆڵینەوەو ئازارو ئەشکەنجە دەکاتو پـی یگـوت بەکـەیفی خۆتـان بکـەن. بارزان پی ی گوت: ئیشی خۆتان تەواو بکەن لەگەڵیـدا. دوو سـەعات زیـاتر مامـەوە لەسـەر قەنەفەکـە ئینجـا کـــەبارزان رۆیـــشتە دەریٚ، دوای ماوەیـــەك قەصـــابەکەش چـــووە دەرەوە. دوای ی (قەصـــابەکە) وەکـــو فریشتەیەك هاتە ژووریٚ (بین المغرب والعشاء یفعل الله مایشاء) دەسـتبەجیٚ لەسـەرخۆ، سـیٚ دۆلکـە ئاویـان بەدەمدا کردم، پێنج کوپ چایان بەدەمداکردم، ئینجا بردمیانـەوە ژووری تـەداوی تایبـەتی خۆیـان، لەهـەمان خانوو لـەنهۆمی دووهەمـدا. بەپەلـە چـەند دکتۆرێك هاتنـە سـەرم فەحـصی هـەموو گیانیـان کـردم، گوتیـان نەخۆشی دڵت نی‌یەو یەکسەر عەمەلیاتیان کردم بۆ ئەوەی تووشـی نەخۆشـی کـانگرین نـەبم، لەسـەر پـشتی قاچم لەسەرووی پەنجەکانەوە بەقەدەر شقارتەیەك لەگۆشتیان بڕی. تاکو چاکیان کردمەوە، رۆژی چوار جـار دکتۆرەکان دەهاتنەسەرم، ئەوەندە پێمەوە مانـدووبوون سـەرم سـوڕمابوو, دەبێـت مەبەسـتیان چـی بێـت؟ ئەوەی لایان گرنگ بوو ئەوەبوو کەهەردوو دەستم ئیش بکات، وەکـو منـداڵێکی پیـنج مانگـان دەبـوو یـەکێك لەگەڵمدا بێت بۆ تەوالێت پاکم بکاتەوە.

رۆژێك دكتۆرێك هاتە سەرم، کەئەمە یەکەم جاربوو ببینم, رێگەی نیشاندام، ئەویش وەرزش بوو بۆ چاکبوونەوە.

دادگای شۆڕش (محكمة الثورة)

یەکەم دانیشتن

سەعات شەشی سەرلەبەیانی رۆژێکی مانگی نیسانی ١٩٧٨ دەرگایان کـــردەوە، تاقمی ڕیش تاشینیان دامێ، ئینجا بردیانم بۆ حەمام، جلەکانم لەبەرکرد. سەعات ٨,٥ سواری ئوتومبێلیان کردم, کاتێك لەگۆڕەپانی دائرەکەوە چوومە ناوەوە سەرنجمدا وا شەفیقی براشم دانیشتووە. لەچەکدارەکانی مخابراتم پرسی چیمان لێدەکەن؟ بۆ کوێ دەچین؟ ئەمانە وەکو منداڵی ساوا جارێ زمانیان نەگرتووە کاکە شەفیق بۆیە هیچمان پێ ناڵێن. کاتێك گەیشتینە کەڕادە, لەبەردەرگای دادگای شۆڕش ڕاوەستابووین. لەداڵانێکی گەورە دایاننابن، کورسی‌یەکیان بۆ من هێنا لەسەری دانیشتم، چەند کەسێکی لێبوو سەرنجی منیاندا, ئەمە کێیە کورسی بۆ دێنن؟ رەنگە شاهد بێت یان ئەفسەرێکی مخابرات. ئێمەیان بردە ژووری سەرۆکی دادگا. سەرۆك‌و دوو یاوەرەکەی لەگەڵ (مدعی عام) و دوو کاتب لەمسەرو ئەوسەری ژوورەکە دانیشتبوون. من و شەفیقیان بەرامبەریان ڕاگرت. سەرۆك چەند پرسیارێکی کرد" ناوتان چییە؟ دوای ئەمە هاتینە دەرێ، دادگایی دواخرا, بۆ کەی؟ نازانم‌و پێت ناڵێن.

دووەم دانیشتن

لەمانگی مایس ١٩٧٨ ئامادەیانکردین (ڕیش تاشین‌و حەمام‌و خۆگۆڕین) سەعات ٨ ئێمەیان برد بۆ دادگا، سەعات ٩ چووینە ژووری سەرۆکی دادگا کە سەرۆك‌و دوو یاوەرو مدعی عام و دوو کاتب, یەك بانگکەرو هەشت (انضباط)ی لێبوو.

(مدعی عام) تاوانەکانی یەك لەسەر یەك خوێندەوە گوتی: چوار جار هێرشت بردۆتە سەر سوپای عێراقی، بوویتە هۆی کوشتن‌و بریندارکردنی چەند سەربازێك، دەرکەوتووە کەدەستێکی باڵات هەبووە لەکۆمەککردنی بارزانی، ئەو شتە نهێنی‌یانەی کەشاراوەو تایبەتە بەحکومەت داوتە بەبارزانی‌و لەرێگەی ئەوانەوە گەیشتۆتە دەست ئێران‌و ئیسرائیل. پەیوەندیت هەیە بەکۆمەڵە. بەنهێنی کارت بۆ کردوون، سەردانی ئەو تاوانبارانەت کردووە کەحوکم دراون بەسێدارەو چوویتە لایان بۆ بەندیخانە، بەشداربوویت لەکودەتای نازم گزار، پیاوکوژو تاوانبار حەمەی مەلاشەریفت کردۆتە نیشتمانپەروەر، بەهۆی تۆوە توانیویەتی بارەگایەك دابنێ بۆ حەسانەوەی پێشمەرگەو ماڵ‌و منداڵیان, هەروەها جەلال تاڵەبانی لەمە زۆر سوودی وەرگرتووە، لەرۆژی هەڵگیرساندنەوەی شەڕ کە بەسەرۆکایەتی جەلال دەستی پێکردووە لەهەموو جووڵانەوەیەك چ نزیك یان دوور

بەشدار بوویت، هەوڵتداوە یارمەتی ئەم بەکرێگیراوانە بدەیت، توانیوتە لەخەزێنەی دەوڵەت پارەیان بۆ وەرگریت. داوا لەسەرۆکی دادگا دەکەم کەگەورەترین سزا بەسەر ئەم تاوانبارە بدەن کەئەویش لەسێدارەدانە، براکەشی نامەکانی بردووە بۆ مسعود بارزانی, داوای حوکمی ٢٠ساڵی بۆ دەکەین. ئینجا کەمدعی عام لەخوێندنەوەی ڕشتەی تاوانەکانم تەواوبوو دانیشتەوە.

سەرۆکی دادگا گوتی: بانگی شاهد حبیب محمد کریم بکەن. بانگکەر داوای حبیب محمد کریمی کرد.

سەرۆك پرسی: ناوت؟ وەلأمی دایەوە: حبیب محمد کریم.

ئیشت: فەرمانبەر.

سەرۆکی دادگا گوتی: سوێند بخۆ کەڕاست دەڵێ یتو چی دەزانی بەرامبەر ڕەفیق مامە صادق (دەستی بۆ من درێژ کرد) حەبیب گوتی: بەهۆی ڕەفیق بەشی زۆری دەنگوباسەکانی حکومەتمان دەزانی، ئاگاداری دوو نامەم کەبۆ شۆڕشی نارد یەکسەر پەیوەندی بەدەزگای پاراستنەوە بوو کە بەسەرۆکایەتی مەسعود بارزانی بوو، نووسراوەکانی لەڕێگای شەفیقی برای دەنارد.

سەرۆکی دادگا: وشەی مامە بەعەرەبی چییە؟ حبیب گوتی: وشەی مامە کوردییە بەعەرەبی واتە (العم). سەرۆکی دادگا گوتی: ڕەفیق تۆ دەڵێی چی؟ گوتم: ئەم پیاوە دوژمنایەتی هەیە لەگەڵمدا. ئەمە لەگەڵ (...) رایدەبواردو بارزانی ئەمەی باش دەزانی, جارێکیان ڕووبەڕوو بارزانی ئاگاداری حبیب محمد کریمی کردبوو، حبیب بەو شەهادەتەی دەیەوێت ئێوە بڕیاری لەسێدارەدانم بدەن.

حبیب گوتی: سەرۆك تکایە لەزمانی ڕەفیق بمپارێزە.

گوتم: جەنابی سەرۆك نێوان منو پەتی سێدارە یەك مەترە, ئەوە سەرۆك لەگەڵ هەردوو یاوەرەکانیو مدعی عام، ئەمەش شاهید کەکێشەی من تەواوبووە، بەلأم حبیب دەزانێ ڕۆژێك زیندوو بوومەوە دەیخۆم، بڕوانە چەند لەسێبەرەکەم دەترسێ.

ئینجا حبیب چووە دەرێ. سەرۆك داوای لەپارێزەر کردو ئەویش هەموو ئەو تاوانەی (مدعی عام) دابوویە پاڵم, دانی پێدا نا.

بەڕاستی نەمدەزانی کەشانۆیەکی ئاشکرایەو دەسەلأتی دادگای شۆڕش ئەمەیە.

گەڕاینەوە مخابرات, هەریەکەمان چووینە ژووری خۆمان. بەیانی دەرگا کرایەوە, زۆر زوو بوو (فلأن) هاتە ژوورێ گوتی: لەسێدارەت دەدەن، گوتم: راکەم؟ گوتی: من دەڵێم راکە، گوتم: خۆم بکوژم؟ گوتی: تۆ مرۆڤێکی زاناو تێگەیشتووی زۆرم لا ناخۆشە لەسێدارە بدری یت، بیر بکەرەوەو خۆت رزگار بکە, ئەمە هەموو دەسەلأتێکی منە.

تێبینی

١–وەسیەتم بۆ بازیان و رەوەزی کورم کردووە ئەگەر ئەو پیاوە ماتە لاتان تەنها خێزانەکانتان نەبێت، چی پێویست بوو بۆی جێبەجێ بکەن.

٢–سێ رۆژ لەسەر یەك بیرم دەکردەوە، چی بکەم، قورئانم بەرزکردەوە هاوارم بۆ خودای مەزن دەبرد کەرێگەم نیشان بدە.

لەئەنجامدا بڕیارەمدا لەڕی ی ئەم دوو خاڵەی خوارەوە دەستبەکاربم:

١–جارێکیان تەلەفۆنم لەگەڵ صدام کرد گوتم دەمەوێت بێمە خزمەتت, گوتی:چیت دەوێت؟

گوتم: تێوەگلاوم. گوتی: کێ تۆی تێوەگلاندووە؟ گوتم: تۆ! گوتی: بۆ من خەڵك تێوەگلێنم؟ گوتم: بەهۆی تۆوە نیوەی گەلی عێراق تێوەگلاوە. گوتی: (یبین لاحگ, تعال بالعجل). بەغدای ی کەباینجان پێدەگات دەڵێن (لاحگ)، دیارە پێگەیشتووە بەپەلە وەرە.

٢– ساڵی ١٩٧٦، جارێکیان لەگەڵ صدام گفتوگۆم دەکرد، باسی بارودۆخی سیاسی ئەو ڕۆژەم بۆ دەکرد کە لەبەیروت تازە هاتبوومەوە. صدام قسەکەی بڕیم و گوتی: ئێستا کاتم نیە گوێت لێبگرم، چونکە لەگەڵ هاوڕێیەکی کۆن بەیەکەوە دەبین و گفتێکی دانیشتنی سیاسیم هەیە, ڕۆژێکی‌تر دەنێرم بەشوێنتدا. گوتم: ماوەیەك لەبەیروت بووم دەمەوێت ئەوەت بخەمە بەرچاو کەشتی گرنگ هەیە بەباشی نازانم دوابکەوێت، بائەم باسانە پێکەوە باس بکەین، گوتی: ئەمە دووهەم جارە پێت رادەگەیەنم دەڵێم دەنێرم بەشوێنتدا. گوتم: ئاخر گرنگو گرنگتریش هەیە. گوتی: هەڵسە برۆ دەرەوە. گوتم: نەتۆ نەسوپای عێراق نەبەعس هێز نیە من دوور بخاتەوە لێرە تاکو قسەکانم تەواو نەکەم. صدام پشتی

تێکردمو وردەوردە رووی تێکردمەوە, دوو پەرداخ شیری بەسەر یەکەوە خواردەوە.

قسەکانم دەربارەی کێشەی کورد بوو لەعێراق لەحکومەتی شێخ محمودی نەمرەوە تاوەکو هەرەسەکەی بارزانیو دووبارە هەڵگیرسانەوەی شۆڕش، ئەمە نزیکەی دوو سەعاتی خایاند، کەتەواوبووم ئەوەی دەمزانی بۆ بەرژەوەندی وڵات پێم گوت، ئینجا هەڵسام برۆم. گوتی: بۆ کوێ دەچیت وا کتوپڕ هەستایت؟ گوتم: دەچمە بنکەی پۆلیسی وەشاشو بنکەی پۆلیسی مەنصور دەڵێم من بەفەرمانی سید نائب دەستبەسەرم. گوتی: چما من دەڵێم دەستبەسەریت ؟! گوتم: بەڕێزتان دەڵێن برۆ دەرەوە. گوتی: دانیشە. ئینجا پرسی: بابەکر ئاغا چیتە؟ گوتم: بابەکر ئاغا بەخزمایەتی هیچم نیە. گوتی: بابەکر ئاغا محمود دەڵێم, ئێوە خزمایەتیتان هەیە من وا سەرنجی ڕاکێشاوم. گوتم: من بەرەگەز خەڵکی کۆیەم، بەڵام باپیرم ١٥٠ ساڵە هاتۆتە پشدەر, لەقەڵادزێ جێنشین بووینو بەپشدەری ناسراوم، ئێمە بنەماڵەیەکین نزیکەی ٩٠ خێزان دەبین, سوقاقی نین , جێگای خۆمان کردۆتەوە، باوکم دۆستێکی دێرینی محمودئاغاو بەگزادەی ئاغاواتی پشدەر بووە خۆشم دۆستێکی هەموو ئاغەواتی پشدەرمو لەگەڵ بابەکرئاغا نێوانمان لەبرا خۆشترەو شانازی

پێوه دەکەم، باوکم پیاوێکی کاسب بووه، بۆ خۆشم توانیومە جێی خۆم بکەمەوه، گەیشتمە پلەی ئامر بەتالیۆن لەناو پێشمەرگە، بەڕێزتان داواتان لێکردم کە بەتایبەتی ئیشتان لەگەڵدا بکەم. بابکر ئاغای محمود ئاغای پشدەر یەکێکە لەبنەماڵە ئاغاکانی میراودەلی، سیاسەتمەدارێکی کورد، دڵسۆزو نیشتمانپەروەر، پارێزەر، خوێندەوار، زیرەك، ئازا، سەخی، ناسراو لەناو گەلی عەرەبو کورد، دێی هێرۆ جێگای پشوودانی هەموو کوردێکی سیاسەتمەدار بووه, حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانو پارتی لەوێ دەحەسانەوه، هەندێك جار نووسینەکانیان بڵاودەکردەوه، بابەکرئاغا لەحکومەتی بەعس چەند جار پلەی وەرگرتووه، بەوەزیری، ئێستا ئەندامە لە(جامعة الدول العربية). سەدام گوتی: سید رفیق هەردووکمان زۆر لێکدەکەین, ئێمەش لەخێزانێکی سوقاقی نین، خۆمان توانیومانە بەدەستی خۆمان پێبگەین، من کوڕە پۆلیسم، تۆ ئازاو زیرەك، منیش ئازاو زیرەك. ئینجا هەڵسا ئەملاو ئەولای ماچ کردم.

تیشکم خستە سەر ئەم دوو خاڵەی سەرەوەو بیستو حەوت رۆژ لەسەریەك رۆژانە سێجار لەگەڵ خۆم دەرسەکانی خۆم دەگوتەوه کەئەو رۆژەی ڕووبەڕووی سەرۆکی دادگای شۆڕش چی بڵێم، زیاتر لەدوو سەعاتی خایاند.

سی یەم دانیشتن:

سەرلەبەیانی رۆژێکی مانگی تەممووزی ١٩٧٨ سەعات هەشتو نیو لەگەڵ شەفیقی برام بردیانین بۆ دادگا. لەژێرزەمینی دادگا دایاننابن, ڕوومکردە کاکە شەفیقم گوتم: من دان بەهەموو تاوانەکانی خۆمدا دەنێم. شفیق گوتی: بۆ شێت بووی, ئەمشەو خەونم پێوه دیتی لەخەونمدا چاکەتێکی عەسکەریت لەبەردابوو ئەستێرەکانی سەرشانت ئاڵتون بوو, خەڵکی کەلار بەپیرتەوه هاتبوون، برا ئەم هەموو ئازارو ئەشکەنجەیە دراین ئیتعترافمان نەکرد لەم دوایی‌یەدا ئیعتراف دەکەیت؟ گوتم: خەونەکەت جەنازەکەمە بەکەلاردا دەمبەنەوه, ئەستێرەکانیش ئەوه جاجمێکی سووره بەسەر تابوتەکەمدا دەدەن. گوتم کاکە شتێکم بەدەستەوەیە بیستو حەوت رۆژە خۆمم بۆ ئامادەکردووه، چیم کردووەو چی دەزانمو چی پێشنیارێکم پێشکەش کردووه بۆ بەرژەوەندی وڵاتو هەموو کەموکوڕی‌یەکیان دەخەمە بەرچاو، زۆر بەتوندی دەجووڵێمەوه تا قینی صدام خۆشبکەم ئینجا یا پەتەکەم لەمل لادەدەم یا لەسێدارە دەدرێم. باش بزانە ئەمەی ئیمڕۆ ڕوودەدات دوا تاقیکردنەوەمە لەژیانمدا, سەرکەوتووبم یا تیابچم. بەهەرحاڵ قسەکانی ئیمڕۆم لەناو دۆستو دوژمندا بڵاودەبێتەوه, رۆژێکیش دێت کتێبێك لەسەر ئەو دادگای یەی من بڵاودەبێتەوه.

چووینە ژووری سەرۆکی دادگا, سەرۆك تاوانەکانی منی یەکە یەکە باسکرد کەئەمە بەپی ی یاسا بڕیارماندا لەبەرئەوەی تاوانبارە، دەستبەجێ پەنجەم هەڵبڕی داوام لەسەرۆکی دادگا کرد کەڕێگەم بدا دوو دەقیقە قسە بکەم. سەرۆك گوتی: کورسی بۆ بێنن, دیارە توانای نەماوەو پەکی کەوتووەو ڕووخاوه, پەرداخێك ئاویشی بۆ بێنن بابێتەوه سەرخۆی. گوتم: سەرۆك, دەمەوێت ئیعتراف بکەم. سەرۆکی دادگا

لەجێگەی خۆی لەسەر کورسییەکە تەکانێکی دا, گوتی: بۆچی تۆ دەتەوێت ئێستا ئیعتراف بکەیت؟! گوتم: جەنابی سەرۆك من باش دەزانم کەحوکمی لەسێدارەدانم بەسەردا دەسەپێنی، بەڵام ئەندامانی (مجلس قيادة الثورة) بەتایبەتی (سەرۆك بكرو سيد نائب) رازی نابن بەوەی کەمن لەسێدارە بدرێم، بەڵام من ئەوە بڕیارمە بەریشم بدەن ئەوەی کردوومەو تاوانەکانم نووسراوە لای ئێوە جارێکیتر بەهەمان ڕێگادا بڕۆم، بنەماڵەی ئێمە تەنها من سیاسیم نامەوێت بەهۆی منەوە کەسوکارم هیچی تر تووشی ئازارو ئەشکەنجەو دەربەدەری ببن، ئەوەتا براکەم کاسبە لەرووی سیاسەتەوە بەهیچ جۆرێك پەیوەندی بەمنەوە نیە, ئەوە شانزە مانگە دوورە لەماڵ و منداڵی. جەنابی سەرۆك من دەمەوێت چیم کردووە دژی حکومەت هەمووی بخەمە بەرچاو, لەدانیشتنێکی زۆر نهێنی بێت بەڕێزتان خۆتان ئەو خەڵکانە دەهێڵنەوە لەژووری دادگا چونکە باسەکانی من پەیوەندی بەسەرکردەکانی شۆڕشەوە هەیە. پرسی: مەرجەکانت چی یە؟ گوتم: بەتەلەفۆن رازیبوونی (مجلس قيادة الثورة) وەردەگری کە لەدوای ٤٨سەعاتی دیکە لەسێدارە بدرێم, نامەوێت چاوپێکەوتن لەگەڵ کەسوکارمدا بکەم , ئەوە شەفیقی برامە شاهیدەو ئاگادارە لەهەموو ئەو قسانەی کەمن کردوومە.

گەڕاینەوە بۆ ئەو شوێنەی لێی بووین, دوای نیو سەعات هاتینەوە، سەرۆکی دادگا دەرگاکانی داخست، هیچ ئینزباتێکی لێنەمابوو، کورسییەکیان بۆ دانامو پەرداخێك ئاویان بۆ هێنام, کەپەرداخەکەم گرت لەدەستم کەوتە خوارێو شکا، گوتم: بەڕێز جەنابی سەرۆك تکایەکی ترم هەیە کەقسەکانم دەکەم رێگەم بدەیت هەتاکو کۆتای ی پێدێنم دوای ی ئامادەم وەڵامی هەموو پرسیارێکتان بدەمەوە:

پێشەکی سوپاسی ئەو خوا گەورەیە دەکەم کەکوردمو ئاینم ئیسلامە, دانیشتووی ئەم وڵاتەم کەعێراقە, کەچاوم کردۆتەوە دایكو باوکی خۆمم دیوە لەوانەی کەناتوانم قەرزەکانیان بدەمەوە ئەویش دایکمە ئەگینا ئەوانەی ئیشم لەگەڵدا کردوون قەرزاری کەسێکیان نیم. شانازی بەعێراقەوە دەکەم بەتایبەتی کوردستانی عێراق، کەوڵاتێکی بەپیتو بەرەکەتە درێژای ی ١٠٠٠ کم و پانای ی ١٥٠ کم هەر لەخانەقینەوە تاوەکو زاخۆ جوانترینو باشترینو خۆشترین شوێنە لەهەموو رووبەکەوە خەڵکێکی کاسبو سەخی شانازی یان پێوە دەکرێت هەرچەندە لەهەندێك شوێن بەشی زۆری ساڵەکە ساردە لەگەڵ ئەوەشدا بەخۆشیو شادی ژیاون.

جارێکیان لەبەیروت بووم کەتەلەفۆنەکەم هەڵگرت عمر هزاع بوو قسەی لەگەڵ کردم، پرسیم ابو فاروق چۆن زانیت من لەو ئوتێلەم؟ گوتی: چوومە باڵوێزخانە ناوی ئەو عێراقیانەیان دامێ کە لەبەیروتن، یەکەم جار تەلەفۆنم بۆ تۆ کرد. گوتم: لەشارێکی وەکو بەیروت کەدانیشتوانی عەرەبن بەشوێن کورددا دەگەڕی یت؟ لام سەیرە. گوتی: ابو بازیان من بەشوێن عەرەبدا ناگەڕێم من دەگەڕێم بەشوێن مرۆڤێکی عێراقی گفتوگۆی لەگەڵدا بکەم. لەخودای مەزن بەزیادبێت بیست وپێنج ساڵە ماڵم لەبەغدایە هەستم برینداد نەکراوە، لەلایەن برایەکی عەرەب کەبڵێ ئەمە کوردە، لەگەڵ هەموو ئەو ڕووداوانەی کە لەسەرەتاوە روویدا تاکو ئێستا

دووبــەرەکی لــەنێوان کــوردو عەرەبــدا روویــنــەداوە. جێـــی داخــە کاربەدەســتانی حکومــەت لەســەرەتای دامەزراندنیەوە کێشەی کوردیان جێبەجێ نەکردووە.

لەدوای شۆڕشـی ١٤ی تـەمموز گۆڕانێـك بەسـەر وڵاتـدا هـات لەهـەموو ڕوویەکـەوە, تاکـە گۆڕانکـاری بـوو لەڕۆژهـەڵاتی ناوەڕاسـت لـەدوای گۆڕانکاری‌یەکـەی کـە لەمیـسر کـرا بەسـەرۆکایەتی جمـال عبدولناصـر، کـە لەیەکەم بەیاننامە بلاوکرایـەوە کـوردو عـەرەب شـەریکن لـەم نیشتمانەدا, خۆشـیو شـادی وئـازادی کەوتـە وڵاتەکەمانـەوە کەعێراقـە، هـەموو دانیـشتوانی وڵاتەکـەمان بەتایبـەتی چـینی چەوسـاوەو جوتیـارو کرێکـارو کاسبو خوێندەوار, ئەوەی نیشتمانپەروەر بوون لەوپەڕی خۆشـحاڵیدا بـوون، بـەلاّم کۆنەپـەرستو شـۆڤێنی لەکوردو عەرەبو دەوڵەتە دراوسـێکان بۆچـوونیان جـۆرێکی تـر بـوو. لەسـاڵی ١٩٦٩ لەڤیـەننا لەگازینۆیـەك دانیشتبووین، منو وریا رەواندوزیو رشید عارف لەدوورەوە عێراقی‌یەکمان دی بەتەنها دانیشتووە، ناسیاوی رشید عارف بوو، کەئەویش خلیل کنة بوو لەپیاوە ناسراوەکانی عەهدی مەلەکی بوو، خزمایەتی هەبوو لەگەڵ نوری سعید. بەخۆشحاڵی‌یەوە بانگمانکرد, لەگەڵماندا دانیشتو رێزمـان لێگـرت، ئینجـا خۆمـان پـێ ناسـاندو باسـی بـارودۆخی ئێـستامان کـرد، خلیـل کنـە گـوتی: ئـەوەی دووبـەرەکی خـستە نـاو وڵاتو بـوو بـەهۆی ئاژاوەنانەوە لەناو عێراق، عبدالکریم قاسم بوو، نـەك لەبـەر ئـەوەی کەدەسـتی بەسـەر عێراقـدا گـرت، بـەلاّم مێژوو لەسـەری دەنووسـێ سـاڵ بەسـاڵ کەگـەورەترین تـاوانیکردووە بەرامبـەر بەهـەموو عـەرەب بەتایبـەتی عێراق. ئینجا روویکردە ئێمە کەهەرسێکمان کوردین گـوتی: ئایـا دەزانـن چـی کـردووە؟ گوتوویـەتی (العـرب والاکراد شرکاء في هذا الوطن). گوتم: ئێمەش تاوانبارین کەلەگەڵ تۆ دادەنیـشین، مـن یـەکێکم لـەو کوردانـەی بەئاشکرا چەکم هەڵگرتووە شانبەشانی بەعسو لەخزمەتیاندا وەستاوم، بەڵێن بـەخۆم دەدەم کەلـەم کاتـەوە پاسەوانیو دڵسۆزیو فیداکاری بۆ بەعس بەزیادەوە بکەم، چونکە عەرەبی شـۆڤێنی وەکـو تـۆ هەیـە. جـوان نی‌یە، ئەگینا لێرە خراپم پـێ دەکردیـت، بـەلاّم بەسـەر عێراقـدا دەشـکێتەوەو دەڵـێن دوو عێراقـی شـەڕیان کردووە.

بارزانی کەگەڕایەوە بۆ وڵات، لەیەکەم چاوپێکەوتنیدا لەگەڵ زەعیم قاسم, گوتی: من سەربازێکی تۆم. من یەکێك بـووم لەوانـەی ئـەم وشـەیەم لاپەسـەند نـەبوو, لەیەکـەم ئاهـەنگی قوتابیـانی کـورد کەبـەم بۆنەیـەوە ئامادەیان کردبوو لەهۆڵی مەلیك فیصل لە(باب المعظم) هەژاری شاعیرو جەلال تاڵەبانی هەڵوێـستیان هـەبوو، ئینجا بارزانی هاتەسەر شـانۆ گـوتی: (مـن سـەرۆك نـیم, مـن سـەربازێکی قـاسمم) نـاڵێم کامیـان لێپرسـراوی یەکەمن قاسم یا بارزانی. ئێمە بۆچوونمان دەربـارەی بـارزانی لەوکاتـەی لەڕوسـیابوو، بەسـەرۆکمان دادەنـا, ئەوکاتە ناوی عبدالکریم قاسممان نەبیستبوو هەرچەندە خوالێخۆشبوو (قاسم)م دووجار بـەهۆی بارزانی‌یـەوە دیوە، وشەی زەعیمم بەکارهێنا بەلاّم زەعیم لای ئێمە بارزانی‌یە. لەڕێگەی مامۆستا ابراهیم احمـدەوە جارێـك لەنزیکـەوە عبدالـسلام عـارفم دیبـوو، کەشۆڕشـی کـورد بەسـەرۆکایەتی بـارزانی هەڵگیرسـایەوە پـەیوەنـدیم

پێوەکردن چوومە ڕیزی پێشمەرگە ئەوەبوو دوایی خۆم تەسلیم بەحکومەت کردەوە کەعبدالسلام عارف سەرکۆماربوو. یەکەم جار کەچوومە خزمەتی وامدەزانی ڕێزم لێدەگرێت چونکە من ئامر بەتالیۆن بووم، ئەوکاتە پی یان دەگوتم شۆڕشگێر، پێشمەرگە، بەلاَم ئێستا کورد پێم دەڵێن خۆفرۆش و جاش, بەم شێوەیە قسەی لەگەڵ کردمو وەلاَمی دامەوە, گوتی: تۆ جێت پێ لەق بوو, ئەتروشی ویستوویەتی لەناوت بەرێت ناچار بوویت خۆت تەسلیم بکەیتەوە بۆئەوەی گیانی خۆت ڕزگار بکەیت، ئەی کاتێك ئامر بەتالیۆن بوویت ئەگەر ڕاستت دەکرد خۆتو پێشمەرگەکانت هاتبانایە خۆتت تەسلیم بکردایەتەوە، ئەو شەڕانەی بەلێپرسراویەتی تۆ کراوە زیاد لە ٤٠٠ سەرباز کوژراون تۆ تاوانباریت. پێم گوت: سەرۆك, بەتالیۆنەکەم ٤١٧ کەس بوو هەمووی خاوەن بیروباوەڕو هەستی نەتەوایەتی بوو، کێشەکەیان بەڕاست دەزانی, کەهاتمەوە بەتەنها بەسەلامەتی گەیشتم، ئەگەر یەکێك لەم ٤١٧ پێشمەرگەیە بیزانیبایە ئەوە بەزیندووی ی منت نەدەدی. هەموو پێشمەرگەیەك کە لەشاخدایە وا هەست دەکات کەکێشەکەی ڕاستو ڕەوایە، کاتێك بەچاوی خۆی کەموکوڕییەکان دەبینیّ یان دەبیستیّ ئاگادار دەبێت کەچی بەکورد دەکەن، وەکو گرتن، کوشتن، دوورخستنەوە، تالاَن، ماڵ وێرانکردن. بەڕێز جەنابی سەرۆك ئەو ڕاستی یانە دەخەمە بەرچاوت تاوەکو بەوردی لێی بکۆڵنەوە کەهۆی چییە پێشمەرگە بەچەکێکی ئاسای ی دەچێتە شاخ ڕووبەڕووی تانكو چەکی قورس و زرێپۆشەکانتان دەبێتەوە، لەپاڵ ئەوەشدا فرۆکەکان وایانکردووە بەڕۆژ کەس لەماڵەوە نەبێتو شەوان دێنەوە, هێزی سەربازیش هەموو شەقامە سەرەکییەکان و دەوروپشتی شارە گەورەکانیان تەنیوە، ئەگەر بەوردی تەماشای بکەی بەدوو جۆر حوکمیان بەسەردا دەدەیت یەکێکیان ئەوەیە دەڵی یت ئەوانە شێتن، دووەم هەموو ئەو شێتانەی کە لەشێتخانەدان شێت سەرپەرشتی یان ناکات ! پێم وایە لێکۆڵینەوەیەکی ڕاستەوخۆ بۆ ئەو کێشەیە بکەیت سوودێکی گەورەی دەبێت بۆ وڵات. بەگرژی وەلاَمی دامەوە گوتی: ئایا تۆ هاتوویت دانوستانمان لەگەڵ بکەیت؟

گوتم ئەگەر شەخصی عبدالرحمن عارف نەبوایە، ئەو کاتە سوپاسالار بوو، تووشی گرتن یان شەرئێشە دەبووم. لەسەردەمی سەرۆکایەتیی عبدالرحمن عارفدا, مام جەلال وحلمی علی شریف ساڵی ١٩٦٦ هاتنە بەغدا کەئەمانە باڵێکن لەبزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، باڵی م.س بوون, لەڕێگەی منەوە کەوتنە دانوستان, من ئاگاداربووم و دەڵێم عبدالرحمن عارف گەیشتبووە ئەو باوەڕەی کەکێشەی کورد جێبەجیّ بکاتو لایەك بەسەر لایەکدا بەهێز نەکات، هەولّی زۆریدا بۆ ئەو مەبەستە، بەلاَم دەوروپشتەکەی بەسەریدا زاڵبوون, نەیاندەهێشت ئەو کێشەیە لەڕێگەی عبدالرحمن عارفەوە تەواو بێت، هەروەها قائد فرقەکان و ئەفسەرەکان و کاربەدەستان کە لەکوردستان بوون بەشی زۆریان بۆ بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان کاریان دەکردو ئاواتەخواز نەبوون کەئەم کێشەیە چارەسەر بکرێت، لەلایەکی دیکەشەوە یەکەم چاوپێکەوتنم لەگەڵ مام جەلال لەماڵی علی مام ڕەزابوو لەگەڕەکی (تل محمد) لەبەغدا, پرسیاری لێکردم ئایا ئەمانە چۆن چۆنی

دان بەمافی کورددا دەنێن؟ لەناوەڕۆکی هەردوولا شەخصی عبدالرحمن عارفو بالّی م.س جماعەتی (جەلال تالّەبانی) و پ.د.ك –بارزانی گومانم نەبوو هەرچەندە دووربووم لی یانەوە, بەلاّم ئەوانیش بۆ جێبەجێکردنی مافەکانی کورد رازی دەبوون. چونکە لەنزیکەوە خەلّکێکم دەدی سەر بەبارزانی بوون. ئەوەبوو بەداخەوە ئەم هەلە بەخۆڕای ی لەدەستچوو.

جەنابی سەرۆکی دادگا، بەڕاستی خۆشم سەرم سوڕماوە لەوەی بەو شێوەیەی کەقسەت بۆ دەکەم هاتمە ناوەوە, وا هەست دەکەی کەمن لەعێراقدا دەورێکی سەرەکیم هەبووە، بارم ئەوەندە قورس بووە باش هەستم پێدەکرد لەهەندێك خەلّکم دەپرسی، وەکو مامۆستا تەها محیالدین دەیگوت ئەمە ئیشی تۆیە، دەرکەوت کەڕاستم کردووە ئەوەندە بەپلەوپایە چوومەتە پێشێ، وەکیل بووم لەئاسایش کەهیچ پلەیەكو دەسەلاّتێکیشم نەبووە، بەلاّم خۆشم نازانم چۆن گەیشتوومەتە ئەو پلەیە کەدەستوەردەمە کاروباری سەرکردایەتیو پێشنیاریان بدەمێ.

لە ١٨ تەمموزی ١٩٦٨ چوومە کۆشکی کۆماری ویستم چاوم بەسەرکۆمار احمد حسن بکر بکەوێت، پێم گوتن: ئێوە هاتوون(تستعملون لغە حديد والنار اوتستعملون العقل والحكمة والادراك لحل القضية الكردية)؟ گوتیان: ئەو شتانەی لەو کۆبوونەوەیەدا باسیدەکەین کێشەی کوردە. زۆر باوەڕم بەقسەکان بوو، چونکە شفیق دراجی وای پێ گوتم.

رۆژگار وای لێکردم تا دەهات لەسەرکردەکانی بەعس نزیکتر دەبوومەوە، بەلاّم بۆ زانیاریت من لەهیچ بارودۆخێك عەریزەیەکم ئاراستەی کاربەدەستانی بەعس نەکردووە کەبپارێمەوەو داوایان لێبکەم کە لەخۆیان نزیکم بکەنەوەو دامبمەزرێنن. بۆ نموونە: لەیەکەم ڕۆژەوە کەنازم گزارم دی دوای دامەزراندنی بەدوو سەعات لەبەڕێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی، وا رێکەوت کەبۆ ئیشی لێقەوماوێك سەردانی بکەم. لەبەرچاوی حامد العانی و عبدالخالق عزيز پێی گوتم: با بەیەکەوە ئیش بکەین، وەلاّمم دایەوە(يقال ويشاع لقد تم تعي ين ناظم كزار (قصاب) مديرا للامن العامة، اهالي بغداد يقولون الدم راح توصل للركبة , عندك ١٣ مدير كلهم جالسين وراء الميز حايرين شلون يرفعون التقرير).

بەم شێوەیە هەتا ئەو رۆژەی ڕوومکردە دەرەوەی ولاّت ئەویش روویکردە دونیای ئاخیرەت بەیەکەوە کارمانکرد. ماوەیەکی دوورودرێژ دۆستایەتیو برایەتیمان بەجۆرێك بەهێز بوو وای لێهات باوکی بێتە لامو بلّێت نازم نامبینێت، حامد العانی بلّێت رفيق پشدەری هەموو شتێك دەزانێ بەلاّم وەزیری ناوخۆ سعدون غيدان ئاگای لەئاسایشی گشتی نییە، بەڕێوەبەرەکەی هیچ بایەخێکی پێنادات، ئەو شوێنانەی کەتایبەتییە تەنها نازمو چەند کەسێك کەلەگەلّیاندا ئیش دەکەن بۆیان هەیە سەردان بکەن. من زۆر بەئاسانی رووم لەو شوێنانە دەکرد تەنها (قصر النهايه) نەبێت ئەویش چونکە ئارەزووی بینینی کاری ئەشکەنجەو ئازاردانی مرۆڤم نییە بۆیە رێم نەکەوتۆتە ئەو شوێنە. کاتێکیش چوومە دەرەوەی ولاّت بەپێی نامەیەکی

کاربەدەستێکی سەرکردایەتیی بەعس هاتمەوە هیچ پرسیارو وەڵامێکیان لێنەکردم، جەنابی (سید نائب) دوای گەڕانەوەم بەدووروودرێژی گفتوگۆی لەگەڵ کردم.

دەربارەی نازم گزاریش دانی پێدانا کەباشم کردووە رامکرد ئەگینا بەجۆرێك لەئەو نزیکبووم حەقی کوشتنم هەبوو، هەروەها لەگەڵ سعدون غیدان ئەو باسانەی لەگەڵ (سید نائب) باسم کردبوو ئەویش دەقی خۆی بۆم گێڕایەوەو پشتگیری کردم کەباشت کردووە راتکردووە. زۆرم لا سەیربوو کەئەو مامۆستا ئاینییانە بەشداربوون لەهەوڵی کوشتنی مەلامستەفا بارزانی، سوپاس بۆ یەزدانی مەزن کەنەکوژرا، چونکە ئەوە زیانێکی گەورەی بۆ هەردوو نەتەوەی عەرەب‌و کورد دەبوو.

لەچەند سەرکردەیەکی بەعسم پرسی ئەو قسەیەی بۆتان باس دەکەم گومانم نییە کەباشتان لەبیرە لەدوای ١١ی ئازار، کەبارزانی ویستی هەموو کورد لەچوارچێوەی (پ.د.ك)دا کۆبکاتەوە واتە دووبەرەکی نەهێڵێت , ئێوەی بەعس بەماددیی‌و مەعنەویی‌و بەکۆمەکی پارەو یارمەتیدانی هێز پشتگیریتان لەبارزانی کرد، چونکە هەمووتان یەك قسەتان کرد ئەویش ئەوەبوو(کذب اذا احنا نقول عندنا صديق, عندنا صديق واحد هو بارزاني روحوا كلكم التحقوا بالبارزاني , قوة بارزاني قوة البعث).

چەند جارێك لەم بارەیەوە لەنازم گزارم پرسی بۆچیی‌و بەفەرمانی کێ ئەو پلانەتان ئەنجامدا؟ کەچی گوتی: ئاخر ئەم جۆرە ئیشانە زیانی گەورە بەوڵاتەکەمان دەبەخشێت.

لەو رۆژەوە حکومەتی عێراق دامەزراوە، کێشەی سەرسنوور لەگەڵ ئێران‌و تورکیاو کوێت هەیەو بەردەوامەو هەریەکە بۆچوونی تایبەتی خۆی هەیە. شای ئێران دەڵێت (شط العرب)و کەنداوی عەرەبی موڵکی ئێرانە، کوێت بەو سنوورەی ئێستا رازی نییە, بەڵام بۆچوونی حکومەتی عێراق لەیەکەم رۆژەوە تا ئێستا کوێت بەشێکە لەعێراق، تورکیا دەڵێت موصل‌و کەرکوك بەشێکە لەتورکیا. ئاشکرایە کەگەلی عەرەبی سێ کێشەی گەورەی هەیە:

١- کێشەی نێوان فلسطین و ئیسرائیل (جوولەکەو عەرەب), ئەم کێشەیە ئەوەندە ئاڵۆزە چارەسەرکردنی زۆر زەحمەتە لەبەر زۆر هۆ، جا من لێرەوە بەجێی دەهێڵم.

٢- کێشەی ئەسکەندەرونە کەدانیشتوانی شارەکە بەشی زۆریان عەرەبن‌و خۆی بەشێکە لەوڵاتی عەرەبی هیچ مرۆڤێکی عەرەب لەئەسکەندەرونە بۆی نییە بڵێ من عەرەبم، لەکاتێکدا لەماڵەوە بەعەرەبی قسە دەکەن‌و لەدەرەوە لەگەڵ عەرەب بەعەرەبی قسە دەکات، بەڵام کەقسەی لەگەڵ دەکەیت دەڵێت پێناسەکەم تورکە، ئەوەیان فێرکردوون‌و بەسەریاندا سەپاندوون، لەتورکیا بەچاوێکی زۆر سووك تەماشای عەرەب دەکەن، پێی دەڵێن کۆپك (سەگ).

٣- ٩٠٪ ی دانیشتوانی ناوچەی ئەهواز عەرەبن‌و خۆشیان بەعەرەب دەزانن، فارسەکان وایان لێکردوون دەڵێن ئێمە فارسین.

ئێران: دانیشتوانی لەم نەتەوانە پێکهاتووە: ئازەر، کورد، فارس، عەرەب، بلوج.

تورکیا: دانیشتوانی لەم نەتەوانە پێکهاتووە: تورك، کورد، ئازەر، عەرەب، ئەرمەن.

ئەو کەمایەتی یانەی کە لەخاکی عەرەبدا دەژین عەرەب وا ناویان دەبا گوایە ئەمانە لەخاکی عەرەبدا دەژین وەکو جنوبی سودان، بەربەر، دروز، مارۆنی، کورد (لەسەر خاکی خۆیدا دەژی کەپێی دەڵێن کوردستان). لەبەر چەند هۆیەك، لەهەموویان نزیکتر لەگەلی عەرەب کوردە لەکاتێکدا کەزانراوە بەشی زۆری دانیشتوانی کوردستانی عێراقو سوریا ئیسلامن، دەوری (صلاح الدین ئەیوبی)یش مێژوو باسیدەکات، لێرەوە هەتا دەگاتە کۆتای ی سنووری عەرەب گۆڕستان نیە تەرمی کوردی لێنەبێت کەشانبەشانی عەرەب جەنگاوە، خۆی بەختکردووە، ئەم راستیە هەموو رۆشنبیرێکی عەرەب دەیزانێت، لەنێوان گەلی کوردو عەرەب هیچ ناکۆکیەك روونەداوە ئەمەش هەم مێژوو شایەدیەتی هەم هەموو نیشتمانپەروەرێکی کوردو عەرەب.

ئەگەر بێتو بیربکەینەوە کەچۆن عەرەبی ئەهوازو عەرەبی ئەسکەندەرونە رزگار دەبن، باشترین بۆچوون ئەوەیە، لەهەمان کات ئەگەر بتەوێت کورسی شای ئێران بهەژێنیت، ئایا دەتەوێت ئەو مقۆمقۆیەی کەتورکیا دەڵێت لەکاتی ئیمپراتۆریەتی عوسمانلی ئاینی ئیسلام زۆر بەدەسەلآت بوو، هەموو کات دەبێت عەرەبی نیشتمانپەروەر بیر لەوە بکاتەوەو باش بزانێت خەتەری گەورە ئیسرائیل و تورکیایەو ئەگەر بێت بیر لەوە بکەیتەوە کەسنووری عەرەب بەهێز بکەیتو کێشەکانی کەباسمانکرد جێبەجێ بکەیت، تەنها یەك رێگا هەیە ئەویش کێشەی کورد لەعێراقدا جێبەجێ بکەیت کەئەویش (الاستقلال الذاتي) واتە لەفیدرالی فراوانتر بدەیت بەپارتی دیموکراتی کوردستان بەسەرۆکایەتی بارزانی.

سەرۆکی دادگا قسەی بڕیمو گوتی: دەتەوێت حکومەتی کوردی دابمەزرێنیت؟ گوتم: جەنابی سەرۆك سەرەتا بەڵێنت پێدام کەرێگام بدەیت قسەکانم تەواو بکەم، ئینجا ئامادەم بۆ هەموو پرسیارو وەلآمێکتو ملکەچیشم بۆ هەموو بڕیارێکت.

ئینجا درێژەم پێدا: لەرێگـــــەی کوردی عێراقەوە کەبەتەواوەتی بەهێزتکـــردن دان پیانان بە(استقلال الذاتي) یە، یارمەتی هێزی بەشەری یت پێویست ناکات تەنها یارمەتی چەكو پارە لەرێگەی ئەوانەوە (بارزانی) دەتوانیت کوردستانی ئێران ڕزگار بکەیت، ئەو کاتە ئێران پارچەپارچە دەبێتو سنووری عێراق دەگاتە نزیك سنووری ئازەر (تەورێز) لەئێران، واتە کاتێك کوردستانی عێراقو کوردستانی ئێران بوو بەیەك هێز، ئەو کاتە کوردستانی تورکیاش رزگار بکەن، ئنجا سنوور دەگاتە سنووری تورکیا، واتە نزیك ئەنقەرە، سنووری عەرەب لەگەڵ سنووری کورد لێکدەداتەوە، ئەو کاتە سنووری عەرەب بەکوردەوە پاڵدەداتو لەئەنجامدا تورکو فارس نامێنێت. بوونی هێڵمز کەکاتی خۆی بەڕێوەبەری مخابراتی مەرکەزی ئەمریکی بوو ئێستا باڵوێزی ئەمریکایە لەتاران، بێگومان پیلانێکی گەورەی بەدەستەوەیە لەو ناوچەیەداو ئەگەر بتەوێت

ئەو پیلانەی داپڕشتووە هەڵوەشێنیتەوە کەئەویش دژی عێراق‌و کوردە، ئەو بۆچوونەی من وەکو خـۆی سـەد دەر سەد هەموو پیلانەکانی هێڵمزو ئەمەریکا تێکوپێك دەدات.

ئامانجی رێکەوتننامـەی جەزائیر دەسـتهەڵگرتن بوو لەبەشـێکی خاکــی عێراق کــەنیوەی کەنداوی عەرەبە لەگەڵ هەرەسهێنان بەشۆڕشـی کـورد. کاربەدەسـتانی حکومـەت بەئاشـکرا دەیـانگوت تـازە شۆڕشـی کـورد هەڵناداتەوەو تا سەد ساڵیتر کوردێك لەعێراق چەکی پێنابێت. منیش دەنگم خستە پاڵ ئەو کاربەدەسـتانەی بەعس بەمـەرجێك ئەگـەر هاتبانایـە ئـەو لافیتانـەی بـەرزیان کردۆتـەوە کەسـەرکردایەتی پـارتی دیمـوکراتی کوردستان بەسەرۆکایەتی بارزانی لەپێناویدا دەجەنگی، هەموو ئەو مافانە بەعس دانـی پێـدا بنێـت، کێـشەی کـورد جێبــەجێ بکـات ئـەو کاتــە بـەبێ گومـان بـەعس جێگــەی پـارتی دیمـوکراتی کوردسـتان و بـارزانی دەگرێتەوەو رەنگە٩٠٪ ی جەماوەری کورد دەچـووە پـاڵ بـەعس، ئـەو لافیتانـەی کەبـەعس هـەڵیگرتبوو بـۆ نموونە: (وحدە —حریە— اشتراکیە) کورد هەمووی قبووڵ دەکرد، هەرچەندە هیچ مرۆڤێکی نیـشتمانپەروەرو کوردێکی دڵسۆز ئەمە قبوڵ ناکـات چـونکە لەگـەڵ ئایدیۆلۆجیـەتی کـورد نـاگونجیّ، بـەڵام ئەمـەی پـشتگوێ دەخست چونکە کێشەی سەرەکی جێبەجێ کردووە بۆ کورد.

لەسەرەتای گەڕانەوەی خەڵك بـەپیر زۆر لـەکادرەکانی پـارتی، لەوانـەی کەبەشـداری شۆڕشـیان کردبـوو دەچووم‌و هەریەکە بەگوێرەی بۆچوونی خۆی راپۆرتێکی پێشکەش دەکرد. جارێـك چـەند رۆشـنبیرێك لـەڕێی منەوە چاویان بەبەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی کـەوت ڕای خۆیـان دەربـڕی کەچـۆن کێـشەی کـورد جێبـەجێ بکەن.

جــەنابی ســەرۆکی دادگــا: ئــەوەی راپۆرتەکــەی لەســەرمن نووســیوە گوایــا لەگــەڵ جــەلال تاڵــەبانی کۆبوومەتەوە، من خۆم دان بەوەدا دەنێم کەلەوە گەلێك زیاترە. کە لەبەیروت گەڕامـەوەو بەخزمـەت جـەنابی سید نائب گەیـشتم باسـی بـارودۆخی ئێـستای کـوردم بـۆ کـرد، کـەناوی جـەلالم هێنـا گـرژو نارەحـەت بـوو، تووڕەبوو گوتی: بڕۆ دەرەوە. بەڵام من زیاد لەدوو سەعات قسەم بۆ کرد، گوتم: هەتا کەی ئـاژاوەو کوشـتن‌و ماڵ وێرانکردن بەردەوام دەبێت، بیرێـك ناکەیتـەوە لـەوەی کەئـەو پـیلان و سیاسـەتەی ئێـوە هـیچ سـوودێك نابەخشێ‌و وڵات دوادەخات، لەناوخۆی وڵاتدا گەورەترین کێشەت کوردە، لەیەکەم رۆژەوە کەئێوەم ناسی لـە ١٨ ی تەممووزی ١٩٦٨دا پێم گوتن (لغە الحدید والنار) بەکاردەهێنن یان (العقل والحکمە والادراك)؟ جـەنابی سـەرۆکی دادگـا: بـۆ ئاگاداریـت سـید نائـب خـۆی رێگـای دابـووم کـە چ بەقـسە یـان بەنووسـین دەربـارەی بەرژەوەندیی عێراق بەتایبەتی کورد چی بەباش دەزانم ڕاستەوخۆ بیخەمە بەرچاوی. ئەگینا من نـە سـەرۆکی هۆزم نە رۆشنبیرێکی ناسراو، نە ملیۆنێرم، وەکـو پێـشتر گوتوومـە خـۆی داوای لێکـردووم کەئیـشی لەگەڵـدا بکەم، سوپاس بـۆ خـودای گـەورە کەئـەو ماهیەتـەی داومـەتێ. ئینجـا کاتێـك لەقـسەکانم لەگـەڵ سـید نائـب

تەواوبووم داوام لێکرد کەئێستاش کات ماوە بۆ ئەوەی کێشەی کورد بەئاسانی جێبەجێ بکرێت، داخوازی یەکەشم ئەوەبوو کەعومەر دەبابە لەڕێگەی بەڕێوەبەرایەتی ی ئاسایشی گشتیو مەکتەبی کاروباری شمال, چوو بۆ لەندەنو سوریا بۆ جێبەجێ کردنی کێشەی کورد، کەگەڕایەوە لەڕێی بەڕێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی نێردرا بۆ مەکتەبی کاروباری باکور سێجار لەڕێی بەدالەی ئاسایشی گشتی یەوە تەلەفۆن لەگەڵ بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی دەکات، وەلامی نادرێتەوە. کاتێك هاتە لام دەیویست بەپەلە وەلامەکەی وەرگرێتەوە، تەلەفۆنی تایبەتی بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتیم دایەو خۆم تەلەفۆنم لەگەڵدا کرد گوتم: ابو مازن ئەو ژمارە تایبەتیەی تۆم داوەتە عمر دەبابە ئێستاش لام دانیشتووە بەتەنها قسەت لەگەڵ بکات، یان تۆ خۆت چۆن بەباشی دەزانیت. گوتی: (اخي كل ما هناك رفعنا التقرير الى فوق غير ماكو شي بيدي). گوتم: خۆت ئەم چوار کەلیمەیە بەکاك عمر رابگەیەنە.

هەروەها گروپێکی سیاسی کورد کەپێی دەڵێن (کۆمەڵە) ناسیاویم لەگەڵ چەند کەسێکیان هەیە، ئێران ژمارەیەك لەوانەی تەسلیم بەعێراق کردەوە، چەند ڕاپۆرتێکم ئاراستەی سەرکردایەتی کرد کەئەمانە ڕۆشنبیرن، دڵسۆزی وڵاتەکەن، نیشتمانپەروەرو خاوەن بیروباوەڕن، لەگەڵ ئەو حزبانەی کەدروستکراون جیاوازیەکی زۆریان هەیە، ڕێگا بەمانە بدەن لەکوردستان لەپارێزگای سلێمانیو هەولێر ودهۆك ئیش بکەن، ڕۆژنامەو گۆڤاریان هەبێت، جەماوەرێکی زۆر لەدەورەوپشتمان کۆدەبێتەوە، وەلامی بەعس ئەوەبوو ڕزگارمان بوو لەپارتی، ئینجا نۆرەی کۆمەڵەیە. لە مخابراتیش، یەکێك لەتاوانەکانم ئەوەبوو کەمن ئەندامێکی کۆمەڵەم، ئاخر من (رفیق پشدەری) بەسیخوڕ ناسراوم، بەداخەوە جێگام ناکەنەوە ئەگینا سەرمایەیەکی گەورەیە. راستە چوومەتە لایان، کاتێك لەژووری لەسێدارەدان بوون بەزەردەخەنەوە کەلەپچەکانی دەستیان نیشاندامو گوتیان لەسێدارەدانمان سوودێکی گەورەی دەبێت بۆ کورد بەتایبەتی بۆ کۆمەڵە. من کەپێم گوتن ئێوە لەسێدارە دەدرێن، دەستیانکرد بەپێکەنین، بەلام منیان هێنایە گریان.

بەڕێز جەنابی سەرۆکی دادگا: من هەموو ئەو ماوەیەی کە لەخزمەت بەعسدابووم سوپاستان دەکەم بەتایبەتی سەرۆك و سید نائب و نازم گزار کەتوانیم لەڕێگەی ئەوانەوە یارمەتی زۆری خەڵکی هەژارو لێقەوماوو زوڵم لێکراو بدەم، هەروەها یارمەتی یاندام منیان لەکابرایەکی وەکیلی ئاسایش (امن) گەیاندە ئەو پلەوپایەیە. بەلام منیش لەلای خۆمەوە هەموو هەوڵدانو بۆچوونم تەرخانکردووە لەڕێگەی بەعسەوە بتوانم خزمەتی وڵاتەکەم بکەم کەعێراقە، بەتایبەتی کورد. لەیەکەم چاوپێکەوتنم لەگەڵ سید نائب پێمگوت من لەدایكو باوكێکی کوردم, خیانەت ناکەمو پیاوکوژیش نیم، بەلام هەموو هەوڵدانو گیانفیداکردنێکم ئەنجامەکەی ئەوەبوو کە٢٠ مانگە میوانی مخابراتم بەفەرمانی سید نائب. لەیەکەم لێکۆڵینەوەدا پێ یان گوتم: تۆ سیخوڕی دەوڵەتێکی ڕۆژئاوایت، ئەمە عەقڵی خۆت نیە کەڕاپۆرتەکانت پێشکەش بەسەرکردایەتی

کردووە. پاشان ئیسپات بوو وا نی یە، ئێوەش ویستتان جێی خوا بگرنەوە (استغفر الله) خوا لەهەموومان گەورەترە قەسرەکەی (هاروونە رەشید) کە لەسەرو ئورزدیەیە لەشارع رەشید ئێستا گەراجی سەیارەیە هەموومان دەزانین ئەمەش بەسەر دەچێت.

ئینجا لەمێژووی مخابرات یەکەم کەس بووم کەتوانای هەموو ئازارو ئەشکەنجەیەکم گرت. شەرم دەمگرێت وام لێهات وەکو منداڵێکی (٤)مانگ ەفتار بکەم، پێم نیشاندان کەهێز هەموو شتێك نیيە , نێوان بەشەرو ئاژەڵ عەقڵە، ئەوەی بەمنیان کرد پشیلە بەمشکی دەکات، سەگ بەپشیلەی دەکات، شێریش لەگەڵ هەموو ئاژەڵێکی تردا دەیکات ئاوا لەگەڵم جووڵانەوە. ئینجا ویستیان (مسح الدماغ)م بۆبکەن، ئەوە ئێستا بۆتان روون بۆوە کەوا دوو سەعات زیاترە بەبێ ئەوەی قەڵەمو کاغەزێکم پێ بێت، بابەت لەدوای بابەت بۆتان دەدوێم، بەجۆرێك نارەحەتیان کردم سێجار ویستم خۆم بکوژم. وا بزانم هەموو ئەو تاوانانەی کەمن کردوومە چ (مدعی العام) چ خۆم خستمانە بەرچاوی بەرێزتان، هەروەها هەڵوێستی خۆم باش وونکردەوە کە لەخزمەتی عێراقێکی سەربەخۆ، گەلی کوردو عەرەب بژی. چەندم لا سەیرە ٢٠ مانگ لەژوورێکی تەنها بژیم، دوای ئەو هەموو ئازارو ئەشکەنجەیە لەدادگای شۆرش اوەستم، لەکاتێکدا باش بۆتان روونبۆوە تاوانباری گەورە ئاشکرایە ئەگەر دیموکراتیەت هەبایە لەعێراق لەجیاتی من ئەویش (بکر و صدامە).

کاتێك گەیشتمە ئەو باوەرەی کە لەدۆسیەی صدام شتێك نیيە پێی بلێن کێشەی کورد، بەپێی توانای خۆم هەموو شتێکم بەکارهێنا. کاتی خۆی بەراپۆرت ئاگاداری مسعود بارزانیم کرد کەدەمەوێت پەیوەندی بەشۆرشەوە بکەم چونکە لەپەنای بەعسدا ناتوانم خزمەتی کورد بکەم. لەمانگی ئەیلولی ١٩٧٦ کە لەگەڵ عمر دەبابە چاومان بەیەك کەوت، گوتم: نامەوێت بگەرێمەوە , دەمەوێت بەیەکجاری پەیوەندیتان پێوە بکەم، چونکە لەپەنای بەعسدا بەهیچ جۆرێك خزمەتم پێناکرێت. کێشەی حمەی مەلا شریف بەم جۆرە بەئاشکرا بۆم ناچێتەسەر.

جەنابی سەرۆك حەز دەکەم بزانیت لە ١٩٧٦/٩/١١ چوومە (المجلس الوطني) سید نائب بەپیرمەوە هات پی ی گوتم: (بقی بالی يمك هوايه) بەم شێوەیە بەخێرهاتنیان کردم، بەڵام لەبەرئەوەی وەکو ئەو گوتی وەڵامەکەم سلبی بوو لای ئەویش کوفرە چۆن دەبێت مرۆڤ بۆی هەبێت وشەی نەخێر بەکاربهێنێت. لەرۆژی ١٩٧٦/٩/١٤ گیرام وەکو پرسیار لەمن دەکەیت پرسیارێکیش لەو زاتە مەزنە (صدام) بکە ئەم گۆرانکاریيە ١٨٠ پلەیە بایدایەوە چیبوو , من بۆم نیيە قسە بکەم چونکە گفتمداوە، من لای خۆمەوە ئەم وشەیە دەبەمە ناو گۆرەکەم (کوشتنی مام جەلال).

سەرۆکی دادگا گوتی: مووچەت لەوەزیرێك زۆرتر بوو هەرچەندە پلەوپایەی ئاشکرات نەبووە، بەڵام لەوەزیر زیاتر دەستت ۆیشتووە، ئایا دەزانی ئەمە تاوانەکەی چیيە؟ مرۆڤێکی زیرەکی وەکو تۆ خاوەن ماڵو منداڵ، جێگەی سەرسورمانە، بۆ ئەمەت کرد ؟

گوتم: هەرچەندە زۆر نزیك بوومەوە لەسەرکردەکانی بەعس، بەڵام بۆم دەرکەوت کەرۆژێك لەرۆژان کێشەی کورد چارەسەر ناکەن، ئەگەر کورد بەو مێشکە بیربکاتەوە بڵێ رۆژێ لەرۆژان صدام کێشەی کورد جێبەجێ دەکات ئەمە نەبووەو نابێت. کورد لەهەموو کونو قوژبنێکی کوردستانی عێراق خاوەن هیچ شتێك نیيە، من دەڵێم ئەمە هەڵوێستی منەو لەبەرئەوەی هەموویم ئاشکرا کرد ناپارێمەوە بڵێم بەرەڵلام بکەن چونکە ئەگەر جارێکی تریش زیندوو ببمەوە پەیمان بێت ئەمە رەفتارمە.

سەرۆك گوتی: کەوابێت هەموو ئەو تاوانانەی کەمدعی عام دایە پاڵت راستە کەپەیوەندی راستەوخۆت لەگەڵ جەلالو مسعود هەبووە. گوتم: من کادرێکی جەلالو مسعودم, ئەمە شەرەفە بۆ من(دەستم بۆ چاوەکانم برد)، ئەمە مسعودە، ئەوی تریان جەلالە.

سەرۆکی دادگا" ئیشارەتیدا کەکاتی پشوودانە. منو شەفیقی برام هاتینە هۆڵی دادگا ماوەی دوو سەعات دانیشتین هەردووکمان بێدەنگ بووین، چونکە نەماندەزانی خوا چی لەچارەی نووسیوین. کەس نەما لەوانەی لەدادگا ئیش دەکەن , گەورەو پچووك نەیەن تەماشامان نەکەن، رەنگە بەشی زۆریان وایان تەماشا دەکردم کەئەو پیاوە شێتە کێیە ئەو کەدانی بەتاوانەکانی خۆیدا نا؟ سەرو دوو پەرداخ ئاویان بۆ هێنایین, من داوای پەرداخێکی تریشم کرد. ئێمەیان بانگکردەوە، سەرۆکی دادگا تاوانەکانی یەك لەدوای یەك خوێندەوە ئینجا گوتی: (اشغال شاقة المؤبدة)، من ٢٠ساڵ حوکمدرامو شەفیقی برام پێنج ساڵ.

کەکۆتای ی بەخوێندنەوەی حوکمەکە هێنا، ئەوەندەی نەمابوو لەخۆشیدا بکەوم، ئەمەم ئەوەندە لاخۆش بوو چونکە لەلایەکەوە پەتەکەم لەملی خۆم کردەوە لەلایەکیترەوە چیم کردبوو خراپو چاك هەموویم خستە بەردەمیان. رووبەڕوویان سەرم (رەنگە ٢سم) هێنایە خوارێ، بەسەری زمان گوتم (شكرا لسيد الرئيس واعضاء المحكمة وللسيد المدعي العام وللحاضرين). ئیتر ئێمەیان هێنایەوە بۆ مخابرات، هەریەکەمان خراینەوە شوێنی خۆمان. ئێوارەکەی بانگیانکردم، کاربەدەستەکە گوتی: تۆ نهێنیيەکانی سەرکردەکانی بەعست لایە لەبەر ئەوە تۆ لەم ژوورە تەنهاییيە بیست ساڵەکە تەواو دەکەیت، بەڵام ئەگەر بەدەستو خەتی خۆت بنووسیتو پەیمان بدەیت کەئەم نهێنیانە نادرکێنی، ئەوا بەیانی بەرێت دەکەین بۆ بەندیخانەی (ابوغریب). چیان ویست بەدەستی خۆم بۆم نووسین.

تێبینی

شەو دەرگا کرایەوە، ئەو پیاوە باشە (...) هاتە ژوورێ ویستم دەستی ماچ بکەم، گوتم: تۆ منت رزگار کرد ئەگینا نەمدەتوانی بەو شێوەیەی کەبیستوومە بەرامبەر بەدادگای شۆرش ئەم هەموو قسانە بکەم , سوپاس بۆ یەزدانی مەزن کەمرۆڤێکی وەکو تۆی لێیەو لەناو ئەو دۆزەخە یارمەتی هەژارو لێقەوماو دەدەیت، من هەمووی بەهی تۆ دەزانم، قەد بیرم ناچێتەوە، حەز دەکەم ناوت بزانم، شوێنت، چیت دەوێت بۆت بکەم، ئایا چی وای لەتۆ کرد کەیارمەتیم بدەیت؟ گوتی: ناوم (...) ئەم نیشانە لەنێوانماندا بێت، من

پەیوەندیم بەهیچ گروپێکەوە نىیە، ئەوەی وای لێکردم کەیارمەتیت بدەم ئەمەبوو توانیت بەرامبەر ئەو هەموو ئازارو ئەشکەنجەیە ڕاوەستیت، جاری یەکەم چاوم بەدایکتو کوڕەکانت کەوت هەر لەخۆمەوە دڵم بۆیان کرایەوە. لەو ڕۆژەوە بەبێئاگاداری تۆ زۆر یارمەتیم داویت، خوای گەورەش ڕوحمی خستە دڵی صدام هەموو ئەو قسانەی کەڕووبەڕووی دادگا کردت، بەپەلە صدامیان لێ ئاگادارکردەوە، قسەی صدام ئەمەبوو: (رجل شجاع ما يعدم) ئەوەبوو حوکم درایت بە ٢٠ ساڵ. کاکە ڕەفیق ئەوە سیاسەتە، دوور نىیە مانگ نەڕوا بەرەڵڵاش بیت، ئێمە بەتێکڕای ی باسی ئەوە دەکەین کەچۆن ئەم هەموو شتەت لەمێشکدا هێشتبۆوە، ئێستا تێکڕا بەچاوێکی گرنگ تەماشات دەکەن، بەیانی دەتبەنە بەندیخانە بەماڵومندالت شاد دەبیتەوە. گوتم: فلان کەهاتم دووجار بەقەدەر ئێستا بووم. ڕاستمکرد لە ١٠٣ کیلۆوە هاتمەسەر ٥٢.

هۆکارەکانی باڵادەستبوونی صدام:

سەرکەوتنو زاڵبوونی بەسەر ئەو ڕووداوانەی کەلەخوارەوە بەکورتی ئیشارەتی پێدراوە, بوو بەهۆی ئەوەی کەبگاتە ئەو پلەیەی ئێستا بەدیکتاتۆری عێراق ناودەبرێت.

١- ٣٠ تەموزی ١٩٦٨و بوونی بەئەندامی (مجلس قيادة الثورة).

٢- بەیاننامەی ١١ی ئازاری ١٩٧٠.

٣-خۆماڵیکردنی نەوتو دابەشکردنی داهاتی بەشێوەیەك کە٣٣٪ی بۆ خۆیو٣٣٪ ی بۆ وەزارەتی بەرگریو ٣٤٪ی بۆهەموو دانیشتوانی عێراقو دەزگای ئاسایش (استخبارات، مخابرات، ئاسایشی گشتی).

٤- ڕێکەوتننامەی جەزائیرو هەرەسهێنان بەشۆڕشی کورد (١٩٧٥).

٥- پووچەڵکردنەوەی کودەتاکەی نازم گزار.

٦- بەزیندووی ی لەسەر حوکم لادانی احمد حسن بکر.

٧- دوورخستنەوەی ٢١ کادری بەعس کە لەڕێگای کەسوکاریان گوللەباران کران بەبێ ئەوەی کەسێك هەبێت ڕووبەڕووی ڕاوەستێت.

ئاشکرایە کەبەعس لەسەرەتای هاتنیان لە ١٧ی تەمموزی ١٩٦٨ ەوە کوردو عەرەبو شیعەو ئاسووری بەرهەڵستکاری هەبوو, صدام تیشکی خستەسەر ئەو خاڵانەی سەرەوە تاکو بەرهەڵستکاران بەهیچ جۆرێك نەتوانن بەرهەڵستی بکەن، لەدەرەوەو لەناوەوە زاڵ بێت. ئەوەش (ڕێکخراوی بەعس، مخابرات، ئاسایش، استخبارات، سوپای کۆشکی کۆماری، محكمه الثورة) بوون بەپێی نووسراوی ئاسایشو استخباراتو مخابرات بەگوێرەی نووسراوەکانیان حوکم دەردەچێتو بەپێی فەرمانی صدام، ڕۆژانە کاروباری وڵات بەڕێوەدەبەن کەهیچ یاسایەك نىیە لێپرسینەوەیان لەگەڵدا بکات. بۆ نموونە: کوشتن، گرتن، دوورخستنەوە، لەناوبردن، ماڵ وێرانکردن، ئازارو ئەشکەنجەدان، ریسواکردن.

تێبینی

گرنگ نیيه کەئازاو زاناو زیرەكو رۆشنبیرو پرۆفیسۆرو زمانزان یان شاعیر بیت، یان سەرۆکی هۆز، یان لەبنەماڵەیەکی بەرز بیت، گرنگ ئەوەیە یەکێك بیت لەوانەی سەرەوە، ئەوکاتە تۆ یەکێکی لەبەختەوەرەکانی عێراقو خاوەن هەموو شتێکیت.

صدام و هەڵەکانی: دژایەتیکردنی کورد، دژایەتی شیعە(بنەماڵەی محسن حکیم)، هێرش کردنەسەر ئێران، گرتنی کوێت.

کـــــورد: صدام بەهەموو توانایەکیەوە دژی ٦ ملیۆن کورد راوەستاو هەموو جۆرە چەکێکی قورسی بەکارهێناو کوشندەترین چەك (گازی خردلو ڤی ئێکس)، کەجیهان ئەوەیان خستە پشتگوێ، بۆچی یارمەتیو پارێزگاری کورد بکەن لەکاتێکدا کەکیانی سیاسی نیيە، لەهەمان کاتیش صدام زویر دەبێتو کاروباری بازرگانی لەگەڵیاندا دەوەستێنێت، لەکاتێکدا ئەو کارەساتەی لەساڵی ١٩٨٨ بەسەر شاری هەڵەبجەیدا هێنا کەچی دەوڵەتێکی وەکو ئەمریکا پاکانەی بۆ صدام کرد، هەرچەندە کوردی بێ پشت ناچارە هەمیشە ئەمە پشتگوێ بخاتو لەبیر خۆی بەرێتەوە. لەسێدارەدانو تیرۆرکردن، وێرانکردن، تەعریب، تەبعیس، ئەنفال، ١٨٢ هەزار کورد زیندەبەچاڵکران هەروەها ٨٢٠٠ بارزانی کە٣٤ کەسیان لەبنەماڵەی شێخەکانی بارزان بوون.

ئێران: هێرش بردنەسەر ئێرانو ٨ ساڵ شەڕ بەردەوام بوو، (١٩٨٠– ١٩٨٨) ئینجا شەڕ راوەستا, وا چەند ساڵە هەر لەوتوێژدان، هەتاکو صدامیش مابێت ئەم رێکەوتنە نابێت.

شیعە: دژایەتی ئاینی شیعە، بەتایبەتی بنەماڵەی (محسن حکیم)، لەیەکەم رۆژی هاتنیان بۆسەر حوکم تاکو ئێستا بەعس بەردەوامە لەدژایەتیکردنیان.

کوێت: گرتنی کوێتو تاڵانو وێرانکردنو کوشتنو دوورخستنەوەی خەڵکەکەی. ئەوەبوو ئەم هەموو هەوڵوکۆششەی جیهان کردی لەرێی گفتوگۆ لەگەڵ صدام تا بگەرێتەوەو لەکوێت دەرچێت، لەخۆبای بوونی بووە هۆی ئەوەی کەئەوروپاو ئەمەریکاو وڵاتە عەرەبیيەکان بەگژیدا بچنەوە. سەربارێشی بێشەرمانە ئیمزای تەسلیمبوونی کرد. سەرۆکی لیبی (قەزافی) لەلێدوانێکیدا گوتی: صدام ژەهرت بخواردایە باشتربوو لەوەی تەسلیم بوویت.

گەلی عەرەب بەتایبەتی نەتەوەی یەکانیان، دوای نەمانی خوالێخۆشبوو عەبدولناسر، تیشکیان خستەسەر صدام کەفلسطین و قودس رزگار دەکات، بەڵام بەشێکی زۆر کەم لە سیاسەتمەدارانی جیهان دەیانزانی کەئەمە لەصدام ناوەشێتەوە. چونکە سوپای عێراق بەتایبەت سوپای بەعس، پڕچەکە، بەڵام ٩٠٪ ی ئەفسەرو سەربازی بەعسی نیيەو خۆی بۆ شەخصی صدام بەکوشت نادات. زۆر لەجەنەراڵە سەربازی یەکان گەیشتوونەتە ئەو پلەیە کەکۆلێجی ئەرکانیان نەخوێندووە، بۆ نموونە بۆ خۆی لەژیانیدا

رۆژێك سەربازی نەکردووە کەچی پلەی (مشیرە) لەجیاتی ئەوەی ئەفسەرێکی ناسراو(عبدالله سید احمد) کە لەناو ٦٧ دەوڵەتدا بەیەکەم دەرچووە لەکۆلێجی ئەرکانی ئینگلیزی دەبوو ئەو سەرکردایەتی سوپای بکردایە، بەڵام لەبەرئەوەی کوردە دووریان خستەوە.

سەرکۆمار چۆن هەڵدەسەنگێنرێت:

سەرکۆمار مەسئولە بەرامبەر خودای مەزنو گەلەکەی، ئەوەندە مەزنە لەدوای خواوەندی گەورە ئەو رابەرە کە بەچاوی باوك سەیردەکرێت. دەبێت هەموو پێویستیەکانی گەلی عێراق ئەنجام بدات، ئاسایشو ئارامی، ژیانی رۆژانەی، ژیانی ئابووری، رێگادان بەخوێندن بەخۆڕای ی، خزمەتگوزاریی تەندروستی. فەرمانەکانی سەرشانی گەلیش پێویستە بەپێی یاسا کەبۆی دانراوە هەمووی جێبەجێ بکات، بەبێدواکەوتن، مرۆڤ بۆی هەیە چ بەنووسین یان بەقسە هەموو سلبیاتی حکومەت بخاتە بەرچاو چ لەرێگای رۆژنامەو گۆڤارەوە لەسنووری یاسادا رای خۆی دەربڕێت.

ئێستا ٨٠٪ی دانیشتوانی عێراق بارودۆخ وای لێکردن لەسیاسەت بدوێنو قسە بکەنو بۆچوونی خۆیان بەزەقی ئاشکرا بکەن، لەسەر رەوشتو کردەوەو بۆچوونی سەددام هەموو سەعاتێك چەند رۆژنامەو ئیستگەیەك لەهەموو جیهاندا گوتارێك بلأودەکەنەوە لەسەر کەسی سەدام باسی سلبیاتی دەکەن. رۆژانە هەموو دانیشتوانی عێراق دەبێت لەهەموو بۆچوونێکی باسی سلبیاتی صدام بکات، هەموو کەموکورتیەکی تایبەتی هەبێت ئەو بەتاوانبار دەزانێت، هۆی هەموو ئەو بارودۆخەی بەسەر عێراقدا هات بۆ خودی صدام دەگەڕێتەوە. خەڵك تاوانباری دەکەن دەڵێن سیخوڕی ئەمەریکایە. بەفەرمانی ئەمەریکا بوو شەڕی ئێرانی کرد. ئەمەریکا ئیشارەتی بۆکردیت بۆ گرتنی کوێت. دەوڵەتەکانی کەنداو بەهۆی گرتنی کوێت کەوتنە ژێر قەرزەوە، ئەوەندە دڕندانە جووڵایەوە لەگەڵیاندا، ناوێرن ئەگینا بەدەنگێکی بەرز لەرۆژنامەو ئیستگەو تەلەفزیۆنەوە بەزەقی بلاویان دەکردەوەو هاواریان دەکرد، رۆژانە دەیانگوت هەموو ئەوەی روودەدات تەنها فیتی صدامە، نەمانی مایەی ئاشتیو شادییە لەجیهاندا. سەروەتو سامانەکەی دووجار بەرامبەر سامانی شای ئێرانە کە لەدوای جێماوە، بەردەوامیش زیاددەکات. بەردەوام خەریکی کۆشك دروستکردنە کەسەدان ملیۆن دۆلاری تێدەچێت. سەربازو ئەفسەر بەجلوبەرگی سەربازی یەوە سواڵ دەکەن. بەشێکی زۆر لەدانیشتوانی عێراق روویکردۆتە دەرەوەی ولات، لەهەموو چینو توێژێك بەردەوام خەڵك لەرۆیشتندایە, ئەوانەی لەسنووری تورکیاوە دەرۆن باش دەزانن کوشتن یان گرتنو سنوورداش چاوەڕوانیانە. رۆژانە بەردەوامە لەوێنەگرتنو بەناچاری هەموو مرۆڤێك وێنەی ئەوی لەماڵەوە هەڵواسیوە. ژنی دووەمی نیرۆن تەنها یەك رەسمی هەیە ئەویش لەمۆزەخانەیەکی فەرەنسیدا دانراوە، لەهەموو ئیتالیا رەسمی نی یە.

یەکێك لە قسەکانی دەڵێ (کەهاتم عێراقێکی دواکەوتوو بوو لەهەموو بارێکەوە، کەڕۆیشتم دەبێت بەوێرانی بەجێی بهێڵم).

سەدام لەبەڕێوەبردنی سیاسەتدا تیشك دەخاتە سەر دوو خاڵ:

١-بەپێی ڕاپۆرتی ڕۆژانەو مانگانە کەدێتە بەردەمی لەوەزارەتی دەرەوەو ناوەوە بەتایبەتی لەباڵوێزی عێراق لەتاران‌و تورکیاو سوریاو نوێنەری عێراق لەنەتەوە یەکگرتووەکان‌و ئاسایشی گشتی‌و استخباراتی عەسکەری‌و ڕێکخراوی بەعس لەباکور.

٢- تایبەت بەشەخسی خۆی، دوا بڕیارو پەیوەندی بەخۆیەوەیەتی.

ئەنجومەنی وەزیران لەسەر داواکردنی صدام کۆدەبێتەوە, ئەو ڕاپۆرتە درۆیانەی کە ١٪ی ڕاستەو باقیەکەی هەمووی درۆیە، کەتەواوبوو لەخوێندنەوەی، صدام قسە دەکات.

عبدالسلام عارف:

لەساڵی ١٩٦٥ بەفڕۆکە سەردانی پارێزگای بەسرەی کرد، بۆ زوبێر چوو، هەلیکۆپتەرەکە کەوتە خوارەوە هەموویان سووتان، بەهۆی سەعاتەکەی دەستی تەرمەکەیان ناسی یەوە ئەم کارە تیرۆریستی یە بەدەسیسەی بەعس ئەنجامدرا.

ئەفسەرە کوردەکان کە لەکۆلێجی سەربازی بوون، دەگێڕنەوە ئێواران کاتی پشوودان هەموومان کۆڕمان دەبەست‌و لەگەڵ برا عەرەبەکان گفتوگۆمان دەکرد, قسەو گفتوگۆو هاتوچۆکردنمان یەکجار پتەوو خۆش بوو، تەنها عبدالسلام عارف نەبێت زۆر خۆی دوور دەخستەوە، هەڵوێستی یەکجار ناڕێکوپێك بوو. کاتێك لەڕووداوی ١٤ی تەمموز ١٩٥٨ ناوی هات بەم شێوەیە کەدیمان حوکمی گرتەدەست. ئەگەر ڕۆشنبیرانی کورد بەسەدەها کتێب بنووسن لەسەر ئەوەی بەرامبەر بەگەلی کورد کردویەتی، تەواو نابێت لەکوشتن‌و دێ سووتاندن‌و ماڵ وێرانکردن‌و لەسێدارەدان‌و گرتن‌و زوڵمکردن.

هەڵوێستی روون‌و ئاشکرا بوو، بەزەقی‌و بێشەرمانە دەیگوت لەعێراق هەرچی هۆزێکی کورد هەیە رەسەنی دەگەڕێتەوە بۆ عەرەب، وشەیان گۆڕاوە چونکە لەشاخ ژیاون، بەکوردی دەدوێن، دەیگوت لەعێراق کێشەیەك نیە کەپێی بڵێن کێشەی کورد.

جارێکیان برایەکی ئەرمەنی خاوەن (صالون حلاقە ئاڤۆ) لەبەغدا (منصور) گێڕا، دوای بەردانی هاتە لام سوپاسی کردم‌و بەیەکەوە چووینە لای بەڕێوەبەری ئاسایشی کەرخ , پرسیارم لێکرد ئایا ئەمە تاوانی چیە؟ ئاگاداری بکەن خۆی باش بکات تا جارێکی تر تووشی ئازارو ئەشکەنجە نەیەت‌و منیش تووشی زەحمەت نەکات. بەڕێوەبەری ئاسایشی کەرخ دووبەدوو پێی ڕاگەیاندم ئەم کابرا ئەرمەنیە گەورەترین تاوانی کردووە هەقی کوشتنە، (ابو بازیان) چۆن تۆ یارمەتی ئەم جۆرە کەسانە دەدەیت، ئایا دەزانیت (ام احمد)ی خێزانی عبدالسلام عارف چۆتە لای، تۆ چۆن بەمە ڕازی دەبیت ژنی سەرکۆماری کۆن کردەوەی

وەهای لەگەڵ بکرێت. گوتم: لەم ڕۆژانە لای صالح مهدی عماش بووم (وەزیری ناوخۆ) تەلەفۆنیان بۆ کرد کەڕێگابدات ام احمد سەفەر بکات بۆ قاهیرە، عماش گوتی: من ڕێگا نادەم ژنی سەرکۆماری کۆن بچێتە قاهیرە ئابڕوومان بەرێتو لەوێ بەکەیفی خۆی رابوێرێت، وادیارە ام احمد بۆتە ... کاتێك ئاگاداری ئاڤۆم کرد کەتۆ لەسەر ئەوە گیراویت دۆستایەتیت لەگەڵ ام احمد هەیە، پێکەنیو بڕیاریدا ئیتر واز بهێنێت لەئیشەکەیو نەچێتەوە دوکانەکەی، بڕوام پێ نەکردو دەمزانی کەڕاست ناکات. رەنگە ئەمە بەشێك بێت لەو دوعایەی کورد.

دوای ڕێککەوتننامەی جەزائیر:

بۆمدیەنی سەرکۆماری جەزائر بەشێوەیەك گیانی لەدەستدا دووجار ویستی خۆی بکوژێت، ئەوەندە کەنەفت بوو لەسەر جێگا. شای ئێران، محەمەد رەزا، لەهەموو جیهان

جێگای نەبۆوە, پاڵپشتەکەی کەئەمەریکا بوو ڕێگای نەدا پشـــوو بدات. دونیای لێهاتەوە یەكو بەنەخۆشی شێرپەنجە گیانی لەدەستدا. بزانین صدام چی بەسەر دێت؟

احمد حسن بكر"

رابردوویەکی تاریكو ڕەشی بەرامبەر بەگەلی کورد هەیە، زاڵم، پیاوکوژو درۆزن. کاتێك سەرۆکی وەزیرانو سەرکۆماربوو، بەشدارە لەهەموو بڕیاردانو پیلانێك بۆ لەناوبردنی گەلی کورد، دەستی باڵای هەبوو لەبڕیاری کوشتنی بارزانی، احمدو صدام ونازم گزار بەشدارن لەپیلاندانان، بەڵام نازم بۆ جێبەجێ کردنی لەگەڵ مەلا ئاینی یەکان کۆدەبێتەوە، شوکر بۆ خوای مەزن بارزانی سەلامەت بوو.

احمد وصدام (تعريب وتبعيسو انفال) یان (کورد بەعەرەب کردنو کورد کردن بەبەعسیو کوردیان بەکافر دانا بۆ لەناوبردنی)، هەرچی یان پێکرا کردیان. (احمد وصدام) ویستیان ٤ ملیۆن کورد لەعێراق بۆ دەرەوەی وڵات دوورخەنەوە، بەڵام دڵسۆزو پاڵپشتی هەمیشەی کورد جەنابی سەرکۆماری لیبیا معمر القذافي و سەرکۆماری سوریا ڕێگایان نەدا ئەمە جێبەجێ ببێت.

برادەرێکی دڵسۆزو شیرینم کەناتوانم ناوی بهێنم چونکە لەژیاندا ماوەو پیاوێکی ناسراوە، ساڵی ١٩٩٨ پرسیارم لێکرد ئایا دۆستایەتیو هاتوچۆکردنتان لەگەڵ احمد حسن بکر چۆن بوو؟ گوتی: لەو کاتەوەی لەسێی سەرەتای ی بووم یەکترمان ناسی هەموو ژیانمان بەیەکەوە بوو، ڕۆژ بەڕۆژ زیاتر دۆستایەتیمان بەهێزتر دەبوو. گوتم: ئەرێ راست بوو یـــان

شانۆگەری بوو کە احمد حسن بکر دەستی کشاندەوە لەپۆستی سەرکۆماری؟

گوتی: ئەمە سەدام بەسەری سەپاند، دووساڵ بوو لەمخابرات تەنها وێنەی صدام بەدیوارەوە بوو، سەدام حوکمی گرتبووەدەست, پرسیم: باشە چۆن مرد؟ گوتی: لەو خانووەی لێی بوو پاسەوانی عەسکەری هەبوو دوو کیژی جوانی فنلەندی خزمەتیان دەکرد، کەشتیان دەهێنا لەسەر دەژنۆ دەڕۆیشتنو پشتاوپشت

دەگەڕانەوە، مانگی ٤–٥ جار دەچوومە لای. پێش مردنی بە ٢٥ رۆژ چوومە لای، پاسەوانەکانی نەمابوون , دەرگا لەسەر پشت بوو دەرگای ژووریشی کرابۆوە, دوای سلاو پێم گوت (احمد) وا دەمری، بۆچی بەسەرهاتی خۆت نانووسیت منیش رۆژ نا رۆژێك دێم دەیبەم، گوتی ناتوانم، بۆ تۆش باش نیە. پێش مردنی بەچوار ڕۆژ چوومەوە لای, پاسەوانەکانی نەمابوون‌و کیژەکانیش نەمابوون، لەسەر سەری ڕاوەستام، کاتێك سەری هەڵبڕی گوتی (فلان) لەکەیەوە لێرەیت؟ گوتم: ١٦ دەقیقەیە بەسەر سەرتەوە وەستاوم، ئەوە قورئان دەخوێنی؟ لاواز بوویت، خەریکە دەمریت، چیتە قسەم بۆ بکە. گوتی: ماوەی یەك مانگە نانم پێناخورێت، بەهیچ جۆرێك ئیشتیهام نەماوە، وایان لێکردم کەبەم جۆرە بمرم.

دوای چەند ساڵێك هاوڕێکەم‌و خیرالله طلفاح یەکتر دەبینن. (...) گوتی: رۆژێك خیرالله طلفاح هاتەلام گوتی ئایا دەزانی خەڵك بەچ جۆرێك بەخراپی باسی برادەرەکەت احمد حسن بکر دەکەن؟ فلان وەڵامی دەداتەوە: دەڵێن نەعلەت لە احمد حسن بکر. خیر الله طلفاح دەڵێت: هەزار جار نەعلەت لەاحمد حسن بکر. فلان دەڵێت: تۆ بۆچی وا دەڵی یت خۆ ئێوە بەهۆی احمدەوە گەیشتنە ئەم پلەو پایەیە. خیر الله طلفاح دەڵێت: دوو بەدوو لەگەڵ ابو عدی قسەمان دەکرد، باسی بارودۆخی سیاسی ئەم رۆژەم کرد کەبنەماڵەی ئێمە بەچ جۆرێك دوژمنمان لەدەرەوەو ناوەوە هەیە بەتایبەتی شەخسی تۆ (صدام), من وا بەباشی دەزانم کەیەکێك لەخزمە نزیکەکانی خۆت جێنشیی تۆ بێت کەخودا نەخواستە تووشی شتێك هاتیت یەکسەر بێتە سەر حوکم تاکو ئەم حکومەتەمان هەر بەردەوام بێت. صدام دەڵێت: خاڵە بەڕاستی باشت بیرکردۆتەوە منیش لەم بارەوە ئەم پێشنیازەت دەخەمە بەردەم , چ کەسێك پەسەند دەکەی ؟ خیر الله طلفاح گوتی: کەس هەیە لەکوڕی خاڵت بەم جۆرە دڵسۆزو نزیکت بێت، لەهەموو ڕوویەکەوە جێباوەڕتەوەی هەموو خێزانەکەیە. دوای سێ ڕۆژ عدنانی کوشت (١٩٨٩). فلان دەڵێت: تۆ ئەمە دەزانیت کەصدام لەپیلانێك بەفڕۆکە عدنانی کوشت, لەساڵی ١٩٩٧ حسەین کاملی زاوایشی کوشت, عدی زامدار کرا، نیوە مرۆڤە، هەتاکو ماوە هەر بەشکستی رۆژگار دەباتەسەر.

ئاشکرایە لەیەکەم ڕۆژی دانانی حکومەتی عێراق هەرچی هاتۆتە سەر حوکم هەمووی بەکودەتای سەربازی هاتوون یان وەکو مەلیك فیصل، ئینگلیز دایمەزراندن. هەموو سەرۆکی حکومەتەکان بەهەموو توانایەکیانەوە نەخشەی سیاسی‌و عەسکەری یان ئەوەبوو کەنەهێڵن ڕۆژێك لەڕۆژان کورد بەخۆشی‌و شادی‌و سەربەستی وەکو گەلی عەرەب بژی، هەر بەچاوی مرۆڤی پلە دوو یان سێ تەماشا کراوەو مامەڵەیان لەگەڵ کردووە. لەگەڵ ئەوەشدا هەموو پیلان‌و نەخشەی سیاسی‌و عەسکەری یان لەزەمانی پاشای ی تاوەکو ئەم مێژووە لەناوبردنی کورد بووە.

لەساڵی ١٩٥٩ بابەکرئاغای گەورە کەسەرۆکی هۆزی پشدەرە ئەمەی گێڕایەوە منیش ئامادەی ئەو دانیشتنە بووم: لەکودەتاکەی رشید عالی گەیلانی ساڵی ١٩٤١، دوای ٤٠ ڕۆژ بەسەر حکومەتەکەی تێپەڕیبوو ئەوەبوو تێکچوو و هەرەسی هێنا رایکرد بۆ ئەڵمانیا.

باڵوێزی تازەی ئینگلزی هاتە عێراق، لەو کاتەی باڵیۆزی کۆنی ئینگلیزی لەفڕۆکەخانەی بەغدابوو، پیاوە گەورەکانی عێراق ئامادەبوون، باڵیۆزی کۆن داوا لەباڵیۆزی تازە دەکات کەیەکەیەکە لەگەڵ ئەو خەڵکانەی هاتوون خواحافیزی یان لێ بخوازێت، لەهەمان کاتیش یەکەیەکە بەباڵیۆزی تازە بناسێنێت، کاتێك کەدەگەنە سەر جمال بابان کەناسراوە بەباوکی شوان باڵیۆزی کۆن رووەکاتە جمال بابانو قسە لەگەڵ باڵیۆزی تازەدەکات دەڵێت کاتێك کەمن چلوئەوەندە ڕۆژ دەست بەسەربووم ئەوەی کەزوو زوو سەری دەدامو بەردەوام خواردنی خۆشی کوردی بۆ دەهێنام ئەم زاتە مەزنە بووە لەبنەماڵەیەکی کوردی ناسراوە کەحکومەتی کوردیان هەبووە بەناوی حکومەتی بابان لەسلێمانی، بۆ ئاگاداریت ئەم زاتە مەزنە دۆستێکی تاجی بەریتانیە، راسپاردە هەیە کەپشتگیری بکەین. باڵیۆزی تازە دەڵێت خۆشحاڵم بەناسینت، حەز دەکەم ئەگەر کارێکت هەیە بۆت ئەنجام بدەم. جمال بابان دەست هەڵدەگوشێو رووەکاتە هەردووکیان بەباڵیۆزی کۆنو تازە دەڵێت (فیصل)تان هێنا کردتان بەمەلیك بەسەر ئێمەدا دوایی ئەم هەموو خزمەتەی عەرەبتان کرد لەعێراق حکومەتێکتان بۆ دامەزراندنو ئێمەتان بەزۆر بەعەرەبی عێراق بەستەوە لەکاتێکدا ئێمە کوردین، ئینجا کودەتایان بەسەرتاندا کرد لەکاتێکدا ئێوە لەجەنگدان دژ بە هیتلر، باشە بۆ بیرێك لەکێشەی کورد ناکەنەوە؟ داوام لەتاجی بەریتانی ئەوەیە کەشتێکیش بۆ ئێمە بکەن، کێشەی کورد جێبەجێبکەن.

باڵیۆزەکان یەك وەڵامیان دەبێت، ئەویش ئەوەیە کەجانتای دبلوماسی ئێمە، کێشەی سیاسیی کوردی تێدا نیە، بەڵام حکومەتی تاجی بەریتانی داوای لەحکومەتی عێراق کردووە، کەڕێگەی خوێندنو کاسبیو پلەی عەسکەریو پلەوپایەی فەرمانبەر بەم جۆرە بێت: کورد بۆی هەیە لەپلەی عەسکەری بگاتە سەرۆکی ئەرکانی سوپا هەروەها لەخوێندندا بۆی هەیە بگاتە هەر پلەیەك کەبیەوێ , لەفەرمانبەریدا بگاتە سەرۆکی وەزیرانو لەکاسبیدا دەوڵەمەندترین کەس بێت.

تێبینی

١- لە ٨٥٪ راستیانکرد، تەنها کاری سیاسیت نەکردایە بەرامبەر بەحوکمی مەلیکی بۆ نموونە لە ١٤پارێزگار (١١) یان کورد بوون.

٢- سەرۆکی دادگای کەرکوكو پارێزگارو بەڕێوەبەری پۆلیسو بەڕێوەبەری شارەوانیو پۆلیسو پاسەوانەکانی کەرکوك هەموویان کوردبوون. فرقەی (٢)ی سەربازی لە ٩٠٪ی سەربازەکان کورد بوون و ٤٠٪ ی ئەفسەرەکان کورد بوون، و لەژمارەی ٤٨٠٠ کرێکار لەکۆمپانیای نەوت ٣٩٠٠ یان کورد بوون، دانیشتوانی

شارەکە (٤)ماڵی عەرەبی لێنەبوو گامێشیان بەخێو دەکرد, هەندێك لەکاربەدەستەکان عـەرەب بـوون، شـاری کەرکوك ٨٥٪ ی کوردو١٥٪ ی تورکمانبوون.

٣- ئەگەر ئێستا سەرژمێری شاری کەرکوك بەتێکڕای ی بکەین دەردەکەوێت کـەدوای کودەتاکـەی ١٩٥٨ چی یان بەسەر کوردا هێنا. گۆڕستانی کـەرکوك گـەورەترین شـاهدە بـۆ مێـژوو کـەناتوانن دەسـتی لێبـدەن‌و بیگوێزنەوە ئەویش ١٠٠٪ ی کوردە.

سەدام بەم خەیاڵەوە رۆژگاری دەبردەسەر، تێکڕا کورد لـەژێر فـەرمانی بـەعس دەجووڵێتـەوە , هەمیشە شـانازی بـەهێزو ژمارەیـەك رێکخـراوی بـەعس دەکـرد، دوو ملیـۆن کـورد بەعـسی‌یەو چـەکداری فرسـانمان ژمارەیان زیاد لە ٢٠٠ هەزار چەکدارە، کەکورد پی یان دەڵێن جاش , دانیشتوانی حوکمی زاتی ٩٩٪ی لەگەڵ ئێمەدان، پاڵپشتی هەرە گەورەی بەعس ئیمـرۆ کـوردە، رۆژنامـەو گۆڤـارو تەلـەفزیۆن وای دەخستە بەرچاو کەکورد هەموو لەدەوروپشتی سەرۆکەکەیان (صدام) کۆبوونەتەوە، تەنها دووژمنانی کوردو بـەعس نیێـت کـە لەژێر فەرمانی دەرەوە دەجووڵێنەوە، ئەوانیش ژمارەیان ئەوەندە کەمە بەپەنجەی دەست دەژمێرێن، ئا بەم جۆرە بیری دەکردەوە.

بەرەی کوردستانی‌و راپەڕینی ١٩٩١

بەرەی کوردسـتانی کەوتـە جمووجـۆڵ‌و پـەیوەنـدی ی بەزۆربـەی دانیـشتوانی کوردسـتان کـرد. بەڕاسـتی دەورێکی گەورەی بوو بەتایبەتی دوو هێزە گەورەکەی کورد- یەکێتی نیـشتمانی کوردسـتان بەسـەرۆکایەتی مام جەلال و پـارتی دیمـوکراتی کوردسـتان بەسـەرۆکایەتی بـارزانی, ئـەوەبوو ٩٧٪ ی کـورد بەشـداری ئـەم راپەڕینەی کـرد، هـەموو کـورد یـەکیگرتو بـوو بەیـەك هێـز بەچـەکی سـووك‌و دارو گیـانی خـۆی پـەلاماری داگیرکەری کوردستانی باشووریدا.

لەماوەی یەك هەفتەدا، سەد هەزار سەرباز بەهەموو چەکێکی قورس‌و سووکەوە تەسلیم بوون، کوردستان ٩٥٪ ی پاککرایەوەو رزگاربوو. گەلی کورد بۆی ئاشکرا بـوو بەیـەکگرتن دەکرێت بەسـەر دوژمنـانی زاڵبێـت‌و کوردستان‌و دەبێتە قەلأیەك بۆ هەموو مرۆڤێکی نیشتمانپەروەری کوردو کەمایەتی‌یـەکان , دەبێتـە بنکەیـەك بلێسەی ئازادی لێرەوە بۆ گەلانی دراوسـێمان پەرەبـسێنێت. کـورد هەمیـشە گـەلێکی ئـازاو بەجـەرگ بـووە، دوژمنان لەڕێی هێزەوە نەیانتوانیوە لەناوی بەرن، زیاتر رێگەی سیاسی‌و پیلان داڕشتن لەڕێگـەی دەوڵـەتانی ترەوە هێزی پێشمەرگەو جەماوەری کوردیان کپ کردۆتەوە.

یەکـەم راپـەڕین (١٩٩١/٣/٥) لـەدەروازەی ڕانیـەی خۆشەویـست دەسـتی پێکـرد، دوای نزیکـەی مانگێـك بەسـەر راپەڕینەکـەدا، صـدام بەهـەموو توانایەکیـەوە هێرشـێکی دڕندانـەی کردەسـەر کوردسـتان لەهـەموو لایەکەوەو (مجاهدین خلقی ئێران) شان بەشانی سـوپاکەی صـدام (گـاردی کۆمـاری) دژی کـورد دەجـەنگان، خەڵکێکی زۆری بێتاوانیان کوشت.

کۆڕەو:

گەورەترین رووداو بوو لەمێژووی کورددا، لەسەرانسەری جیهان باسکرا، نزیکەی سێ ملیۆن‌و نیو کورد سەروەت‌و سامان‌و ماڵیان بەجێ هێشت روویانکردە تورکیاو ئێران. حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، بەیانێکی ئاراستەی گەلی کورد کرد لەکوردستانی رۆژهەڵات بەبۆنەی کۆڕەوی کوردستانی باشوورەوە تی یدا رایگەیاند هەریەکێك لەڕاست خۆیەوە بەهەموو توانایەوە دەستی یارمەتی یان بۆ درێژبکەن، بەپیر براکانتان بچن‌و خزمەتیان بکەن بەماڵ‌و بەگیان، ئەوەبوو هەڵوێستیان ئەوەی پیشاندا، لەهەمانکاتدا کوردستانی باکوور باوەشیان کردەوە، جێی شانازی یە هەموو کوردێکی باشوور کەگەڕاوەتەوە چ لەکوردستانی باکوور چ لەکوردستانی رۆژهەڵات، راستی ئەم بەپیرچوونەو ئەو خزمەتکردنە تاوەکو ئەم ساتەش باس دەکرێت کەوەها هاتن بەپیرمانەوە باوك پارووی لەدەمی منداڵەکەی دەردەهێناو دەرخواردی ئەو خێزانەی دەدا کەدەیبردەوە بۆ ماڵەوە.

رووداوەکانی کوردستانی باشوور:

لای هەموو دانیشتوانی کوردستانی باشوور ئاشکرایە منیش لەکتێبەکەم ئەو خاڵانەی گرنگ‌و زەقە بەکورتی باسیدەکەم:

بڕیاری ئەورووپاو رۆژئاوا (ئەمەریکا، بەریتانیاو فەرەنسا) کەپارێزگاری کوردستانی باشوور بکەن دانانی هێڵی ٣٦، هەروەها بنکەی ئەنچەرلیك بۆ ئەم مەبەستە، عێراق بۆی نی‌یە بەفڕۆکەو هێزی پیادە هێرش بکاتە سەر هێڵی ٣٦.

هەڵبژاردن کرا (١٩٩٢/٥/١٩)، لەئەنجامی ئەم ئەزموونە حکومەت‌و پەرلەمانی هەرێمی کوردستان دامەزرا، لەگەڵ هەموو دەزگاکانی.

دەوڵەتە ئیقلیمی‌یەکان کەوتنە پیلان‌و دەسیسەی گڵاو بۆ تێکدانی ئەم ئەزموونە، هەر سێ مانگ جارێك (ئێران‌و تورکیاو سوریا) بەئاشکرا کۆدەبوونەوە، عێراق بەنهێنی دەوری سەرەکی هەبوو.

کاتێك شەڕ لەنێوان (پ.د.ك) و (ی.ن.ك) هەڵگیرسا ئەم سێ دەوڵەتە ئیقلیمی‌یە وازیان لەکۆبوونەوەکانیان هێنا، گەیشتنە ئەو باوەڕەی بەپێی ئاگاداری خۆیان کە لەقووڵای ی کوردستاندا دەستیان دەڕوات، جارێکیتر مەحاڵە یەکێتی‌و پارتی لەژێر یەك یاساو هەرێم کۆببنەوەو بەیەکەوە ئیش‌و کاری کوردستان بەڕێوەبەرن.

گەلی کورد لەکوردستانی باشوور لەژێر ئیدارەی سێ حکومەتدا دەبێت، بەم شێوەیە:

– ٢/٥ی کوردستان لەژێر سێبەری صدام (خانەقین، کەرکوك، سنجار) دەژین.

– بەشێکی کوردستانی باشوور بەناوی هەرێمی کوردستان پایتەختی هەولێرە ئیدارەو حوکمی لەژێر پارتی دیموکراتی کوردستاندایە بەسەرۆکایەتی بارزانی.

– بەشێکی کوردستانی باشوور بەناوی هەرێمی کوردستان پایتەختی سلێمانیە ئیدارەو حوکمی لەژێر یەکێتی نیشتمانی کوردستاندایە، بەسەرۆکایەتی مام جەلال.

تێبینی

لەنێوان یەکێتی نیشتمانی کوردستانو کۆماری ئیسلامی ئەوپەڕی دۆستایەتی بەردەوامەو تاکو ئەم مێژووە بەناوی بەرژەوەندی گشتی، لەیەکتر نزیکتر دەبنەوە.

لەنێوان پارتی دیموکراتی کوردستان و تورکیا ئەوپەڕی دۆستایەتی بەردەوامەو تاوەکو ئەم مێژووە رۆژانە بەناوی بەرژەوەندی گشتی، لەیەکتری نزیکتر دەبنەوە.

ڕێکەوتننامەی واشەنتۆن:

جەماوەر بەتێکڕای ی ئەم پرسیارانە دەکاتو دەڵێت: لەکاتێکدا ئەمە گەورەترین ڕووداو بوو لەمێژووی کوردستانی باشوور، لەدوا شەڕی براکوژی کەهەردوو رابەر شانبەشانی وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا راوەستان ڕێکەوتەنەکەیان ئیمزا کرد.

لەمانگی ئازاری ١٩٩٩ نوێنەری هەردوو حزبەکە چوونە ئەمەریکا کەگەڕانەوە بڵاویانکردەوە کەنوێنەری روسیاو چین و فەرەنسا ئێمەی نەدی، بەڵام نوێنەری ئەمەریکاو بەریتانیا گفتوگۆیان لەگەڵدا کردین، پێ یان راگەیاندین بڕۆنەوە ڕێکەون ئەو کاتە ئێمە هەموو شتێکتان بۆ دەکەین بەقەوارەی سیاسیشەوە.

تەنها لەو رۆژەوە کە لەواشەنتۆن ئیمزایانکرد لەنێوانیاندا شەڕ رووی نەداوەتەوە، ئێستاش کەمن ئەم کتێبە بڵاودەکەمەوە نوێنەری هەردوو حزبەکە بەرەو ئەمەریکا رۆیشتن.

روونکردنەوەیەك دەربارەی هەرچوار دەوڵەتە ئیقلیمیەکان، ئینجا داوا لەبرا ئازیزەکانم دەکەم لەڕۆشنبیرو کوردی نیشتمانپەروەرو کەدەربارەی باکوورو کوردستانی ڕۆژهەڵاتو کوردستانی ڕۆژئاوا، بەهۆی بارودۆخ وچەند هۆیەك زۆر بەکورتی نووسیومە.

سوریا:

بەدرێژای ی سنووری تورکیاو سوریا کوردیان گواستەوە، ئەمە کاری بەعس بوو، بەناوی (پشتێنەی سەوز) دژی کورد، کێشەی کورد بەهیچ جۆرێك باسناکرێت، کەناوی کوردستانی ڕۆژئاوا دێت سوریەکان دەڵێن گوایا کوردی ئێرە کۆچەرین, لەتورکیاوە هاتوون.

تورکیا:

قسەکانی سەرکۆماری تورکیا سلیمان دیمریل، لەڕۆژنامەو تەلەفزیۆن بڵاوکرایەوە، گوتی: (کوردو حکومەتی کوردیم نەبیستووە)، بەئاشکرا سیاسەتیان بڵاودەکەنەوە، دەربارەی کوردستانی باشوور رازی نین بەهیچ جۆرێك هەردوو حزب ڕێکبکەون،

کەبانگەشەی فیدراڵیەت بکەن, ئەوان تووشی لەرزو تا دێن.

ئێران:

کەباسی کێشەی کورد دێت هەموو سەرکردەکانی کۆماری ئیسلامی یەك وەڵامیان هەیە:

ئێمە کێشەی کوردمان نییە، چونکە (اسلام سنووری نیە)، بەشێك لەڕۆشنبیرو کوردی نیشتمانپەروەر وا هەست دەکەن لەبۆچوونی سەرکۆماری تازە گۆڕانکارییەك دەربارەی لەکێشەی کورد روودەدات.

بۆ حاکمی بەغدا صدام تکریتی:

لەو رۆژەوەی هاتوویتە سەر حوکم بەهیچ جۆرێك نەتویستووە کێشەی کورد بەئاشتی چارەسەربکەیت، ١١ی ئازاری ١٩٧٠ش بارودۆخی پی ی کردی، ئەویش کاتی بوو.

تاکو تۆ لە ژیاندا مابیت بارودۆخی وڵات بەم شێوەیە دەبێت: بەگشتی گەلی عێراق چاوەڕوانی گۆڕانە، ئەویش نەمانی تۆیە، (ان شاء الله) دوای بڕیارەکەی کۆنگرێسی ئەمەریکی بۆ لابردنی تۆ، سەرکۆماری ئەمەریکا بیل کلنتۆن چەند جار گوتی پێش کۆتاییو فەرمانڕەوای ی من, دەبێت (صدام تکریتی) نەمێنێت.

بەگشتی گەلی عێراقی چاوەڕوانی ئەوەی لەتۆ دەکرد (یا را بکەیت یا استقاله بدەیت یا خۆت بکوژیت) یا داوای لێبوردن بکەیت لەگەلی عێراق، بەتایبەتی لەکوردو شیعە. کۆماری ئیسلامیش کەئەو شەڕەت بەزۆر بەسەردا سەپاندن، داگیرکردنی کوێت، دەبوو هەنگاوێك بنی یت بۆ مانەوەی خۆت بچیتەسەر تەلەفزیۆن بەیانێك بڵاوبکەیتەوە کەداوای لێبوردن بکەیت لەگەلی کورد بەتایبەتی بۆ کیمیابارانی هەڵەبجەو ١٨٢ هەزار زیندەبەچاڵ و کوشتنی ٨٢٠٠ بارزانی کە ٣٦ کەسیان لەبنەماڵەی شێخانی بارزان بوون، دان بنی یت بەدیموکراسیو هەڵبژاردنی ئازاد، فرەحزبی، کێشەی کوردو شیعەی باشوورو کەمایەتییەکانی تر، ئەوانەی تعریب کراون بگەڕێنەوە بۆ شوێنی خۆیان، دان بەفیدراڵیەت بنی یت بۆ گەلی کورد، (کەرکوك وخانەقین وسنجار) بچێتە سەر حوکمی فیدراڵیەت.

سەدام گرەو لەسەر ئەو دووخاڵە دەکات:

ئەوە راپۆرتێکی وەهمییە، هەرچەندە لەشوێنێکی تردا نووسیومە، بەڵام لێرە بەدووروودرێژی باسی دەکەم:

– لەدیوانی سەرۆکایەتی کۆماری عێراق بۆ صدام حسەین، ئەم راپۆرتەتان ئاراستە دەکەم کەلەرێکخراوی بەعسو ئاسایشی گشتیو استخباراتی عەسکەری و مخابرات بەکورتی دەیخەینە بەرچاوتان دەربارەی (شمالی عێراقی حبیب)، دوو حزب ئیدارەی دەکات، ناکۆکی لەنێوانیاندا بەردەوامە, دوور نییە لەم نزیکانە شەڕبێتەوە (گرانی، بێکاری، دزی)پیاوکوژی، سووتەمەنی گرانە، خەڵك تەواو لی یان بێزارە، هەموو کورد داوامان لێدەکات بەزووترین کات سوپای خۆشەویستمان بگەڕێتەوە، خەڵکی شمال چیتر کۆمەکی ئەو

حزبانـە نـەکات، ئێـستا کەسـیان لەگەڵـدا نـەماوە، وەزارەتـی دەرەوە هەڵوێـستی تورکیـاو سـوریاو ئێرانـی ڕوونکردەوە بەتایبـەتی تورکیـا کـەڕازی نیـیـە بەفیدراڵیـەتو یـەك حکومـەت دابمـەزرێنن، ئەمـەش خـشتەی دیدارەکـانیانە بەئاشکراو بەنهێنی، جـۆری چـەکـیان، ژمارەیـان، لەگـەڵ ئـەو ڕێکخـراوە بیـانی یانـەی کەلەوێ کاردەکەن.

– لەصـدامەوە بـۆ ڕێکخـراوی بـەعسو ئاسایـشی گـشتی و اسـتخباراتی عەسـکەریو مخـابرات: فـەرمان دەردەکات هەوڵ بدەن دووبەرەکی زیاتر بێت، شەڕ دروست بکەنەوە، بەسەخاوەت پارە دابەش بکەن بۆ ئەو خەڵکانەی کە لەکۆنەوە لەدڵی ئێمەدان، ناوە ناوە ڕێگـەی سلێمانیو موصـلو کـەرکوك دابخـەن، قـەیرانی نەوتو بەنزینو گاز دروست بکەن.

نامەیەك بۆ سەدام

بەڕێز صدام تکریتی پێشکەشە:

پێشەکی داوای لێبوردنت لێدەکەم , قینم لەتۆ نییە چـونکە قـەرزاری ئێـوەم کاتێـك خـاوەن دەسـەڵاتو ناوو سەیارەو پارە بوومو توانیومە هەرچی رووم تێبکات دەستی یارمەتی بۆ درێـژ بکـەم، بـەنهێنی خزمـەتی گەلەکەم بکەم، تا توانیومە فـێڵم لێکردوویـت، لەگـەڵ ئەوەشـدا بـەفرمانی شەخـسی تـۆ لەسـێدارە نـەدرامو بەرتدام، هەتاکو ئەو رۆژەی لەپەنای ئێوە بووم پێویـستم بەیارمـەتی کـەس نـەبوو، لـەهیچ ڕوویەکـەوە مـاڵم بەرنەدەکەوت، بەڵام لـەو ڕۆژەی خیانـەتم لـەتۆ کـرد وامزانـی بـارودۆخم لەهـەموو ڕوویەکـەوە باشـتر دەبێـت بەداخەوە کەس هاتوچۆم ناکات، ناتوانم چاوپێکەوتن لەگەڵ کاربەدەسـتان بکـەم، چـونکە دەزانـن دەسـتم ناڕوات، ویستم بازیانی کورم بەشۆفێر دابمـەزرێنم، بـەدۆلار، هەرچـەندە واسـیتەکەم زۆر گـەورە بـوو گوتیـان لەوە گەورەتر هەیە، بەڵام دەست نایگاتی.

بـەڕێز سـەدام: تاوانـباری سـەرەکی تـۆیت، چـونکە ڕووداوەکـانی عێـراق هـەمووی دەگەڕێتـەوە بـۆ شـەخسی تۆ، بەتایبەتی ڕێککەوتننـامەی جزائر، ئەنفال، تعریب، تەبعیس، هێرش بردنە سەر ئێـران، گرتنـی کوێت، ئیمڕۆ گەلی عێراق ڕۆژگارێکی رەشی بەسەردا تێدەپەڕێت، تەنها خۆت و منـداڵت وە.. بەشـەکانی کـە من لەچاو خەڵکێکی تردا زۆر باشـم. ئـەم کتێبـەم بەکوردییـە ویـستم خوێنـدەواری کـورد باشـتر لەنزیکـەوە ماهیەتی بزانن، وەریدەگێڕمەوە سەر زمانی عەرەبی و انگلیزی، بێبەشـت ناکـەمو بـڵاو دەبێتـەوە، پـارەی چاپکردنی قەرزە , کەس یارمەتی نەدام، چونکە کێـشەی کـورد بۆتـە حزبایـەتی، بـاش دەزانم کەکتێبەکـەم هاتە کتێبخانە، دەستبەجێ دەستت دەکەوێت، یەکسەر بڕیاری کوشتنم دەردەکەیتو پریـشکی بـەر ڕووبـارو بازیانو رەوەزیش دەکەوێت. هەرچیت ویستووە چ لەناوەوە چ لەدەرەوە بەفەرمانی تۆ تیرۆرکراوە، خەڵکێك هەیە فرمانی تۆ یەکسەر ئەنجام بدات، حەمەی عیساکەلاری دوای نـەمانی شـا جێـی پـێ لـەق بـوو، لـەئێران

ویستی بگەڕێتەوە بۆ عێراق، داواتان لێکرد کەئەو فریشتەیە، ئەو پیاوە نیشتمانپەروەرە عبدالرحمن قازی تیرۆربکات، بەئاگاداری تۆ ئەم کارە ئەنجامدرا، بەحوسەینی حەمەی سوورەئاغام گوت بۆچی فاروقی مام عەلی یت تیرۆرکرد، خۆ هیچ ئازارو ئەشکەنجەیەکی نەداویت.

حەمەی عیسا: ئێستا لەبەغدا دادەنیشێ، کابرایەکە دەورێکی خراپەی هەیە بەردەوامە لەئازارو ئەشکەنجەی خەڵكو تیرۆرکردن.

نامەیەکی کراوە بۆ صدام حسەین:

ئێستا من بەرامبەرت راوەستاوم بۆت رووندەکەمەوەو دەڵێم ئەمەیە پیلانو نهێنیيەکانی کە لەدڵتدایە، با من پێت بڵێم:

١- بەهیچ جۆرێك ئەوەت لەمێشکدا نیيە کەداوای لێبوردن لەگەلی عێراق بکەیت.

٢- کەرکوكو خانەقینو سنجار، تعریب دەکەیت بەیەکجاری، بۆت سەر بگرێت رەنگە قەبرسانەکانیش تەخت بکەیت.

٣-چاوەڕوانی ئەو هەلەی کەی ئەو کاتە دێت کەئەمەریکاو ئینگلیز لەپاسەوانیکردنی کورد (خەتی ٣٦) کشانەوە دەستبەجێ کوردستانی باشوور داگیر دەکەیت، بەدەستێکی ئاسن , بەکوردیيەکەی شەلم کوێرم ناپارێزم کورد زیندەبەچاڵ دەکەیت.

نامەیەك بۆ مام جەلال و کاك مەسعود بارزان

بۆ سکرتێری یەکێتی نیشتمانی کوردستان (مام جەلال) پێشکەشە:

بۆ سەرۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان کاك (مەسعود بارزانی) پێشکەشە:

سڵاوێکی گەرمی برایانە..

هیوادارم سەرکەوتوو و زاڵ بن بەسەر هەموو ئەو تەنگوچەڵەمانەی کە لەئارادایە.

برایانی بەڕێز کاك مسعود بارزانی و مام جەلال

کتێبەکم بەناونیشانی (کورد دوژمنی خۆت بناسە) کەبەرگەکەی نەخشەی کوردستانە، وا لەکتێبخانەکان بڵاوم کردۆتەوە وێنەیەکم ئاراستەی ئێوەی بەڕێز کرد، کە بەگەورەی ی خۆتان بمبەخشن و لەهەموو کەموکوڕی یەکەم بمبوورن.

برایانی دڵسۆز مام جەلال و کاك مسعود، بێگومان ئەوەی ئێوە دەیزانن ڕەنگە من ١٪ی بزانم، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا یەکبوونتان بەیەکەوە کاروباری وڵات ببەن بەڕێوە ئامانجی هەموو کوردێکی نیشتمانپەروەرە لەهەر چوار پارچەکەی کوردستان، دڵنیام لەماوەیەکی کەمدا ئەم گۆڕانکاریانە ڕوودەدات:

١- گەلی کورد وەکو ڕاپەڕینی ١٩٩١ یەکدەگرێتەوەو بەگیانێکی کوردایەتی دێنەوە مەیدان.

٢- دەوڵەتە ئیقلیمیەکان دەکەونەوە جموجوڵ، ناچار دەبن بەپیرتانەوە بێن، ڕێزتان لێدەگرن.

٣- ئەو ناوچانەی کورد کە لەژێر سێبەری حوکمی صدامدان، کەخانەقین و کەرکوك و سنجارە دەگەشێتەوە متمانە پەیدا دەکەن کەڕزگاریان دەکەن.

٤- ئاسایش و ئارامی لەئێستا زیاتر بەرقەرار دەبێت.

٥- دەتوانن بارودۆخی ئابووری لەکوردستانی باشوور بەرەو باشتر بەرن.

٦- دوژمنانی کورد هیچیتر جێگەیان نابێتەوە دەست بخەنە ناو کوردستانی باشوور.

ئیتر بۆ پێشەوە ... هەر سەرکەوتوو بن

برای دڵسۆزو بچوکتان

ڕەفیق پشدەری